

Enva-1 Emraz: İnceleme-Metin-Dizin

Yüksek Lisans Tezi

Elif KAYA

2009

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ENVÂ-I EMRÂZ: İNCELEME-METİN-DİZİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

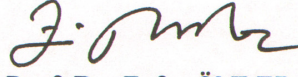
Tez Danışmanı
Prof. Dr. Zafer ÖNLER

Hazırlayan
Elif KAYA

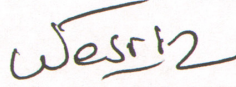
Çanakkale - 2009

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

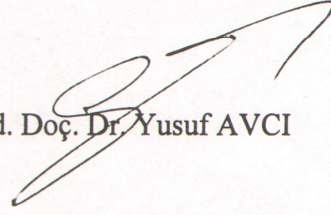
Elif KAYA'ya ait Enva-ı Emraz: Metin-İnceleme-Dizin adlı
çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında YÜKSEK
LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Zafer ÖNLER

Üye: Doç. Dr. Nesrin BAYRAKTAR ERTEN

Üye: Yrd. Doç. Dr. Yusuf AVCI

ÖZET

Tez çalışmama konu olan Envâ-ı Emrâz adlı tıp yazması, 43 yapraktır ve dokuz bölümden oluşmaktadır. Konusu dolayısıyla, eski tıp terimleri açısından oldukça zengindir. Bu terimler başlıca anatomi, botanik, eczacılık ve ilaç olarak kullanılan çeşitli madde adları olarak sınıflandırılabilir. Yapılan çalışma ile metnin sözcük kadrosu ve dönemin dil özellikleriyle ilgili ipuçlarının ortaya konması amaçlanmaktadır.

Çalışma, giriş, dil incelemesi, metin ve dizinden oluşmaktadır. Çalışmanın giriş bölümünde üzerinde çalışılan yazmanın bulunduğu yer, biçimi ve içeriği ile ilgili bilgi verilmiştir. Çalışmada izlenen yöntemden söz edilmiştir.

Dil incelemesi yazım, ses bilgisi ve yapı bilgisi olmak üzere üç ana başlık altında yapılmıştır. İnceleme yapılırken tam bir inceleme yapılmamış, metnin Türkiye Türkçesi ve Eski Anadolu Türkçesinden ayrılan yönleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Yazım bölümünde, ünlü ve ünsüzlerin yazımı ve bu yazımların kendi içindeki tutarlılıkları gösterilmeye çalışılmıştır. Yazım açısından çok tutarlı ve sağlam bir metin olmadığı ve aynı sözcüğün farklı biçimlerde yazımının sıkça karşılaşılan bir durum olduğu söylenebilir.

Ses bilgisi incelemesi bölümünde, ünlü uyumlarıyla ses olayları üzerinde durulmuş ve Türkiye Türkçesi ile arasındaki benzerliklerle farklılıklar ses değişimleri göz önünde tutularak belirtilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda metnin özellikleriyle dönemin genel özelliklerinin pek farklılaşmadığı görülmektedir. Bu metinde de dudak benzeşmesi gerçekleşmemiştir. Ötümlüleşme konusunda tam bir kararlılık olmadığı, ötümsüz ünsüzlerin kimi zaman ötümsüzlüklerini korudukları belirlenmiştir.

Yapı bilgisi bölümünde Türkiye Türkçesinden farklı olan yapılar üzerinde durulmuş, özellikle eylem çekimi ele alınmıştır. Metinde, eylem çekimi konusunda Türkiye Türkçesinden ayrılan nokta, şimdiki zaman ve gelecek zaman için özel bir ekin kullanılmamasıdır. Dönemin karakteristik özelliklerini taşıyan bazı eklerin metinde kullanılmadığı görülmektedir.

Çalışmanın metin bölümünde yazmanın çeviri yazısı yapılmıştır.

Dizin bölümünde ise, metin içinde geçen bütün sözcükler, metnin bağlamı göz önüne alınarak anlamlandırılmış ve sözcüklerin kökenleri de belirtilmiştir. Sözcüklerin geçtiği yerler ve yapılar gösterilerek tam bir gramatikal dizin oluşturulmaya çalışılmıştır. Ayrıca çalışmanın sonuna bir özel adlar dizini de eklenmiştir.

ABSTRACT

The manuscript chosen as the matter of the thesis is called “Envâ-ı Emrâz” and is a text related with medical science consisting of 43 sheets and 9 parts. Because of its subject, the text has quite an extensive vocabulary related to old terms of medical science. These terms can be classified as terms about anatomy, botany, pharmacy and names of various substances that are used as drugs. With the examination of the text it's aimed to manifest the clues about vocabulary and grammar of the period.

The study is composed of an introduction, a grammar of the text, text and index. In the introduction of the study, information is provided about the place, form and content of the manuscript. The method followed during the study is also mentioned.

Grammar section consists of orthography, phonology, morphology which are the three main parts. In grammar section we preferred not to carry out a full grammar of text but attempted to determine the parts that differs from Modern Turkish and Old Anatolian Turkish.

In orthography study, it's tried to lay bare how the spellings of vowels and consonants are and whether these representations in usage are consistent. It can be expressed that the text is not very consistent on the point of spelling and it is highly frequent and likely to face various spellings of the same word.

The phonological section examines the vowel and consonant harmonies and phonological changes. Similarities and differences between the text and Modern Turkish are emphasized taking the phonological changes into account. As a result of the examination it's seen that the characteristics of the text do not differ from the

general characteristics of the period. Labial attraction is not constituted in text. It's determined that on the matter of sonarisation there is no stability and sometimes unvoiced consonants protect themselves and do not change into soft consonants.

In morphology section grammatical structures different from Modern Turkish are discussed. Especially conjugation is the primary concern. In the text, the point differing from the Modern Turkish is the absence of a proper appendix expressing the present and present continuous tense. It's clear that some appendices showing the characteristics of the period are not used in this text.

In the text part of the study, the transcription of the manuscript has been performed.

The index includes the words used in the text and the meanings of words are given with their usages in the text. Besides, the origins of the words are given. The parts and the structures of the words are used are showed and a complete grammatical index is tried to be constituted. Also a separate name index including proper names is added to the end of the study.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR CETVELİ.....	viii
ÖN SÖZ.....	ix
GİRİŞ.....	1
I. YAZIM.....	5
1. Ünlülerin Yazımı.....	5
1. 1. a Ünlüsünün Yazımı.....	5
1. 2. e Ünlüsünün Yazımı.....	8
1. 3. Kapalı e (è)'nin Yazımı.....	10
1. 4. o,u, ö, ü Ünlülerinin Yazımı.....	11
1. 5. ı, i Ünlülerinin Yazımı.....	14
2. Ünsüzlerin Yazımı.....	17
2. 1. p Ünsüzünün Yazımı.....	17
2. 2. ç Ünsüzünün Yazımı.....	18
2. 3. s Ünsüzünün Yazımı.....	19
2. 4. t Ünsüzünün Yazımı.....	21
2. 5. ŋ Ünsüzünün Yazımı.....	23
3. Bitişik Yazım.....	24
II. SES BİLGİSİ.....	25
1. Ünlü Uyumları.....	25
1. 1. Kalınlık-İncelik Uyumu.....	25
1. 1. 1. Kalınlık-İncelik Uyumunu Bozan Ekler.....	25
1. 2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu.....	26
1. 2. 1. Uyuma Aykırı Sözcük Kök ve Gövdeleri.....	26
1. 2. 1. 1. Köklerde Yuvarlaklaşma.....	26

1. 2. 1. 2. Yuvarlak Ünlü Ekler.....	26
1. 2. 1. 3. Düz Ünlü Ekler.....	33
1. 2. 1. 4. Uyuma Giren Ekler.....	36
2. Ötümlüleşme.....	37
2. 1. Ön Seste Ötümlüleşme.....	37
2. 2. İç Seste Ötümlüleşme.....	38
3. Ötümsüzleşme.....	39
3. 1. Ön Seste Ötümsüzleşme.....	39
3. 2. Eklerde ve Sözcük Sonunda.....	40
4. Ses Değişmeleri.....	41
4. 1. Sızıcılaşma.....	41
4. 2. Ünlü Türemesi.....	41
4. 3. Ünlü Düşmesi.....	42
4. 4. İkizleşme.....	42
4. 5. Dudaklılaşma.....	42
4. 6. Göçüşme.....	43
4. 7. d ~ z alternansı.....	43
III. YAPI BİLGİSİ.....	44
1. Ad Durum Ekleri.....	44
1. 1. Yönelme Durumu.....	44
1. 2. Bulunma Durumu.....	44
1. 3. Ayrılma Durumu.....	45
1. 4. Belirtme Durumu.....	45
1. 5. İlgi Durum.....	47
2. İyelik Ekleri.....	47
3. Zarf Yapma Ekleri.....	48
4. Eylem Çatısı.....	49
4. 1. Ettirgen Çatı.....	49
4. 2. Edilgen Çatı.....	51
4. 3. Dönüşlü Çatı.....	51
4. 4. İşteş Çatı.....	52
5. Birleşik Eylemler.....	52

5. 1. Tasviri Eylemler.....	52
5. 1. 1. Yeterlik Birleşik Eylemi.....	52
5. 1. 2. Sürelik Birleşik Eylemi.....	52
5. 2. Ad ve Yardımcı Eylemden Oluşan Birleşik Eylemler.....	53
6. Eylem Çekimi.....	55
6. 1. Geniş Zaman Çekimi.....	56
6. 1. 1. Geniş Zamanın Rivayeti.....	57
6. 1. 2. Geniş Zamanın Şartı.....	57
6. 2. Görülen Geçmiş Zaman.....	58
6. 3. Anlatılan Geçmiş Zaman.....	59
6. 3. 1. Anlatılan Geçmiş Zamanın Şartı.....	59
6. 4. İstek Çekimi.....	59
6. 5. Emir Çekimi.....	64
6. 6. Dilek-Şart Çekimi.....	65
6. 7. Gereklilik Çekimi.....	67
7. Eylemsiler.....	68
7. 1. Mastarlar.....	68
7. 2. Ortaçlar.....	69
7. 3. Ulaçlar.....	73
METİN.....	77
DİZİN.....	140
ÖZEL ADLAR DİZİNİ.....	285
SONUÇ.....	286
KAYNAKÇA.....	291
EK	
METİNİN TIPKIBASIMINDAN ÖRNEK SAYFALAR	

KISALTMALAR

Ar: Arapça

Far: Farsça

Gr: Grekçe / Eski Yunanca

Lat: Latince

T: Türkçe

C: cilt

s: sayfa

bkz: bakınız

krş: karşılaştırınız

ÖN SÖZ

Envâ-ı Emrâz adlı tıp yazması üzerine yapılan bu çalışma, dil incelemesi, metin ve dizin olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır.

Dil incelemesi bölümünde, metnin döneminin özelliklerini taşıyan yazım, ses bilgisi ve biçim bilgisi özellikleri incelenmiştir. Metindeki yazım ve gramer özellikleri işlenirken daha çok Türkiye Türkçesinden farklılık gösteren özellikleri ele alan bir inceleme oluşturulmuştur.

Metin bölümü eserin bilinen tek yazma nüshasına dayanmaktadır. Bu bölümde metnin bilimsel çeviri yazısı yapılmıştır. Metin kusurları dipnotlarla gösterilmeye çalışılmıştır.

Dizin bölümü, metinde yer alan sözcüklerin tümünü içeren bir gramatikal dizin biçimindedir. Dizin oluşturulurken tamlamalar ve sözcük grupları içindeki her sözcük madde başı yapılmış ve söz konusu sözcük grupları her sözcüğün altında ayrı ayrı gösterilmiştir. Aynı anlamda fakat farklı yazımları olan sözcüklerle, anlamdaş sözcüklerde birbirine gönderme yapılmıştır. Sözcüklerin anlamları, metnin bağlamı göz önünde tutularak verilmiştir. Metinde yer alan ve genellikle harekelenmemiş olan Yunanca sözcüklerin anlamları da verilmeye çalışılmıştır. Anlamı bulunamayan sözcükler yanlarına soru işareti konularak gösterilmiştir. Ayrıca bir özel adlar dizini yapılmıştır.

Çalışmanın her aşamasında, yol göstericiliği ve yardımlarıyla yanımda olan değerli hocam Prof. Dr. Zafer ÖNLER'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca Yunanca sözcüklerin anlamları konusunda yardımını aldığım değerli hocam Maria BACHTSE'ye çok teşekkür ediyorum.

GİRİŞ

Eski Anadolu Türkçesi döneminde çeşitli konularda bir çok eser yazılmıştır. Bunlardan din ve edebiyat konulu eserlerin yoğunlukta olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bu eserlerin yanı sıra çeşitli bilim dallarıyla ilgili eserler de bulunmaktadır. Bunlar arasında ise tıp kitapları önemli bir yer tutmaktadır. Anadolu’da XIV. ve XV. yüzyılda gerek telif ve gerekse tercüme birçok tıp kitabı yazılmıştır. Bunların bir kısmı araştırmacılar tarafından ele alınmıştır. Bu çalışmada, Anadolu’da 16. yüzyılın ilk yarısında istinsah edilmiş olduğu düşünülen Envâ-ı Emrâz adlı tıp yazması içerik, dil ve söz varlığı açısından incelenip Türk dili tarihine ve ilgili araştırmacılara katkılar sağlanmaya çalışılmıştır. Eserde o dönemde adı geçen hastalık adları, bunların tedavi edilmesinde kullanılan bitkiler, çeşitli karışımlar ve insan fizyolojisiyle ilgili terimler yer aldığı için sözcük kadrosu oldukça zengindir. Yazma eserler, doğal olarak yazdıkları devrin dili ve çeşitli durumları hakkında bilgi vermektedirler. Ancak özellikle bir meslek veya uzmanlık dalıyla ilgili olarak yazılanlarda o dala ilgili terimleri bulmak mümkün olmaktadır. İncelenen yazma, tıpla ilgili olduğu için söz varlığının ortaya konması, hem Türk dili tarihi ve hem de bu terimlerle ilgili bilim dalları için yarar sağlayacaktır. Metnin dil özellikleri ile ilgili yapılan inceleme ile, eserin yazıldığı dönemin diline ve gramerine biraz daha ışık tutulmuş olacaktır.

İncelenen metin, yapılan katalog taraması sonucunda Milli Kütüphane’nin Yazmalar Toplu Kataloğu’ndan tespit edilmiş ve Milli Kütüphane’den edinilmiştir. Yazma, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu’nda, 06 Mil Yz A 6184 arşiv numarasıyla kayıtlıdır. Kütüphane kayıtlarında eser adı olarak Envâ-ı Emrâz, yazar adı olarak da antik çağ hekimlerinden Câlinûs (Galen), Bukrât (Hipokrat) geçmektedir. Bu adlandırma eserin Rumca’dan çeviri olduğunu düşündürmektedir. Müstensihî ve istinsah yeriyle ilgili bilgi bulunmamaktadır. Konusu “tıp ilimleri” olarak verilmiştir. Telif ve istinsah tarihi ile ilgili bilgiye de rastlanmamaktadır. Fakat

yazma okunurken, son sayfada, son iki satır arasında bir tarihe rastlanmıştır. Hicri 956 olan bu tarih miladi takvime göre 1549/1550'ye karşılık gelmektedir. Buradan eserin 16. yüzyılın ilk yarısında kopya edildiği tahmin edilebilir. Eserin özellikleri bölümünde ise yaprak sayısı 82 ve satır sayısı 17 olarak gösterilmektedir. Yazmaya ulaşıldıktan sonra 82 yapraklık bu eserin içinde aslında iki ayrı eser bulunduğu görülmüştür. 1b-43b arasında Envâ-ı Emrâz'ın bulunduğu hemen ardından "besmele" ile başka bir metnin başladığı anlaşılmıştır. Ayrıca, özellikler kısmında yazı türü olarak harekeli nesih gösterilmekle beraber, bu sadece ön kısımda bulunan Envâ-ı Emrâz için geçerlidir. Ardınca başlayan kısımdaki metin ise harekeli değildir. Eserle ilgili notlarda eserin Hilmi Mert Türkmen adlı bir kişiden 1989'da satın alındığı yazmaktadır. Eserin içinde metin başlamadan hemen önceki sayfada da 24 Temmuz 1989 tarihiyle "Hilmi Mert Türkmen-İstanbul" notu bulunmaktadır.

Bu eserin başka bir nüshasına rastlanmamıştır. Eserin yazarı belli değildir. Ancak kitabın başında "kitâb Cālinūs Millet ve Buḳrāt Ḥekīmūḡ envā'-ı emrâz için te'lîf êtdükleri kitâbdur ki altı yüz dört bâb üzre te'lîf olmuşdur" şeklinde bir cümle yer almaktadır. Bu cümleye dayanarak kitabın telif değil tercüme olduğu ve çeşitli antik dönem hekimlerinin verdiği bilgileri içerdiği söylenebilir. Fakat bu tercümenin de birebir bir tercümeden çok derleme şeklinde bir tercüme olduğu tahmin edilmektedir. Çünkü eser içinde "Cālinūs eydür...", "Buḳrāt eydür...", gibi ifadelerle, bitkiler anlatılırken "Rumca adına ...dêrler" şeklinde ifadelere yer verildiği görülmektedir. Ayrıca Hipokrat ve Galen'in yazdığı eserlerden elde bulunanlar müstakil eserlerden ziyade derleme eserlerdir. 9. yüzyılda Arap bilginlerinin Eski Yunan elyazmalarını kendi dillerine çevirdiği, bu bilginlerden biri olan hekim ve filozof Huneyn bin İshak'ın Galenos'un 129 yapıtının dökümünü yaparak bu yapıtların Yunanca ve Süryanice uyarlamalarını Arapçaya kazandırdığı, kaynaklarda yer alan bir bilgidir.¹ Hekim Klaudios Galenos'a İslam dünyasında Cālinūs denmektedir. Buḳrāt ise ünlü hekim Hipokrat'tır. Kitapta adı geçen diğer hekim olan Millet'le ilgili bilgiye ulaşılamamıştır.

¹ "Galenos", *Ana Britannica*, XIII (1994), 83.

Yazmada sadece sözü edilen Yunan hekimlere atıfta bulunulmuş, Türk hekimlere atıflar yer almamıştır.

Yazmanın başlık bölümleriyle “bâb” geçişleri ve numaraları kırmızıyla yazılmıştır. Metnin ana başlıkları şöyle sıralanabilir.

Yazmada fasıl başlarında öncelikle “Bab1, Bab2...” şeklinde bölüm numaraları ve o bölümün neye ayrıldığı sıralanmıştır. Daha sonra bu bölümler tek tek işlenmiş ve genişletilmiştir. Yazmanın ilk sayfasında kitabın adının da geçtiği ilk cümleden sonra, Cālinūs Hekim’in tedavi önerilerine ayrıldığı adının sıkça geçmesinden ve “Cālinūs eydür...” ifadesinin birden çok yerde kullanılmasından anlaşılan 167 bölüm başlığı ve ardından başlık içerikleri 1b/2 ile 17b/3 arasında verilmiştir. 17b/3 ile 29b/13 arasında “Millet Hekim zıkr êtdügi bâbları beyân eder” başlığıyla Millet Hekim’e ayrılmış fasıl yer almaktadır. Bu fasıl 181 bölümden (babdan) oluşmaktadır. 29b/13 ile 41b/12 arasında 172 bölümlük “bu faşıl Buqrât Hekim zıkr êtdügi bâbları beyân eder” cümlesiyle başlayan fasıl yer alır. Sonrasında bulunan “temmet” yazısının ardından 41b/12’den 42a/9’a değin “şemsiyye hisâbı üzre eyyâm-ı nahisât bildürür” başlığıyla Yunanca ay adları sıralanmış ve her ayın karşısına ayın günlerini belirten sayılar yazılmış, hemen ardından bu günlerde gerçekleşmesi muhtemel olaylar sayılıp bunların olumsuz sonuçlanacağı belirtilmiştir. Daha sonra 42a/9 ile 42b/7 arasında “mübârek olan günleri bildürür” başlığı altında yine ay adlarıyla beraber ayın günlerini bildiren sayılar verilmiştir ve bu günlerde yapılan işlerin olumlu sonuçlanacağı belirtilmiştir. “temmet” yazısından sonra “peyvîne nâm otuñ ne aşıldur ve ne yêrde olur ve ne hâşşiyyeti vardır bildürür” başlığı altında 42b/7-42b/17 arasında adı geçen otun özelliklerinden söz edilmektedir. Devamındaki başlık “peyvînenün ne vechile çıkaracağı beyân eder” şeklindedir ve 42b/17 ile 43a/10 arasında yer alır. 43a/10-43b/9 arasında “bu faşıl kan alduracağı beyân eder” başlığıyla ayın her günü ayrı ayrı yazılıp bu günlerle kan aldirmek arasında bir bağlantı kurulmaya çalışılmıştır. 43b/10-43b/17 arasında “ğurre-i yanâr yekşenbih gün vâқи’ olsa” başlığı ile son bölüm başlar ve her yılın ocak ayının ilk gününün hangi gün olduğuyula o yılın nasıl geçeceği arasında kurulan

ilgilerden söz edilir. Eserin başında eserin altı yüz dört bölümden oluştuğu yazmaktadır ve eserdeki bölüm sayısı bu verilen sayıyla tutarlılık göstermektedir.

Metinde oldukça fazla miktarda Rumca sözcük yer almaktadır. Yazar kimi yerde “Rumca...dêrler” ifadesiyle sözcüğün Rumca olduğunu özellikle bildirmiştir. Rumca sözcükler özgün biçimlerinden oldukça farklı yazıldıkları için bunların anlamını belirlemek güçleşmektedir. Rumca sözcükler kimi yerde harekelenmiş olsa da genellikle harekelenmemişlerdir. Bunlar yaklaşık olarak okunmuş ve metinde yanına Arap harfli yazımı da eklenmiştir. Dizinde bu sözcüklere okunuşlarıyla yer verilmiştir. Bu konuda başvurulan sözlü kaynağımız Maria Bachtse* ile H. Skaltsa'nın Türkçe'de “Eski Yunan'da İlaçlar” şeklinde ifade edilebilecek “Ta farmaka stin arhaia Ellada”² adlı tıbbi bitki adlarının yer aldığı sözcük kadrosunu içeren makaleden de yararlanılarak bu sözcüklerin anlamlarına ve Latince yazımlarına ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu Latince adlardan yola çıkılarak Türkçe anlamlara ulaşılmıştır. Ancak yine de anlamı kaynaklarda bulunamayan sözcükler de olmuştur. Bu sözcükler dizinde yaklaşık okunuşlarıyla yer almış ve anlamı bilinmediği için yanlarına soru işareti (?) konmuştur. Metnin bir bölümünde Yunanca ay adları yer almıştır ve özellikle bu sözcüklerin günümüzde Yunanca'da kullanılan adlarla da örtüştüğü görülmüştür. Ayrıca yazmada bu Rumca sözcüklerin yer aldığı sayfalarda kimi zaman müstensih sözcüğün üzerine bir işaret koyup yan tarafa da aynı işareti koyarak sözcüğün Türkçe anlamını vermiştir. İlk bu sözcüklerden birkaçına aynı anlam verildiği için güvenilir olmayacağı düşünülmüş fakat Maria Bachtse ile yapılan çalışmalarda da yazarın not düştüğü sözcüklerle aynı anlamlara ulaşıncı bu anlamların güvenilir olduğu kanısına varılmıştır. Bu yüzden kaynaklarda bulunamayan ve müstensihin yan tarafa anlamını yazdığı sözcüklerde bu anlamlar esas alınmıştır.

* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Yunanca Öğretim Üyesi.

² H. Skaltsa, Ta farmaka stin arhaia Ellada. < http://www.iama.gr/ethno/ethno_wr.html> (01.06.2009)

I. YAZIM

1. Ünlülerin Yazımı

1. 1. a Ünlüsünün Yazımı

Ön Seste

Medli Elif (İ) İle Yazım

Yalnızca önseste kullanılır. Metinde sürekli olarak medli yazılan sözcükler şunlardır: ağuyı اَغُوِي 16a/9, açā اَجَا 33a/9, açılmasa اَجِلْمَسَا 12a/7, ayıt اَيْتُ 29b/8.

“temiz, saf” anlamındaki “arı” sözcüğü ile bal yapan böcek olan “arı/aru” da daima medli yazılmıştır: arı اَرِي 8b/9, aru اَرُو 3a/3.

“acı” sözcüğü müstakil olarak geçtiği dört yerde (28a/13, 14a/13, 3b/13, 16b/3) sürekli olarak, medli (اَجِي) yazılırken; “acı bādam” sözcüğünün yazımında geçtiği sekiz yerden (27a/11, 41b/3, 35b/17, 7b/7, 10a/12, 37a/6) sadece üçünde (4a/3, 35b/17, 36a/1) medsiz (اَجِي بَادَم) yazılmıştır.

Üstünlü Elif (İ) İle Yazım

Sözcük başında “a” ünlüsünün üstünlü elif ile (ا) yazımına dair, aşağıdaki sözcükler örnek olarak verilebilir:

ağ اَق 1b/7, ağrı اَغْرِي 21b/7, ağsıramasa اَغْسِرَامَسَا 11b/14, aldursa اَلْدُرْسَا 43a/11, alnına اَلْنِيَا 35a/5, alt اَلْتُ 42b/14, artuq اَرْتُوْق 19b/16, ağac اَغْج 36b/16, ağrısı اَغْرِيْسَا 43a/8, aqsa اَقْسَا 17b/12, alma اَلْمَا 15b/12, anası اَنْسِي 37a/13, anda اَنْدَا 16a/16, anuqla

اُنُوْكَه 36b/2, arıtlayup اَرْتَلَايُوبُ 6a/6, اساسینْ 16a/16, aşırı اَشِيرِي 13a/1, atup اَتُوبُ 37a/14, at اَتُ 4b/12, ayası اَيَاسِي 29b/8, ayruk اَيْرُكُ 16b/2.

İç Seste

Üstünlü Elif (İ) İle Yazım

şarılık صَارِلِيْقُ 1b/3, құршақ قُورْصَاقُ 2a/10, taş طَاشُنْ 2b/8, baş بَاشُنْ 28b/1, daralsa دَارَالْسَه 2b/10, sağır صَاغِرْ 5b/15, talak طَلَاقُ 18b/8, dudak دُوْدَاقْلَرِي 23b/4, uzak اُوْزَاقُ 5a/13, tavşan طَاوْشَانُ 21a/6, kaşık قَاشِيْقُ 36a/2, kat قَاتُ 11a/5, oğat اُوْكَاتُ 4a/15, oturaқ اَتُورَاقُ 34a/10, pazı پَازِي 23a/3, pay پَای 17a/12, sağ صَاغُ 42b/13, şakşı صَاقْشِيَه 8a/1, şalınسا صَالِنْسَه 18b/8, tarlalarda تَرْلَالَرْدَه 5a/16, yılan يِلَانُ 37a/15, durmasa دُرْمَاسَه 1b/12.

İç seste “a” harfinin yer aldığı kimi sözcüklerin yazımında elif (İ) harfinin kimi zaman yazılıp kimi zaman da yazılmadığı görülmektedir. Buna örnek bazı sözcükler aşağıda verilmiştir:

қабарцуқлар قَبَارْجُفْلَرُ 6a/12, қабарцуқ قَبِرْجُوقُ 1b/9

қавуқ قَاوُقُ 30b/14, қавуқда قَاوُقْدَه 31a/2

қабın قَابِنُ 3a/17, қабı قَابِي 11a/5

қaynada قَايْنَدَه 19b/17, қaynada قَايْنَدَه 14a/14

datlu دَاتْلُو 18b/17, datlu دَاتْلُو 1b/5

қabaқ قَبَاقُ 23b/7, қabaқ قَبِيْقُ 3a/14.

yarım يَارِمُ 28a/14, yarım يَارِمُ 1b/4

қанлу قَانْلُو 5a/4, қанлу قَانْلِي 1b/8

ocaға اُوْجَاغَه 38a/14, ocaқда اُوْجَقْدَه 38a/9

бағırсақ БАҒИРСАҚ 21b/12, бағırсақларın БӘҒИРСАҚЛАРИН 37a/14

Üstünlü He (ه) İle Yazım

“a” ünlüsünün yazımında, iç seste he (ه) harfinin kullanımı çok sık görülen bir durum olmamasına rağmen, metinde bu şekilde yazıma, çok sayıda kelimedede olmamakla birlikte, rastlandığı göze çarpmaktadır. Özellikle istek çekiminin yazımında bu örneklerle karşılaşmak daha da olası hale gelmektedir.

darığı دَارَه غِي 25b/12, karşıdırasin سِن قَرَشِدِرَه 25a/16, doğrayasın دُوغَرَه يَاسِن 22b/6, ovasın أَوَه سِن 19b/12.

Son Seste

Üstünlü Elif (ا) İle Yazım

şafra صَفْرَا 2a/9, aña اْنَا 42b/11, boya(yı) بُوَيَايِي 11b/14, ara(sında) اَرَايِنْدَه 12b/6, yuva(sını) يُوَايِنِي 13b/16.

Üstünlü He (ه) İle Yazım

sıtma سِئْمَه 2a/8, yara يَرَه 2b/10, arpa اَرِيَه 12b/11, aşağıa اَشْعَه 37b/1, alma اَلْمَه 14a/12, kara قَرَه 15b/16, kılsa قَلْسَه 5a/8, damzura دَامْزُرَه 6a/11, başda بَاشْدَه 26a/17, durmasa دُرْمَاسَه 1b/12, ocağa اُوْجَاغَه 27a/2, ağa اَقَه 17b/7, buña بُوْكَه 12a/5, ısıcaqla اِسْجَقْلَه 11b/10, alaca اَلَاجَه 2b/9.

Bazen aynı sözcüğün sonundaki “a” sesinin hem (ا) hem de (ه) ile yazılabildiği görülmektedir:

yumurda يُومُرْدَا 16b/15, yumurda يُومُرْدَه 8b/14

kıaya قَيَا 3b/5, kıaya قَيَه 7a/2

ağrısı اَغْرِسَا 36b/12, ağrısı اَغْرِسَه 37a/15

1. 2. e Ünlüsünün Yazımı

Ön Seste

Üstünlü Elif (إ) İle Yazım

eylemek اَيْلَمَكْ 2a/7, eski اَسْكِي 13a/16, eşek اَشَكْ 37a/4, etmek اَتَمَكْ 4b/10, eyleyesin اَيْلَيْسِنْ 22b/12, eyü اَيْو 43b/12, evlenürse اَوْلُتُورُسَه 42a/7, emcegi اَمَجَكِي 19a/6, elekten اَلَكْدَنْ 12b/13, ekin اَكِنْ 43b/17, ekşi اَكْشِي 28b/12, ekesin اَكْسِي 13b/16, erik اَرِيكْ 25b/6, ete اَتَه 36b/16, eydür اَيْدُرْ 7b/9.

İç Seste

Üstün ( ) İle Yazım

“e” sesinin iç seste yazımında genel temayül bu şekilde yazımdır.

bekmez بَكْمَزْ 12a/11, belirlemek بَلِكْلَمَكْ 2b/16, kepek كَيْكْ 27a/8, berk بَرَكْ 24b/7, böcegi بُوَجَكْ 6a/8, geniş كَكْرْ 6a/2, gemiler كَمِيْلَرْ 43b/14, getüre كَتُورَه 34b/15, beksimetile بَكْسَمِيْتِيْلَه 39a/15, gögerse كُوكْرَسَه 18a/13, içeri اِچْرُو 11a/11, isterse اِسْتَرْسَه 3a/6, kesilse كَسِيْلَسَه 23b/5, dükelin دُكْلِي 17b/1.

Üstünlü He (ه) İle Yazım

çendeleyesin جَنْدَه لَيْسِنْ 22b/2, yedüresin يَدُورَه سِنْ 15a/10, süresin سُورَه سِنْ 23a/8, eşsesinde اَشَّه سِنْ 7a/16, içüresin اِجُورَه سِنْ 27b/5, eşesin اَشَّه سِنْ 7b/6, ezesin اَزَه سِنْ 7b/7, gideresin 25a/14, böğürdeki بُوْغُورَدَه كِي 11b/9.

Üstünlü Elif (ا) İle Yazım

İç seste “e” sesinin genellikle gösterilmediği ya da he (ه) harfiyle yazıldığı görülürken aşağıdaki örnekte iç seste “e”nin gösteriminde elif (ا)’in kullanıldığı dikkati çekmektedir: çeyneyüp چَيْنَايُوبُ 6a/12.

Son Seste

Üstünlü He (ه) İle Yazım

nesne نَسْنَه 10b/6, kimse كِمْسَه 2b/2, görmeye كُورْمَيَه 1b/7, yüzde يُوْرَدَه 31b/16, göze كُوزَه 4b/15, gebe كَبَه 31a/8, işlese اِشْلَسَه 20a/17, siğmese سِيْغْمَسَه 29a/17, süze سُوزَه 36b/11, bildüre بِلْدُرَه 42a/10, birle بِرْلَه 32a/1, böyle بُوْيَلَه 20b/12, üzre أُوْرَزَه 31b/14, güneşde كُونَشْدَه 25a/16, böğrülce بُوْغُرْلَجَه 32a/17, büre بُرَه 16b/4.

1. 3. Kapalı e (è)'nin Yazımı

Ön Seste

Kesreli Elif-Ye (ای) İle Yazım

erkeç ايركچ 37a/2, edesin ايدَه سِن 27b/4.

Kesreli Elif (إ) İle Yazım

eki اكي 35b/3, erkek اركك 40a/9, eşigine ايشيگينه 42b/14.

İç Seste

Dikine Kesreli Ye (ي) İle Yazım

gece كچه 5a/15, vèresin ويره سِن 15b/5.

Kesreli Ye (ي) İle Yazım

Sözcük ortasındaki kullanımını daha yaygın olup buna bağlı örnekler şunlardır:

yere یره 4a/1, yengeci ينجي 7a/17, yel يل 9b/4, yedüresin يدوره سِن 10a/14, sezdügün سزدوگن 16a/11, geyik گيك 21a/17, yèsün يسون 28a/13, tēz تيز 33b/5, yemek يمك 32a/6, bēz بز 33a/6, yedürelər لَر يدوره 37a/5, yelümqara يلْم قَرَه 40a/2, vèrmek ويرمك 42a/11.

Kapalı e (è) ile yazılan birtakım sözcüklerin metinde hem “e” , hem de “è” ile yazıldığı örneklere de rastlanmaktadır:

beş بَشْ 21b/14, bəş بَشْ 37a/11
 bez بَزْ 4b/8, bəz بَزْ 12b/8
 erkek اِرْكَاكْ 5b/3, èrkek اِرْكَاكْ 40a/9
 et-(etmek) اَتْمَكْ 3a/1, èt-(ètdügümüzi) اِتْدُوْكُمُوْزِي 20a/6
 geyik كَيْكْ 11b/7, gèyik كَيْكْ 25b/4
 ye-(yemek) يَمَكْ 31b/10, yè-(yemek) يَمَكْ 8a/12
 yelimkara يَلِمَ قَرَه 24a/12, yèlimkara يَلِمَ قَرَه 4b/14
 yeri يَرِي 19b/12, yère يَرِه 26b/7

Metinde, yazımda pek de tutarlı davranılmadığı görülmektedir ki buna örnek olan bir yazım tutarsızlığı “bel” sözcüğünde gerçekleşmiştir. Bu sözcük, metinde dokuz yerde geçmektedir. Bunların ikisinde, üstünlü yazım söz konusuyken “بَلْ” (19a/2, 31a/14), dört yerde esreli yazım “بِلْ” (30a/17, 34b/15, 38b/11, 40b/15), ve üç yerde de hem esreli hem ی’li yazım “بِيْلْ” (26b/6, 31b/6, 32b/16) söz konusudur.

1. 4. o,u, ö, ü Ünlülerinin Yazımı

Ön Seste

Ötreli Elif-Vav (أ) İle Yazım

olmuşdur اُولْمِشْدُرْ 1b/2, oğlağ اُوْغَلَاقْ 26b/2, od اُوْدْ 3a/14, olursa اُولُوْرْسَه 11a/4, oñat اُوْكَاتْ 36a/4, ödin اُوْدِنْ 4b/8, ökçelerin اُوْكَچَلَرِيْنْ 23a/11, öldüre اُولْدُوْرَه 37a/3, örtecek اُوْرْتَجَكْ 21b/5, uğrasa اُوْغَرَه سَه 22a/2, uyuz اُوْيُوْزْ 1b/5, uzada اُوْرَاْدَه 40a/13, üç اُوْجْ 11a/5, üzerine اُوْرَرِنَه 4a/3.

Ötreli Elif (إ) İle Yazım

oᅇsa أُكْسِرْسَه 2b/10, otururken أُتُورُرْكُنْ 15b/4, ovasın أُوَأْسِیْنُ 21b/1, öksürse أُكْسِرْسَه 22b/10, örümce أُرُومَجَه 13b/16, unuᅇsaᅇu أُنُوتْصَاعُو 35b/16, uvansa أُوْنَسَه 17b/5, uzun أُزُونُ 42a/8, üᅇüse أُشُوسَه 18a/5.

Önseste o, u, ö, ü ünlülerinin yazımında bazen aynı sözcüklerin vav(و) kullanılarak bazen de kullanılmadan yazıldığı görölmektedir.

öyken أُوَيْكُنْ 38b/16, öyken أُيْكُنْ 39b/11
 üst أُوسْت 42b/14, üstünde أُسْتُونْدَه 6a/12
 üfüresin أُفُورَه سِیْنُ 4b/14, üfüresin أُفُورَه سِیْنُ 27b/4
 üzümünج أُزُومُنْج 15b/11, üzüm أُزُومُ 39b/12
 otuz أُوتُوزُ 17a/14, otuz أُتُوزُ 22a/4
 ölüm أُولُومُ 43b/15, ölüm أُلُومُ 43b/3
 öksürük أُوكْسُرُوكُ 18b/5, öksürük أُكْسِرُوكُ 18b/5
 uyᅇudan أُوَيْحُودُنْ 25b/16, uyᅇu أُيْحُو 34b/15
 oᅇurᅇa أُوكُورْغَه 2b/2, oᅇurᅇa أُكُورْغَه 11b/12
 uvaᅇ أُوَوَاقُ 11a/16, uvaᅇ أُوَاقُ 21b/12

Metindeki yazım tutarsızlığına dair bir diᅇer örneᅇ de “omuz” sözcüᅇünde karᅇımıza çıkmaktadır. Bu sözcüᅇün geᅇtiᅇi dört yerden birinde sözcük sadece ötreli elifle “أُمُوزِنَه” (27b/14) yazılmıştır ve burada ikinci hecede iᅇte yazıma örneᅇ olarak vavlı bir yazım mevcuttur. İki örneᅇte ötreli elif ve vavlı yazımla birlikte ikinci hecede de vav kullanılmadıᅇı görölmektedir “أُومَزُ” (2a/4, 7b/7). Tek örneᅇte de hem sözcük baᅇında hem de ikinci hecede vavlı yazım kullanılmıştır “أُومُوزَه” (7b/9).

İç Seste

Ötreli Vav (و) İle Yazım

yüz يُوزُ 8b/3, burun بُرُونُ 33a/5, koğusına فَوْقُسَيْنَه 41b/7, dudak دُوْدَاقُ 40b/7, tükürse تُوكُورَسَه 2a/2, böbrek بُوبِرَكُ 2b/4, yanuğına يَانُوغِنَه 32a/16, üşüse أُشُوسَه 18a/5, yüce يُوجَه 42b/8, yünün يُوكُنُ 9a/12, yürüde يُورُودَه 37a/9, tuzsuz طُوزُسُوزُ 19b/15, tok نُوقُ 39b/1, söyünmemiş سُويُنُ مَمِيشُ 21b/5, köpügin كُوپُكُنُ 25b/7, delüce دَلُوجَه 32b/14, kavluç قَاوُلُوحُ 37b/14, sümükleri سُموكَلَرِي 29a/5, döğüp دُوكُوبُ 23a/17.

Ötre ( ) İle (vavsız) Yazım

ağacınuñ أَغَاچِنُكُ 14b/9, buçuq بُچُقُ 26b/5, avuç أُوچُ 36a/1, budakların بُدَاقَلَرِي 16a/16, buğday بُغْدَائُ 9b/8, çürigin چُرِكِنُ 14b/14, semürür سَمُرُرُ 43a/17, tozin طَزِنُ 37a/5, vuralar وُرَه لُرُ 35b/6.

o, u, ö, ü ünlülerinin sözcük içinde yazımında birtakım sözcüğün yazımında vav(و)'lı yazımların yanı sıra vav(و)'sız yazımların da kullanıldığı görülmektedir:

kulak قُولَاقُ 1b/10, kulak قُلاقُ 1b/10

sögüt سُوكُوتُ 23a/14, sögüt سُكُوتُ 37b/7

bögürtlen بُوكُورْتَلَنُ 40a/1, bögürtlen بُكَرْتَلَنُ 33a/11

dutsa دُوتْسَه 13a/8, dutan دُتَانُ 13a/9

Son Seste

Ötreli Vav (و) İle Yazım

datlu دتْلُو 1b/5, boğazlağı بُوغَزْلُغُو 2a/3, şancu صَانْجُو 2b/2, temregü تَمْرَه كُو 18b/1, gèrü كِرُو 15a/2, uyķu أُيْقُو 17b/8, yellü يَلْلُو 43b/16, delü دَلُو 15b/5, kendü كَنْدُو 40a/12, dumağı دُومَاغُو 29a/5, şu صُو 7b/7, içèrü اِچْرُو 11a/11, ķapu(nuņ) قَپُونْكَ 42b/14, ķanlu قَانْلُو 5a/4, ķuru قُرُو 29a/8.

1. 5. ı, i Ünlülerinin Yazımı

Ön Seste

Kesreli Elif-Ye (ی) İle Yazım

içün اِچُونُ 26b/17, iç اِیچُ 35a/15, it ایتُ 9b/9, inek اینْكَ 41a/10, içeriye اِچْرِيَه 11a/9, ılıcaya ایلْیَجِيَه 12b/5, ise ايسَه 32a/3.

Kesreli Elif (ı) İle Yazım

Bazen de sözcük başındaki “ı,i” ünlülerinin sadece (ı) harfiyle yazıldığı görülmektedir:

içürelèr اِچُورَه لَرُ 11a/2, ininden اِنْدَنْ 15b/17, inse اِنْسَه 22b/11, iriņ اِرِيْكَ 27a/9, issiden اِسْدَنْ 3a/11, isterse اِسْتَرْسَه 3a/6, işlese اِشْلَسَه 20a/17, işese اِشْسَه 19a/4, işitmese اِشْتَمْسَه 1b/12, ısırmaya اِسْرَمِيَه 16a/2, ısıcaķ اِسِجَقُ 19b/12, ısırgan اِسِرْغَانُ 15b/6, işla اِصْلَه 26b/4, ısıpanağı اِسْپِنَاغِي 10a/13, ireçin اِرَه چِنْ 36b/10.

Aynı sözcüğün yazımında, (ى)'li ve (ي)'siz yazımların her ikisinin de kimi zaman birbirine tercih edilebildiği gözlenmektedir:

içe اِبْجَه 12b/5, içdiginden اِجْدِكُنْدُنْ 10a/7
 ile اِبْلَه 11b/3, ile اِلَه 17a/17
 ilk yaz اَيْلُكْ يَازُ 43b/15, ilk yaz اَلْكَ يَازُ 43b/13
 ince اِنْجَه 19b/15, ince اِنْجَه 11b/1
 iş اِشْ 42a/10, iş اِشْ 28a/6
 içerü اِجْرُو 41a/1, içerü اِجْرُو 15a/1

İç Seste

Kesreli Ye (ي) İle Yazım

gidermegiçün كِبْدَرْمَكْبُجُونُ 1b/4, ılıcağ اِلِجَقُ 28a/8, çigit چِكِيْتْ 17a/4, erik اَرِيْكَ 25b/6, ıssıdur اِسِيْدُوْرُ 38b/1, yaticak يَاتِيْجَقُ 33a/6, yuyına يُيِيْنَه 5a/5, çig چِيْكَ 32a/5, degin دَكِيْنُ 29a/14, emigi اَمِيْكَ 28b/12, irin اِرِيْكَ 29a/8.

Kesre (.) İle Yazım

dizleri دِزْلَرِي 38b/7, kızıl قِرْل 13b/10, yarım يَارِمُ 3a/16, yeşil يَشِيْل 6b/11, şığır صِيْغِرُ 35a/16, biber بِيْر 37b/7, biti بِيْتِي 36b/13, çiriş چِرِيْشُ 3a/16, dil دِل 6a/12, keklik كَكْلِيْكَ 4b/9, kiçirek كِيْچِرِيْكَ 8b/8, südligen سُوْدْلِيْكَنْ 41a/3.

Son Seste

Kesreli Ye (ي) İle Yazım

çatı قَتَى 2a/7, alını أَلْنَى 20b/5, dağı دَخَى 7b/6, dişi دَشَى 12a/8, eki İكَى 12b/11, ekşi أَكْثَى 38b/6, şakızı صَاقِرَى 29a/14, şancı صَانَجَى 11b/16, altı أَلْتَى 40b/16, gibi كِبَى 3a/7, şankı قَنْقَى 16a/12, şarı صَارَى 25b/1, sekirdenleri سَكِرْدَنْلَرَى 11a/10, üçini أُوجِبْنَى 25a/16.

Kesreli ve Hemzeli He (ه) İle Yazım

bögrölceyi بُكْرُلَجَهْ 32a/17, nesneyi نَسْنَهْ 2a/10.

Kesre (.) İle Yazım

ağrı أَغْرَ 21b/7.

Dikine Kesreli Ye (ي) İle Yazım

yamrı yumrı يَامْرَى يَوْمْرَى 35b/6, bazı بَازَى 19b/6, şankı قَنْقَى 16a/12.

2. Ünsüzlerin Yazımı

2. 1. p Ünsüzünün Yazımı

Ön Seste

panbuğı پَانْبُوغِي 20b/10, pay پاي 22b/5, pazu پازو 41a/13, pire پره 32a/9, pişirüp پيشرُوب 31b/7.

İç Seste

yaprağın يِزَاغْن 40a/14, қаpaқлары قِپَاقْلَرِي 36b/12, topuқlarınuң تُبُوَقْلَرِنُك 25a/13, arpa اَرپه 10a/2, kepegin كِپَه كِيْن 9b/8, kirpi كِرپِي 39a/10, yarpuz يَارپوز 10a/10, köpek كُوپَك 15b/6, köpügin كُوپِكُن 25b/7, depesinden دِپِسِنْدِن 23b/2, қаpunuң قِپُونُك 42b/14, қаpanur قِپَانُور 27b/15, yapagusın يِپَاغُوسِيْن 36b/8, şarplansa صَارپِلَانْسَه 31a/16, yapışan يَپِشَان 8a/1.

Son Seste

şap(ın) صَاپِيْن 12b/7, süzüp سُوْزُب 11a/8, alup اَلُوب 3a/13, çeyneyüp چَيْنَايُوب 6a/12.

Metinde bir yazım özelliği olarak, ulaç olan “-Up” eki (ب) ile yazılmış, fakat “p” olarak okunmuştur.

2. 2. ç Ünsüzünün Yazımı

Ön Seste

çigit چكيت 1b/6, çiçegin چيچكين 14a/13, çıbuğın چبوغن 15b/11, çam چام 38a/17, çürügin چوروكن 36b/16, çeynese چينسه 32a/1, çekirdegin چكردكن 7b/9, çıkmış چقمش 26a/13, çig چيك 3a/12, çegzile چكزله 1b/8, çeke چكه 35b/10, çölmege چولمگه 27b/17, çıyandan چياندن 42b/12, çıban چبان 31a/1, çiriş چريش 28a/10.

İç Seste

içinden اچندن 2b/1, dilçik دلچك 2a/6, içe اچه 27a/2, açıla آچله 7b/7, şaça صاچه 36b/6, balçuğıyla بالچوغيلا 27a/4, morça مورچه 1b/9, sıçanı سچانی 35b/2, sırça سرچه 16b/11, kiçirek كچرك 8b/8, bıçak بچاق 14b/10, keçi كچي 40b/11, kaçanki قچانكي 9b/4, içürüp اچوروب 10a/9, geçe گچه 2a/15.

Metin boyunca “acı” sözcüğü “ج” ile yazılırken bir yerde “چ” ile yazıldığı görülmektedir: “آچي دقنه چيچكين” 14a/13.

“şancu” sözcüğünün de aynı şekilde sürekli “ج” ile yazıldığı görülürken tek örnekte “چ” ile yazıldığı görülmektedir: “صانچو” 19a/1.

Son Seste

Çim (چ) İle Yazım

kılıç قلیچ 2b/13, erkek ابركچ 37a/2.

Cim (ج) İle Yazım

ardıç أَرْدِجْ 36a/17, saç صَاحْ 33a/10, avuç أَوْجْ 41b/5, ağaç أَعْجْ 22b/13, üç أُوجْ 16b/9, kavluç قَاوُلُوجْ 37b/14, qarlağuş قَرْلَاغُوشْ 23b/13, kireç كِرَاجْ 21b/5.

2. 3. s Ünsüzünün Yazımı

Ön Seste

Sad (ص) İle Kalın Sıradan Kelimelerde

şacı صَاحِي 25b/10, şağ صَاغْ 27b/15, şağır صَاغِرْ 17b/12, şağal صَاغَلْ 37a/16, şakız صَاكِرْ 32a/1, şakısıya صَاكِصِيَهْ 8a/1, şağılınca صَاغِلِنَجَهْ 27b/10, şıkasın صِكْسِنْ 22b/7, şu صُو 27a/7.

Sin (س) İle Kalın sıradan Kelimelerde

su سُويَهْ 3b/13 (tek yerde), sısқа سِيسْقَا 30a/4.

Sin (س) İle İnce Sıradan Kelimelerde

sekiz سَكِرْ 25a/10, semürür سَمُرُرْ 43a/17, senden سَنْدُنْ 15b/14, sezdiğün سِزْدُوكْ 16a/11, siğmese سِگْمَسَهْ 29a/17, sivrisiğek سِوَرِي سِگَكْ 16a/16, sürüb سُوْرُوْبْ 12b/8.

Ön seste “s” harfinin yazımında iki sözcükte hem “ص” ve hem de “س” ile yazım görülmektedir: şüci صُوْجِي 27b/9, süci سُوجِي 25b/10.

İç Seste

Sad (ص) İle Kalın Sıradan Kelimelerde

aşasın اَصَاسِینْ 16a/16, bağırsağ bağR_VAĞ 21b/12, ışlayasın اِصْلَیَاسِینْ 6a/7, ĖurřaĖ ĖUR_VAĞ 9a/3, unuşağu اُنُوْثَاصَاْغُو 30b/7.

Sin (س) İle Kalın sıradan Kelimelerde

ağsura اَعْسُوْرَه 11b/14, anası اَنْسِی 37a/13, basturma بَاسْتُرْمَه 37a/14, ıssıdur اِسْیْدُوْر 38b/1, ĖasıĖ Ėَاسِیْق 37b/1.

Sin (س) İle İnce Sıradan Kelimelerde

dikesin دِکِیْسِینْ 16b/6, eşsede اَكْسَدَه 2a/3, isteseņ اِسْتَسْكَ 28a/16, tütü tُوْتُسُو 41a/8, nesne نَسْنَه 7b/13.

İç seste “s” harfinin yazımında, bazı sözcüklerde kimi zaman “س” kimi zaman da “ص” harfi tercih edilmiştir.

ışırsa اِصْرِسَه 33a/17, ışırsa اِصْرِسَه 30a/11

Ėuřdura Ėُوْصُدُوْرَه 39a/14, Ėustura Ėُوْسْتُوْرَه 37b/2

ışladasın اِصْلَدَاسِینْ 12b/10, ışladasın اِصْلَادَه سِینْ 9a/12

şuşuzluğ Ėُوْصُوْرُلُیْق 31b/13, şusuzluğ Ėُوْصُوْرُلُغِینْ 39a/5

řart ekinin yazımında metinde sürekli olarak “س” harfi tercih edilirken yalnızca bir sözcükte bu ekin “ص” harfi ile yazılmış olduğu dikkati çekmektedir: řalıńřa صَالِیْنَصَه 18a/4.

Son Seste

Sin (س) İle İnce Sıradan Kelimelerde

tersiyle تَرْسِيْلَه 29b/7, gögsi كُوْغْسِي 29b/12, kesüp كَسُوْبُ 8b/9.

2. 4. t Ünsüzünün Yazımı

Ön Seste

Tı (ط) İle Kalın Sıradan Kelimelerde

ṭalaḡ طَلَاق 18a/1, ṭamaqları طَمَقْلَرِي 25a/3, ṭamarlar طَمَرْلَر 18a/17, ṭaṅla طَاكْلَه 17b/2, ṭaruyı طَارُوِي 34a/15, ṭaş طَاش 13a/17, ṭaşrası طَشْرَاسِي 6b/16, ṭavşan طَاوْشَان 21a/6, ṭavuk طَاوُق 20b/2, ṭırnaqların طِرْنَاقْلَرِن 23a/11, ṭopuqlarınuḡ طُپُوْقْلَرِنُك 25a/13, ṭozın طُزْن 37a/5, ṭuluḡlarına طُلُوْكْلَرِيْنَه 16b/13, ṭuz طُوز 23a/3, ṭoraḡ طُورَاغ 9b/13.

Te (ت) İle Kalın Sıradan Kelimelerde

tarlalarda تَرْلَالَرْدَه 5a/16, toḡ تُوُق 39b/1, tutulsa تُوْتُلْسَه 3a/8.

Te (ت) İle İnce Sıradan Kelimelerde

tefeḡin تَفَعِيْن 13a/15, temregü تَمْرَه كُو 2b/12, temür تَمُور 23a/9, tersiyle تَرْسِيْلَه 29b/7, tükürse تُوْكُوْرْسَه 6b/17, tütsü تُوْتُسُو 41a/8, tütüzleyesin تُوْتُوْزْلِيْيِسِن 22b/17.

Türkiye Türkçesinde “t” ile başlayan kelimelerden kimisinin metinde hem “t” hem de “d” ile başlayan şekilleri yer almaktadır.

daru دَارُو 27a/1, ṭaruyı طَارُوِي 34a/15

daş دَاشْ 21b/6, taş طَاشْ 39a/16
 daşra دَاشْرَه 32a/5, taşra طَاشْرَه 38a/12
 davşan دَوْشَانْ 35b/1, tavşan طَاوْشَانْ 21a/6
 demregü دَمْرَه كُو 31b/3, temregü تَمْرَه كُو 18b/1
 demür دَمُورُ 22b/12, temür تَمُورُ 23a/9
 dırnağın دِرْنَاعِنْ 40b/12, tırnağların طِرْنَاعْلِرُنْ 23a/11
 dutulsa دُوْتُولْسَه 39b/3, tutulsa تُوتُولْسَه 3a/8
 dükürse دُكُورْسَه 39b/6, tükürse تُكُورْسَه 19a/1
 dütsü دُوْتُسُو 16b/9, tütsü تُوتُسُو 27b/11

İç Seste

Tı (ط) İle Kalın Sıradan Kelimelerde

kaçır قَاطِرُ 40b/12.

Te (ت) İle Kalın Sıradan Kelimelerde

arıtlayup اَرْتَلَايُوبُ 6a/6, artuq اَرْتُوُقُ 19b/16, butraq بُتْرَاقُ 32a/8, datlu دَاتْلُو 33a/4,
 dutuna دُوْتُنَه 16b/17, katı قَتِي 8b/5, kırtlu قُورْتْلُو 5b/14, kıyту قُويْتُو 42b/8, oturuşmış
 اُتُورُشْمِشْ 13b/9.

Te (ت) İle İnce Sıradan Kelimelerde

betmez بَتْمَزُ 9a/17, bitmeye بِيْتْمِيَه 35b/6, ditrese دِيْتْرَسَه 15a/10, dürtesin دُورْتَسِيْنْ
 6a/14, dütüñ دُوْتُوْنُ 5a/2, dütüze دُوْتُزَه 34a/14, böğürtlen بُوْغُورْتْلَنْ 10a/11, etmek اَتْمَكُ
 28a/5.

Son Seste

Te (ت) İle Kalın Sıradan Kelimelerde

kat قَات 11a/5, ot أُوت 43a/1, alt أَلْت 42b/14, ayıt آيْت 9b/14, bulut بُلُوت 24b/3.

Te (ت) İle İnce Sıradan Kelimelerde

çigit چِكِيْت 8b/15, dört دُرْت 43b/13, it اِيْت 24b/14, sögüt سُكُوت 10a/6.

Tı (ط) İle Kalın Sıradan Kelimelerde

başbarı başْبَرِط 4a/6.

2. 5. η Ünsüzünün Yazımı

Kök ve Tabanlarda

şonra صُكْرَه 22b/16, onat أُوكَات 4a/1, deniz دَكِرْ 25b/7, belinlerse بِلَكِرْسَه 33b/12, enseje اَكْسَه كَه 8a/17, diñmezse دِكْمَزْسَه 24a/16, siñnese سِكْمَسَه 29a/17, onurğa اُوْكُورْغَه 2b/2, geniz كَكِرْ 6a/2, göñli كُوكْلِي 12b/15, koñaq فُوكَاق 17b/11, beñiz بَكِرْ 18b/10, yünin طُلُوكْرِيْنَه 16b/13, tañla طَاكْلَه 17b/2, yökün 9a/12.

Sonda

beñ بَك 17b/15, iriñ اِرِيْكَ 39a/8, anuñ اَنْكَ 27b/15, ağacınuñ اَغَاچِنُكَ 24b/15, başuñ بَاشُكَ 3b/3

3. Bitişik Yazım

“şoņara” sözcüğünün kendinden önce gelen “ن” ile biten sözcüklere bitişik yazıldığı görölmektedir. Metinde bu yazımlar ayrı olarak gösterilmiştir.

çıķduķdan şoņara جَفْدُقْدُنْصُكْرَه 13a/16, bir zamān şoņara بَرَزَمَانْصُكْرَه 10a/9, andan şoņara اَنْدَنْصُكْرَه 36b/11, yuduķdan şoņara يُوْدُقْدُنْصُكْرَه 4a/1.

“ile” ve “içün” edatı, “-ken” ulacı, ki ve kim bağlaçları sözcüklere kimi zaman bitişik kimi zaman da ayrı yazılmaktadır.

sirkeyile سِرْكَيْلَه 3a/17, sirke ile سِرْكَه اَيْلَه 3b/3.

şuyıla صُوَيْلَه 7b/11, şu ile صُو اَيْلَه 40b/3.

şarılıķıyіçün صَارِلِيقْ اِيْچُون 8b/10, şarılıķ içün صَارِلِيقْ اِيْچُون 34b/11,

sızıyіçün سِزِيْچُون 17a/13, sızı içün سِزِي اِيْچُون 29b/14.

bilmeziken بِلْمَزِيْكَنْ 28a/17, ısıcaķ iken اِسِحْقْ اِيْكَنْ 5b/4.

ķaçan ki قَچَانْكِه 9b/4, kimüŋ ki كِيْمُكْ كِه 21b/4.

ķaçan kim قَچَانْكُمْ 5a/7, tā kim تَا كِم 15a/4.

“ķadar” sözcüğünün aşığıdaki örneķlerde kendinden önceki sözcüğe bitişik yazıldığı görölmektedir:

ne ķadar نَعْدَر 5a/13, şol ķadar شَوْلَقْدَر 40a/8.

II. SES BİLGİSİ

1. Ünlü Uyumları

1. 1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Metinde kalınlık-incecik uyumu, uyumu bozan bazı eklerin oluşturduğu istisnalar dışında gerçekleşmiş durumdadır.

1. 1. 1. Kalınlık-İncelik Uyumunu Bozan Ekler

-ken

“her kim *uyurken* ve *otururken* belinlese k̇unduz hayāsın ve deve yūregın ve necisini dōgūp bir yēre cem‘ ēdūp yedūresin eyūdūr” 15b/4.

“*yaturken* horlamamak için” 3a/5.

-çün

yūrek ađrısıyīçün 2a/12, ma‘īde azmamasıyīçün 33a/4, beñiz şarusıyīçün 18b/10, bıçak yarasıyīçün 14b/10, dudak çatlamasıyīçün 6b/11, baş dumađusıyīçün 3b/16, geñiz k̇okusıyīçün 6a/1, saç uzamasıyīçün 18b/13, şağırlığıçün 31b/2, sıızıyīçün 3a/10, yağlar çıkarmasıyīçün 30b/7, ağız yanķusıyīçün 19a/2.

-ki

başdaki 36b/10, k̇arnındaki 40a/9.

1. 2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

1. 2. 1. Uyuma Aykırı Sözcük Kök ve Gövdeleri

1. 2. 1. 1. Köklerde Yuvarlaklaşma

Eylemden ad yapma eki –ğ/-g’lerin düşmesi sonucunda yuvarlaklaşan sözcükler: kapunuğ 42b/14, şaru 13b/10.

Dudak ünsüzleri “b,m,p”nin etkisiyle yuvarlaklaşan sözcükler: demür 22b/12, kemük 22b/12, pazu 41a/13, buzağusından 22a/9.

Bir neden olmaksızın yuvarlak ünlülü olan sözcükler:

ağrur 27b/14, ağsura 11b/14, ağuyı 16a/9, aru 16a/12, ayu 4b/8, bağarşuğ 17b/17, balçuğıyla 27a/4, daru 15a/15, delü 15b/5, demregü 2b/11, dilkü 35b/7, dumagu 1b/5, eyü 43b/12, gèrü 13b/15, kıancuğ 24b/13, kıarlağuç 23b/13, kıarşı 26b/16, kendüsin 23b/15, kenevür 16a/16, şancu 11b/9, sidügin 35b/7, yağıu 11a/6, yanğıusu 10b/4, yapağusun 36b/8.

1. 2. 1. 2. Yuvarlak Ünlülü Ekler

Metnin yazıldığı dönemde Türkiye Türkçesinde yer alan dudak uyumunun mevcut olmadığını genel bir özellik olarak görmekteyiz. Kimi eklerin sürekli yuvarlak ve kimilerinin ise sürekli düz kullanıldığı görülmektedir. Aşağıda metinde kullanılan yuvarlak ünlülü ekler örnekler verilmiştir:

+cUGAz

şucuğazla 28a/8.

Yuvarlak ünlüyle yazılan bu ek aynı sözcüğün yazımında başka bir yerde düz ünlülü yazılmıştır: şucığazla 12b/9.

+cUK

uvacuk 30b/11, kabarcuk 1b/9, kızılucuk 37b/10, oğlancuklar 43b/17.

Metinde genellikle yuvarlak ünlülü yazılan bu ek, kimi sözcükte düz ünlülü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ek başındaki c'nin de kimi zaman ç'li de yazıldığı görülmektedir.

dilcik 31a/12, dilçik 2a/6, sigilcik 30a/1, sigilçik 32a/10.

+dU

Ses yansıması niteliğindeki adlardan ad türetme eki olan bu ekin metinde tek örneğine rastlanmaktadır: güvüldüsine 36a/3.

-dUK

Ortaç eki olan bu ek metinde yaygın olarak kullanılmaktadır.

bulduğın 13a/1, çıkduğdan 13a/16, çıkarduğdan 19b/8, doğmaduğ 22a/9, yunmaduğ 15b/2, yuduğdan 4a/1, sovuduğdan 12b/7, ağıduğı 6a/4, aldığı 9b/17, şoğduğı 16a/12, çatladığı 40b/7, ısırdığı 14a/5, olduğu 26b/6, yatduğı 16b/9, görmedük 5a/2, degmedük 21b/10, dedükleri 3b/17, içdükden 24a/6, étdükleri 1b/1, bildüğü 4a/2, dedüğü 12a/10, sezdüğü 16a/11, yedüğü 29a/17.

Genel olarak yuvarlak ünlülü şekilde kullanılmış olan bu ekin, metinde bir istisnasının bulunduğu görülmektedir. Sadece tek istisna söz konusu olduğu için uyuma giren bir ek olarak nitelendirilmemiştir: içdiginden 10a/7.

-dUr- (Ettirgen Çatı Eki)

Ettirgen çatı eklerinden olan -dUr- eki de yuvarlak ünlülü kullanılan ekler arasında yer almaktadır:

aldura 26b/16, başdurasın 6a/8, karşıdura 10b/1, kuşdura 39a/14, yapışdurasın 16b/15, bildüre 42a/10, diñdürmegiçün 6a/11, etdürmek 28a/16, öldüresin 14a/8, yèdüreler 37a/5, kıstura 37b/2.

Metinde bu ekin düz ünlülü olarak kullanıldığı üç örneğe rastlanmaktadır: karşıdırı 35a/4, bulaşdırup 11a/16, yèdiresün 11a/15.

-dUr (Bildirme Eki)

Metinde ad cümlelerinin III. tekil kişi çekimlerinde bildirme her zaman -dur şeklinde ekleşmiş olarak kullanılmakta ve دُر şeklinde yazılmaktadır. “durur” biçimine rastlanmamaktadır.

anasıdur 42b/8, aşıldur 42b/7, aşığadır 42b/9, beyânındadır 35b/17, budur 22a/10, çokçdur 42b/9, devâdur 39a/10, yaramazdur 42a/8, kızdur 40a/10, kırşakçdur 9b/1, olmışdur 1b/2, olağandır 14a/6, vardır 31b/9, zararlıdur 39b/1, câ'izdür 43a/13, degüldür 15b/5, delüdü 15b/6, dikendür 34b/12, dilinedür 43a/3, êrkekdür 40a/10, eyüdü 5a/5, gerekdür 10b/8, kekikdür 7a/12, mücerrebdür 5a/15, nâfi'dür 3b/4, üzerindedür 6a/8.

+erü (yer zarfı yapma işlevindeki eski yön gösterme eki)

içerü 11a/11.

+IU (Addan Olumlu Sıfat Yapma Eki)

Addan ad türetmekte görev yapan +IU ekinin yuvarlak ünlülü eklerden olduğu görülmektedir. Bu ekin kullanıldığı sözcüklere örnekler aşağıda verilmiştir:

ayaçlı 43b/13, bağlı 15a/2, bahanelü 5a/1, danelü 2b/11, datlı 38b/1, dumanlı 4a/15, kanlı 5a/4, kuvvetli 43b/5, şogulcanlı 10b/15, yellü 43b/16, zahmetli 13b/13.

Ancak bu ekle ilgili yukarıda verilen örneklerde yer alan üç sözcüğün metinde hem ekin yuvarlak ünlülü hem de düz ünlülü şekliyle yazılmış olduğu dikkati çekmektedir. Bu da müstensihin tutumuyla ilgili bir durum olsa gerektir.

bahaneli 1b/8, dumanlı 1b/6, kanlı 1b/8.

-mUr

yağmur 8b/1.

-sUn

Emir kipi 3. tekil kişi eki olan bu ekin sürekli olarak yuvarlak ünlülü yazıldığı görülmektedir.

dursun 15a/4, kaynasun 36b/9, olsun 16a/12, ditremesün 15a/11, dürtsün 27a/3, erisün 40b/8, girsün 27b/11, içmesün 27b/9, vërsün 28a/13, yemesün 28a/14, yësün 13a/1.

+sUz (Addan Olumsuz Sıfat Yapma Eki)

Bu eke sadece iki örnekte rastlanmaktadır: şusuzluk 39a/5, tuzsuz 19b/15.

Bunlardan başka “susuzluk” sözcüğünün yazımında ekin “ş” şekliyle bir yazımı söz konusudur: şuşuzluk 31b/13.

-UK

artuk 19b/16, ayruk 16b/16, donuk 5a/6, uvanuk 19b/9, yanuk 17b/9, delüklerine 34a/9, öksürük 18b/5.

Eylemden ad yapma eki olan -UK, metinde yuvarlak ünlülü yazılmakla beraber, birkaç örnekte düz ünlülü şekline rastlanmaktadır: giciyik 31a/16, şişik 4a/17, beşik 4b/10(bişik), emigi 28b/12.

+Uη (II. Tekil Kişi İyelik Eki)

ağzuña 6b/11, ağzuında 8a/14, boynuña 8a/17, yatduğun (yer)16a/16, katlanı bildüğün 8a/14, elüne 15b/14, sezduğün 16a/11, tenüne 8b/16, üzerüne 16b/8, yüzüne 16b/8.

+Uη/+nUη

yağınun 35b/17, ağacınun 24b/15, ağzınun 6b/15, ‘avratanun 21b/1, yumurdanun 14b/8, topuklarınınun 25a/13, anun (gibi) 27b/15, avucun 16b/2, başun 3b/3, boğazlağununun 7a/11, bunlarınun 35a/17, burnun 24a/12, çibuğununun 6a/17, danasınınun 16b/10, kapununun 42b/14, yaranun 20a/1, oğlancuklarınınun 39a/7, üzümününun 15b/11, labadanun 12a/2, semizotununun 7b/16, otun 3b/17, dişininun 36b/2, kökinününun 38a/11, yüzününun 39a/15, çekirdeğininun 39b/13, gözününun 36b/12, yerününun 12a/13, çölmegününun 36b/8.

-Up

Bu ek kalıp olarak ب şeklinde yazılagelmiştir. Metin boyunca da bu kuralın devam ettiği görülmektedir.

ağrıyup 20b/11, alup 3a/13, ayırtlayup 10b/9, atup 37a/14, baralayup 22b/8, baturup 28b/17, boğazlayup 26a/1, bulup 28a/17, bulaştırup 11a/16, çalkayup 19b/13, doğrayup 21b/12, dutup 35b/2, ısladup 16a/15, ıkalup 8b/17, katup 7b/15, kaynayup 23a/3, koyup 19b/8, kurudup 17a/6, olup 28b/14, ovup 4b/13, şağılup 15a/4, şoyup 10a/12, urup 19b/4, yağıp 3b/2, yaturup 20b/10, yoğurup 12b/14, yuyup 4a/5, bişürüp 20b/11, çeyneyüp 8a/13, döğüp 3b/3, édüp 9a/17, geçürüp 28a/15, içüp 28b/16, kesüp 13b/5, pişirüp 31b/7, sürüp 12b/8, süzüp 11a/8.

-Up ulaç ekinin metinde sadece üç sözcükte -ip şeklinde yazıldığı belirlenmiştir. Bu üç sözcüğün ikisi aynı sözcük olmakla beraber, üzerlerindeki ettirgenlik ekinin yuvarlaklık ve düzlük durumu sebebiyle indekste ayrı alınmış sözcüklerdir. Her üç sözcükte de bu ekin hem -up hem de -ıp'lı yazımı söz konusudur.

karışdırıp قَرِشْدُورِبْ 6b/17. Tek yerde bu yazıma rastlanmaktadır. -up'lu şekline örnek olarak “karışdırup 7b/1” verilebilir.

karışdırıp قَرِشْدُورِبْ 25b/9. Bundan başka bu şekle rastlanan yerler şöyledir: 25b/2, 8, 26a/7, 27a/1, 4, 27b/5, 6, 28b/11, 12, 29a/12, 13, 16, 29b/8, 36a/5, 37b/3.

-up'lu şekline örnek olarak “karışdırup 5b/11” gösterilebilir.

çıkarıp چِقَارِبْ 5b/15. Bu şekilde yazımın olduğu diğer yerler şöyledir: 9b/16, 8a/15, 10a/6, 11a/3, 14b/6, 11, 17a/16, 23a/13, 24a/12, 27b/12, 34b/5, 35a/2, 14b/8, 15a/17, 16a/6, 25a/1, 28b/6.

-up'lu şekline örnek olarak “çıkarup 22b/8” verilebilir.

-Ur-

baturup 28b/17, damzurasın 21a/1, doğurmağ 30a/15, yaturasın 22b/8.

-Ur (Geniş Zaman Eki)

Geniş zaman ekinin yazımında ötreli vav ve tutarlı re'den “رُ” oluşan şekille, sadece ötre ve tutarlı re'den oluşan şeklin kullanım sıklığının birbiriyle aynı oranda olduğu görülmüştür.

çıkarur جَفَارُورُ 39a/16, ıssıdur اِسِيْدُورُ 38b/1, kapanur فَپَانُورُ 27b/15, kırtulur فُورُتْلُورُ 43b/1, olur اُولُورُ 43a/15, yumışadur يَوْمِشَادُرُ 36a/6, bildürür بِلْدُرُرُ 41b/12, düşürür دُوشُرُرُ 43a/12, eydür 4b/1, gelür كَلُورُ 43b/4, getirür كَتُورُرُ 39a/3, giderür كِيْدِرُرُ 34b/2, vèrür وَيِرُرُ 34a/13, öksürür اَكْسُرُرُ 27b/15, semürür سَمُرُرُ 43a/17.

-Ur (Ortaç Eki)

görür göz 40b/1.

-U (Ulaç Eki)

bağlayı koyasın 6a/8, katlanu bildükçe 8a/2.

Ulaç eki -U'nun metinde tek yerde -ı şeklinde yazıldığı görülmektedir: urı koyasın 9b/7.

1. 2. 1. 3. Düz Ünlülü Ekler

-dI (Görülen Geçmiş Zaman Eki)

Görülen geçmiş zaman ekinin, metinde, zaman ve kişiye göre çekimlenmiş tek örneği vardır. Bunun dışında geçmiş zaman ortacı yapan -dUk eki içinde geçtiği görülmektedir: bildürdi 42a/10.

+I (Belirtme Eki)

yüzi 8b/7, yılanı 3a/2, bedeni 43a/11, bēzi 20a/8, biberi 13a/3, birinci 11a/8, çigiti 4a/13, kırtı 36b/1, etmegi 21b/13, gerinmekliği 43b/6, gögemi 8b/16, kehleyi 1b/4, kekigi 17a/3, kepegi 29b/6, mercimegi 9b/10, püreyi 16b/3, üzümü 39a/5, yarpuzı 8b/6, kumı 13b/6, unı 4a/8.

Belirtme durumu eki sürekli düz ünlülü yazılan eklerden birisi olmakla beraber, tek örnekte yuvarlak ünlülü bir yazım söz konusudur: şaķızı صاķزو 6b/12.

+IIA (Birliktelik Eki)

ķarnıla 11b/17, unıyla 24b/12, balıla 5a/2, banbuğıla 20b/14, daşıla 19b/10, şuyıla 27a/1, kılıcıla 19b/4, şağyağıyla 7a/10, şarābıla 8b/11, tuzıla 3b/7, bekmezile 9b/8, beksimetile 39a/15, biberile 9b/11, bir biriyile 6b/4, şüciyile 21a/2, dütünile 4b/7, sirkeyile 26a/8, gücile 25a/8, kepegile 3b/7, kökiyile 14b/11, üstübecile 4b/6.

Metinde düz ünlülü şekli tercih edilen bu ekin tek örnekte yuvarlak ünlülü yazıldığı görülmektedir: mercümegüle 28a/13.

-IcAK

Ulaç eki -IcAK'a dair örnekler aşağıdaki gibidir:

çıkıcağ 43a/4, kalkıcağ 25b/16, hâcet olıcağ 39a/12, yaticıcağ 33a/6, yunıcağ 33b/11, yeyicek 38b/2.

-IncA

Türkiye Türkçesinde “-e kadar” anlamı veren bu ulaç ekine dair örnekler şunlardır: kalınca 22b/5, kanayınca 28b/2, sağılınca 27b/10, varınca 21a/15.

+ncI

altıncı 43a/14, onçokuzuncı 43b/3, onuncı 43a/15, otuzuncı 43b/8, tokuzuncı 43a/15, otuzuncı 43b/8, beşinci 43a/13, dördüncü 43a/12, ikinci 43a/11, onyedinci 43b/2, sekizinci 43a/14, üçüncü 43a/12, yegirminci 43b/3.

+ki (Aitlik Eki)

başdaki 36b/10, bögürdeki 11b/9, evvelki 28b/5, içindeki 11a/9, kırnındaki 40a/9.

-mI

Soru eki olan “mI” eki, birlikte geçtiği sözcüklerle alınmıştır: kız mıdır 40a/9, delü midür 15b/5, oğlan mı 31a/8.

-mİş (Ortaç Eki)

batmış 33a/9, bişmiş 32a/4, çıkmış 7a/9, dögülmüş 27b/1, durmuş 10b/5, dutulmuş 8a/11, geçmiş 12b/13, kapanmış 10b/11, olmuş 10b/3, şişmiş 12b/4, yatmış 21b/9, yemiş 12a/12.

+sI (İyelik 3. Tekil Kişi Eki)

ağrısına 39b/9, anası 37a/13, arasında 16b/1, arçası 36a/12, ayası 29b/8, koğusun 1b/15, kurusu 41a/6, şafrası 25b/15, sızısı 37a/3, yanğusu 10b/4, yavrusun 26a/1, yuvasına 15b/17, depesinden 23b/2, derisini 12a/12, ekşisin 38b/2, eşesinde 7a/16, gövdesi 2b/9, memesi 39a/6, dānesi 8a/6.

-sIn (İstek Çekiminde II. Tekil Kişi Eki)

alasın 25a/13, aldurasın 28a/12, aşasın 16a/16, başdurasın 6a/8, bulasın 21a/11, çıkarasın 6b/16, damzurasın 26a/2, işladasın 15a/16, karışdurasın 4a/3, katasın 11a/9, kavurasın 23a/5, kaynadasın 3b/1, kazıyasın 23a/12, koğasın 11b/15, ovasın 21b/1, şıkasın 4b/8, urasın 7b/1, uzadasın 25b/10, yağasın 6a/7, yaturasın 22b/8, yayasın 25a/11, yoğurasın 7b/6, bişüresin 7b/6, dikesin 16b/6, dögesin 8b/4, dürtesin 6a/14, dütüzesin 16b/1, ekesin 5a/10, eşesin 7b/6, geçüresin 19b/5, gideresin 25a/14, öldüresin 14a/8, süzesin 11b/1.

Metinde düzenli bir biçimde düz ünlülü yazılan bu ek, tek örnekte yuvarlak ünlülü olarak yazılmıştır: koyasun قُوْيَاسُونُ 19b/17.

1. 2. 1. 4. Uyuma Giren Ekler

Metinde düzlük-yuvarlaklık uyumunu bozan temel etken, bazı eklerin sürekli yuvarlak, bazılarının ise sürekli düz yazılmasıdır. Ancak metinde kullanımlarına bakılan eklerden birkaçında yuvarlak ve düz ünlülü kullanımların oranlarının yakın olduğu görülmektedir. Bu yüzden bu eklere, uyuma giren ekler başlığı altında yer verilmiştir.

-II-/-UI-

Dönüslü çatı eki olan bu ek, metin genelinde hem düz hem de yuvarlak ünlülü şekliyle yer almıştır. Düz ünlülü kullanımları aşağıdaki gibidir.

açılmaz 7b/5, eyile 34b/6, kesilse 18a/17, kırılı 16b/4, yarılma 18a/17, bozulan 29a/2, burılma 19b/11.

Yuvarlak ünlülü kullanımlarına ise aşağıdaki sözcüklerde rastlanmaktadır.

dutulsa 39b/3, oğulsa 13b/15, tutulsa 3a/7, dökülür 11b/2, bozulsa 19a/14, burulsa 17b/6.

Şu örnekte ek, edilgenlik işleviyle kullanılmaktadır: dögülmüş 8a/12.

-In-/-Un-

Bu ek metinde sürekli olarak dönüslülük işleviyle kullanılmaktadır. Yuvarlak ve düz ünlülü kullanımları mevcuttur:

çegzine 4b/15, şalınma 18b/8, yuyuna 5a/5.

bulunsa 12a/5, dutuna 16b/17, çoğuna 13b/12, görüne 42b/15, sürüne 34b/16.

2. Ötümlüleşme

2. 1. Ön Seste Ötümlüleşme

t Sesinin Korunduğu Sözcükler

Metinde sözcük başındaki *t* sesinin ötümlüleşmesi konusunda bir tutarlılık yoktur.

Sözcük başında “t” sesinin korunduğu örnekler şunlardır: talağ 17a/17, tamarları 25a/3, tamarından 27b/16, toğuzuncu 43a/15.

t Sesinin Ötümlüleştiği Sözcükler

dağlarda 42b/8, dağı 7b/6, damla 25a/8, damzurasın 5b/1, darayasın 25b/13, darağı 25b/12, daralsa 2b/10, daşagını 13b/6, datlu 33a/4, davşancıl 4b/9, dèdükleri 7a/2, degmedük 21b/10, degin 29a/14, delüdü 15b/6, delüklerine 33a/6, demren 35a/11, deñiz 19b/12, depesinden 23b/2, derlemeye 34b/16, deve 15b/4, dikesin 16b/6, dikenün 31b/11, dilçik 8a/13, dilkü 23a/16, diş 7a/7, dişi 12a/8, ditrese 15a/10, dizine 42b/13, doğmaduğ 22a/9, doğan 14b/1, doğrayasın 20b/8, dolaşan 3b/12, dolayısına 7a/10, dökülürse 25b/13, dört 11a/13, döşeyesin 9a/13, dursun 15a/2, dutup 35b/2, dükelin 17b/1, düşe 1b/7, dürtüsün 27a/3, düşüre 40b/12, dütü 5a/2, dütüzesin 16b/1.

Bazı sözcüklerin metinde, hem “t”li hem de “d”li kullanımları bulunmaktadır:

daru 9b/3, taruyı 34a/15

daş 21b/6, taş 13a/17

daşra 41a/8, taşra 38a/12

demregü 31a/10, temregü 2b/12

demür 22b/12, temür 23a/9

dırnağın 35b/3, tırnağların 23a/11
 dutulsa 2b/7, tutulsa 3a/7
 dükürse 39b/6, tükürse 2a/1
 dütsü 13a/6, tütsü 27b/11

2. 2. İç Seste Ötümlüleşme

-k- > -ğ-

Bilinen kural gereği, ötümsüz ünsüzle biten bir sözcüğün üzerine ünlüyle başlayan bir ek geldiği zaman, sözcük sonundaki ötümsüz ünsüz ötümlüleşir. Tek heceli sözcüklerde bu kural geçerli değildir. Metinde bu kural sistematik işleyen kurallardan biridir.

bağırşağı 15a/3, banbuğıla 20b/14, bıçağıla 17b/8, butrağı 32a/9, darağı 25b/12, dırnağın 40b/12, donuğı 4b/4, ıspanağı 10a/13, kabuğın 29b/8, kasağı 13b/3, kozağın 13b/13, kuşluğın 28a/6, ocağı 7b/6, şakağı 21a/15, yaprağından 5a/5.

Metinde iç seste ötümlüleşme yerleşmiş bir kuraldır. Fakat, birkaç sözcüğün sonundaki ötümsüz ünsüzün, üzerine ünlüyle başlayan ek almasına rağmen kimi zaman ötümlüleştiği, kimi zaman ise ötümsüzlüğünü koruduğu görülmektedir.

tağı 10a/1, tağı 10a/7
 şarmışağı 15b/17, çig şarımışağı 32a/5
 şaruluğın 34b/12, beñiz şarulukıyıçün 34b/11
 koñağı 23a/6, koñağı 34b/2b
 kurşağı 9b/2, kurşağı 24a/13

-k- > -g-

emcegi 27b/1, eşigine 42b/14, etmege 35a/3, günlüğü 19b/9, böcegi 6a/7, cücügin 11a/15, çölmege 20b/8, kekigi 13b/2.

-t- > -d-

Metinde iç seste t>d ötümlüleşmesi, ötümsüz ünsüzle biten eylemlerin sonuna ünlüyle başlayan ek getirildiğinde ötümlüleşme şeklinde belirmektedir. Örnekler bu doğrultudadır.

ıssıdur 38b/1, ısladalar 17b/1, kazıdasın 28b/1, koqlada 33a/15, kurudasın 3b/15, üşüdürse 13a/2, yaturdasın 10a/7, yumışadur 36a/6, yürüde 11a/15.

-ç- > -c-

kılıcıla 19b/4, avucuñ 16b/2.

3. Ötümsüzleşme**3. 1. Ön Seste Ötümsüzleşme****Ön Seste b->p- Değişmesi**

Türkiye Türkçesinde ötümsüzleşmiş olan kimi önses “b”sinin metinde ötümlülüğünü koruduğu örnekler mevcuttur: baralayup 22b/8, barmakları 19a/6, basturma 37a/14, bekmez 12a/11, beksimetile 39a/15, birinci 11a/8, butrak 32a/8.

Ayrıca kimi örnekte ise önseste hem “b”li ve hem de “p”li yazımlara rastlanmaktadır:

bazı 19b/6, pazı 23a/3
 bişmiş 26a/4, pişe 6b/10
 bişüresin 7b/6, pişirüp 31b/7
 büre 16b/4, püre 3a/4

3. 2. Eklerde ve Sözcük Sonunda

Ayrılma ve bulunma ekleri ile ettirgenlik eki -dUr- ve bildirme ekindeki “d” sesi ötümlülüğünü korumuştur.

çıkuğdan 19b/8, hastalıkuğdan 8b/17, kulağuğdan 39a/8, şavukuğdan 23a/4, şakağuğdan 21a/14, güneşden 8b/1, şerbetden 17a/7, başda 4a/6, kavuğuğda 31a/2, ocağuğda 38a/9, çoğuğdur 42b/9, olmuşduğdur 1b/2, karışduğdura 10b/1, kırşakuğuğdur 9b/1, yapışduğdurasın 28b/4.

4. Ses Değişmeleri

4. 1. Sızıcılaşma

ķ Ünsüzü

-ķ- > -ħ-

Bazı sözcüklerde, sözcük ortasında ķ>ħ değişimi görülmektedir (aḥşam 37a/17), fakat bu değişim, kesin bir kural şeklinde işlememektedir. Zira metinde, bazı sözcüklerin hem ķ ve hem de ħ ile yazılmış şekilleri mevcuttur. Metinde iki yazımı da bulunan sözcükler ise şöyledir:

uyķu 17b/8, uyħu 34b/15; zamġını 25b/6, zamħuḡ 6b/12

4. 2. Ünlü Türemesi

Ön Seste

Metinde ön seste ünlü türemesine yalnızca bir örnekte rastlanmaktadır: ireçin
إِرَہ چُنْ 30b/10, 36b/10.

4. 3. Ünlü Düşmesi

İç Seste

Sözcük içinde ünlü düşmesi, vurgusuz orta hecenin düşmesi şeklinde gerçekleşir. Metinde buna dair çokça örnek mevcut olmakla beraber, burada birkaçına yer verilmektedir.

ağzı şulan- 18a/9, alnına 6a/6, beñzi şaru ol- 24b/16, boynında 2a/3, burnından kıan gel- 24a/3, gençzine 20a/11, gögsi 23a/7, tütüzleyesin 22a/17.

Metinde değişmez bir kural şeklinde işleyen vurgusuz orta hece düşmesinin gerçekleşmediği dört örnek bulunmaktadır: omuza أُمُوزَه 7b/9, omuzına أُمُوزَتَه 27b/14, avucuñ أُوجُكْ 16b/2, buruna بُرُونَه 6a/2.

4. 4. İkizleşme

issiden 3a/11, ıssıcaqla 27b/6.

4. 5. Dudaklılaşma

g > v

Türkçede kelime sonu ve ortasındaki g'ler v'ye dönüşmektedir. Yuvarlak vokalli sözcüklerde bu dönüşme daha da kuvvetlenmektedir. Bu g'lerin kimi zaman ğ olarak da telaffuz edildikleri görülebilmektedir.³ Metinde g > v değişimine bakıldığında şu örneklere rastlanmaktadır: kıargadüvlegi 5b/9, kıovasın 16b/7, kıovuķ 5a/8, ovasın 19b/12, şovuķ 21b/6, şovuğudan 12b/7.

³ TİMURTAŞ, Faruk Kadri: *Eski Türkiye Türkçesi*, Ankara-2005, s. 70

Bu değişmenin yanısıra, Türkiye Türkçesi'nde v'ye dönüşen bazı g'lerin burada korunduğu görölmektedir: dögesin 9a/9, gögercin 4b/13, gögerse 18a/13, gögem 8b/16, sigilcik 33b/8.

“g” sesini koruyan yukarıdaki örneklerden ilk dördünde iç sesteki “g”lerin Türkiye Türkçesinde tamamen “v”ye dönüştüğü görölmektedir. Son örnek olan “sigilcik”te ise durum biraz farklı olmakla beraber, günümüzde “deride, özellikle ellerde oluşan zararsız, pürtüklü küçük ur”⁴ anlamında “siğil” şeklinde “ę”li bir kullanım mevcuttur. Bunun yanısıra “içinde irin bulunan küçük deri kabarcığı, en küçük çıban”⁵ anlamında “sivilce” şeklinde “v”li başka bir kullanım da söz konusudur.

4. 6. Göçüşme

çölmek 21a/11.

4. 7. d ~ z alternansı

kāęıdı 6b/3 ~ kāęızı 7b/2

yāęūd 36b/5 ~ yāęūz 6b/3

⁴ *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu, C:2, Ankara-1998, s. 1980

⁵ a.g.e. s.1994

III. YAPI BİLGİSİ

1. Ad Durum Ekleri

Metinde bulunan ad durum eklerinden yönelme, bulunma ve ayrılma durumlarının Türkiye Türkçesinden çok büyük farklılık göstermedikleri belirlenmiştir. Bu nedenle bu ad durumları için sadece birkaç örnek verilecektir. Bulunma ve ayrılma durumlarında ek başı ünsüzünün kendinden önce gelen ünsüz nasıl olursa olsun ötümsüzleşmediği görülmektedir.

1. 1. Yönelme Durumu

Yönelme durumu eki -A'dır. Ünlüyle biten sözcüklerde araya "y" koruyucu ünsüzünü alır. Bu haliyle Türkiye Türkçesi'nden ayrılan bir yönü olmadığı görülmektedir.

döşeye 2b/8, boynuğa 8a/17, ılıcaya 12b/5, şuya 16b/3, yaraya 19b/17, bête 21a/14, çölmege 27b/17, kadehe 16b/11, öksürüğe 33b/3, başa 23a/7, dudağa 6b/13, kulağa 5b/2, ocağa 36b/8, şakala 37b/16, tuluğa 20a/13.

1. 2. Bulunma Durumu

ağızda 6b/2, altında 25a/13, aylarında 43b/17, başda 17b/14, çayırda 10b/16, kârında 18a/11, kavuğda 31a/2, dolayısında 7b/12, bögrinde 11b/16, derelerde 34b/10, ellerinde 13b/7, gölgede 17b/1, güneşde 25a/16, kimde 17b/7, üstünde 6a/12.

1. 3. Ayrılma Durumu

Çıkma/ uzaklaşma

hāmmāmdan 10a/2, ağızdan 30b/4, anadan 22a/9, aşağıdan 11a/9, başuğdan 31b/14, hastalığdan 8b/17, kulağdan 39a/8, otdan 42b/14, tamarından 27b/16, řaķaķdan 21a/14, deriden 12a/13, ma^ʕideden 32a/13, melhemden 4a/12, reçinden 36b/10, şerbetden 17a/7.

Sebep

řavukđdan 23a/4, maraźdan 8b/1, rayhāsından 16a/3, řafrādan 3a/11, bereden 23a/4, günden 36a/8, issiden 3a/11.

Zarf

çıkardukđdan şonra 19b/8, yudukđdan şonra 4a/1, çıkarmazdan evvel 43a/1, içdiginden şonra 10a/7.

1. 4. Belirtme Durumu

Belirtme durumu için metinde iki ayrı şekil kullanılmaktadır. Türkiye Türkçesinde kullanılan belirtme durumu eki +I'nın yanısıra 3.tekil kişi iyeliğinin üzerine gelen +n ekiyle belirtme durumu oluşturulmaktadır. Metinde ikinci şeklin daha yaygın bir biçimde kullanıldığı görölmektedir.

+I

yüzi 2a/7, beñi 21b/5, böcegi 6a/8, çigiti 4a/13, diken 8b/6, gögemi 8b/16, karanfili 20b/9, kekigi 17a/3, sivrisiñegi 3a/3, burçağı 9a/1, darağı 25b/12, finduğı 38a/1, kabağı 25a/8, çoñağı 34b/2, sıçanı 35b/2, ıalağı 10a/7.

Ayrıca, metinde tek yerde belirtme eki +u şeklinde yazılmıştır: şakızı 6b/12.

+n

acı defne çiçeğin 14a/13, ayıt ağacınınuñ toħmın 24b/15, kōz ağacı kabın 4a/11, ağız koħusun 1b/15, alma yaprağın 7b/10, ayruk kökin 9a/2, bāğ çıbuğın 6a/13, marazın 11a/10, şüci balçığın 15a/9, pırasa başın 4a/4, geyik boynuzın 11b/7, ağ gögercin yavrusın 26a/1, ayu ödin 4b/8, butrak toħmın 32a/8, dilkü cigerin 35b/7, çeğzilmesin 4b/17, ağac çürüğün 36b/16, deniz köpüğün 25b/7, kirpi derisin 3b/2, balık etin 28a/6, êkisin 10b/17, serv kozağın 36b/4, şarımşak şapın 12b/6, şarulığın 34b/12, karlağuç yuvasın 23b/13.

Metinde belirtme ifadesi sağlanırken Türkiye Türkçesinde kullanılan “iyelik+zamir n’si+I” yapısına da yer verildiği görülmektedir. Hatta kimi zaman aynı sözcüklerin farklı yerlerde, bazen bu yapıyla bazen de “3.tekil iyeliği+n” yapısıyla belirtme işlevini yüklendikleri görülmektedir.

geyik boynuzın 11b/7, geyik boynuzunu 16a/3

kendüsin 23b/15, kendüsini 28a/17

koz için 20b/4, koz içini 16a/8

kanıcuğ eşek südin 24b/13, yaban encir südini 38b/7

kirpi derisin 3b/2, koyun derisini 12a/12

1. 5. İlgı Durumu

+uŋ ve +nuŋ ekleriyle yapılmaktadır. İlgı durumu eki sürekli yuvarlak ünlülü ve nazal n “ŋ” ile yazılmasıyla Türkiye Türkçesinden farklılık göstermektedir.

ağacınun 36a/17, boğazlağunun 7a/11, ‘avratun 41a/8, başun 3b/3, enārun 38b/4, yaranun 20a/1, kuyunun 16b/6, oğlancuğlarınun 39a/7, şıgırınun 23b/1, yumurdanınun 15a/13, semizotununun 7b/16, yaprağınun 9a/8, topuğlarınun 25a/13, zeytūnunun 3b/4, ağzınınun 6b/15.

2. İyelik Ekleri

Metinde yer alan iyelik eklerinin Türkiye Türkçesinden farkı, 3. kişiler hariç ünlülerinin yuvarlak olmasıdır. Bir de dönemin dil özellikleri gereği 2. tekil kişide nazal n (ŋ) kullanımını söz konusudur.

I. Tekil İyelik +(U)m

dédüğüm 12a/10.

II. Tekil İyelik +(U)ŋ

ağzunda 20b/7, boynuna 8a/17, yatduğun 16a/16.

III. Tekil İyelik +(s)I(n)+

ağız koğusun 1b/15, selvi alması 4a/7, el ayası 29b/8, inek buzağusından 22a/9, ısırgan dikenini 36a/15, kaşığı 13b/3, avratuğ memesinde 20a/6.

I. Çoğul İyelik +(U)muz

zıkr étdüğümüzi 20a/6.

III. Çoğul İyelik +lArI(n)+

dédükleri 3b/17, barmağlarına 42b/9, gözün қаpaқları 36b/12, тамақları 25a/3, kenevür budağların 16a/16, burun delüklerine 33a/6, diş etleri 38b/5, gözleri 22a/7, ökçelerin 23a/11, sekirdenleri 11a/10.

Metinde III. tekil ve çoğul iyelik eklerinin daha yaygın olarak kullanıldığı dikkati çekmektedir.

3. Zarf Yapma Ekleri

İncelenen metinde +cA, +lA ve +n ile addan zarf türetilmiştir. Bu zarflara dair örneklere aşağıda yer verilmiştir.

ardınca 25b/17, ac қарніла 11b/17, ısıcaқла 12a/3, таңла 17b/2, uzlucağıла 15a/3, қушлуғın 28a/6, yazın 38b/1, қысın 38b/1.

Bunlardan başka, metinde birtakım zaman zarfi, durum zarfi ve azlık-çokluk zarfi örnekleri de yer almaktadır.

dutmazdan evvel 13a/5, çığduğdan sonra 29a/7, gün aşırı 12b/16, kaçan 7a/15, ağşam 37a/17, her řabāđ 9a/2, dā'im 33a/6, her gece 5a/15, her gün 13a/1, hemān sā' at 41a/9, yay aylarında 43b/17, ger ağılsa 13b/15, başı aşığa 16b/6, terkib üzre 33b/8, böyle 20b/12, aldığı kadar 9b/17, bir finduğ miđdārı 37a/12.

4. Eylem Çatısı

Çatı ekleri, cümlede özne ve nesnelerin durumlarını belirleyici bir nitelik taşırlar. İncelenen metinde yer alan çatı eklerinin Türkiye Türkçesinde yer alan çatı ekleriyle büyük bir farklılık göstermediği söylenebilir. -dUr-, -Ur-, -Uz- ve -zUr- ettirgenlik eklerinin yuvarlak ünlülü yazıldığı grlmektedir. Metinde geçen çatı ekleri ve örnekleri aşığıda verilmektedir.

4. 1. Ettirgen Çatı

-t-

çürüde 34a/10, eydür 8b/3, ışlada 41a/3, ıssıdur 38b/1, şaynadasın 3b/1, şazıdasın 28b/1, şoğlada 33a/15, şurudalar 17b/1, uzada 40a/13, üşütse 13a/3, yaturdasın 10a/7, yumışadur 36a/6, yürüde 11a/15.

-dUr-

aldurasın 27b/16, başdurasın 6a/8, şarışdurasın 4b/5, şuşdura 39a/14, yapışdurasın 16b/15, bildüre 42a/10, diğdrmegiçn 1b/13, etdrmek 28a/16, öldüresin 14a/8, ydreler 37a/5.

-Ur-

baturup 28b/17, doğurmak 30a/15, yaturasın 22b/8, bişüresin7b/6, bitürmegiçün 31a/9, düşüre 40b/12, geçüresin 19b/15, içüre 9b/13.

-Uz-

Eski Türkçe’de daha yaygın olarak kullanılan bu ettirgenlik ekinin, Eski Anadolu Türkçesi’nde pek az sözcükte yaşadığı görülmektedir. İncelen metinde bu ekin yer aldığı tek bir sözcüğe rastlanmaktadır: dütüzesin 16b/1.

-zUr-

Bu ek, eylemden eylem yapma eki olan -Uz- ile diğer bir eylemden eylem yapma eki olan -Ur- eklerinin birbiri ardınca eylem köküne eklenmesiyle oluşan bir yapıdır. Esas itibarıyla bu iki ekin, iki ayrı başlık altında ayrı ayrı incelenmesi daha doğru olsa da, günümüz Türkçesinin yazı dilinde bu yapının kalıplaşmış olarak sadece bir örneği (emzir-) bulunduğu için, bu noktaya dikkat çekebilmek amacıyla bu yapı ayrı bir başlık olarak alınmıştır.

Metinde bu eke dair yalnızca bir örnek yer almaktadır: damzura 6a/11.

-Ar-

çıkarp 5b/15, giderür 34b/2.

4. 2. Edilgen Çatı

-l-

dögülmiş 13b/16.

-n-

tuzlanmamış 21a/12.

4. 3. Dönüslü Çatı

-l-

açılrsa 13b/15, sişerleri bozulrsa 29a/1, ayağı burılrsa 19b/11, baş çegzile 1b/8, kırtı döküle 36b/1, dimāğı dutulrsa 39b/3, eyile 34b/6, tamarlar kesilse 18a/17, kırıla 16b/4, oñulrsa 13b/15, dudakları yarılrsa 23b/4.

-n-

göñli bulansa 12b/15, bulunmaya 10a/9, baş çegzine 4b/15, üzerine dutuna 16b/17, evlenürse 42a/7, gerinmekligi 43b/6, şir̄in görüne 42b/15, kaynar şuyla haşlansa 35b/14, ıslana 21b/14, yumrucağ iriñlense 5a/7, ma^c idesi kapanmış 10b/11, katlanu (bildükçe) 8a/2, kókuna 13b/12, göz nurlana 21b/11, ‘avrat şarplansa 33b/5, ağızı şulansa 22b/8, ol şudan sürüne 34b/16, yaralansa 6b/3, içi yëllense 31b/9, yumrulansa 10b/6, yuna 31b/17, yuyına 5a/5.

DönüŖlü çatı ekleri dıŖında, biçim olarak işteş yapı gibi görünüp anlam olarak dönüŖlü ifadeye sahip olan birtakım eylem kullanımları da vardır.

dolaşan şarmaşık 3b/12, oturuşa 13b/8, yapışan 8a/1, bulaşdırup 11a/16, karışdırup 9b/10.

4. 4. İşteş Çatı

savaşmaya 17a/17.

5. Birleşik Eylemler

5. 1. Tasviri Eylemler

5. 1. 1. Yeterlik Birleşik Eylemi

katlanı bildügi 4a/2, katlanu bildükçe 8a/2, ağısıramasa 11b/14, dutamasalar 2a/15, derleyümeŖe 38b/12, işeyimeŖe 22b/14.

5. 1. 2. Sürerlik Birleşik Eylemi

koğuna dura 11b/14, aşa koyasın 16a/4, bağlayu koyasın 6a/8, urı koyasın 9b/7.

5. 2. Ad ve Yardımcı Eylemden Oluşan Birleşik Eylemler

Metinde yer alan birleşik eylemler daha çok “ol-, ét-, eyle-” yardımcı eylemleriyle oluşturulmuştur. Bunların yanında “bul-, etdür-, gel- ve vèr-” yardımcı eylemleriyle kurulanlar da mevcuttur. Bu başlık altında yer alan birleşik eylem örnekleri için, metinde geçen bütün örnekler sıralanmaktadır. Kimi yardımcı eylemle ilgili tek ya da birkaç örnek bulunurken, kimisinin daha yaygın kullanıldığı için daha fazla örneğinin bulunduğu görülmektedir.

bul-

şihhat bula 42b/16.

“ét-” yardımcı eylemiyle kurulan birleşik eylemlere örnekler aşağıda verilmiştir:

baḥş ét- 11a/13, basturma ét- 37a/14, beyān ét- 17b/4, bulamac ét- 25a/11, cem^ç ét- 4b/9, def^ç ét- 3a/17, dütsü ét- 13a/7, eyü ét- 39a/15, ḥalka ét- 43a/7, ḥamīr ét- 12b/12, ḥareket ét- 43b/8, ḥayr ét- 24b/8, ḥazm ét- 34b/9, helāk ét- 16a/14, ḥōšāb ét- 39a/5, ḥuḳne ét- 11a/9, ılıcaḳ ét- 28a/8, ısıcaḳ ét- 13b/6, ishāl ét- 32b/1, istifrāḡ ét- 18b/7, istikrāh ét- 3a/6, isti^ç māl ét- 5a/5, ḳadeḥ ét- 10a/6, ḳara ét- 37b/16, kār ét- 42b/15, kül ét- 6b/3, ma^ç cūn ét- 37a/12, melhem ét- 7b/1, naḳar ét- 40a/9, pāre pāre ét- 13b/1, perhīz ét- 27a/12, pīde ét- 8b/8, saḥḳ ét- 41a/3, sākin ét- 6a/5, šāfi ét- 34b/9, šōrbā ét- 10a/13, tecribe ét- 15b/5, te^çlif ét- 1b/1, tılā ét- 36a/10, tütsü ét- 41a/8, un ét- 21a/17, yaḳı ét- 10b/5, yumışaḳ ét- 36b/12, yuvalaḳ ét- 8a/6, zıkr ét- 20a/6.

etdür-

istikrāh etdür- 28a/16.

eyle-

ağ eyle- 2a/7, arı eyle- 8b/9, 10, cem^ç eyle- 29a/9, hamur eyle- 12b/9, ısıcağ eyle- 28b/2, kara eyle- 37a/17, kebâb eyle- 28a/7, kuşak eyle- 12a/13, kül eyle- 26b/3, oğlan eyle- 34b/5, un eyle- 7a/14, yağı eyle- 22b/12, yavaşı eyle- 8b/7.

gel-

dünyaya gel- 42a/7, eyü gel- 43b/12, kan gel- 18b/17, kırın gel- 43b/10, ölüm haddine gel- 43b/3, südi gel- 17a/2, zor gel- 2a/17.

ol-

ağ ol- 23b/10, alaca alaca ol- 16a/3, az ol- 43b/12, bağı ol- 29a/15, berâber ol- 35b/6, berk ol- 24b/7, bî-ğod ol- 39b/9, cem^ç ol- 16a/15, ceng ol- 43b/16, çıkmamış ol- 4b/7, çigit ol- 8b/16, çok ol- 43b/10, debe ol- 14b/17, def^ç ol- 3a/15, doğmaduk ol- 22a/9, donuk ol- 1b/7, dökülmez ol- 36b/6, dumanlı ol- 4a/15, durmuş ol- 10b/5, el degmemiş ol- 19b/6, eyü ol- 43b/10, ferah ol- 33a/7, fetğ ol- 11b/15, garğ ol- 43b/14, gebe ol- 31a/8, gicisi ol- 14a/14, görmez ol- 1b/9, hâcet ol- 8b/8, hâmile ol- 22a/10, hamîr-ğör ol- 28a/16, harâreti ol- 10b/10, hâşıl ol- 43a/14, hasta ol- 42a/7, hastalık ol- 43b/17, hıyârağı ol- 12b/11, hoş ol- 15a/4, ısıcağ ol- 9a/12, ihtinâc ol- 43a/12, kâdir ol- 13a/10, kabarcuk ol- 1b/9, kabz ol- 11a/6, kan ol- 5a/3, kanlı ol- 1b/8, kara ol- 32a/15, katı ol- 43b/13, kel ol- 14a/9, kem ol- 29a/5, konağı ol- 23a/6, kurağ ol- 43b/15, kuraklık ol- 43b/13, kuşmaz ol- 17a/7, kuvvetlü ol- 43b/5, leke ol- 30a/6, maraz ol- 18a/1, melhem ol- 19b/15, miyâne ol- 43b/14, mübarek ol- 42a/7, müdâm-ı hamr ol- 19a/11, nâzilesi ol- 21b/10, râhat ol- 13b/12, şafrası ol- 25b/15, şağır ol- 5b/15, sâkin ol- 34b/7, şancu ol- 2b/3, şaru ol- 27b/6, serâseme ol- 41b/3, serhōş ol- 19a/14, sersem ol- 22a/17, sızı ol- 21b/15, şoğulcan ol- 10b/13, şu ol- 21a/12, südi ol- 32b/7, süst ol- 43a/14, şiş ol- 10a/17, şişmiş ol- 12b/4,

alağı ol- 42b/13, tamām ol- 40b/17, aş ol- 2b/7, te'lif ol- 1b/2, tendürüst ol- 34b/3, uyuz ol- 34a/6, uzun ol- 42a/8, vāqi' ol- 25a/5, yağmurlu ol- 43b/12, yanđusu ol- 25a/12, yaramaz ol- 43b/13, yatmış ol- 21b/9, yel ol- 43b/17, yellü ol- 43b/16, yumışağ ol- 43b/11, yumrıcağ ol- 7a/13, yüklü ol- 34b/6, zağmet ol- 33b/17, zağmetlü ol- 13b/13, za'if ol- 43a/12, zā'il ol- 18a/2, zıkr ol- 15a/1, zorı ol- 11b/1.

vêr-

ğarğara vêr- 28a/13, kuvvet vêr- 33b/1.

6. Eylem Çekimi

Metin, konusu gereği hastalıklar ve onları tedavi için önerilen reçete niteliğindeki ilaçlar, karışımlar vs.'den söz eden bir eserdir. Bu, tedaviye yönelik eylemlerin ifadesinde daha çok öneri üslubunun kullanılmasına bağlı olarak metindeki baskın çekim, istek çekimidir. Bu çekimi kullanım sıklığı açısından şart, emir ve geniş zaman çekimleri izlemektedir. Yukarıda belirttiğimiz neden dolayısıyla diğer çekimlerin pek de sıklıkla kullanılmadığı görölmektedir.

Eylem çekimleri için örnek verilirken, ilgili çekimin bütün örneklerine yer verilmiştir. Böylece hangi çekimin daha fazla ve hangisinin daha az kullanıldığı örneklerden de anlaşılmış olacaktır. Sözcüklerin gerçek ifadesinin ortaya çıkması, ancak içinde bulunduğu bağlam çerçevesinde gerçekteşebileceğinden; her çekimin mevcut kişileri için birer örnek cümleye de ayrıca yer verilmiştir.

6. 1. Geniş Zaman Çekimi

Metinde geniş zaman çekimi, kullanım sıklığı fazla olan bir çekimdir. Metnin konusu gereği bütün kişilere göre çekimine rastlanmamaktadır, örnekler sadece 3. tekil ve çoğul kişiyle sınırlıdır. Geniş zaman çekimi -Ur ve -Ar ekleriyle yapılmaktadır.

III. Tekil Kişi:

çıkarur 14b/14, doğurur 31a/8, durur 7b/5, ıssıdur 38b/1, kalur 28b/5, kapanur 27b/15, kırtulur 43b/1, yumışadur 36a/6, bildürür 41b/12, dökülür 11b/2, gelür 43b/3, getirür 39a/3, vèrür 34a/13, olur 5a/16, öksürür 27b/15, ölür 43b/8, eydür 5b/1, semürür 43a/17, çıkar 43a/5, kuşar 27b/15, yanar 27b/15, eder 17b/4, gider 33b/12.

“...kışın yemek nâfi‘dür ma‘ideyi *ıssıdur* ekşi enâr yazın yêse harâreti def‘ède” 38b/1

“yabân zeytûn yağın sıtma dutan âdeme sürseñ eyüdüür ve siñer ağrısına sürseñ eyüdüür ve dağı ‘avratlar yüzine sürse *yumışadur* boyunda olan başbart için süreler eyüdüür” 36a/6

III. Tekil Kişi Olumsuzu:

açılmaz 7b/5.

“göresin kim yumrıcağ *açılmaz* katı durur sūsam çiçeği kökin çıkarasın ve soğanı dögesin buğday unı ile yoğurasın ocağı eşesin kül içinde bişüresin dağı yoğurasın üzerine urasın açıla”

III. oğul Kişi:

süerler 35a/7, dèrler 5a/16.

“kimün ki gövdesi alaca olsa ‘unnāb ağı yaprağın dögüp ğaliķupsı ki tulumā *süerler* birbirine ķatup gövdesine süre def^ç ède”

6. 1. 1. Geniş Zamanın Rivayeti

“boğaz ağrısıyiçün ādemün boğazı içinde *olurmuş* rumca adına iskedī dèrler her kimde olursa şağ elinden ķan aldura” 28b/9.

6. 1. 2. Geniş Zamanın şartı

II. Tekil Kişi :

dökersen 16b/4, dilersen 15b/5, istersen 10a/8.

“eger *dilersen* ki ādemi tecrībe èdesin delü midür veyā degüldür bal vēresin yēye eger yērse delü degüldür ve eger yēmezse delüdü” 15b/5.

III. Tekil Kişi:

olursa 11a/4, evlenürse 42a/7, üşüdürse 13a/2, çıkarırsa 7a/16, kuşarsa 17a/7, geçerse 11a/4, içerse 17a/17, belinlerse 33b/12, derlerse 34b/16, yêrse 15b/6.

“bir kimesne *kuşarsa* bu şerbetden içüresin kuşmaz ola ve eger kuşmazsa bu şerbetden içüresin kuşa” 17a/7.

III. Tekil Kişi Olumsuzu:

kuşmazsa 17a/7, diñmezse 24a/16, geçmezse 20b/11, yemezse 15b/6.

“her kim hâdden ziyâde kuşup *diñmezse* bâğ çıbuğı çengâlin dögüp şuyın içüresin” 24a/16.

6. 2. Görülen Geçmiş Zaman

Görülen geçmiş zamanın tek örneğine rastlanmaktadır ve III. tekil kişiye dair bir çekimdir: bildürdi 42a/10.

“hağ sübhâne ve te‘âlâ bu günleri muhammedi muştafâya *bildürdi* ki benî isrâ’ile bildüre”

6. 3. Anlatılan Geçmiş Zaman

6. 3. 1. Anlatılan Geçmiş Zamanın Şartı

Anlatılan geçmiş zaman çekimine dair tek örnek bulunmaktadır: *ķabz olmış ise* 10b/3.

“eger *ķabz olmış ise* eski Őücüyle eski enciri ķaynadup üzerine urasın def’ède”

6. 4. İstek Çekimi

Metinde en yaygın kullanıma sahip olan çekim, -A ekiyle yapılan çekimdir. Bunun nedeni, metnin bağlamından kaynaklanan, -A istek ekinin birçok işlevde kullanılıyor olmasıdır. Bu ek çoğunlukla günümüze, tavsiye niteliği de taşıyan, gereklilik anlatımıyla aktarılabilecek işlevde kullanılmaktadır. Bu ekin metinde kimi zaman istek, kimi zaman gelecek, kimi zaman şart ve kimi zaman da gereklilik ifadelerinde kullanıldığı görülmektedir.

II. Tekil Kişi:

alasin 8b/2, aşasin 16a/16, başdurasın 6a/8, bulasin 8b/1, damzurasın 5b/1, dutasın 6a/13, ķarıřdurasın 4a/3, ķavurasın 22b/3, ķazasın 16b/5, ķazıyasın 23a/12, ķazıdasın 28b/1, ķoķasın 11b/15, ķovasin 16a/3, Őıķasın 4b/8, urasın 3b/7, uzadasın 25b/10, yaķasın 6a/7, yapışdurasın 16b/15, yaturasın 22b/8, yaturdasın 10a/7, yayasın 24b/12, yoğurasın 12b/8, boğazlayasın 10a/9, bulayasın 11a/16, çalkayasın 19b/7, darayasın 25b/13, doğrayasın 20b/8, ışlayasın 6a/7, ķazıyasın 23a/12, yuyasın 4b/4, bişüresin 7b/6, dikesin 16b/6, dürtesin 6a/14, dütüzesin 16b/1, ekesin 7a/12, eğesin 7b/6, bulamac edesin 25a/11, ezesin 7b/7, geçüresin 27b/4, gideresin 25a/14,

göresin 7b/4, işeyesin 15b/15, süzesin 11b/1, tüküresin 8a/14, üfüresin 4b/14, çendeleyesin 22b/2, döşeyesin 9a/13, tütüzleyesin 22b/17, yêyesin 6b/1.

“bâğ çıbuğın yakup kül édüp koyun yağıyla qarışdırup ağız içine *dürtesin* def' éde” 6a/14.

Metinde istek çekiminde II. tekil kişi eki -sIn olarak kullanılmıştır. Ancak bir örnekte bu ekin -sen, bir örnekte de -sun şeklinde yazıldığı görülmektedir: eyleyesen 25b/5, kıoyasun 19b/17.

III. Tekil Kişi:

açıla 7b/7, ağsura 11b/14, ağa 20a/1, aldura 28b/9, çıka 36a/1, çürüde 34a/10, doğura 33b/5, dura 19b/8, dutuna 16b/17, ışlana 21b/14, kaça 16a/3, kıala 17a/12, kıarara 8b/1, kıaynada 14a/14, kıırıla 5b/15, kıoqlada 33a/15, kıoquna 13b/12, kıuşa 37a/6, kıuşana 12a/13, nurlana 21b/11, eyü ola 43b/10, oturuşa 13b/8, şaça 21b/5, şoqa 33a/1, şulana 6a/16, uyana 43b/15, vara 43a/1, yarıla 6b/16, yata 34b/6, yumışada 39b/5, yuna 31b/17, yuyına 5a/5, ağrıya 21b/1, bağlaya 42b/14, başlaya 43a/4, haşlaya 36a/1, kıanaya 21b/4, kıaynaya 36b/5, kıoya 32b/9, oқыua 43a/1, uyuya 33b/11, bildüre 42a/10, bite 43a/8, çegzine 4b/15, çeke 35b/10, diñe 17a/1, döge 10b/11, döküle 36b/1, düşe 40b/12, eyile 34b/6, geçe 2b/1, südi gele 17a/2, getüre 34b/15, gide 11a/9, görüne 42b/15, götüre 22a/10, içe 38b/3, kese 23a/11, öldüre 37a/3, pişe 6b/10, söke 11a/12, sürüne 34b/16, şişe 8b/4, vère 33b/1, yürüde 37a/9, çeyneye 33a/12, dèye 41a/9, derleye 38b/12, gözleye 16b/1, işleye 28a/6, yèye 9b/11, yüriye 11a/7.

“ağız ağrısıyiçün böğürtlen yaprağın *çeyneye nâfi' dür*” 33a/12.

III. Çoğul Kişi:

ısladalar 17b/1, katalar 17b/2, kurudalar 17b/1, vuralar 35b/6, yazalar 13b/3, içürelor 33b/5, süreler 36a/7, yedürelor 37a/5, eleyeler 17b/2, isteyeler 42a/11, yeyeler 4b/17.

“bir kimsenüñ ek yerleri elleri ayakları dutulsa eşek cigerin *yedürelor* ac karnıla eyüdür” 37a/5.

II. Tekil Kişi Olumsuzu:

içürmeyesin 28a/4, yedürmeyesin 28a/5.

“gögercin necisin ve defne yağın ve kükürd karışdurup başına süresin ve talağı üzerine ve kurşak üzerine süresin şu *içürmeyesin* şüci içüresin...” 28a/4.

III. Tekil Kişi Olumsuzu:

añmaya 16b/16, bulmaya 42a/7, bulunmaya 10a/9, durmaya 34b/10, horlamaya 16b/10, ısırmaya 16b/2, kaçmaya 16b/1, kalmaya 32a/9, korkmaya 42b/12, olmaya 24a/8, oturmaya 28a/6, savaşmaya 17a/17, uğramaya 16a/16, yatmaya 28a/6, yumaya 27b/10, bilmeye 23b/15, bitmeye 35b/6, derlemeye 34b/16, dökülmeye 43a/10, kâr etmeye 42b/15, gelmeye 16b/9, görmeye 4a/15, içmeye 26b/16, yemeye 28a/6.

“kim ki çok derlerse ol şudan sürüne *derlemeye*” 34b/16.

İstek çekimi metinde farklı zaman ve anlam ifadeleriyle kullanılabilir. Bunlar arasında geniş zaman, gelecek zaman, gereklilik, emir ve şart ifadeleri sayılabilir. Metin konusuna bağılı olarak genellikle bir tavsiye ifadesi içerdığı için bu

çekim yoğun olarak kullanılmaktadır. Hatta aynı cümle içinde sıralı bir şekilde bu çekim yer almakta ve farklı farklı ifadeler yüklenebilmektedir.

“ağ reçinden bir kaba *koşa* ve yağmur şuyın *koşa* günde *koşada* üç gün üç gece *çalğaya* andan şonra *süze* bir kaba *koşa* isti' māl edüp her kim yüze sürse *yumışağ ede* ve gözün kapaqları ağrısa *süre def ede*” 36b/11.

Yukarıdaki cümlede, -A ekiyle oluşturulan çekimlerden “koşa, koşada, çalğaya, süze, süre” çekimlerinde emir anlamı baskın gelmektedir. “yumışağ ede, def ede” çekimlerinde ise geniş zaman ifadesi ağır basmaktadır.

“kıl bitmesine kenevür kökin alup koşadup ve ayu yağın katup başa *süre* şacı *uzada*” 40a/13.

Bu cümlede ise, “süre” şart ifadesi, “uzada” ise geniş zaman ifadesi taşımaktadır.

“her kimün ki cānı daralsa yarpuzı sirkeyile ısladup *koşuna* cānı *rāhat ola*” 13b/12.

Yukarıdaki cümlede “koşuna” şart ifadesiyle “rāhat ola” ise gelecek/geniş zaman ifadesiyle karşılanabilmektedir.

“bu otı her kim koşadup içerse serhūluğında kimse ile *savaşımaya* mücerredür” 17a/17.

Bu cümlede şart çekimi “içerse” şart ekiyle yapılırken, “savaşımaya” çekimi gelecek zaman/geniş zaman ifadesini yüklenmiştir.

“her kim şüci içüp serhōş olmamağ isterse hırmayı keçi boynuzı ile koşadup şuyın ac karnıla *içe* nāfi' dür” 28b/16.

“içe” çekimi burada emir ifadesindedir ve “içsin” diye anlamlandırılabilir.

“kimün ki içi kabz olsa şığır ödin ve şeb balıla *ķaynadasın* yaķu gibi  d p sufrası üzerine *urasın* ol s  at içi *y riye*” 11a/7.

“ķaynadasın”, “urasın” çekimlerinde gereklilik anlamı sezilmekte, “y riye” ise geniş zaman ifadesini yüklenmektedir.

“bir kimsenün ağsıracağı gelse ağsıramasa ķara boyayı sirkeyile *ķarıřdurasın* *ķoķuna dura* ol s  at *ağsura*” 11b/14.

Bu cümlede yine emre yakın bir tavsiye ifadesi “ķarıřdurasın” ve “ķoķuna dura” çekimlerinde kendini göstermektedir. “ağsura” çekimi ise geniş zaman/gelecek zaman ifadesini taşımaktadır.

“kenevür budaķların yatduğuğ y re aşasın anda sivri siņek *uğramaya*” 16a/16.
“ķařnıyı dögesin elüne geyik yağın süresin yılan senden *ķaça*” 15b/14.

Yukarıdaki iki cümlede şart-geniş/gelecek zaman denkliği bulunmaktadır. İlk bölümde şart ifadesi -“aşasın”, “süresin”-, son bölümde ise geniş/gelecek zaman ifadesi -“uğramaya”, “ķaça”- kendini göstermektedir.

İstek  ekimi bazı edatlarla (kim, ki) kullanıldığı zaman, -IncA ulacının verdiği anlamı vermektedir.⁶

“*göresin kim* yumrıcaķ açılmaz ķatı durur s sam çiçeği k kin  ıķarasın ve şoğanı dögesin buğday unı ile yoğurasın ocağı eşesin k l içinde bişüresin dağı yoğurasın üzerine urasın açıla” 7b/5.

“eger yanķusı olursa *kim y mek y mese* arpa unın şağ yağıyla ķaynadasın yaķı  desin ķarın üzerine urasın def” 10b/4.

İstek “ki” edatıyla birlikte kullanıldığında bazen dilek-şart anlamını da vermektedir.⁷

⁶ TİMURTAŞ, Faruk Kadri: *Eski Türkiye Türkçesi*, Ankara-2005, s. 145

“burun *ki koka* burçağı şuyıla kaynadup bir ol kadar bal katup bir päre böz ısladup yaticak burun delüklerine koyu nâfi‘dür” 33a/5.

“bir *başda ki başbarç çıka* mâzūyı qurı defne yaprağın ve selvi almasın ve reçini dögesin un eyleyüp qarışdurasın başı şarp şüci ile muhkem yuyasın bu unı üzerine urasın def‘ède” 4a/7.

“bir cirâhat *ki eti berâber bitmeye yamrı yumrı kala* üzerine eşek eti vuralar berâber ola” 35b/6.

“*her kimün ki yüzi güneşden veyâ marâzdan qarara* bir kōz ağacı bulasın ki içinde yağmur şuyı kala ol şuyı alasın süresin yüzde olan lekeyi gidere” 8a/17.

“*ağız ki ağrıya ve hem şulana* na‘ nâyı döğüp şuyın sirkeyile qarışdurup içesin def‘ède” 6a/16.

“bir ‘avratuñ *ki içinden kan gele durmaya* kelem şuyına bir päre sirke kat içür eyüdür” 26a/15.

6. 5. Emir Çekimi

Emir II. tekil kişi çekimi günümüzde olduğu gibi eksiz yapılmaktadır. II. çoğul kişi çekiminde -ñ eki kullanılırken, III. tekil kişi çekiminde ise günümüzde kullanılan ekin yuvarlak ünlülü şekli olan -sUn ekinin kullanıldığı görülmektedir.

II. Tekil Kişi:

al 27a/8, aş 36b/8, çık 41a/8, damzur 26a/16, döğ 26b/7, dut 26b/9, dürt 26b/3, eyle 26b/13, ısla 26b/4, iç 9b/16, içür 26a/16, qarışdur 27a/7, kat 27a/17, ko 27a/13, koy 27a/7, şık 27a/8, sür 26b/6, ur 26b/7, yaq 26b/3.

“şeb-kür kişiye kendene şuyına bal *kat göze damzur* hōş ola” 26a/16.

⁷ a.g.e. s. 146

III. Tekil Kişi:

dursun 15a/4, kaynasun 36b/9, olsun 16a/12, dürtsün 27a/3, erisün 40b/8, girsün 27b/11, vërsün 28a/13, yësün 13a/1.

“kimün ki boğazlağusı ağrısa yanķısı olsa elinden kan aldurasın şoğan yaprağın mercimegüle kaynadup şuyıla *ğargara vërsün* datlu yëmekler yësün ve acı nesne yëmesün” 28a/13.

III. Tekil Kişi (Olumsuz)

ditremesün 15a/11, içmesün 27b/9, yëmesün 28a/14.

“kimün ki gözleri yaşarsa şüci *içmesün* ve şoğan ve kendene ve şarımşak yëmeye ve başın yumaya ve güneşde ve yelde ve dütünde durmaya gözleri şağılınca” 27b/9.

II. Çoğul Kişi:

yeñ 32a/4.

“ma^ç ide içün bişmiş şarmışak *yeñ nāfi^ç* dür”

6. 6. Dilek-Şart Çekimi

Dilek-Şart çekiminde de bütün kişilere göre çekim yoktur, sadece II. tekil kişi, III. tekil kişi ve III. çoğul kişi çekimi bulunmaktadır. Bu çekim, metinde çokça kullanılan çekimlerden birisidir. Türkiye Türkçesinde de açıkça görülmeyen fakat derinden derine hissedilen bir “-dığđ zaman” anlamı bu çekime yüklenmiş

anlamlardan birisidir ve metinde bu anlam yaygın bir şekilde sezilmektedir. Bu yüzden tercih edilen çekimlerden birisi olmaktadır.

II. Tekil Kişi:

dileseñ 40a/9, dütsü étseñ 37b/15, içürseñ 34a/17, isteseñ 28a/16, sürseñ 34b/2.

“serv yaprağın *dütsü étseñ* sivri siñek çaça budaklarından kaynadup şuyın ak şaça ve şağala düрте қара éde” 37b/15.

III. Tekil Kişi:

açılса 2b/10, ağrısı 39b/6, aқsa 5a/8, alsа 31b/9, aldursа 43a/13, batsа 22b/12, bayılса 33a/15, bozulса 29a/1, bulansa 12b/15, burılса 19b/11, çıқsa 5b/12, dalasa 2b/17, daralsa 13b/12, domursа 34a/8, dutsа 13a/17, dökülse 19b/4, haşlansa 35b/14, ħorlansa 16b/9, ısırsa 3a/3, қabarsа 13b/8, қalsа 5a/8, қararsа 25b/16, қaynasa 19a/9, қızarsа 19a/3, қosa 32b/6, қоқunsa 13b/12, қuşsa 9b/1, olsa 30b/1, oңsa 2b/10, oңulsa 13b/15, şalınsа 18b/8, şararsа 19a/7, şarplansa 31a/16, şoқsa 36a/11, şulasa 32a/9, şulansa 18a/9, tutulsa 3a/7, uğrasа 22a/2, uvansa 19b/7, vursa 34b/11, yaқsa 36b/5, yansa 14b/6, yaralansa 6b/3, yarılса 18a/17, yaşarsа 23b/9, yusa 32a/7, yumrulansa 10b/6, belıñlese 15b/4, belürse 12a/5, çeynese 32a/1, ditrese 15a/10, dökülse 25b/13, dükürse 39b/6, düşse 18b/14, geçse 2a/16, gelse 2a/17, gerekse 13a/1, giçise 22a/7, girse 20a/10, gitse 42a/8, gögerse 18a/13, götürse 42b/11, içse 28b/14, inse 18a/10, iriñlense 5a/7, işese 25a/8, işlese 20a/17, kesilse 23b/5, öksürse 18a/9, ölse 40b/11, şişe 20b/13, tükürse 6b/17, üşüse 18a/5, yése 33a/16, yéllense 31b/8.

“her kim uyurken ve otururken *beliñlese* қunduz ħayāsın ve deve yüregin ve necisini dögüp bir yere cem^ç édüp yedüresin eyüdür” 15b/4.

III. Çoğul Kişi:

ağulasalar 3a/2, ursalar 19b/10, dögseler 2b/10, yedürseler 35b/2.

“her kimün ağzından şalyār aḳsa sıçanı dutup bişürüp *yedürseler* def' ède”
35b/2.

III. Çoğul Kişi (Olumsuzu):

diñdürmeseler 24b/1.

“her kim kuşup *diñdürmeseler* eski peyniri ovasın ve aḳ şoğanı döğüp şağ
yağıyla ṭava içinde ḳavurasın bir bēz içine ḳoyup ḳor üzerine ḳoyasın def' ède”

6. 7. Gereklilik Çekimi

Metinde gereklilik ifadesi taşıyan bir ek bulunmamakta fakat, gereklilik ifadesi taşıyan yapılar bulunmaktadır. Bu yapılar “gerekdür ki...”, “-mAk gerek” ve “olsa gerekdür” yapılarıdır.

“ḳulaḳ ağrıya ve şağır ola *gerekdür ki* tāze yarpuzı döğüp şuyın alup ḳulağa
damzurasın nāfi' dür” 5b/16.

“her kimün ki içinde ḫarāreti olsa *gerekdür ki* ḳōz yaprağın ve andız ve ḳalya
ve arpa unın ve tāze ḳabaḳ bunları cem' èdüp döğüp yaḳı gibi èdesin ḳarın üzerine
urasın def' ède” 10b/8.

“defne yemişin bir çölmege ḳoya içine şu ḳoya ve kebere kökin ḳoya èkisin
ḳaynada üzerine yağı *cem' olsa gerekdür* ol yağı alup baş ağrısına ṭilā ède” 36a/10.

“zift yağı bir çölmege zifti koyu ve zeyt yağı koyu bir päre şu koyu çölmegün ağzına koyun yapagusun aş andan şonra ocağa ko kaynasun anuñ dütüni yapaguda *cem‘ olsa gerekdür* yapaguyı şıķup yağın çıkarup uyuza süre eyüdür” 36b/9.

“bu eyyāmlarda bir kimse hasta olsa şıhhat bulmaya evlenürse mübârek olmaya oğlan dünyaya gelse ‘ömri uzun olmaya sefere gitse gèrü gelmeye bu günler cimā‘ işe yaramazdur *hazer etmek gerekdür*” 42a/8.

7. Eylemsiler

7. 1. Masterlar

-mAK

“her ne iş ki *dutmaķ* isteyeler *şatmaķ* ve *almaķ* ve binā ve nikāh ve mu‘ allime oğlan *vermek* ve sefere ve ticārete her ne ki maķşūdı eyüdür” 42a/11.

“şaç şaķal *boyamaķ* için pürnār kökin kaynadup koyulunca ve birez kül katup aķşam şaça ve şaķala süre kara eyleye” 37a/16.

“oğlan *doğurmaķ* için” 30a/15.

“yaturken *horlamamaķ* için” 3a/5.

“bir kimesneyi kuduz dalasa şarımşak *yemek* ve döğüp harāret üzerine *ķomaķ* nāfi‘dür” 32a/6.

“çok *uyumaķ* için” 30a/10.

“*beliķlemek* için” 2b/16.

“avrat ki gebe ola ķarnındaki oğlan erkek midür kız mıdur *bilmek* dilesen yüzine naķar edesin...” 40a/9.

“...ve zeytün yaprağın *çeynemek* daķı nāfi‘dür” 6b/7.

“eger *tecribe etmek* istersen bir koyunu ki talaķdan zaķmeti ola hāmmāma koyasın...” 10a/8.

“püreyi *gidermek* istersen acı defne yaprağın şuya koyasın bir gece dura ol şudan her nereye dökerseñ büre kalmayup kırıla” 16b/3.

“defne köki kabın şüciyile kaynadup içe meşānede olan taşu çıkara ve dahı ciger ağrısına ol şüciden *içmek* eyüdür” 36a/14.

Metinde -mAK mastarının üzerine -lık eki getirilerek yeni adlar türetilbildiği görölmektedir.

gerinmekligi: “yégirmi altıncı gün eyüdür a‘zālar *gerinmekligi* def‘ éde” 43b/6.

-mA

“yağlar *çıkarması* beyānındadır” 35b/17.

“mercimegi tavaya koyup kavurasın balıla qarışdırup yeyesin ağız ağrısına ve *şulanmamasına* nāfi‘dür” 6b/2.

“şaç *uzamasıyicün*” 18b/13.

“ma‘ide *azmamasıyicün*” 33a/4.

7. 2. Ortaçlar

-An

-An eki Türkiye Türkçesinde çok yaygın kullanıma sahip olan bir ortaç ekidir ve metinde de yaygın olarak kullanılmaktadır.

ağaçlara dolaşan şarmaşık 3b/12, sıtma dutan ādeme 13a/9, kabaran maraž 13b/9, kızaran yere 3b/6, debe olan ādemi 14b/17, gicisi olan başa 14a/14, yanan

yere 14b/7, tahtaya yapışan bal mûmın 8a/1, yumurlanan renc 12a/5, çayırdan biten kalemi 10b/16, aq düşen göze 4b/4, ‘ avrat kıarnında ölen oqlan 31a/13.

“oqlan doqluran ‘avrat şarplansa ol şudan içürelers tēz doqlura” 33b/5.

“döklülen şaqa ve şakala süre döklülmez ola” 36b/6.

“kimün ki şınerleri bozulsa arsilān kemügin yaqlup döqlüp zeyt yaqlıyıla kıarışdurup *bozılan şıner* üzerine süre nāfi‘dür” 29a/2.

Metinde ortaqların adlaşmış şekilde kullanımlarına sıkqa rastlanmaktadır. -An ortaql ekiyle oluşmuş adlaşmış yapılar da yaygındır.

sidügi durana 35a/11, sidügi dutulana 31a/10, şoqlucanı olana 37b/8, yılan şoqlana 37a/15, yanana 38a/14, döklüleni 43a/10, içinden kıan geçene 34a/17, kıan gidene 31b/8, zehir içene 38a/13, kıan tüküren 32b/11.

-dUK

-dUK ortaql eki metin içerisinde başlı başına ortaql görevinde yer almamakla beraber -mAdUK yapısında olumsuz taban üzerine gelerek başka bir ortaql yapısı oluştururken kullanılmaktadır. Ayrıca bu ortaql ekinin adlaşmış biçimde kullanımı oldukça yaygındır.

kıan aqlduqlı kıarafına 6a/4, ışırdügi yere 14a/5, şancu olduqlı yere 26b/6, arı şoqlduqlı yere 16a/12, yatduqlı vaqlt 16b/9, dedükleri otuql 3b/17, te’lif étdükleri kıtābdur 1b/1, zıkr étdügi bābları 17b/4, sézdüğü yere 16a/11, dedüğü şuyıla 12a/10, çatladügi içün 40b/7, kııkduqlıdan şoqlra 10a/2, sovudüqlıdan şoqlra 12b/7, oqlat yudüqlıdan şoqlra 4a/1, kıatları bildüğü kıadar 8a/14.

-mAdUK

Olumsuz taban üzerine gelen -dUK ortaç eki sözcüğe -miş anlamını yüklemektedir.

“*yunmaduḵ koyun yūḡin* yakup zeyt yağına bulayasın şufrāsı çıkan âdemūḡ şufrāsına koyasın eyüdüḡ” 15b/2.

“kimūḡ ki nāzilesi olsa gözleri donuḵ olsa oḡat görmese kendene şuyın *el degmedük balıla* karşıdurup göz üzerine urasın donuḵ göz nurlana” 21b/10.

“göz ki bahānelü ola Cālinūs Ḥekīm eydüḡ yılan bıçağı yaprağın dögüp çıkarasın *dütün görmedük balıla* cem‘ edesin göze süresin def‘ ede” 5a/2.

Metinde bir tek yerde -mAdUK adlaşmış olarak kullanılmaktadır: anadan doğmaduḵ ola 22a/9.

-mİş

batmış kemik 33a/9, kabı çıkmış arpayı 7a/9, dutmamış uvaḵ enāri 11b/2, dutulmuş āvāz 2a/6, elekden geçmiş arpa unıyıla 12b/13, oturmuş za‘ firāni 13b/9, söyünmemiş kireç 21b/5, tuzlanmamış koyun yağıyıla 21a/12.

“her kimūḡ ki ayakları şişe tuzlu şuyı ḵaynadup ayakları yuyasın tırnaḵların kese ve ökçelerin ḵazıyasın daḡı uvaḵ dögesin *şişmiş ayaklara* ekesin eyüdüḡ” 23a/12.

“ma‘ ide içün *bişmiş şarmışaḵ* yeḡ nāfi‘ düḡ” 32a/4.

“biberi ve *dögülmüş daru* ve sirke ve bal cümlesin karşıdırıp her şabāḡ içe nāfi‘ düḡ” 27a/1.

Adlaşmış durumda kullanılmasına örnekler aşağıda yer almaktadır:

çıkmamış ola 4b/7, el degmemiş ola 3a/12, şu durmuş ola 10b/5, şişmiş olsa 10b/10.

-AcAK

Metinde üç adet adlaşmış biçimden başka, sadece tek yerde bu ortacın örneğine rastlanmaktadır.

“bir kimesne iriñ işese kettān toħmın ve qarğadüvlegın toħmın ve kerefüs toħmın balıla qaynadup her *yatacaq vaqt* kōz kadar yēdür nāfi‘dür” 27a/10.

Bu ortaç ekinin geçtiği adlaşmış biçimler ise şöyledir: ağsıracağı gelse 11b/13, çıkaracağın 42b/17, örtecek kadar 21b/5.

-r

-r ortaç ekine dair örnekler aşağıdaki gibidir:

“*donuq görür göz* için serv ağacı yaprağın dögüp bal katup gözün qapağı üzerine qoya nāfi‘dür” 40b/1.

“...qabı çıkmış dört avuç acı bādama *qaynar suyıla* haşlaya iç qabın çıkara ağaç havān içinde döge...” 36a/1.

“her kimün ki yumrıcağı olursa çayırlarda olan *şaz arasında biter kamış yaprağın* ve şarımşaq şapın zeyt yağıyla qaynadup ve bir pāre bal mūmı katup ince bēzden süzesin...” 12b/6.

Ayrıca metinde, bu ortaç ekinin adlaşmış biçimde yer aldığı bir örnek de yer almaktadır: çıkarur gibi 36a/7.

-mAz

Metinde bu ortaç adlaşmış biçimleri dışında, iki yerde geçmektedir.

“ardıç ağacınun yağın *oñat görmez göze* süre nāfi‘dür” 36a/17.

“dilçik için *ķapanmaz kelemün yaprağın* ağzunda çeyneyüp şuyın ağzunda dutasın...” 8a/13.

Metinde, -mAz ortaç ekinin adlaşmış biçimde kullanımları da bulunmaktadır: kuşmaz ola 17a/7, dökülmez ola 36b/6, görmez ola 1b/9.

7. 3. Ulaçlar

-IcAK

Ulaç eki olan ve Türkiye Türkçesindeki anlamı “-IncA” ekiyle karşılanabilecek olan bu ekin örnekleri aşağıdaki gibidir:

“güneş parşanbu adlu burcdan *çıkıcaķ* çıkarmağa şürü‘ etmek gerek” 43a/4.

“kimün ki şafrāsı olsa uyħudan *ķalkıcaķ* gözleri ķararsa...” 25b/16.

“ķavunı ve toħmın döge şuyın ala buğday unıyla ķarışdura günde ķuruda *ħācet olıcaķ*‘ avratlar anuňla yüzün yuya yumışak eder” 39a/12.

“...ma‘ cün ede yemek yer oğlan *olıcaķ* aňa bir fınduķ miķdārı yedüreler emizce *olıcaķ* anası eki fınduķ miķdārı ye ye bir şabāħda” 37a/12.

“burun ki ķoķa burçağı şuyıla ķaynadup bir ol ķadar bal ķatup bir pāre bēz ışladup *yatıcaķ* burun delüklerine ķoya nāfi‘ dūr” 33a/6.

“mārūlı her kim ye se çok uyuya ammā yunmaduķ mārūldur *yunıcaķ* mażarratı gider” 33b/11.

“datlusıyla ekşisin bir yere cem‘ edüp *yeyiceķ* cemī‘ emrāza eyüdü” 38b/2.

-IncA

Türkiye Türkçesinde anlam olarak “-A kadar” yapısıyla karşılanabilecek olan bu ulaç ekine dair örnekler şunlardır:

“...torak otını döğüp kıaynada üç paydan bir pay *kıalınca* ac kıarnıla içüresin def' éde” 23a/1.

“kel baş için başını kıazıdasın gül şuyıyla ve şâpūnıla başın yuyasın ovasın *kıanayınca* andanşoğra ısıcaķ eyleyüp tekrâr başın yuyasın...” 28b/2.

“kimün kı gözleri yaşarsa şüci içmesün ve şoğan ve kendene ve şarımşak yémeye ve başın yumaya ve güneşde ve yelde ve dütünde durmaya gözleri *şagılınca*” 27b/10.

“baş ağrısıyiçün şarmaşık yaprağın kırudup döğüp zeyt yağıyla kıarışdurup bir béze süresin dağı alnı üzerine bir şaķaķdan bir şaķağa *varınca* yağı gibi urasın def' éde” 21a/15.

“şac şaķal boyamak için pürnâr kökin kıaynadup *kıoyulunca* ve birez kül kıatup aħşam şaca ve şaķala süre kıara eyleye” 37a/16.

“kimün kı kıarnında veyâ yüreginde bir marazı olsa keçi boynuzı çekirdeğın şuyıla kıaynadasın *eriyince* andan şoğra içüresin nâfi' dür” 21b/17.

-mAzdAn

çıķarmazdan evvel 43a/1, sıtma dutmazdan evvel 13a/4.

-ken

-ken ulaç eki, incelenen metinde kimi zaman sözcüğe birleşik, kimi zaman da ayrı olarak yazılmaktadır.

kendüsini bilmeziken 28a/17, otururken 15b/4, uyurken 16b/10, yaturken 3a/5, ħam iken 6a/12, ısıcaķ iken 5b/4, tâze iken 14b/2.

-A

-A, ekiyle oluşturulan ulaçlar, günümüzde *gül-e gül-e, kıoş-a kıoş-a* gibi bazı tekrarlı kullanımlarla, cümlede zarf görevinde yer alırlar. Bundan başka birleşik

eylem (tasviri fiil) yapmada da kullanılırlar. Metinde ikileme şeklindeki tekrarlı kullanım bulunmamakta, bu ulaçların sadece birleşik eylem yapımında kullanıldığı görülmektedir. Sürerlik ifadeli birleşik eylemlerde, yardımcı eylemlerden önce -A ulaç ekinin kullanıldığı örnekler mevcuttur.

aşa koyasın 16a/4, koçuna dura 11b/14.

Yeterlik ifadeli birleşik eylemin olumsuzu, u- eyleminin olumsuz biçimi kullanılarak yapılır ve metinde bu biçimde -A yoğunlukta olmak üzere -I ve -U ulaçları kullanılmaktadır.

ağsıramasa 11b/14, dutamasalar 2a/15, ağsıramasa 2b/2, işeyimese 22b/14, derleyimese 38b/12.

-I, -U

Bu ulaç ekleri metinde, yeterlik ve sürerlik ifade eden birleşik eylemler yapılırken kullanılmaktadır. Yeterlik ifadesinin bulunduğu birleşik eylemlerde bil-yardımcı eyleminden önce -I ve -U ulaç eklerinin kullanıldığı görülmektedir:

katlanı bildügün 8a/14, katlanu bildükçe 8a/2.

Sürerlik ifadeli birleşik eylemlerde -A, -U, ve -I ekleri koy- ve dur- yardımcı eylemlerinden önce kullanılmaktadır.

bağlayı koyasın 6a/8, urı koyasın 9b/7.

-dUKCA

hâcet oldukça 8b/8.

“lupanariya otını ve burçağ unın koyun ödiyle qarışdurup bir kiçirek pıde edesin *hācet olduqça* ucından kesüp ezesin yüze süresin arı eyleye”

katlanu bildükçe 8a/2.

“kovan içinde tahtaya yapışan bal mūmın ve kiras ağacınun şakızın alup bir şakşıya koyup qor üzerine koyup ağzun içine dütsü edesin *katlanu bildükçe nāfi‘dür*”

-Up

alup 3a/13, şişüp 1b/14, baturup 28b/17, bulaşdırup 11a/16, qalküp 8b/17, qarışdurup 3b/7, qatup 7b/15, qaynadup 5a/9, ovup 4b/13, şağılup 15a/4, şıqüp 36b/9, şoyup 10a/12, urup 19b/4, yaqüp 3a/16, bişürüp 12b/13, döğüp 3b/3, içürüp 10a/9, kesüp 8b/9, sürüp 12b/8, süzüp 11a/8.

“kekik kökin *qurudup* bal şerbetiyile içüre öksürüğe gāyet eyüdür” 17a/6.

“şoğanı qor üzerine *bişürüp* havāna *qoyup* dögesin elekden geçmiş arpa unıyla *yoğurup* yaqu edüp üzerine urasın nāfi‘dür” 12b/14.

“yarım baş ağrısıyichün on toquz dāne biberi ve günlük ve gögercin necisin *dögüp* elekden *geçürüp* sirkeyile yoğurasın...” 28a/15.

-Up ulaç eki sürekli olarak yuvarlak ünlülü yazılırken birkaç örnekte düz ünlülü şekilde yer aldığı dikkati çekmektedir: qabın çıkarıp 9b/16, qarışdurup 6b/17.

ENVĀ‘-I EMRĀŽ

1b

Bi’smi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm

(1) Kitāb Cālinūs Millet ve Buḳrāt Hekīmūñ envā‘-ı emrāž için te’lif êtdükleri kitābdur ki altı yüz dört (2) bāb üzre te’lif olmuşdur **Bāb1** baş ağrısı için **Bāb2** yarım baş ağrısı için (3) **Bāb3** konuşma için **Bāb4** örtleme **أُورْتَلَمَه** için **Bāb5** yüzde olan şarılık için (4) **Bāb6** baş ağrısı için **Bāb7** kehleyi giderme için **Bāb8** yarım baş ağrısı için (5) **Bāb9** dumağı için **Bāb10** baş ağrısı için **Bāb11** başda olan datlu uyuz için (6) **Bāb12** yüzde olan çigit için **Bāb13** göz ki dumanlı göre **Bāb14** göz ki kızıl ve şeşik ola (7) görmeye **Bāb15** göz ki donuk ola görmeye **Bāb16** göze ak düşe **Bāb17** göz ki beşik⁸ **بَشِك** (8) ola **Bāb18** baş çegzile **Bāb19** göz ki bahāneli ola **Bāb20** göz ki içi kanlı ola **Bāb21** (9) göz ki görmez ola **Bāb22** morça kabarcuğ ola **Bāb23** göz ağrısı için **Bāb 24** göz ağrısı için (10) **Bāb25** nev‘-i diğer göz ağrısı için **Bāb26** kulak için **Bāb 27** kulak ağrısı için (11) **Bāb28** kulak ardında olan şiş için **Bāb29** kulak ağrısı için **Bāb30** kulak ağrısı için (12) **Bāb31** kulak ağırıp işitmese **Bāb32** burun ağrısı için **Bāb 33** burun kanı durmasa (13) **Bāb34** burun ki koğa **Bāb35** burun kanın diñdürme için **Bāb36** dil ağrısı için **Bāb37** ağız ağrısı için **Bāb38** ağız ağrısı için **Bāb39** dil şişüp yarılrsa (14) **Bāb40** ağız hoşusın def etme için **Bāb41** dudak çatlaması için **Bāb42**

2a

(1) ağızda harāret olsa **Bāb43** kimūñ ki ağzınun içi şişse **Bāb44** her kim kan (2) tükürse **Bāb45** diş ağrısı için **Bāb46** boğazda olan balğam için **Bāb47** (3) boğazlağı ağrısı için **Bāb48** eşsede ve yāḥūz boynında yumrucağ olsa **Bāb49** (4) omuz ağrısı için **Bāb50** boyun şişi için **Bāb51** her kimūñ boynında yumruca nesne çıkrsa (5) **Bāb52** öksürük için **Bāb53** öksürük için **Bāb54** öksürük için **Bāb55** (6) temregü için

⁸ “bişik” biçiminde yazılması gereken sözcük, “beşik” yazılmıştır.

Bāb56 dutulmuş āvāz için **Bāb57** dilçik için **Bāb58** yüz kim qarara (7) **Bāb59** örtleme için **Bāb60** أُوْرْتَلْمَه için **Bāb61** katı öksürük için **Bāb62** yüzi ağ eylemek için (8) **Bāb63** şarılık için **Bāb64** sıtma için **Bāb65** çigit için **Bāb66** (9) şarılık için **Bāb67** kurşak ağrısı için **Bāb68** şafrā için **Bāb69** (10) kurşak zahmetiyi için **Bāb70** ma'ide nesneyi kabūl etmeyüp kuşsa **Bāb71** (11) kurşak zahmetiyi için **Bāb72** zīk nefes için **Bāb73** boğaz ağrısı için **Bāb74** (12) bağır zahmetiyi için **Bāb75** talak için **Bāb76** yürek ağrısı için **Bāb77** (13) ciger ağrısı için **Bāb78** iç ağrısı için **Bāb79** işhāl için **Bāb80** şişmiş olan (14) qarın için **Bāb81** her kimün ki içinde harāreti olsa **Bāb82** kimün ki qarını şişmiş (15) olsa **Bāb83** her kimün ki içi geçe dutamasalar **Bāb84** (16) her kimün ki içi geçse ve harāreti olsa **Bāb85** kabz için **Bāb86** kimün ki içünden qan (17) geçse **Bāb87** kabz için **Bāb88** kabz için **Bāb89** her kimün ki içinden zōr gelse

2b

(1) **Bāb90** kimün ki içinden qan geçe **Bāb91** kabz için **Bāb92** iç ağrısı için (2) **Bāb93** şancu için **Bāb94** onurğa ağrısı için **Bāb95** bir kimse ağsırmasa (3) **Bāb96** kimün ki bögrinde şancu olsa **Bāb97** kimün ki gövdesinde çıban gibi nesne çıkırsa (4) **Bāb98** yumrucağ için **Bāb99** böbrek ağrısı için **Bāb100** kimün ki boş yerleri ağrısa (5) **Bāb101** göbek ağrısı için **Bāb102** şancu için **Bāb103** qarın şişiyi için **Bāb104** (6) yumrucağ için **Bāb105** hıyārağ için **Bāb106** şogulcan için **Bāb107** sıtma için (7) **Bāb108** üç günde bir dutan sıtma için **Bāb109** sidügi dutulsa **Bāb110** sidügi (8) yolında taş olsa **Bāb111** sidügi dutulsa **Bāb112** her kim döşeğe işese **Bāb113** (9) kimün ki gövdesi kızıl kızıl şişse **Bāb114** kimün ki gövdesinde alaca belürse **Bāb115** (10) her kimün ki cānı daralsa **Bāb116** yara için ki dögseler **Bāb117** bir yara ki oñsa gērü açılrsa **Bāb118** (11) her kim düvice olsa **Bāb119** her kim ki bevāsirise **Bāb120** dānelü uyuz için **Bāb121** demregü ve kel için (12) **Bāb122** kehle için **Bāb123** kel için **Bāb124** temregü için **Bāb125** kehle için **Bāb126** kel için (13) **Bāb127** yanuğ için **Bāb128** kılıç ve bucağ yarası için **Bāb129** kılıç yarası için **Bāb130** (14) debe için **Bāb131** hāya şişiyi için **Bāb132** meflūc için **Bāb133** hıyārağ için⁹ **Bāb134** (15)

⁹ Sayfa dışına “hıyārcıq” yazılmış.

şufrâsı¹⁰ çıkan için **Bâb135** dübürinde harâreti olsa **Bâb136** şufrâsı yarı çıksa (16) **Bâb137** belirlemek için **Bâb138** köpek ısırma **Bâb139** kuduz dalasa (17) **Bâb140** köpek ısırma **Bâb141** kuduz dalasa **Bâb142** yılan ısırma **Bâb143**

3a

(1) yılanı ininden kova **Bâb144** yılanı bî-hod etmek için **Bâb145** yılan ısırma (2) **Bâb146** bir kimesneyi ağulasalar **Bâb147** yılanı ve ‘akrebi ininden redd etmeğin (3) **Bâb148** aru ısırma **Bâb149** sivrisineği bir yere cem^c etmeğin **Bâb150** (4) kovan arısı kaçmamak için **Bâb151** püre def^c etmeğin **Bâb152** sivrisineği (5) def^c etmeğin **Bâb153** yaturken horlamamak için **Bâb154** uyumayan âdem için (6) **Bâb155** her kim isterse ‘avratdan istikrâh âde **Bâb156** bir ‘avrat ki kız (7) oğlan gibi ola **Bâb157** ‘avratın südi kesilmemeğin **Bâb158** ‘avratın ki hayzı (8) tutulsa **Bâb159** çigit için **Bâb160** kabz için **Bâb161** cimâ^c kuvvetiyün (9) **Bâb162** şogulcan için **Bâb163** kabz için **Bâb164** ağız ağrısıyün **Bâb165** (10) sızıyün **Bâb166** sarılık için **Bâb167** talağ için **Bâb1** (11) baş ağrısıyün ki issiden ve yâhûz şarâbdan ve yâhûz şafrâdan veyâ hammâmdan ola gül (12) şuyın ve kaya koruğın ve gül yağın ve çig bal kim el degmemiş ola ve tâze kabağı döğüp şuyın (13) alup bunları bir yere cem^c edüp başa süresin nâfi^c dür ammâ gıdâsı mâril ola ve yâhûz tâze (14) kabağ ola eger kış günleri olsa sezâbı döğüp şuyın alup ve od görmedük çig bal (15) ve kaz yağın ve tavuk yağın cem^c edüp başa süresin def^c ola **Bâb2** (16) yarım baş ağrısıyün çiriş otı kökin yakup kül âdesin zeyt yağına karışdurasın başa (17) süresin def^c âde nev^c -i diğer yaş kalem kabın sirkeyile kaynadasın başa süresin def^c âde

3b

(1) nev^c -i diğer yabân encîri yaprağın balıla kaynadasın başa süresin def^c âde nev^c -i (2) diğer kirpi derisin yakup kül âdesin dağı zeyt yağın katup başa süresin def^c âde

¹⁰ “şufrâ” yazılması gerekirken “şufrâ” yazılmıştır. Metin boyunca “şufrâ” sözcüğü bu şekilde yazıldığı yerlerde aynen gösterilmiş, değişikliğe gidilmemiştir.

(3) **Bāb3** başuñ qoñağın gidermegiçün pürnâr kökin dögüp sirke ile qaynadup (4) şuyın başa süresin nāfi' dür **Bāb4** örtleme **أورثلمه** içün yabān zeytūnuñ yaprağın (5) dögesin şiş üzerine urasın nāfi' dür nev' -i dīger qaya qoruğın ve zūhūyī **زوحويى** dögüp (6) cem' édüp kızararı yere urasın nāfi' dür nev' -i dīger andūrūqlānuñ **أندوروقلائك** yaprağın (7) dögesin kepegile qarışdırup şiş üzerine urasın nāfi' dür **Bāb5** (8) şarılık içün tarhū ve tānūyī **ترخوو و تانويى** şüciyile birkaç kerre içe def' éde nev' -i dīger (9) harsūlaḥnū **خرسولاخنو** toḥmın dögüp birkaç kerre şüciyile içüresin def' éde **Bāb6** (10) baş ağrısıyīçün bāğ yaprağın dögesin baş üzerine qoyasın def' éde nev' -i dīger (11) tāze bādāmı dögesin başa urasın def' éde nev' -i dīger zeyt yağın sirkeyile qarışdırup (12) başa süresin def' éde **Bāb7** kehle içün ağaçlara dolaşarı şarmaşık (13) şakızın dögesin suya qoyasın şuyın başa süresin def' éde nev' -i dīger acı (14) defne yaprağın dögesin şuyın çıkarasın başa süresin def' éde **Bāb8** (15) yarım baş ağrısıyīçün sülügi günde qurudasın on beş dāne biberi dögesin sülüge (16) qarışdurasın sirkeyile başa süresin def' éde **Bāb9** baş dumağusıyīçün (17) mirḥıla **مرخلا** dedükleri otuñ toḥmın şakızıla ve kimnūnıla ve tuzıla ve it üzümün ve yedi dāne

4a

(1) māzī cümlesin dögüp bir yere cem' édüp yoğurasın başı oñat yuduğdan sonra başa (2) urasın qatları bildügi kadar qoyasın nāfi' dür **Bāb10** baş ağrısıyīçün (3) acı bādāmı dögesin şakızıla sirkeyile qarışdurasın baş üzerine urasın def' éde (4) nev' -i dīger pırasa başın dögesin zeyt yağıyla qarışdurasın başa süresin (5) def' éde **Bāb11** kel baş içün Cālinūs Ḥekīm eydür kel başı yuyup geyik yağın (6) süresin ve üzerine reçin urasın def' éder nev' -i dīger bir başda ki baş-(7)-barṭ çıka māzūyī qurı defne yaprağın ve selvi alması ve reçini dögesin un eyleyüp (8) qarışdurasın başı şarp şüci ile muḥkem yuyasın bu unı üzerine urasın (9) def' éde nev' -i dīger defne yaprağın ve böğürtlen yaprağın alası şuyıla qaynadasın (10) başa süresin def' éde **Bāb12** yüzde olan çigiti içün Cālinūs (11) Ḥekīm eydür kōz yaprağın veyā kōz ağacı qabın yaqup kül édesin sirkeyile ve zeyt yağıyla (12) qarışdurasın melhem gibi ola ol melhemden yüze süresin def' éde nev' -i dīger (13) gögercin necisin ve küli sirkeyile qarışdurup yüze süresin yüzde olan çigiti gidere (14) nev' -i dīger buğday etmegin için yaqasın

kül edesin sirkeyile qarışdurasın (15) yüze süresin def' éde **Bāb13** göz kim dumanlu olup onat görmeye Cālinūs (16) Hekīm eydür varşamū yaprağın dögesin göz üzerine urasın donuğın def' éde **Bāb14** (17) göz ki kızıl ve şişik ola Cālinūs Hekīm eydür kaya qoruğın dögesin göz üzerine qoyasın

4b

(1) def' éde **Bāb15** göz kim donuq ola Cālinūs Hekīm eydür mālaşarūyī¹¹ مَالَاشَرُويى ağzuḡda (2) çeyneyesin göz üzerine urasın donuğın def' éde nev'-i diğér tirfil yaprağın dögesin (3) göz üzerine qoyasın def' éde nev'-i diğér varşamū yaprağın dögesin şuyın çıkarasın (4) gözleri yuyasın donuğı gide **Bāb16** aq düşen göze tütüyāyı dögesin 'avrat (5) südine qarışdurasın göze süresin def' nev'-i diğér şarmaşık yaprağın döğüp (6) şuyın çıkarasın üstübecile qarışdurasın qapaqları üzerine qoyasın def' éde nev'-i (7) diğér mārūl yaprağın dögesin şuyın çıkarasın balıla dütünile çıkmamış ola (8) bir bez içine qoyasın şıqasın göz üzerine süresin def' éde nev'-i diğér ayu ödin (9) ve leglek boqın ve keklik ödin davşancıl ödin cem' edesin göze süresin def' éde (10) **Bāb17** göz kim beşik ola kerefüsi dögesin etmek içi ile cem' edesin göz üzerine (11) qoyasın def' éde nev'-i diğér za' firānı balıla ve yumurda ağıyıla cem' edesin göz üzerine (12) qoyasın def' éde nev'-i diğér at veyā bir ġayrı ḡayvān gözine aq düşse quzkun necisin (13) ve usturultu استورولتو necisin¹² veyā aq göğercin necisin ovup un édüp maşūra qoyup (14) göze üfüresin def' éde nev'-i diğér siñerlü yapraq kökin ve māreşū مَارَه تُو kökin ve yelimqara yapraqı (15) şuyın qarışdurup göze süresin eyüdür **Bāb18** baş çegzine sezāb ve torağ (16) otı ve māreşū مَارَه تُو otı şüciyile qoyup qaynadasın yāḡūz şuyıla qaynadasın şuyın içüresin (17) def' éde nev'-i diğér şakızı ve ağıyustafzeyi¹³ اغريواستافزه yeyeler çegzilmesin def' éde

¹¹ Satır arasına, sözcüğün hemen altına “toraq otı” yazılmış.

¹² 4b/13. satırda iki kez geçen ve “necisin” olması gereken sözcük, “nicesin” biçiminde yazılmıştır.

¹³ Burada “ağırvastafza” yazılmış ancak metinde yaygın olan yazım “ağıryustafze” olduğu için yaygın olan yazım alınmıştır.

5a

(1) **Bāb19** göz ki bahānelü ola Cālinūs Ḥekīm eydür yılan bıçağı yaprağın döğüp (2) çıkarasın düttün görmedük balıla cem^c edesin göze süresin def^c éde **Bāb20** (3) gözde ki kan ola Cālinūs Ḥekīm eydür tāze nānayı döğüp māreşū مَارَه تُو kökin bile döğüp (4) qarışdurup kanlu göz üzerine urasın def^c éde **Bāb21** şeb-kūr için (5) kekik tohmından ve yaprağından birkaç gün isti^c māl éde yuyına eyüdür nev^c -i diğer (6) donuğ göz ki görmez ola kekik tohmın ve yaprağın birkaç gün isti^c māl éde eyüdür (7) **Bāb22** morça¹⁴ kabarcuğ için Cālinūs eydür kaçan kim yumrucağ iriñ-(8)-lense akşa içi kovuğ kalsa ol derde rumca yalupi يَالُوپی dedükleri ota şığır yağın (9) ve arıca bal mūmı ve zeyt yağı qarışdurup kaynadup melhem édüp ince kettān (10) bezinden süzesin üzerine süresin çam şakızın üzerine ekesin def^c éde (11) **Bāb23** göz ağrısıyiçün Cālinūs eydür gül yaprağın kaynadup ısıcağ ısıcağ (12) göz üzerine urasın def^c éde nev^c -i diğer kapanya قَائِنِيه dedükleri otı (13) döğüp şuyın çıkarup göze süresin ne kadar uzağ olursa göre (14) **Bāb24** göz ağrısıyiçün lūfurāyi لُوْفُرَايِي döğüp şuyın alup düttün görmedük (15) balıla qarışdurup ağrıyan¹⁵ göze her gece süresin gāyet mücerrebdür **Bāb25** (16) göz ağrısıyiçün miltū مِيلْتُو derler tarlalarda olur çiçegin döğüp ve yumurda şarusın (17) qarışdurup göz üzerine urasın def^c éde **Bāb26**

5b

(1) kulağ ağrısıyiçün Cālinūs Ḥekīm eydür kōz yağın ve bādam yağın qarışdurup kulağ içine damzurasın (2) ağrısın def^c éde nev^c -i diğer kuzğun ödin kulağa damzurasın nāfi^c dür nev^c -i diğer (3) davşan ödin ve erkek oğlan südin cem^c édüp kulağa damzurasın nāfi^c dür nev^c -i diğer (4) şoğan şuyın zeyt yağıyla kaynadup ısıcağ iken kulağa damzurasın nāfi^c dür ve göze kim ağ düşe (5) içine damzurasın nāfi^c dür **Bāb27** kulağ ağrısıyiçün defne yağın kulağa damzurasın (6) nāfi^c dür nev^c -i diğer tāze kabak şuyın çıkarasın kulağa damzurasın def^c éde **Bāb28** (7) kulağ ardında

¹⁴ “morça” yerine “morca” yazılmıştır.

¹⁵ Metinde “ağrıyan” yazılması gereken sözcük, yedi yerde “ağıran”, on üç yerde “ağrıyan” şeklinde yazılmıştır. Yaygın olan yazım esas alınmıştır.

olan şiş için buğday etmegi için ve şığır yağı yoğurup şiş üzerine koyasın def^c éde (8) **Bāb29** kulağ ağrısı için Cālinūs eydür kimnūnı döğüp zeyt yağıyla qarışdurup (9) kulağ üzerine koyasın def^c éde nev^c -i dīger qarğadüvlegi¹⁶ yaprağın döğüp şuyın çıkarup kulağa (10) damzurasın def^c éde nev^c -i dīger sezābı¹⁷ döğüp zeyt yağıyla qarışdurup kulağa damzura-(11)-sın nāfi^c dür nev^c -i dīger kendeneyi döğüp şuyın çıkarup zeyt yağıyla qarışdırup kulağa (12) damzurasın def^c éde **Bāb30** kulağ ağrısı için kulağ içinde dāneler çıksa kulağ (13) içine bādam yağın damzurasın def^c éde nev^c -i dīger şoğan şuyın zeyt yağıyla qarışdırup (14) ısıcağ édüp urasın def^c éde nev^c -i dīger eger ki kulağ kırtlu olursa kebere yaprağın (15) döğüp şuyın çıkarup kulağa damzurasın kırtları kırılı **Bāb31** kulağ ağrıya ve şa-(16)-ğır ola gerekdür ki tāze yarpuzı¹⁸ döğüp şuyın alup kulağa damzurasın nāfi^c dür nev^c -i (17) dīger tāze na^c nāyı döğüp şuyın alup balıla qarışdırup kulağa damzura nāfi^c dür

6a

(1) **Bāb32** burun ağrısı için ve geniz koqusı için şarmaşık yaprağın döğüp (2) şuyın buruna ve geniz içine damzurasın def^c éde nev^c -i dīger azamurnuyı **أزْمُرْنُو** döğüp ‘avrat (3) südiyile qarışdırup burun içine damzurasın def^c éde **Bāb33** burun kanı durmasa (4) yabān zeytūnı yaprağın döğüp şuyın burnuñ kan aqduğı tarafına damzurasın def^c éde nev^c -i (5) dīger na^c nāyı döğüp burun üzerine koyasın sākin éde nev^c -i dīger sümüklü böcek (6) kabuğın arıtlayup havana koyup döğüp sirkeyile qarışdurasın burun üzerine ve hem alınına koyasın (7) ve zifti ve süngeri yaqasın kül édesin sirkeyile qarışdurasın koyun yünüyile ışlayasın döğülmüş (8) böcegi üzerine kim burun elin üzerindedür başdurasın bağlayu koyasın nāfi^c dür **Bāb34** (9) burun ki koğa kara şarmaşık yaprağın döğüp şuyın alup burun içine damzurasın eyüdür (10) nev^c -i dīger varşamūyı döğüp şuyın za^c firānıla burun içine koyasın def^c éde **Bāb35** (11) burun kanın diñdürmegi için na^c nāyı döğüp şuyın alup burun içine damzura kanı dura **Bāb36** (12) dil ağrısı için dil şişüp dil üstünde kabarcuqlar olursa kara zeytūnı hām iken çeyneyüp (13) ağız içinde dutasın def^c éde nev^c -i dīger bāğ çibuğın yaqup

¹⁶ Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “ebūcehil karpuzı” yazılmıştır.

¹⁷ Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “şu teresi” yazılmıştır.

¹⁸ Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “na^c na^c” yazılmıştır.

kül édüp koyun yağıyla (14) qarışdırup ağız içine dürtesin def' éde nev'-i dīger mirhılanuñ مِرْحَلَانُكْ tohımın dögüp eski (15) balıla qarışdurup ağız içine koyasın def' éde **Bāb37** ağız ağrısıyüçün ağız ki (16) ağrıya ve hem şulana na' nāyı dögüp şuyın sirkeyile qarışdurup içesin def' éde nev'-i (17) dīger bāğ çıbuğınuñ çengālını dögüp şuyın içe def' éde ve ekşi enār şuyın içe

6b

(1) def' éde nev'-i dīger mercimegi tavaya koyup kavurasın balıla qarışdırup yéyesin ağız (2) ağrısına ve şulanmamasına nāfi' dūr **Bāb38** ağız ağrısıyüçün ki ağızda bir nesne çıksa (3) yāhūz yaralansa kāğıdı yaqup kül éde kināmomoyı كِنَامُومُوءِ dögüp un édesin ve qurı gül yaprağın (4) dögüp un édesin birbiriyle qarışdurup her şabāh ve her aḥşam ağızına koyasın def' éde (5) **Bāb39** dil şişüp yarılса na' nāyı dögüp şuyın dil üzerine süresin def' éde (6) nev'-i dīger māncūrananūñ مَانْجُورَانْنُكْ yaprağın dögüp balıla qarışdurup dil üzerine koyasın (7) eyüdüür ve zeytūn yaprağın çeynemek daḥı nāfi' dūr **Bāb40** ağız koqusın def' etmegiçün quru (8) defne yaprağın dögüp ve kerefūs tohımın dögüp ve kebereyi dögüp cümlesin un édüp balıla (9) qarışdurup yéyesin eyüdüür nev'-i dīger böğürtlen tefegin şüciyile qaynadasın (10) müherrā pişe ol tefegden yéyesin nāfi' dūr nev'-i dīger şaķızı ve kerefūs tohımın qarışdırup (11) benevşe şarābıyıla ağızına koyasın nāfi' dūr **Bāb41** dudak çatlamasıyüçün yeşil māzūyı (12) dögüp şaķızı ve çam şaķızı ve kirās ağacınūñ zamḥuñ ve kōz yağın cümlesin cem' édüp (13) melhem édüp dudāğa süresin def' éde nev'-i dīger kettān tohımın dögüp balıla qarışdurup (14) dudak üzerine koyasın def' éde **Bāb42** ağızda ḥarāret olsa şişe nuṭka (15) kādir olmasa na' nāyı dögüp dil üzerine urasın ḥarāretin def' éde **Bāb43** kimüñ ki ağızınūñ (16) içi ve taşrası şişe dudakları yarıla kuvāyıyı قُوَائِيءِ dögüp şuyın çıkarasın şuyını za' firān (17) ve nişeste qarışdurıp süresin nāfi' dūr **Bāb44** her kim qan tükürse urayuyı أُورِيُوبِي

7a

(1) döğüp ezesin içüresin nāfi' dūr nev'-i dīger derakondya¹⁹ دراقونديه şuyıla içe nāfi' dūr (2) nev'-i dīger vulū²⁰ وُلُو dedükleri kıya eze şuyıla içe eyüdüür **Bāb45** (3) dīş ağrısıyüün aķ ebe gömecinüñ kökin sirkeyile kıynadup ağız içinde duta eyüdüür nev'-i (4) dīger böğürtlen yaprağın çeynese eyüdüür nev'-i dīger kebereyi çeynese nāfi' dūr (5) dīger ve enār ağacınuñ²¹ yaprağın şuyıla kıynadasın şuyın ağzuña dutasın nāfi' dūr (6) nev'-i dīger zeytūn ağacınuñ yaprağın çeynese nāfi' dūr nev'-i dīger böğürtlen kökin (7) dögesin şuyın ağzuña kıoyasın dīş ağrısın def' éde nev'-i dīger kıru yarpuzı²² dögesin (8) tuzıla kıarışdurasın def' éde **Bābb46** boğazda olan balğam içün ısırğan (9) dikeni toħmın ve kıabı çıķmıř arpayı dögesin balıla ve sükerle kıarışdurup yeyesin boğazda olan balğamı (10) def' éde nev'-i dīger za' firānı şağ yağıyıla kıarışdurasın boğaz dolayısına süresin (11) def' éde **Bāb47** boğazlağunuñ iç yüzi ağrısı şağ yağın süresin (12) üzerine tuz ekesin def' éde nev'-i dīger ve termibi کي ترمبي ki kekikdūr kıru encirile ne kıadar (13) yerise ġāyet nāfi' dūr **Bāb48** eñsede veyā boynında yumrıcaķ olsa arnuğulusu²³ آر نوغولوسو (14) otın dögesin ve yabān ħatme çiçeğın yaprağın döğüp un eyleyesin ve kettān toħmın döğüp (15) bunlaruñla cem' édesin yumrıcaķ üzerine kıoyasın def' éde nev'-i dīger kıaçan bir kıışınüñ (16) boğazında ve eñsesinde yumrıcaķ çıķarsa açılmasa deñiz yengecin yaķup kül édesin (17) ve ħām enciri dögesin küle kıarışdurasın ve ġayrı yengeci kıynadup bunuñ şuyıyıla

7b

(1) döğülmış enciri ve engece اَنكَج kökin kıarışdurup melhem éde yumrıcaķ üzerine urasın def' éde (2) nev'-i dīger kıru na'nāyı dögesin ve kāğızı yaķup kül édesin balıla kıarışdurup (3) üzerine kıoyasın nāfi' dūr nev'-i dīger māncūrananuñ مَانجُورَه نُنْكَك yaprağın yaķup kül édesin (4) yumrıcağı yuyasın üzerine bu küli kıoyasın nāfi' dūr

¹⁹ Satır arasına, sözcüğün hemen altına “yılan bıçağı” yazılmıştır.

²⁰ Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “gil-i ermeni” yazılmıştır.

²¹ Metinde “ağacınuñ” biçiminde yazılması gereken sözcük, “ağacınuñ” olarak yazılmıştır.

²² Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “na' na” yazılmıştır.

²³ Satır arasına, sözcüğün üstüne “kıuzı kıulağı” yazılmıştır.

nev^ç-i dīger göresin kim (5) yumrıcağ açılmaz katı durur sūsam çiçeği kökin çıkarasın ve şoğanı dögesin buğday (6) unı ile yoğurasın ocağı eşesin kül içinde bişüresin dağı yoğurasın üzerine (7) urasın açıla **Bāb49** omuz ağrısıyüçün acı bādāmı dögesin şu içine ezesin (8) içesin nāfi^ç dūr nev^ç-i dīger ve ayu yağın ve yarpuzı dögesin qarışdurasın (9) omuza süresin nāfi^ç dūr **Bāb50** boyun şişiyüçün Cālinūs eydür alma çekir-(10)-degin ve alma yaprağın şüciyile kaynadasın içesin nāfi^ç dūr nev^ç-i dīger na^ç nāyı ve rıgā-(11)-nı رِغَانِي sirkeyile ve şuyıla kaynadasın içüresin nāfi^ç dūr nev^ç-i dīger çavdarı ve defne yaprağın (12) şuyıla kaynadasın nāfi^ç dūr **Bāb51** her kimüñ ki boynında veyā boynı dolayısında yumrı-(13)-cağ nesne çıkısa şıgır danasınuñ ödüni sağ yağıyla qarışdurasın süresin nāfi^ç dūr (14) **Bāb52** öksürük için Cālinūs eydür keşir toğmın dögesin şüciyile kaynada-(15)-sın içüre nāfi^ç dūr nev^ç-i dīger sezābı şuyıla kaynadup süker katup içüre-(16)-sin nāfi^ç dūr **Bāb53** öksürük için ki kan tüküre Cālinūs eydür semiz (17) otınuñ toğmın şuyıla kaynadasın balıla yéyesin nāfi^ç dūr nev^ç-i dīger

8a

(1) kovan içinde tahtaya yapışan bal mūmın ve kiras ağacınuñ şakızın alup bir şakşıya (2) koyup kor üzerine koyup ağzuñ içine dütsü édesin katlanu bildükçe nāfi^ç dūr (3) nev^ç-i dīger mirhıla مَرْحَلَا otınuñ toğmın şüciyile kaynadup içesin nāfi^ç dūr (4) **Bāb54** öksürük için Cālinūs eydür sezābı ve kimnūnı ve biberi balıla kaynadup (5) yéyesin nāfi^ç dūr nev^ç-i dīger tere toğmın balıla qarışdırup yéyesin nāfi^ç dūr nev^ç-i dīger nevbet şekerin ve izmirmū اِزْمِرْمُو ve ağlağürüzü اِغْلَاقُورِزُو (6) dögesin yoğurasın ham̄ir gibi édesin burçağ dānesi kadar yuvalağ édesin her şabāh üç (7) dānesini yéyesin üzerine üç kaşık şeker şerbetin içesin nāfi^ç dūr nev^ç-i dīger (8) merg-i māhī kökin dögesin şüciyile içesin nāfi^ç dūr **Bāb55** temregiyüçün (9) Cālinūs eydür hamūlyū حَمُولِيُو kökin sirkeyile kaynadup üzerine urasın nāfi^ç dūr nev^ç-i (10) dīger çiriş kökin sirkeyile kaynadup temregi üzerine başdurasın nāfi^ç dūr (11) **Bāb56** dutulmuş āvāz için Cālinūs eydür kimüñ ki āvāzı (12) dutulsa döğülmüş buğdayı balıla kaynadup yédüresin nāfi^ç dūr ve hurma yémek dağı eyüdür (13) **Bāb57**

dilçik için kapanmaz kelemün²⁴ yaprağın ağzunda çeyneyüp (14) şuyın ağzunda dutasın katlanı bildüğün kadar yete tüküresin birkaç kerre edesin (15) yine ol kelem yaprağın döğüp şuyın çıkarıp başa süresin nāfi' dür nev' -i (16) diğer çınār yaprağın döğüp şuyın çıkarasın ve tohmin döğüp şuyıla qarışdıra-(17)-sın enşeşe boynuşa süresin nāfi' dür **Bāb58** yüz kim qarara her kimün ki

8b

(1) yüzi güneşden veyā marazdan qarara bir kōz ağacı bulasın ki içinde yağmur şuyı kala ol (2) şuyı alasın süresin yüzde olan lekeyi gidere nev' -i diğer pendānūrūnuş²⁵ پندائورونك yaprağın (3) döğüp yüz üzerine urasın lekeyi gidere nāfi' dür **Bāb59** örtlemeyiçün أرتميجون Cālinūs eydür (4) her kimün ki yüzi şişe yılan buçağınuş yaprağın alup dögesin şuyın alasın yüze süresin (5) nāfi' dür **Bāb60** katı öksürük için Cālinūs eydür her kimün ki katı öksürügi olsa balgamla (6) kan gelse yarpuzı ve tetrānkuşū تترانكوشو dedükleri dikenini ve birkaç dāne biber bir yere cem' edüp şarp (7) şüciyile kaynadup içüresin nāfi' dür **Bāb61** yüzi ağ eylemek için Cālinūs (8) eydür lūpanāriya لوبناريه otını ve burçağ unın koyun ödiyile qarışdurup bir kiçirek pide edesin hācet (9) oldukça ucından kesüp ezesin yüze süresin arı eyleye nev' -i diğer şığır danasınuş (10) ödin balıla qarışdurup yüze süresin yüzi arı eyleye **Bāb62** şarılığ için (11) Cālinūs eydür tırhūvūtānū تيرخووتانو otın şarābıla kaynadup içüresin def' éde nev' -i diğer (12) hırasūlahnūnuş²⁶ خرسولاخنونك tohmin dögesin şüciyile kaynadup içüre nāfi' dür diğer yılduzūnya يبليندونيا (13) kökin döğüp şuyıla içüresin nāfi' dür **Bāb63** sıtma için ve şarılığ için (14) yılduzūnya بلذرونيا otın döğüp yumurda şarusıyıla qarışdırup içüresin nāfi' dür **Bāb64** (15) çigit için yılan bıçağı kökin döğüp yüze süresin nāfi' dür nev' -i diğer (16) gövdede çigit olsa gögemi döğüp tenüşe süresin nāfi' dür **Bāb65** (17) şarılığ için Cālinūs eydür bir kişi hastalığdan kalkup beñzi şaru olsa üç

²⁴ Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “yabanī lahana, kapanmaz lahana” yazılmıştır.

²⁵ Satır arasına, sözcüğün hemen altına “siñürlü yaprağ” yazılmıştır.

²⁶ Satır arasına, sözcüğün hemen altına “kapanmaz kelem” yazılmıştır.

9a

(1) dāne burçağı döğüp un eyleyüp içüresin otuz güne dek def^ç éde nev^ç-i dīger (2) ayruķ kökin şüciyile қaynadup yedi gün her şabāh içüresin nāfi^ç dūr **Bāb66** (3) қurşaq ağırsıyіçün bāğ yaprağını ve çengālin döğüp ma^çide üzerine қoyasın nāfi^ç dūr (4) nev^ç-i dīger zūhūyı زُوْحُوْیْ döğüp üzerine urasın def^ç éde nev^ç-i dīger (5) gül yaprağını şuyıla haşılایup қarın üzerine urasın nāfi^ç dūr nev^ç-i dīger ve eger қur-(6)-şaq zaḥmetinden қarnı daḥı şişe yarpuzı döğüp balıla қarışdurup yēdüresin nāfi^ç dūr (7) nev^ç-i dīger tilyi²⁷ تَيْلِيْ otın sirkeyile қaynadup içüresin def^ç éde nev^ç-i dīger (8) siñirlü yaprağın toḥmın şuyıla қaynadup içüresin nāfi^ç dūr **Bāb67** safrā için (9) Cālinūs eydür toraq otı toḥmın ve kerefūs toḥmın ve kebere toḥmın dögesin balıla қarışdurup yedüresin nāfi^ç dūr (10) nev^ç-i dīger şaqızı döğüp sükerle қarışdurup üç kerre içüresin nāfi^ç dūr **Bāb68** (11) қurşaq zaḥmetiyiçün kerefūs toḥmın ve kimnūn ve anason ve pelīn bunları dögesin sirkeyile ve zeyt (12) yağıyıla қarışdurup қor üzerine қoyasın ısıcaқ ola қoyun yünin ısladasın üzerine (13) bunları döşeyesin қurşaq üzerine қoyasın nāfi^ç dūr nev^ç-i dīger lūpanāriya لُوْپَانَارِيْه (14) otın üç dānesini ve on beş dāne biber getüresin қarışdurup şüciyile içüresin nāfi^ç dūr (15) nev^ç-i dīger ḥardal yaprağın ve na^çnāyı döğüp sirkeyile balıla қarışdurup üzerine (16) urasın def^ç éde nev^ç-i dīger defne toḥmın on ēki dāne ve on beş dāne biber (17) dögesin betmez şerbetine қarışdurup ısıcaқ édüp içüresin nāfi^ç dūr **Bāb69**

9b

(1) ma^çide kim қurşaqdur nesne қabūl etmeyüp қuşsa қuvayı قُوْهْ dögesin şuyın süciyile (2) қarışdurup içüresin nāfi^ç dūr nev^ç-i dīger kimün ki қurşaqı ağırsa (3) dāru kökin şuyıla қaynadup içüresin def^ç éde **Bāb70** қurşaq zaḥmetiyiçün (4) қақан ki қurşaq yeł olup şişe cinciveri چِنْجُوْرِيْ otın balıla ve eski şüciyile қarışdurup içüresin (5) def^ç éde nev^ç-i dīger sezābı ve kimnūn döğüp şorbāya қatup içe def^ç éde nev^ç-i (6) dīger sezābı zeyt yağıyıla қaynadasın ol zaḥmet üzerine od görmedük bal süresin (7) daḥı sezābı zeyt yağıyıla üzerine urı қoyasın nāfi^ç dūr **Bāb71** zīk nefes için (8)

²⁷ Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “ıhlamur” yazılmıştır.

buğday unı kepegin bekmezile kaynadup boynı dolayısına süresin def' éde nev'-i dıger (9) it necisin balıla qarışdırup boynına süresin def' éde nev'-i dıger gögercin necisin balıla (10) qarışdırup boynına süresin def' éde nev'-i dıger qurı mercimegi un édüp birkaç (11) biberile qarışdırırasın yeye def' éde **Bāb72** boğaz ağrısıyüçün sūsam çiçeği kökin dögüp (12) sağ yağıyla qarışdırup ısıcağ édüp boğaz üzerine urasın def' éde **Bāb73** (13) bağır zahmetiyüçün sezāb ve torağ otı şuyıla kaynadup şuyın içüre def' éde **Bāb74** (14) talak için ayıt toħmın dögüp zeyt yağıyla qarışdırup talak üzerine süresin def' éde nev'-i (15) dıger mirħılanuħ مرخلائك çiçeğin sağ yağıyla qarışdırup talak üzerine süresin def' éde nev'-i (16) dıger kebere kökin şoyup kabın çıkarıp eski şüciyile kaynadup iç def' éde nev'-i (17) dıger za' firān ve bir el aldugı kadar gül yaprağı ve nişeste ve alūmī ألومي otın günlük bunları dögüp

10a

(1) balıla qarışdırup yağı gibi édüp talak üzerine urasın talağı def' éde nev'-i dıger (2) arpa unın ve til تيل otın toħmın dögüp sirkeyile qarışdırup bunları ħamir édüp ħammāmdan çıkdukdan sonra (3) talak üzerine zeyt yağın süresin ol ħamiri yağı gibi talak üzerine urasın def' éde (4) nev'-i dıger yelimkara toħmın dögüp eski şüciyile qarışdırup içüresin def' éde nev'-i (5) dıger mirħılanuħ مرخلائك çiçeğin şüciyile içüre nāfi' dür nev'-i dıger mirħılanuħ مرخلائك kökin (6) kadeħ édüp andan şu iç nāfi' dür nev'-i dıger taze söğüt yaprağın dögüp şuyın çıkarıp (7) ħammāmda içüresin içdiginden sonra şol yanına yaturdasın talağı def' éde nev'-i dıger (8) eger tecrube etmek isterseñ bir koyunı ki talağdan zahmeti ola ħammāma koyasın söğüt yaprağın şuyın (9) içürüp şol yanına yaturdasın bir zamān sonra boğazlayasın içinde talak bulunmaya gide (10) **Bāb75** yürek ağrısıyüçün yarpuz çiçeğin sirkeyile içe def' éde nev'-i (11) dıger böğürtlen yemişini dögüp şol meme üzerine ura def' éde **Bāb76** (12) ciger ağrısıyüçün ayıt toħmın dögüp şuyıla içüre nāfi' dür nev'-i dıger ve acı bādāmı şo-(13)-yup için yeyesin ve ispanağı şorbā édüp içe nāfi' dür **Bāb77** iç ağrısıyüçün kuzı (14) kulağı yaprağın mercimekle kaynadup yedüresin nāfi' dür **Bāb78** ishāl için ki durmaya (15) gül toħmın şüciyile kaynadup içüre def' éde nev'-i dıger selvi almasın şüciyile (16) içüresin def' éde nev'-i dıger mirħılanuħ مرخلائك

toħmın ve çiçegin şüciyile kıaynadup (17) içüresin def^ç êde **Bâb79** şış olan kıarın için kettân toħmın dögesin balıla ve kepegile

10b

(1) kıarışdura şış olan kıarın üzerine ura def^ç êde nev^ç-i dıger içinde ħarâreti olsa (2) tîl تیل otın ve ebe gömeci yaprağın şuyıla kıaynadup üzerine urasın def^ç êde nev^ç-i dıger ve eger (3) kıabz olmış ise eski şüciyile eski encîri kıaynadup üzerine urasın def^ç êde nev^ç-i (4) dıger ve eger yanķusu olursa kim yemek yemese arpa unın şağ yağıyıla kıaynadasın (5) yaķı êdesin kıarın üzerine urasın def^ç nev^ç-i dıger ve eger kim kıarında şü durmuş (6) ola veyâ bir nesne olsa yumrulansa renc gibi olsa ebe gömeci yaprağın ve kettân toħmın ve tîl تیل toħmın (7) döğüp şuyıla kıaynadasın yaķı gibi êdesin üzerine urasın def^ç êde **Bâb 80** (8) her kimüñ ki içinde ħarâreti olsa gerekdür ki kıöz yaprağın ve andız ve kıalya ve arpa unın ve tâze kıabaķ bunları cem^ç êdüp döğüp yaķı gibi êdesin kıarın (9) üzerine urasın def^ç êde nev^ç-i dıger kıavun için toħmından ayırtlayup yaķı (10) gibi êdüp ħarâreti olan kıarın üzerine ura def^ç êde **Bâb 81** her kimüñ ki kıarın şışmış (11) olsa ve yêllense ve ma^çidesi kıapanmış olsa defne yaprağın ve kimnûnı ve peygânū²⁸ بِيَعَانُو döge ve arpa (12) unın bunları balıla kıarışdırup yaķu gibi êdüp kıarın üzerine ura def^ç êde nev^ç-i ve eger kıarında (13) şoğulcan olsa na^çnâyı ve şeftâlû yaprağın döğüp sirkeyile kıarışdırup yaķı êdesin kıarın üzerine (14) urasın def^ç êde nev^ç-i dıger kıoyın ödin ve şığır ödin şoğulcanlu kıarın üzerine (15) süresin def^ç êde **Bâb 82** her kimüñ ki içinden kıan geçe keçi boynuzı yemişin ve gül yaprağın (16) ve çayırda biten kıalemi cem^ç êdesin dögesin şüciyile kıaynadasın içüresin def^ç êde nev^ç-i (17) dıger anķūrâki انقوراكه otın ağlaķūrızū اغلقورزو otı bu êkisin kıaynadup içüresin ġâyet eyüdü

²⁸ Satır arasına, sözcüğün hemen altına “sezâb ” yazılmıştır.

11a

(1) **Bāb 83** her kimün ki içi geçe dutamasalar ağlaķūrızū اغلّفورزُو otın şumāğıla ve érkeç yağın (2) cem^ç éde şuyıla қaynada bunları yédüresin ve şāhtere şuyından içürelér ġāyet eyüdüür nev^ç-i (3) dīger қара çaltı kökin ve yaprağın dōğüp şuyın çıkarıp içüresin nāfi^ç dür **Bāb84** (4) her kimün ki içi geçerse ve ҳarāreti olursa böğürtlen yaprağın ve mersin yaprağın ve gök māzī ve kebere (5) ve enār қabı şarp şüciyile қaynadup bezi üç қat édüp bunları üzerine қoyasın bağlayasın nāfi^ç dür (6) **Bāb 85** kimün ki içi қabz olsa şığır ödin ve şeb balıla қaynadasın yaқu (7) gibi édüp şufrāsı üzerine urasın ol sā^ç at içi yūriye **Bāb 86** her kimün ki (8) içinden қan geçse birinci érkeç yağıyla қaynadasın ince bēzden süzüp şuyın çıkarasın ol şuya (9) nişeste ve gül şuyın қatasın ve şarp şüci қatasın aşāğadan һuқne éde içeriye gide içindeki (10) balğamı ve şafrāsını dōke marazın def^ç éde nev^ç-i dīger ve eger sekirdenleri ağrısa balı tuzıla (11) қaynadup süresin üzerine zeyt yağın dōkesin aşāğadan һuқne édesin içerü gide cemī^ç (12) marazı söke **Bāb87** Cālinūs eydüür kimün ki içi қabz olsa pūlipūzı پُولِيُوذِي otın alup (13) dört baқş édesin bir baқşın tavuқ veyā balıқ şōrbāsında қaynadasın veyā қoyun eti şōrbāsına (14) қoyup içüre renci def^ç éde **Bāb88** her kimün ki içi қabz olsa ebem gömeci zeyt (15) yağıyla қaynadup yédüresün yürüde nev^ç-i dīger şoğın cücüğün zeyt yağın (16) bulaşdırup uvaқ tuz içine bulayasın қabz olan ādemün dübüürine şoқasın қabzın aça (17) **Bāb89** her kimün ki içinden zōr gelse enār қabın ve māzīyı dōğüp yumurdanup

11b

(1) ağıyla қarışdırasın ve ince bēzden süzesin zōrı olan ādeme içüresin def^ç éde **Bāb90** (2) her kimün ki içinden қan geçse durmasa tene dutmamış uvaқ enāri kim yere dōkülür һaş-(3)-һaş ile қaynadup şuyın içüresin ammā ta^ç āmı eski peynīr ve sezāb ve yarpuzı ve tōraқ otını (4) ve kerefūs bunları cem^ç édüp қaynadup şuyın içüresin def^ç éde nev^ç-i dīger (5) yabān armūdı kökin қaynadup şuyın içüresin def^ç éde **Bāb91** қabz için (6) һarsūlahnū حَرْسُولَاخْنُو şōrbā édüp yédüre nāfi^ç dür nev^ç-i dīger ve periplu қазayı پَرِيْلُوْقَاضِيَه otın (7) zeyt yağıyla қaynadup yédüresin қabz

def^c ola **Bāb92** iç ağrısıyiçün geyik (8) boynuzın dögüp kaynadup şuyın içüresin def^c nev^c -i dīger labada toħmın dögüp (9) şuyın içüresin eyüdüdür **Bāb93** böğürdeki şancu için dūd ağacı kökin çıkarasın (10) kōz yaprağıyla kaynadasın ısıcaqla içüresin eyüdüdür nev^c -i dīger anķūrūyī انفوروء kaynadup (11) şuyla içüresin eyüdüdür nev^c -i dīger tirfil yaprağın dōgesin şuyın çıkarasın (12) şüciyile qarışdurasın içüresin nāfi^c dūr **Bāb94** onurğa ağrısıyiçün defne (13) kökin şüciyile kaynadup içüresin nāfi^c dūr **Bāb95** bir kimsenüñ ağsıracığı gelse (14) ağsıramasa kara boyayı sirkeyile qarışdurasın koħuna dura ol sā^c at ağsura nev^c -i (15) dīger isturuşyū اسٹورثيو kökiyile dögüp qarışdura koħasın eyüdüdür ol sā^c at fetħ ola (16) **Bāb96** kimüñ ki bögrinde şancı olsa cinciveri²⁹ دنجى وري dögüp eski balıla ve eski (17) şüciyile qarışdurup her şabāħ ac qarnıla içe def^c éde **Bāb97**

12a

(1) kimüñ ki gövdesinde çıban gibi yumrıcaħ gibi bir nesne çıksa pendānūrūnuñ³⁰ پندائورونك yaprağın dögüp (2) koyun yağıyla qarışdırup ol marazūñ üzerine urasın def^c éde nev^c -i dīger labada-(3)-nuñ kökin ve yaprağın kaynadup ısıcaqla³¹ üzerine urasın def^c éde nev^c -i dīger kettān toħmın (4) yabān ħatmesinüñ kökiyile dögüp üzerine urasın def^c éde **Bāb98** her kimüñ ki (5) gövdesinde yumrıcaħ veyā buña beñzer renc belürse aķnīzā أَقْنِيذًا yaprağın dögüp yumurlanan renc üzerine (6) urasın def^c éde nev^c -i dīger yabān zeytūnı yaprağın dögüp üzerine urasın nāfi^c dūr (7) nev^c -i dīger ve eger ol yumurlanan renc açılmasa encīr ağacınüñ qabın şoyup (8) üzerine urasın açıla ve dişi canavar necisin balıla qarışdırup üzerine urasın açıla (9) **Bāb99** her kimüñ ki böbrekleri ağrısı isturuşyū استروثيو kökin qapanya قَائِنِيَا kökin kaynadup ısıcaħ (10) şüciyile içüresin eyüdüdür nev^c -i dīger buğday unı kepegi ve qurı torağ otı şuyıla kaynadup şuyın alasın tavuħ yağın ve qaz yağın ol dēdügüm şuyıla (11) ħaşılayasın daħı üzerine zeyt yağın ve bekmez dōkesin qarışdırup ħuķne édesin ol marazı (12) def^c éde **Bāb100** her kimüñ ki boş yerleri ağrısı qurd yemiş koyun

²⁹ Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına ve satır arasında sözcüğün hemen altına “zencebil” yazılmıştır.

³⁰ Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfanın üst kenarına “siñirlü yaprağ” yazılmıştır.

³¹ “ısıcaqla” biçiminde yazılması gereken sözcük, “ıscaqla” olarak yazılmıştır.

derisini (13) ağrıyan yerüñ üzerine koyasın eyüdüür ve ol deriden kuşak eyleye kuşana eyüdüür **Bāb101** (14) kimüñ ki göbegi ağrısa kāsınyı ısıcağ şuyıla yuyup göbek üzerine koyasın nāfi' dür nev'-i (15) diğēr kimnūnı dögüp göbek üzerine koyasın eyüdüür nev'-i diğēr defne toħmın (16) ve torağ otın toħmın dögüp şüciyile içüresin nāfi' dür **Bāb102** (17) her kimüñ ki şancusı olsa torağ otın kaynadup içüresin eyüdüür nev'-i diğēr

12b

(1) sezābı zeyt yağıyla qarışdırup qarını üzerine süresin nāfi' dür nev'-i diğēr (2) kimnūnı şüciyile kaynadup içüresin nāfi' dür **Bāb103** kimüñ ki qarını şişmiş olsa (3) torağ otın kaynadup içüresin nāfi' dür nev'-i diğēr ayıt toħmın dögesin zeyt (4) yağıyla qarışdırup ve dahı şişmiş olan qarını üzerine urasın nāfi' dür ammā ısıcağ yēye ısıcağ (5) içe ayağ üzerine geze şuyı az içe ve gāzab etmeye ve ılıcaya gide nāfi' dür **Bāb104** (6) her kimüñ ki yumrıcağı olursa çayırlarda olan şaz arasında biter kāmış yaprağın ve şarımsağ (7) şapın zeyt yağıyla kaynadup ve bir pāre bal mūmı katup ince bēzden süzesin sovuduğdan sonra (8) birez yoğurasın melhem edesin bēz üzerine sürüp yumrıcağ üzerine urasın nāfi' dür nev'-i (9) diğēr buğday unı birez tuzıla şucıgazla qarışdırup hamur eylesesin melhem gibi bēz üzerine sü-(10)-resin marağ üzerine urasın eger kim ağırursa gāh gāh şuyıla ışladasın nāfi' dür **Bāb105** (11) kimüñ ki hıyārağı olsa ud yerinde veyā eki budı arasında çıksa bazı yaprağın alup arpa (12) unın elekden geçüresin bazı şuyıla hamır edesin melhem gibi edüp üzerine urasın nāfi' dür (13) nev'-i diğēr şoğanı qor üzerine bişürüp havāna koyup dögesin elekden geçmiş (14) arpa unıyla yoğurup yaqu edüp üzerine urasın nāfi' dür nev'-i diğēr zūħūyü زُوْحُوِي ve siñerlü³² (15) yaprağı dögüp bekmezle urasın eyüdüür **Bāb106** kimüñ ki şoğulcanı olsa gönli bulansa (16) na' nāyı dögüp sirkeyile içüresin eyüdüür **Bāb107** ısıtma için üşütse gün aşırı (17) dutsa torağ otı ve topalağ şuyıla kaynadup içüresin def' ede nev'-i diğēr

³² Metinde “siñir” sözcüğü çoğu zaman “siñer” biçiminde yazılmıştır.

13a

(1) ve eger kim êki gün aşırı dutsa hîç perhîz etmeye ne gerekse bulduğun yêsün ve eger her gün (2) üşüdürse varşamû tohumın ve kimnûnı döge zeyt yağıyla qarışdura içüre nâfi' dür nev'-i (3) dîger eger âdemi üşütse aqnîzâ أَقْنِيذًا tohumın ve başağın ve yedi dâne biberi ve kināmomoyı كَيْنَامُومُوءِ döğüp (4) zeyt yağıyla qarışdurasın sıtma dutmazdan evvel içüresin eyüdür nev'-i dîger biberi (5) ve yarpuzı sezâbı döğüp zeyt yağıyla qarışdırup şüciyile qaynadasın sıtma dutmazdan evvel (6) içüresin nâfi' dür nev'-i dîger yılan derisin qor üzerine qoyup dütsü edesin (7) eyüdür nev'-i dîger canavar necisin qor üzerine qoyup dütsü ede sıtma dutmazdan (8) evvel **Bâb108** her kimi ki üç günde bir sıtma dutsa veyâ dört günde bir dutsa (9) veyâ her gün dutsa cenciveri جَنْجِي وَرِي döğüp zeyt yağıyla qarışdırırsın dutmaz evvel sıtma dutan (10) âdeme içüresin nâfi' **Bâb109** sidügi dutulsa işemege qâdir olmasa (11) tere tohumın döğüp balıla qarışdurup içüresin eyüdür nev'-i dîger kerefüs eski (12) şüciyile qarışdurup içe eyüdür nev'-i dîger yengeci qaynadup yedüresin ve (13) şuyın içüresin nâfi' dür nev'-i dîger mālāsarū³³ مَالَاثَرُو kökin ve ayruq şuyıla qaynadup (14) içüresin eyüdür nev'-i dîger turb tohumın ve yabân turbı tohumın döğüp şuyın (15) içüresin nâfi' dür nev'-i dîger yedi dâne şarmışaq tefegin tâze ola ve on beş (16) biberi döğüp qarışdurasın şarp eski şüciyile içüre eyüdür ammâ hammâmdan çıqduqdan sonra (17) içürmek gâyet eyüdür **Bâb110** kimünj ki sidügi yolında taş dursa yabân gülhatme

13b

(1) kökin döğüp bir päre tuz qoyasın şuyın çıkarasın içüresin taş päre päre ede (2) fetḥ ola **Bâb111** kimünj ki sidügi dutulsa kekigi şüciyile qaynadup içüresin (3) def' ede ve bu nüshayı qasığı üzerine yazalar اس اويوس كراويستونحون اسههبونامهه فسوس كيلاسن (4) افتوايذاتو روندس ammâ kim kızıl mürekkeb ola yazalar fetḥ ola **Bâb112** her kim döşege (5) işese qaz dilin kesüp yaqup kül édüp şüciyile içüresin def' ede nev'-i dîger (6) ḥorōs daşaqını bişürüp yedüresin eyüdür nev'-i dîger qumı bir qab içine

³³ Satır arasına, sözcüğün hemen altına “razyâne” yazılmıştır.

koşup ısıcağ (7) edesin şufrāsı altına koyasın eyüdüdür **Bāb113** kimün ki gövdesinde veyā yüzinde veyā ellerinde (8) kızıl kızıl şiş kabarsa za^c firānı şuyıla ezesin oturuşa *ايسْمِيّ* ve yumurda ağını qarışdırasın (9) ve oturmuş za^c firānı qarışdurasın ol kabaran maraž üzerine süre def^c ede **Bāb114** (10) kimün ki gövdesinde alaca belürse kimi kızıl kimi kara ve kimi şaru gibi belürse na^c nāyı dögesin ve çoğanuñ (11) toħmın dögesin bir yere cem^c edesin ol alacalara süresin def^c ede **Bāb115** her kimün ki (12) cānı daralsa yarpuzı sirkeyile işladup çoğunca cānı rāhat ola ve riğāna رِبْعَان داħı çoğunca eyüdüdür (13) **Bāb116** yara için dögseler zaħmetlü olsa çınār çozağın döğüp koyun yağıyla döğüp (14) qarışdurup ol zaħmetlü yaraya urasın eyüdüdür nev^c -i diğer taze na^c nāyı koyun yağıyla (15) qarışdırup ol zaħmetlü yaraya süresin nāfi^c dür **Bāb117** bir yara ki oñulsa gerü açılca (16) kan aqsa örümce yuvasını alup üzerine döğölmiş şandelūs *صَانْدَه لُوسِي* ekese yara üzerine urasın kanın (17) def^c ede **Bāb118** her kim düvıçe olsa başına zeyt yağı süre ve üzerine sağ yağı süre

14a

(1) ve bu yağlardan ısıcağla birez içüresin eyüdüdür **Bāb119** her kim ki bevāsırise havuc (2) toħmın döğüp şüciyile içüresin nāfi^c dür bir daħı kara boyayı şuyıla içüresin nāfi^c dür nev^c -i (3) diğer mirhılanuñ مرْخِلَانْكَ toħmın ve çiğegin döğüp şüciyile içüresin nāfi^c dür nev^c -i (4) diğer zūħunuñ زُوْحُونْكَ kökin yaprağıyla döğüp şuyın çıkarasın şüciyile içüresin (5) ve yaprağın ışırduğı yere urasın nāfi^c dür **Bāb120** her kimün ki dānelü uyuzı (6) olsa başında veyā bir yerde ekşer oğlancuqlarda olağandır ağrıyustafzeyi *اَغْرِيُوسْتَاْفَزَه* ve çam şakızın (7) döğüp zeyt yağıyla qarışdurasın uyuzca süresin def^c ede nev^c -i diğer (8) jīvāyı öldüresin zeyt yağıyla ve sirkeyile qarışdurasın def^c ede **Bāb121** (9) her kimün temregü veyā kel olsa zeytün ağacınun zamğını alup temregi üzerine süresin eyüdüdür (10) nev^c -i diğer yılan bıçağınun kökin döğüp temregi üzerine koyasın def^c ede nev^c -i (11) diğer kara ağac kökin ve kabın kaynadup temregi üzerine urasın def^c ede nev^c -i diğer (12) alma ağacı kabın yakup kül edesin sirkeyile qarışdurup temregi üzerine urasın def^c ede (13) **Bāb122** kehle için acı defne çiğegin ve yaprağın kaynadup kehle olan başca (14) süresin def^c ede nev^c -i diğer ağrıyustafzeyi *اَغْرِيُوسْتَاْفَزَه* zeyt yağıyla kaynada gicisi

olan (15) başa süresin def^c éde **Bāb123** kel için kel başı yuyasın geyik yağın süresin (16) yağ üzerine çam şakızın bēz üzerine yaķu édüp kel başı üzerine ura def^c éde nev^c -i (17) dīger kebere kökin sirkeyile ķaynadup kel başa süresin def^c éde nev^c -i dīger

14b

(1) doğan necisini dōgüp sirkeyile ķarıřdırup kel başa süresin def^c éde **Bāb124** (2) temregü için yabān gülĥatme toĥmın tāze iken temregü üzerine süresin **Bāb125** (3) kehle için defne yaprağını dōgüp zeyt yağıyla ķaynadup başa süresin (4) def^c éde **Bāb126** her kimünĥ ki başı kel olsa canavar necisini veyā deve kığın yaķup küli balıla ve (5) zeyt yağıyla ķarıřdırup kel baş üzerine urasın def^c éde **Bāb127**³⁴ (6) her kimünĥ ki bir yeri yansa veyā ĥařılansa siğerlü yaprağı dōgüp şuyın ķıķarıp kil ile (7) ķarıřdırup ve içine birez nişeste ķoyup melhem édüp yanan yere ķoyasın nāfi^c dūr nev^c -i (8) dīger yumurdanuĥ ağın ķıķarıp şarusın çalkayup şavuk yüñiyile süre-(9)-sin eyüdüdür nev^c -i dīger çınār ađacınunĥ tāze yaprağın dōgüp ķoyun ya-(10)-đıyıla ķarıřdırup yanuk üzerine süresin eyüdüdür **Bāb128** kılıç ve bıçak (11) yarasıy için kuvayı قُوء kökiyile dōgüp şuyın ķıķarıp yara üzerine ķoyasın nāfi^c dūr (12) **Bāb129** kılıç yarasıy için ebe gömecin dōgüp ķoyun yağıyla veyā canavar (13) yağıyla ķarıřdırup yara üzerine urasın nāfi^c dūr nev^c -i dīger ebe gömecini dōgüp (14) buğday etmegi içiyile yoğurasın yara üzerine ķoyasın eyüdüdür ayırtlar çürigin ķıķarur (15) **Bāb130** her kim debe olsa vurunyāyı وُرُنْيَاء dōgüp şuyın içüresin eyüdüdür nev^c -i (16) dīger selvi yaprağın dōgüp deřek³⁵ üzerine ķoyasın eyüdüdür nev^c -i dīger (17) çam şakızın ve zifti zeyt yağıyla ķarıřdurasın dağı debe olan ādemi başı

³⁴ “Bāb127” yazılması gerekirken “Bāb128” yazılmıştır.

³⁵ Metinde “deşük” olarak yazılması gereken sözcük, “deşek” olarak yazılmıştır.

15a

(1) aşağıya édüp bağırsığın içerü kıoyasın zıkr olan terkıbleri yaķu édüp hayā³⁶ (2) üzerine muħkem bağlayasın on beş gün bağlu dursun sonra gerü başı aşağıya (3) édüp uzlucağıla bağırsağı yerine kıoyasın tekrār ol yaķuyı muħkem bağlayu kıoyasın (4) dursun tā kim şağılup ħōş ola **Bāb131** kimün ħi hayāsı şışe (5) ayıt yaprağın dōđüp şuyın çıkarasın řađ yağıyıla ħarıřdırup üzerine (6) kıoyasın nāfi' dūr nev' -i diğer kettān toğmın dōgesin ve tili تيلي toğmın dōđüp (7) zeyt yağıyıla ve sirkeyile kıaynadasın şışün üzerine kıoyasın nāfi' dūr nev' -i diğer (8) kerefüs toğmın ve yaprağın dōđüp üzerine urasın nāfi' dūr nev' -i diğer mirħılanuđ مرخلائك (9) yaprağın dōđüp şüci balçığın elile ħarıřdırup üzerine urasın nāfi' dūr **Bāb132** (10) kimün ħi gövdesi ve yāħūz başı ditrese davşan başın ħor üzerine kıoyup bişürüp yedüresin (11) eyüdür ammā müdām yesün ħi ditremesün eyüdür **Bāb133** her kimün ħi ħıyāregi çıkşa (12) açılmasa labadayı dōđüp canavar yağıyıla veyā kıoyun yağıyıla ħarıřdırup üzerine urasın eyüdür (13) **Bāb134** şufrāsı çıkşa za' firānı dōđüp gül şuyıyıla ve yumurdanuğ şarusıyıla ħarıřdırasın (14) dübüri üzerine kıoyasın eyüdür nev' -i diğer mantarı yaķasın řu içine dōkesin řađ yağıyıla (15) ħarıřdurasın dübüri üzerine kıoyasın eyüdür nev' -i diğer dārū kepeğin evvel şufrāsını şüciyile (16) ışladasın dārū kepeğin üzerine urasın def' **Bāb135** her kimün ħi dübüri de ħarāreti (17) olsa māzıyı şuyıla kıaynadup andan sonra çıkarıp dōgesin dağı dübüri üzerine urasın def' éde

15b

(1) **Bāb136** her kimün ħi şufrāsı yeri çıkşa incināra ائنجينارا köħin çıkarup şuyıla kıaynadup (2) dōgesin şufrānuđ yeri üzerine kıoyasın eyüdür nev' -i diğer yunmaduķ kıoyun yünin yaķup (3) zeyt yağına bulayasın şufrāsı çıkşan ādemün şufrāsına kıoyasın eyüdür **Bāb137** (4) her kim uyurken ve otururken belinlese kıunduz ħayāsın ve deve yüregın ve necisini dōđüp bir yere cem' (5) édüp yedüresin eyüdür ve eđer dilerseğ ħi ādemi tecribe édesin delü midür veyā degüldür bal vēresin yeye (6) eđer yerse

³⁶ 15a/1. ve 4. satırlarda “ħayā” biçiminde ħ ile yazılması gereken bu sözcük “ħayā” biçiminde güzel he ile yazılmıştır.

delü degüldür ve eger yemezse delüdür **Bāb138** her kimi ki köpek dalasa ısırğan (7) dikenüñ toħmın bir pāre tuzıla döğüp köpek ısırduğı yere urasın eyüdüür nev^ç-i dığer peygānūyı بِيَعَانُوءَ (8) döğüp zeyt yağıyla qarışdurasın üzerine ura nāfi^ç dür **Bāb139** her kimi ki kuduz dalasa (9) yengeci yaķasın kül edesin şüciyile içüresin eyüdüür nev^ç-i dığer şāhmühreyi شَاهُ مُهْرَهٗ içüre eyüdüür (10) ammā kırķ gün şarmışaķ yedüresin eyüdüür **Bāb140** her kimi köpek ısırsa burçaķ unın ħamīr (11) edüp cirāhat üzerine ura eyüdüür **Bāb141** her kimi kuduz dalasa ađ üzümün çıbuğın (12) ve dere yengecini yaķup kül ede şüciyile içüre eyüdüür **Bāb142** her kimi yılan ısırsa alma (13) yaprağın döğüp üzerine urasın eyüdüür nev^ç-i dığer na^ç nāyı kaynadup şuyın içüresin (14) eyüdüür nev^ç-i dığer kaşnıyı dögesin elüñe geyik yağın süresin yılan senden kaça (15) nev^ç-i dığer her kimi yılan ısırsa üzerine işeyesin ısırduğı yere kurşun koyasın eyüdüür (16) nev^ç-i dığer kara çaltı kökin ve yaprağın ve toħmın döğüp yılan ısırduğı yaraya urasın (17) eyüdüür **Bāb143** her kim isterse yılanı ininden ķova şarmışağı ve peygānūyı بِيَعَانُوءَ yılan

16a

(1) yuvasına koyasın eyüdüür **Bāb144** her kim isterse yılanı yavaş eyleye yılan otını (2) döğüp şüciyile içesin yılan ısırmağa nev^ç-i dığer dilersen ki yılanı evden (3) ķovasın geyik boynuzunu yaķasın rayħāsından evden kaça ve yılan bıçağı ki alaca alaca (4) ola ev içinde aşı koyasın ol evde yılan durmağa **Bāb145** her kimi yılan ısırsa (5) çiriş kökin cirāhat üzerine urasın eyüdüür nev^ç-i dığer mirħılanuñ مِرْحَلَانُوكُ çiçeğin ve (6) toħmın döğüp üzerine urasın eyüdüür nev^ç-i dığer sūsam çiçeğin kökin çıkarıp (7) döğüp ısırduğı yere ura eyüdüür **Bāb146** her kimi ki ağulasalar kekik döğüp (8) şüciyile içüresin def ede nev^ç-i dığer ķöz içini ve zencebili ve sezābı ve çavdarı (9) döğüp cem^ç edüp şuyıla veyā şüciyile içüresin ağuyı def^ç ede **Bāb147** (10) yılanı ve ‘aķrebi ininden redd etmek için geyik boynuzı ve tereyi ve litāyı لِيْتَاءِ ve melanuşıyı³⁷ مَلَانُوشِيءِ döğüp cem^ç (11) edüp yılan ve ‘aķreb ısırduğı sezdüğüñ yere koyasın anda durmağa **Bāb148** (12) her kimi ki aru ısırsa ķanķı aru gerekse olsun ebe gömeci yaprağın döğüp arı şoķduğı (13) yere urasın eyüdüür nev^ç-i dığer sezābı

³⁷ Satır arasına sözcüğün hemen altına “rāzyāne” yazılmıştır.

dögüp zeyt yağıyla qarışdurup üzerine (14) ura def' éde **Bāb149** eger istersen sivri sişegi bir yere cem' édüp helāk (15) édesin süngeri sirkeyile ışladup bir yere aşa koyasın bir yere cem' ola nev' -i dīger (16) kenevür budakların yatduğu yere aşasın anda sivri sişek uğramaya nev' -i dīger (17) şaşnıyı yatduğu yere dütsü édesin sivri sişek uğramaya **Bāb150**

16b

(1) her kim isterse şovan arısı kaçmaya yatağın gözleye izmirnüyı **إِزْمِرْنُوْء** dütüzesin şovan arasında (2) ayrıķ kaçmaya nev' -i dīger ve ebe gömeci avucuğ içinde ovasın arı ısırma **Bāb151** (3) püreyi gidermek istersen acı defne yaprağın řuya koyasın bir gece dura ol şudan her nereye (4) dökersen büre şalmayup kırıla nev' -i dīger māncūrananun **مَآئِجُورَانْتُك** yaprağın sirkeyile şaynadup (5) nereye dökersen kırıla nev' -i dīger ve eger bir yere cem' etmek dilersen kıyı şazasın (6) kıyununu içine mirhılanun³⁸ **مِرْحِلَانُك** çıbuğın başı aşağa dikesin ammā çıbuğı kıyın veyā keçi şanına (7) bulayasın bir bir yere cem' ola **Bāb152** istersen sivri sişegi kıvasın pelini (8) dögüp zeyt yağıyla qarışdırup yüzüne süresin üzerüne gelmeye nev' -i dīger ve runyāyı **رُنْيَاي** (9) dütsü édesin ol yere gelmeye **Bāb153** her kim yatduğı vaķt ĥorlasa üç ya-(10)-şında olan şığır danasınun dişin götüre uyurken ĥorlamaya **Bāb154** her kim yatduğı (11) vaķt uyumasa mārıl toĥmın ve hıızır ilyās çiçegin ve kırı gül yaprağın balıla ve birez şuyıla bir sırça (12) řadeĥe kıyup başı üzerine kıyasın eyüdü **nev' -i dīger** kerefüs toĥmın dögüp şüciyile (13) qarışdurup şulunlarına süre eyüdü **nev' -i dīger** mārıl toĥmın ve şorağ otı toĥmın ve şaşaşaş toĥmın dögüp (14) balıla cem' édüp şaynadup ma' cūn édüp yédüresin eyüdü **nev' -i dīger** fesligen toĥmın (15) yumurda şarusıyıla qarışdurup bēz üzerine kıyup şulunlarına yapışdurasın eyüdü **Bāb155** (16) her kim isterse 'avratıla yatmaya yarpuzı ve kebereyi şuyıla şaynada içüresin eyüdü ayrıķ 'avrat aņmaya (17) **Bāb156** bir 'avrat kim isterse kıız oğlan gibi ola labada toĥmın dögüp üzerine dutuna

³⁸ Bu sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına "nār çıbuğı" yazılmıştır.

17a

(1) kız oğlan gibi ola bir ‘avratdan ki kan geçe na‘nāyı dögüp şuyın içüresin kanı dişe **Bāb157** (2) bir ‘avratuñ ki südi gelmese na‘nāyı dögüp memeleri üzerine koyasın südi gele **Bāb158** (3) bir ‘avratuñ ki hayzı dutulsa kekigi dögüp bal şerbetiyile içüresin açıla **Bāb159** (4) her kimüñ ki yüzinde çigit olsa burçağ unını balıla qarışdurup yüze süresin eyüdüdür (5) **Bāb160** kabz için kekik kökin kaynadup şuyın içüre eyüdüdür nev‘-i diğer (6) ve kekik kökin kurudup bal şerbetiyile içüre öksürüğe gāyet eyüdüdür nev‘-i diğer bir kimesne (7) kuşarsa bu şerbetden içüresin kuşmaz ola ve eger kuşmazsa bu şerbetden içüresin kuşa (8) **Bāb161** cimā‘ kuvvetiyiçün kekik tohmin dögüp şüciyile içe nāfi‘dür **Bāb162** (9) her kim eğrelti kökin dögüp balıla yeye içinde olan şoğulcanı döke **Bāb163** kabz için (10) pūlipūzı³⁹ بُولِيْبُوذِي otunuñ kökin dögüp tavuğ şörbāsiyla ya koyun eti şörbāsiyla içe kabzı açıla (11) **Bāb164** ağız ağrısıyüçün ifte lefū اِفْتَهُ لَفُو nām otı ki şu içinde olur kökin şuyıla kaynadup (12) müsül kadar kaynada ki üç paydan bir pay qala ol şudan ağzında duta def‘ éde **Bāb165** (13) sızıyüçün ifte lefū اِفْتَهُ لَفُو otunuñ yaprağın dögüp şuyın alup şuyına birez biber katup ol şudan (14) içe nāfi‘dür nev‘-i diğer şarılık için mezkūr otuñ otuz ‘aded yaprağın alup dögüp (15) şuyın alup ol şudan içe def‘ éde **Bāb166** şarılık için persiterü ve vütānū پَرِسْتَرُوووتَانُو nām (16) otuñ kökin ve yaprağın dögüp şuyın çıkarıp ol şudan içe def‘ éde ammā bu otı her kim kaynadup (17) içerse serhūlüğında⁴⁰ kimse ile savaşmaya mücerrebdür **Bāb167** talağ için ayıt

17b

(1) tohmin sirkeyile ışladalar gölgede kurudalar bir dirhem kebere bir dirhem fulful bir dirhem gök sūsam bu dükelin (2) bir yere qatarlar dögeler eleyeler beş dirhemini beş dirhem bal qatarlar her gün tañla yeyeler def‘ éde (3) faşıl (4) Millet Hekim zıkr étdügi bābları beyān éder (5) Bāb1 kılıç ve buçağ yarasıyüçün Bāb2 kimüñ ki ayağı uvansa Bāb3 (6) yara için Bāb4 kimüñ ki eli ve ayağı burulsa Bāb5 her yara için

³⁹ Satır arasına sözcüğün hemen üstüne “sünbül” yazılmıştır.

⁴⁰ “serhūşlüğında” olması gereken sözcük “serhūlüğında” biçiminde yazılmış, dizine de aynen alınmıştır.

melhem **Bāb6** (7) her kim dilerse melhem éde **Bāb7** her yaradan ki kan aça **Bāb8** kimde ki çibān belürse (8) **Bāb9** kimi ki bıçağıla ursalar **Bāb10** sülük için **Bāb11** uyku uyumasa **Bāb12** (9) ‘avratuñ memeleri şişe **Bāb13** ‘avratuñ memesi yarılrsa **Bāb14** yanuk için **Bāb15** (10) baş ağrısıy için **Bāb16** burun kanı durmasa **Bāb17** her kim kan tükürse (11) **Bāb18** dil ağrısıy için **Bāb19** koñaq için **Bāb20** göz ağrısıy için **Bāb21** (12) kulaq ağrısıy için **Bāb22** bir kişinün kulağından kan aqsa **Bāb23** kulaq ağrısıy için **Bāb24** kulaq ağrısıy için **Bāb25** kulaq şağır olsa (13) **Bāb26** maq‘ad ağrısıy için **Bāb27** göz ağrısıy için **Bāb28** baş ağrı-(14)-sıy için **Bāb29** başda olan yanqı için **Bāb30** qararan diş için **Bāb31** (15) meme ağrısıy için **Bāb32** beñ gidermegi için **Bāb33** qarın ve göbek ağrısıy için (16) **Bāb34** diş ağrısıy için **Bāb35** diş ağrısıy için **Bāb36** nāzile için (17) **Bāb37** baş ağrısıy için **Bāb38** bağarşuq ağrısıy için **Bāb39**

18a

(1) talaq için **Bāb40** ek yerleri ağrısıy için **Bāb41** qarında yürekde maraž olsa (2) **Bāb42** diş ağrısıy için **Bāb43** ‘aqlı zā‘il olsa **Bāb44** ayaq ağrısıy için (3) **Bāb45** bögrek ağrısıy için **Bāb46** yan ağrısıy için **Bāb47** (4) göz gicisi için **Bāb48** oğlan doğurmamak için **Bāb49** göz ağrısıy için **Bāb50** kimün ki dişleri şalınşa (5) **Bāb51** kimün ki başı üşüse **Bāb52** siñir ağrısıy için **Bāb53** (6) kimün ki qarında yılan olsa **Bāb54** maq‘ad ağrısıy için **Bāb55** başda olan (7) harāret için **Bāb56** qurşaq ağrısıy için **Bāb57** kimün ki içinden kan geçse (8) **Bāb58** kimün ki ‘aqlı perākende olsa **Bāb59** öksürük için **Bāb60** (9) kimün ki ağız şulansa **Bāb61** kimün ki maraž olup uvaq uvaq öksürse **Bāb62** (10) kimün ki gözlerine kan inse **Bāb63** kimün ki ayağına kemük batsa **Bāb64** öksürük (11) için **Bāb65** iç ağrısıy için **Bāb66** maq‘adı çıkrsa **Bāb67** (12) qarın ağrısıy için **Bāb68** böyrek ağrısıy için **Bāb69** kabz için **Bāb70** (13) bedeni gögerse eger şovuqdan eger bereden **Bāb71** koñaq için **Bāb72** gögsi ve yanı (14) ağrısı **Bāb73** datlu uyuz için **Bāb74** nāzile için **Bāb75** ayaq şişiy için (15) **Bāb76** her kimün āvāzı dutulsa **Bāb77** kulaq ağrısıy için **Bāb78** (16) öksürük için **Bāb79** baş ağrısıy için **Bāb80** maq‘ad ağrısı **Bāb81** (17) dudak yarılrsa **Bāb82** tamarlar kesilse **Bāb83** diş ağrısıy için **Bāb84**

18b

(1) sidügi dutulsa **Bāb85** kimün ki gözleri yaşarsa **Bāb86** temregü için (2) **Bāb87** baş ağrısı için **Bāb88** her kim uyumasa **Bāb89** boyun ağrısı için (3) **Bāb90** yürek ağrısı için **Bāb91** öksürük için **Bāb92** şogulcan için (4) **Bāb93** kimün ki burnundan kan gelse **Bāb94** talak için **Bāb95** (5) şafrası boğazından gelse **Bāb96** öksürük için **Bāb97** öksürük için (6) **Bāb98** ‘avratuñ südi olmasa **Bāb99** burun hoşusı için **Bāb100** bire için (7) **Bāb101** haddenden ziyāde istifrag̃ etse **Bāb102** her kim istifrag̃ edüp sākin olmasa (8) **Bāb103** nāzile için **Bāb104** dişleri şalınsa **Bāb105** talak için (9) **Bāb106** bevāşır için **Bāb107** bevāşır için **Bāb108** talak için **Bāb109** (10) beñiz şarusı için **Bāb110** göz ağrısı için **Bāb111** tımağ ağrısı için **Bāb112** (11) şarılık için **Bāb113** her kim kan işese **Bāb114** talak için **Bāb115** (12) hāya şişe **Bāb116** uyuz için **Bāb117** cüzām için **Bāb118** baş ağrısı için (13) **Bāb119** temregü için **Bāb120** saç uzaması için **Bāb121** kimün ki kaşları (14) dökülürse **Bāb122** şafrā için **Bāb123** kimün ki gözine ağ düşse **Bāb124** (15) nāziley için **Bāb125** kimün ki gözleri donuğ olsa **Bāb126** diş ağrısı için (16) **Bāb127** öksürük için **Bāb128** talak için **Bāb129** bir ‘avratuñ ki içinden (17) kan gele **Bāb130** şeb-kür için **Bāb131** başda olan datlu uyuz için

19a

(1) **Bāb132** bir kimesne kan tükürse **Bāb133** şanču⁴¹ için **Bāb134** (2) bel ağrısı için **Bāb135** ağız yanqusı için **Bāb136** göz ağrısı için **Bāb137** (3) göz қаpağı kızarsa **Bāb138** zōr için **Bāb139** bir kimesne haşılansa (4) **Bāb140** siñer ağrısı için **Bāb141** bir kimesne iriñ işese **Bāb142** (5) verem için **Bāb143** şogulcan için **Bāb144** baş ağrısı için **Bāb145** (6) ‘avratuñ emcegi şişe **Bāb146** barmaqları şişiy için **Bāb147** burun domursa (7) **Bāb148** gövde şararsa **Bāb149** göz şarusı için **Bāb150** eylūs⁴² (8) zaḥmetiy için **Bāb151** kimün ki gözleri yaşarsa **Bāb152** kimün ki sidügi dutulsa (9) **Bāb153** ciğer қaynasa **Bāb154** қarnı veyā eli veyā ayağı veyā hāyası şişe

⁴¹ Metin boyunca “şanču” biçiminde yazılan sözcük, burada “şanču” olarak yazılmıştır.

⁴² Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “ağız ağrısına dērler” yazılmıştır.

(10) **Bāb155** gözi şişiyiçün **Bāb156** hāya şişi için **Bāb157** boğazlağı ağrısıyiçün (11) **Bāb158** yarım baş ağrısıyiçün **Bāb159** bir kimesne müdām-ı hamr olsa **Bāb160** (12) kel baş için **Bāb161** temregü için **Bāb162** boğaz ağrısıyiçün **Bāb163** (13) nāzile için **Bāb164** şişer ağrısıyiçün **Bāb165** içde olan hārāret için (14) **Bāb166** her kim serhōş olmamak isterse **Bāb167** şişerleri bozulsa **Bāb168** (15) örtleme **أُورْتَلَمَه** için **Bāb169** baş kemligiyiçün **Bāb170** başda olan uyuz için (16) **Bāb171** kulağ ağrısıyiçün **Bāb172** yüzi arı etmegiçün **Bāb173** (17) şarılık için **Bāb174** şafrā için **Bāb175** bağay için **بَاعِجُونُ** **Bāb176**

19b

(1) ma'ide ağrısıyiçün **Bāb177** ma'ide ağrısıyiçün **Bāb178** ma'ide ağrısıyiçün (2) **Bāb179** zik nefes için **Bāb180** talak için **Bāb181** yürek ağrısıyiçün (3) **Millet Hekim** insanda olan emrāzun devāsın beyān eder (4) **Bāb1** bir kimesneyi kılıcıla veyā buçağıla urup bağırsaqları dökülse (5) buğday unın elekden geçüresin ve yumurdanuş ağın balıla kaynadup bunları bağarşuk üzerine (6) koyasın eyüdü andan sonra bazı kökin ve yumurdanuş ağın ve bal kim el degmemiş ola kaynadup (7) üzerine koyasın eyüdü **Bāb2** kimün ki ayağı veyā eli uvansa yumurdanuş ağın çalkayasın (8) üstübi üzerine koyup yara üzerine koyasın bir eki gün bağılu dura anı çıkardukdan sonra zifti ve şa-(9)-kızı dārçini ve günlügi cem' edüp dögüp uvanuk olan yere koyasın eyüdü **Bāb3** (10) yara için kimi ki daşıla ursalar şüciyi kepekle ve tuzıla cem' edüp üzerine koyasın eyüdü (11) **Bāb4** kimün ki eli ve ayağı burılsa şuyı kaynadup içine birez tuz katup veyā (12) deniz şuyın kaynadup ağırın yeri ısıcağ şu içine koyup avadan dura ve hem ovasın ve yumurda-(13)-nuş ağın çalkayup üzerine urasın eyüdü **Bāb5** her kim dilerse melhem ede her yara (14) için bir evengi **أونكه** şakızı ve bir aqşāy **أَقْشَائِي** günlük ve bir aqşāy **أَقْشَائِي** çam şakızı ve eki aqşāy **أَقْشَائِي** zift ve (15) dümegi **دوماكى** evengi **اونكه** ve tuzsuz şıgır yağı evengi **اونكه** bir ve zeyt yağların ve biraz aq bal mūmı evengi **اونكه** eki bunları cem' edüp kaynadasın ve ince bēzden geçüresin melhem ola (16) **Bāb6** her yara için melhem zifti artuk şakızı az ola zeyt yağı birez koyun yağı (17) bir yere cem' edüp kaydada melhem ola her yaraya koyasın nāfi' dūr **Bāb7**

20a

(1) her yaradan ki kan aça etmek kabını yaqub dögüp un gibi éde kanı durmayan yaranuñ üzerine (2) urasın sākin éde **Bāb8** her kimde ki çıban veyā çıban gibi bir nesne belürse (3) kim açılmasa banbuğ toħmın ve kettān toħmın dögüp yumurdanuñ ağıyla qarışdırasın üzerine (4) koyasın açıla nev^ç-i diğer yabān ebe gömecinüñ yaprağın ve kendüyi kaynadup (5) koyun yağıyla dögesin qarışdurasın çıban üzerine koyasın eyüdüür nev^ç-i diğer (6) ‘avratuñ memesinde bir nesne çıkısa açılmasa zıkr étdügümüzi üzerine koyasın açıla (7) diğer aq mermeri dögüp un gibi eylesesin yumurdanuñ ağıyla qarışdura üzerine (8) ura açıla **Bāb9** her kimi ki bıçağıla ursalar çam şakızını dögüp ve bēzi (9) yaqub kül édüp zeyt yağıyla qarışdurup yara üzerine urasın eyüdüür **Bāb10** (10) her kim sülük içse veyā burnına girse sirkeyile balı kaynadup içüresin def^ç éde eger (11) burnında ise geñzine dökesin sülügi düşe **Bāb11** her kim uyqu uyumasa (12) ağıyustafzenüñ **أَغْرِيُوسْتَأْفَرَه نَكْ** şuyın çıkarup sirkeyile ve ‘avrat südiyle qarışdurup bēz üzerine (13) yayasın alnı üzerine bir tuluñından⁴³ bir tuluña varınca yaqu gibi koyasın **Bāb12** (14) bir ‘avratuñ emcegi şişe buğday unı kepegin ve tuzı kaynadup bēz üzerine yayasın meme (15) üzerine ura def^ç éde **Bāb13** bir ‘avratuñ ki memeleri yarılta qurı üzüm toħmın (16) yaqub dögesin bal mūmiyla qarışdırup üzerine koyasın eyüdüür eger kim ‘avratuñ memesi şişmiş (17) olsa daħı işlese yumurdanuñ şarusın balıla ve unıla ve tuzıla ve şuyıla bēz üzerine koyasın

20b

(1) eyüdüür **Bāb14** kimüñ ki bir yeri yansa ağıyustafze **أَغْرِيُوسْتَأْفَرَه** şuyın ve yumurda ağın (2) ve ‘avrat südin qarışdurup tavuq yünjiyle yanuq üzerine süresin eyüdüür **Bāb15** (3) baş ağırsıyicün tere unı sirkeyile ve gül yağıyla cem^ç édüp ağıryan başa süresin eyüdüür (4) **Bāb16** burun kanı durmasa ħardalı ve kōz için dögüp yumurdanuñ ağıyla (5) qarışdurup bezle veyā üstübi ile alnı üzerine yapışdurasın def^ç éde **Bāb17** (6) her kim kan tükürse na^çnā şuyın sirkeyile şabāħ ac qarınıla içüresin def^ç éde **Bāb18** (7) dil ağırsıyicün zeytūn yaprağın çeyneyüp avadan ağızuñda dutasın eyüdüür

⁴³ Metinde “tuluñından” yazılması gereken yerde “tulumından” yazılmıştır.

Bāb19 (8) koṅaḳ için aḡriyanḳuriye **أَغْرِيَانُفُورِيَه** kökin uvaḳ doḡrayasın ve lūpanāriya **لُؤْبِنَارِيَه** toḥmın döḡüp bunları bir çölmege **(9)** ḳoyup ḳaynadasın başını ol şuyıla yuyasın eyüdü **Bāb20** göz aḡrısıyüçün ḳaranfili **(10)** döḡüp şüciyile ḳoyasın eki gün yaturup ısladasın panbuḡı ol şüciyle ısladup **(11)** aḡrıyan göz üzerine ura def^ç éde nev^ç -i diḡer eger aḡrıyup geçmezse yumurda bişürüp **(12)** eki pāresin bir pāresin bir göze bir pāresin bir göze baḡlayasın ısıcaḳla bir ḳaç kerre böyle édesin **(13)** def^ç éde nev^ç -i diḡer eger göz şişe etmek için şuya ısladasın şuyın şıḳasın **(14)** ol şudan banbuḡıla göze ḳoyasın def^ç éde **Bāb21** ḳulaḳ aḡrısıyüçün zeytūn yapraḡın **(15)** şuyın balıla ḳarışdırup ḳulaḳ içine damzurasın eyüdü nev^ç -i diḡer şüciyi **(16)** balıla ḳarışdırup ısıcaḳla ḳulaḡa damzurasın eyüdü nev^ç -i diḡer ḳızıl gül **(17)** yapraḡın ḳaynadup şuyın ḳulaḡa damzura eyüdü **Bāb22** bir ḳişinüḡ ḳulaḡından

21a

(1) ḳan aḳsa kendene şuyın ḳulaḡa damzurasın eyüdü nev^ç -i diḡer şüciyi **(2)** çirkin şüciyile ḳarışdırup ḳulaḡa damzura eyüdü **Bāb23** ḳulaḳ aḡrısıyüçün **(3)** güldebeyi **كُلْدَه بَه** sirkeyi ısıcaḳ édüp damzura veyā keçi sidügin ve keçi ödin ḳulaḡa damzura eyüdü **(4)** **Bāb24** ḳulaḳ aḡrısıyüçün yedi zūḥūy **زُؤْحُؤِي** döḡüp şuyın alup zeyt yaḡıyıla **(5)** ḳaynadup ḳulaḡa damzurasın eyüdü **Bāb25** ḳulaḳ şaḡır olsa pırasa **(6)** şuyın çıkarasın ve tavşan ödin ve ^ç avrat südin ḳarışdırup ḳulaḡa damzura **(7)** eyüdü nev^ç -i diḡer şıḡır danası ödin ve defne toḥmın döḡüp şuyın çıkarasın **(8)** ḳulaḡa damzura nāfi^ç dür **Bāb26** maḳ^ç adı aḡrısı mersin ve menevşe ve defne **(9)** yapraḡın ve selvi almasın ve enār yapraḡın cümlesin döḡüp şuyıla ḳaynadup üstübi **(10)** ol şuya ısladup şufrāsına urasın eyüdü **Bāb27** göz aḡrısıyüçün şābı **(11)** ḳaynadup ve ḳurı fesligeni döḡüp bir çölmek bulasın ki ḳullanmış ola şābıla fesligeni **(12)** ḳaynadasın şu ola andan şonra ḳoyasın ki dögesin tekrār tuzlanmamış ḳoyun yaḡıyıla **(13)** ḳarışdurasın göz üzerine süre nāfi^ç dür **Bāb28** baş aḡrısıyüçün şarmaşık **(14)** yapraḡın ḳurudup döḡüp zeyt yaḡıyıla ḳarışdırup bir bēze süresin daḡı alnı üzerine bir şaḳaḳdan **(15)** bir şaḳaḡa varınca yaḳı gibi urasın def^ç éde **Bāb29** bir ḳişinüḡ ki başında **(16)** yanḳısı olsa gül yaḡın sirkeyile ḳarışdırup ısıcaḳ édüp başa süre def^ç éde **(17)** **Bāb30** her ḳimüḡ ki dişleri ḳara olsa ḡeyik boynuzın döḡüp un éde dişleri

21b

(1) anuñla ovasın def^c éde **Bāb31** bir ‘avratuñ emcegi ağrıya sirkeyi şüciyile (2) kaynadup süngerle ısıcaqla meme üzerine koyasın def^c éde nev^c-i diğeri etmek (3) içini sirkeyile hürmayıla kaynadup memesi üzerine koyasın def^c éde eyüdü **Bāb32** (4) kimüñ ki gövdesinde bizbediye beñi olsa evvel āyine ile dürtesin kanaya bir kāğız üzerine kara (5) şābūnı yaya beñi örtecek kadar andan şonra şābūn üzerine söyünmemiş kirec şaça (6) ol beñ üzerine koya eyüdü **Bāb33** kimüñ ki karnı ve göbeği ağrısa bir şovuk daş bulasın (7) ağrı üzerine koyasın def^c éde **Bāb34** diş ağrısıyüñ mersin ve menevşe yaprağın ve māzī (8) döğüp kaynadup şuyın ağzuñda dutasın def^c éde **Bāb35** diş ağrısıyüñ zeytūn (9) ki şuda yatmış ola şuyın sezāb ile kaynadup ağzuñda dudasin eyüdü **Bāb36** (10) kimüñ ki nāzilesi olsa gözleri donuñ olsa oñat görmese kendene şuyın el degmedük balıla (11) qarışdurup göz üzerine urasın donuñ göz nurlana **Bāb37** baş ağrısıyüñ pazuyı (12) uvağ doğrayup şuyın çıkara ol şuyıla başın yuyasın nāfi^c dür **Bāb38** bağırsağ (13) ağrısıyüñ qırı etmegi yaqub döğüp un édesin şüciyile içüre def^c éde **Bāb39** talak (14) için eski enciri şarp sirkeyile koyasın ıslana beş on gün her şabāh ac karnıla yédüre (15) eyüdü **Bāb40** kimüñ ek yerlerinde ve kemüklerinde sızı olsa balı şağ yağıyla ve asapū اَسْبُو otı (16) ve eski enciri cem^c édüp içüre eyüdü **Bāb41** kimüñ ki karnında veyā yüreginde bir marazı (17) olsa keçi boynuzı çekirdegin şuyıla kaynadasın eriyince andan şonra içüresin nāfi^c dür **Bāb42**

22a

(1) diş ağrısıyüñ siyzereti سِيْذَه رَتِي otı çeyneyesin def^c éde **Bāb43** kimüñ ki ‘aqlı zā’il olsa (2) veyā mekre uğrasa kekik yaprağın ve kendeneyi ve na^c nāyı ve sezābı⁴⁴ cem^c édüp şuyıla kaynadup içüresin (3) def^c éde **Bāb44** ayağ ağrısıyüñ zūhūyı رُوْحُوِي şüciyile üç paydan bir pay qalınca (4) kaynadup otuz dāne biberi döğüp ol şuyıla qarışdurup içüresin def^c éde **Bāb45** (5) bögrek ağrısıyüñ kettān toğmın ve

⁴⁴ Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “şu teresi” yazılmıştır.

māreṣū مَارَهُ ثُو kökin ve kebere⁴⁵ tohmin otuz dāne şüciyile kaynadup (6) içüresin def' éde **Bāb46** yan ağrısıyüçün alūmī⁴⁶ أَلُومِي otin şüciyile qarışdurup içüre-(7)-sin eyüdür **Bāb47** kimün ki gözleri giçise tahta gögercin qanın veyā üveyik qanın (8) veyā keklik qanın giciyen göze süresin eyüdür **Bāb48** oqlan doğurmamak için bu (9) tılsımı ölmüş keçiden veyā koyun veyā inek buzağusından ki anadan doğmaduq ola derisin (10) kāğız gibi eyleyüp yaza 'avrat götüre erile yatduğı vaqt hergiz hāmile olmaya tılsım budur (11) χοι νόρφ **Bāb 49** göz ağrısıyüçün melanusıyı مَالَانِثِي dögüp yağmur şuyıyıla qarışdırasin (12) ve ince bēzden süzesin ol şudan gözleri üzerine koyasin def' éde **Bāb50** (13) kimün ki dişleri şalinsa defne yaprağın çeynese eyüdür **Bāb51** kimün ki başı üşüse (14) ağlaqürüzü اغْلُقُورُزُو kökin ve qurı enciri şuyıla kaynadup her şabāh ac qarnıla içüresin def' (15) éde **Bāb52** kimün ki sinerleri ağrısıa kettān tohmin ve māreṣū مَارَهُ ثُو kökin ve kerefüs ve on toquz (16) dāne biberi dögüp cem' édüp zeyt yağıyıla kaydada hāmmāmdan çıqduqdan şonra içüresin nāfi' dür (17) **Bāb53** kimün ki qarnında yılan olsa qoruq şuyın içüresin sersem olup aşağadan çıqa

22b

(1) **Bāb54** kimün ki maq' adı ağrısıa şeftālū yaprağın şuyın şarp şüciyile içüre-(2)-sin def' éde **Bāb55** kimün ki başında yanqısı olsa aq şoğanı çendeleyesin ve (3) sezābı⁴⁷ zeyt yağıyıla qarışdurup qavurasın dağı başa süresin def' éde **Bāb56** (4) qurşaq ağrısıyüçün kendene kökin dögesin şüciyile içüresin eyüdür **Bāb57** (5) kimün ki içinden qan geçse kimnūnı dögüp balıla ve şüciyile üç paydan bir pay qalınca kaydadasın (6) şuyından içüresin eyüdür **Bāb58** kimün 'aqlı perākende olsa kekigi şuyıla kaynadup ay yeñisinde içüresin eyüdür **Bāb59** öksürük için tırbı uvaq doğrayasın şuyıla kaynadup (7) dögesin bir bez içine koyup şıqasın şuyın içüresin def' éde **Bāb60** kimün ki ağzı (8) şulansa tırbı baralayup bal içinde yaturasın tamām bir hefte andan şonra çıkarup sirkeyile (9) qavurasın ac qarnıla yēdüresin eyüdür **Bāb61** kimün ki içinde marazı olup uvaq (10) uvaq öksürse qan tükürse şarı zernihı

⁴⁵ Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına "qaranfil" yazılmıştır.

⁴⁶ Sözcüğün üzeri işaretlenerek hemen üstüne "rāzyāne" yazılmıştır.

⁴⁷ Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına "şu teresi" yazılmıştır.

ve tuzı döğüp rufadan yumurda ile içüresin (11) def' éde **Bāb62** kimünj ki gözlerine kan inse qolanderu قولاندرو otın yumurda ağıyıla qarışdırup (12) yaqu eylesesin göz üzerine qoyasın def' **Bāb63** kimünj ki ayağına kemük veyā demür batsa (13) veyā ağaç batsa dere yengecini döğüp yara üzerine qoyasın eyüdü **Bāb64** kimünj ki öksürügi (14) olsa ve işeyimese tetrānqaşū⁴⁸ تترانقاو otın ısıcaq şuyıla haşlayasın gece haşlayup şabāh balıla (15) içüresin def' éde **Bāb65** kimünj ki içi geçse enār qabın şüciyile üç paydan (16) bir pay qalınca qaynadup içüresin def' éde **Bāb66** kimünj ki şufrası çıkısa qolanderu قولاندرو (17) qurusıyıla tütüzleyesin eyüdü **Bāb67** kimünj ki qarnı ağırisa māreşū⁴⁹ ماره شو ve kerefüs ve toraq

23a

(1) otını döğüp qaynada üç paydan bir pay qalınca ac qarnıla içüresin def' éde **Bāb68** (2) böyrek ağırsıyıcıun ebe gömeci yaprağın şüciyile qaynadup ac qarnıla içüresin def' éde (3) **Bāb69** her kim qabz olsa pazı yaprağın eriyince qaynadup içine bir päre tuz (4) qatup yedüresin def' éde **Bāb70** kimünj ki bedeni gögerse eger şavukdan ve eger bereden zeyt (5) yağıyıla şüciyi qarışdırup yunmaduq qoyun yünin qavurasın gögermiş yere urasın eyüdü (6) **Bāb71** kimünj ki başında qonağı olsa bādam yağın ve bal mūmın ve jiveyi qarışdırup (7) başa süresin eyüdü **Bāb72** kimünj ki gögsi ve yanı ağırisa qalaşupu قالاشوپو otı sağ yağıyıla (8) qarışdırup gögsi üzerine ve ağıryan yere süresin eyüdü **Bāb73** dānelü uyuz için zift (9) ve zeyt yağın qarışdırup süre eyüdü **Bāb74** nāzile için temür boğın üç paydan bir (10) pay qalınca qaynadup ol şuyı zeytün yağıyıla qarışdırup başa süresin eyüdü **Bāb75** (11) her kimünj ki ayakları şişe tuzlu şuyı qaynadup ayakları yuyasın tırnaqların kese ve ökçelerin (12) qazıyasın dağı uvaq dögesin şişmiş ayaklara ekesin eyüdü **Bāb76** kimünj āvāzı (13) dutulsa qarnabyulaḥnūy⁴⁹ قارنبیولاخنو döğüp şuyın çıkarıp balıla qarışdırup ḥammām içinde içüresin (14) eyüdü nev'-i diğere ebe gömeci zeyt yağıyıla ve bekmezle ve söğüt çiçegin cem' edüp (15) qaynadup şuyın içüresin eyüdü **Bāb77** kulaq ağırsıyıcıun mardin kuşu ödin (16) ve dīkū ödin ısıcaqla yatduğı vaqt kulağa damzura nāfi' dür

⁴⁸ Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “tetre” yazılmıştır.

⁴⁹ Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “laḥana” yazılmıştır.

Bāb78 (17) öksürük için tere tohumun döğüp ve bir bez koyup kor üzerine koyup ağız içine dütsü edesin

23b

(1) eyüdür **Bāb79** baş ağrısı için defne tohumun döğüp şığıruş sağ yağıyla ve (2) ak tavuğ yumurdası şarusıyla cem^c edüp yağı edesin depesinden alınca varınca yağı urasın nāfi^c dūr **Bāb80 (3)** mağ^c adı ağrısı yelimkara kökin ve şığır dili yaprağın ve kökin şüciyle kaynadup ac karnıla içüresin (4) eyüdür **Bāb81** kimün ki dudakları yarılca mürekkebin süresin veyā kettān tohumun döğüp (5) balıla karışdırup üzerine süresin **Bāb82** kimün ki tamarları kesilse zifti (6) kaynadup yağı ve üzerine menevşe yaprağın döğüp koyasın nāfi^c dūr **Bāb83 (7)** diş ağrısı için kabağ yaprağın döğüp sirke içine koyasın diş üzerine urasın def^c ede (8) **Bāb84** kimün ki sidüğü dutulca taze defne yaprağın döğüp şüciyle karışdırup (9) içüresin ac karnıla nāfi^c dūr **Bāb85** kimün ki gözleri yaşarsa noḥūdı un edüp gül şuyıyla (10) ve māre⁵⁰ مَارَهُ تُو şüciyle karışdırup göz kapağları üzerine urasın def^c ede ve eger gözlerinde ağ olsa (11) kuzgun ödin koyasın eyüdür **Bāb86** temregü için şarmışağı defne yaprağın (12) ve sezābı ve tuz ve zeyt yağı şuyıla cem^c edüp karışdurasın temregü üzerine koyasın eyüdür (13) **Bāb87** baş ağrısı için karlağuş yuvasın alup balıla ve zeyt yağıyla karışdırup (14) alınca yağı edesin eyüdür **Bāb88** kim ki uyumasa defne yaprağına bu efsünü yazasın (15) başı altına koyasın kendüsin bilmeye βηφονχσξ **Bāb89** boyun ağrısı için (16) kolandaru قَوْلَنْدُرُو otın ve tavuğ necisin balıla karışdırup boynuna süresin eyüdür **Bāb90** yürek ağrısı için (17) sezābı ve kettān tohumun balıla döğüp yağı edüp yürek üzerine bağlayasın eyüdür **Bāb91**

24a

(1) öksürük için sağ yağı ve bal üç paydan bir pay kalınca kaynadup ac karnıla içüresin eyüdür (2) **Bāb92** şoğulcan için şığır ödin ve balı karışdırup göbek üzerine

⁵⁰ Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “rāzyāne” yazılmıştır.

koymasın eyüdüdür (3) **Bāb93** kimün ki burnından kan gelse durmasa şābı ve alūyī الوبي otın cem^c édüp döğüp (4) burnına koymasın eyüdüdür **Bāb94** talağ için söğüt kökin ve yaprağın ve kebere kökin döğüp (5) şüciyile kaynadup ac karnıla içüresin eyüdüdür **Bāb95** kimün ki şafrāsı boğazından gelse (6) ve hem aşığadan aksa enārı kurudup döğüp şuyıla qarışdurup ac karnıla içüresin eyüdüdür içdükden⁵¹ (7) şonra şarp şüci içüresin eyüdüdür **Bāb96**⁵² öksürük için sezāb yaprağın şüciyile kaynadup içüresin eyüdüdür **Bāb97** öksürük için taze çam ağacı yaprağın şüciyile (8) kaynadup içüre eyüdüdür **Bāb98** bir ‘avraduñ südi olmaya māreşū⁵³ مَارَه تُو toħmın ve kökin şüciyile (9) kaynadup içüre eyüdüdür nev^c-i dīger melanuşıyı ملنیی döğüp şüciyile ac karnıla içüresin eyüdüdür nev^c-i (10) dīger fesligen toħmın döğüp şuyın ac karnıla içüresin eyüdüdür nev^c-i dīger sirkeyi (11) ve tuzı qarışdurup memesi üzerine koymasın eyüdüdür **Bāb99** burun koqusıyıcün taze (12) yelimkara yaprağın döğüp şuyın çıkarıp ısıcağ édüp burnuñ içine damzurasın eyüdüdür nev^c-i (13) dīger lemnişi⁵⁴ لمنثی döğüp izmirnū ازمرنو qarşaqı ovasın ‘avrat südiyle qarışdurup buruna geñzine dokesin eyüdüdür (14) **Bāb100** bere için çınār yaprağın taze iken döğüp canavar yağıyla yoğurasın bere üzerine (15) koymasın eyüdüdür nev^c-i dīger na^c nāyı döğüp canavar yağıyla qarışdurup bere üzerine ura-(16)-sın eyüdüdür **Bāb101** her kim hadden ziyāde kuşup diñmezse bāğ çıbuğı çengālin döğüp (17) şuyın içüresin ve yāħūz mercimek unın balıla qarışdırup yedüresin veyā burçağ unın balıla

24b

(1) qarışdurup yedüresin eyüdüdür **Bāb102** her kim kuşup diñdürmeseler eski peyniri ovasın (2) ve aq şoğanı döğüp sağ yağıyla tava içinde kavurasın bir bēz içine koyup qor üzerine (3) koymasın def^c éde **Bāb103** kimün ki nāzilesi olsa gözlerine ağ bulut gibi düşse yılan (4) bıçağı yaprağın döğüp şuyın çıkarup kapağlarına süresin eyüdüdür **Bāb104** kimün ki dişleri (5) şalınsa dūd yaprağın veyā kökin veyā qabın sirkeyile kaynadup ağızuñda dutasın veyā dūd ağacı qabını veyā yabān (6) zeytünü yaprağın ve

⁵¹ “içdükden” sözcüğü burada “içdukdan” biçiminde yazılmıştır.

⁵² “Bāb96”nın içeriği sayfa kenarına yazılıp ok işaretiyle metnin içindeki yeri gösterilmiştir. Bu yapılırken “Bāb96” yazılmamış, muhtemelen unutulmuştur.

⁵³ Bu sözcüğün üzerine, satır arasına “rāzyane” yazılmıştır.

⁵⁴ Bu sözcüğün üzerine işaret konmuş ve sayfa kenarına “yabāni aşma” yazılmıştır.

menevşe yaprağın veyâ tefegin şüciyile üç paydan bir pay kalınca kaynadup şuyın (7) ağzında duta dişleri berk ola **Bāb105** kimün ki talağı şişmiş olsa encir kökin döğüp (8) buğday unıyla cem^c edüp ve şuyıla qarışdırup hayr edesin talağ üzerine koyasın def^c éde **Bāb106** (9) bevāşır için lemnişi لمنثى otın döğüp zeyt yağıyla qarışdurup kaynadup yünmedük⁵⁵ koyun yüniyile ol şuya (10) ısladasın mağ^c adı yerine koyasın eyüdür **Bāb107** eger bevāşırı içinden olursa defne (11) tohmın döğüp şuyın alup ol şuya koyun yünin ısladup mağ^c adı yerine koyasın eyüdür nev^c-i diğer (12) sūsam çiçeği kökin döğüp arpa unıyla qarışdırup şuyıla kaynadup bir bēz üzerine yayasın mağ^c adı üzerine (13) koyasın eyüdür nev^c-i diğer kancuğ eşek südin nişeste ile qarışdurup mağ^c adına koyasın (14) eyüdür nev^c-i diğer siñirlü yaprağın tohmın ve it necisi döğüp şüciyile içüresin eyüdür (15) **Bāb108** talağ için ayıt ağacınun tohmın döğüp ac karnıla içüresin eyüdür **Bāb109** (16) kimün ki beñzi şaru olsa dūd ağacınun kökin şüciyile kaynadup ısıcağla ac karnıla içüresin (17) eyüdür nev^c-i diğer keçi boynuzı çekirdegin şüciye koyasın bir gün bir gece dursun andan şonra

25a

(1) çıkarıp şüciyile ac karnıla içüre eyüdür **Bāb110** göz ağrısıyüçün hıızır ilyās çiçeğin (2) döğüp şuyın çıkarıp bādām yağıyla qarışdırup ağrıyan göze süresin eyüdür **Bāb111** (3) kimün ki tımağları ağrısı zeytün yaprağın kaynadup şuyın ağzunda koyasın bir sâ^c at dura eyüdür (4) nev^c-i diğer māzūyı döğüp un edesin qurı izmirnū اِزْمِرْنُو otın un eyleyüp diğ etlerine (5) süre eyüdür **Bāb112** kimün ki gözlerine şaralık vāki^c olsa veyâ yüzüne veyâ gövdesine (6) pelin yaprağın şuyıla kaynadup ac karnıla yedüresin def^c éde **Bāb113** her kim kan işese (7) turb tohmın döğüp sirkeyile ve balıla qarışdurup içüre eyüdür nev^c-i diğer sidük dutulsa (8) damla damla gücile işese qurı kabağı ve tohmını döğüp un eyleyüp şavuğ şuyıla ac karnıla üç (9) şabāh içüresin eyüdür nev^c-i diğer dendrolivanio⁵⁶ ذَنْدَرُولِيَوَانُو tāze şüciyile kaynadup (10) sekiz gün her şabāh ac karnıla içüresin eyüdür **Bāb114** talağ zaħmetiyüçün arpa unın (11) şuyıla kaynadup bulamac edesin bir bēz üzerine yayasın bulamac içine tavuğ yağın ve canavar yağın (12) katasın ol bezi talağ üzerine urasın def^c éde **Bāb115**

⁵⁵ “yunmaduk” biçiminde yazılması gereken sözcük burada “yünmedük” biçiminde yazılmıştır.

⁵⁶ Sözcüğün hemen üzerine “şu teresi” yazılmıştır.

kimün ki hāyası şişe yanķısı (13) olsa ve ağrısı topuķlarının altında iç yüzünden kan alasin eyüdü nev^c-i diğer (14) kuru üzümün çekirdeğin gideresin üzümü döğüp bakla unı ile karışdırup şuyıla kaynadup (15) bez üzerine yayasın hāya üzerine koyasın def^c éde **Bāb116** kimün ki uyuzı olsa zeytün (16) zamğını ve erik zamğını ve keberenün kabın kurudup bu üçini döğüp sirkeyile karışdırasın güneşde (17) uyuz olan kişiye süresin def^c éde nev^c-i diğer sūsam çiçeğin kökin ve tere tohumun balıla

25b

(1) karışdırup güne karşı uyuza süresin eyüdü nev^c-i diğer sarı zernağı⁵⁷ döğüp şüciyle (2) karışdırup güne karşı uyuza süresin eyüdü **Bāb117** cüzām⁵⁸ için karnabyulahnū قرنيولاخنو yapra-(3)-ğın döğüp şuyın çıkarasın her şabāh aħşam içüresin def^c éde nev^c-i diğer (4) geyik boynuzı döğüp un gibi édesin şüci içine koyup ısıcaķla içüresin def^c éde nev^c-i (5) diğer encir yaprağın döğüp un gibi eylesen ve kükürdi döğüp un édesin bu ekisin (6) sirkeyile karışdırup başına ve cemī^c gövde süresin def^c éde nev^c-i diğer erik zamğını (7) ve mazī ve deniz köpüğün döğüp cem^c édüp sirkeyile karışdırup **Bāb118** baş ağrısı için (8) etmek için ve şıgır ödün sirkeyile karışdırup baş üzerine süresin def^c éde **Bāb119** (9) temregü için bir evengi اونكه امانياقو⁵⁹ amanyaķu otın sirkeyile karışdırup temregü üzerine süresin eyüdü (10) **Bāb120** isterseñ saçı uzadasın lazanū⁶⁰ لاذنوو otın süci içine ezesin çalkaya-(11)-sın saç üzerine süresin eyüdü nev^c-i diğer yağmur şuyın ve sünbül ve lazanū لاذنوو ve kuru kabağı (12) döğüp bir şişeye koyup kırķ gün dursun ve günde bir eki kerre şişeyi çalkayasın ve darağı ol şuya ısladasın (13) ve saçın darayasın eyüdü **Bāb121** kimün ki kaşları dökülse eski kulüyü قلو yakup (14) kül édesin defne yağıyla karışdırup kaşlara süre eyüdü nev^c-i diğer hurma çekirdeğin (15) döğüp ve ayu yağın karışdurup kaş üzerine süresin eyüdü **Bāb122** kimün ki şafrası (16) olsa uyhudan kalkıcaķ gözleri kararsa bir evengi اونكه balıla sirkeyi bir evengi اونكه encir

⁵⁷ Satır arasına sözcüğün hemen altına “zernāh” yazılmıştır.

⁵⁸ Sözcük burada “cüzām” şeklinde “ç”li yazılmıştır.

⁵⁹ Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “mışadır otı” yazılmıştır.

⁶⁰ Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “pipirim otı” yazılmıştır.

şuyıla kaynadup (17) şuyın içüresin eyüdüür ardınca üç dâne encir yedüresin ve hem başına gül şuyın süresin eyüdüür

26a

(1) **Bāb123** kimünj ki gözlerine ağ düşse ağ gögercin yavrusın boğazlayup bögreklerinden (2) kan alup ‘avrat südiyile qarışdurup göze damzurasın yedi sekiz keret def^ç ola **Bāb124** (3) kimünj ki nāzilesi olsa gözlerine inse günlük ve şakız izmirnū **إِزْمِرْنُو** bu üçin döğüp ve dört aqsāy **أَفْسَاي** (4) kabuğı çıkmış bakla bulamacı bişmiş cem^ç édüp yaqu gibi édüp gözleri üzerine urasın eyüdüür **Bāb125** (5) kimünj ki gözleri donuğ olsa görmese māreşū **مَارَه تُو** şuyın keklik ödin qarışdırup gözleri üzerine (6) süresin eyüdüür **Bāb126** diş agrısıyüçün ğalatqa **غَالَاتْقَا** çiçegin döğüp zeyt yağıyla qarışdırup (7) ve şüciyile qarışdırup ağzuña koyasın üç sā^ç at dursun eyüdüür nev^ç-i diğer (8) māreşū **مَارَه تُو** kökin döğüp şuyıla eski sirkeyile qarışdurup ağzuñda dutasın eyüdüür **Bāb127** (9) öksürük için kimünj ki eski öksürüğü olsa yelimkara yaprağın māreşū **مَارَه تُو** kökin ve otuz dâne (10) buğday ve turb toğmın şüciyile kaynadup ve balıla içüresin eyüdüür **Bāb128** talak için (11) mürver yaprağın döğüp sirkeyile qarışdırup yaqu gibi talak üzerine koyasın def^ç éde nev^ç-i diğer (12) mirhılanuğ **مِرْحِلَانُكْ** çiçegin şüciyile üç paydan bir pay qalınca on beş gün her şabāğ ac (13) karnıla içüresin eyüdüür nev^ç-i diğer kabuğı çıkmış baklayı döğüp un eyleyüp (14) elekden geçüresin sezābıla qarışdurasın ve sirke qatasın yaqu édüp talak üzerine koyasın (15) nāfi^ç dür **Bāb129** bir ‘avratuñ ki içinden kan gele durmaya kelem şuyına bir pāre sirke qat (16) içür eyüdüür **Bāb130** şeb-kūr kişiyeye kendene şuyına bal qat göze damzur hōş ola (17) **Bāb131** başda olan datlu uyuz için mersin yaprağın şüciyile kaynadup

26b

(1) başa süresin def^ç éde nev^ç-i diğer mercümeği şuyıla ve şüciyile ve sirkeyile (2) kaynadup başa süresin def^ç éde nev^ç-i diğer oğlağ derisinden olan (3) kāğıdı yaq kül eyle şüciyile qarışdırup başa dürt def^ç éde **Bāb132** (4) bir kişi kan tükürse yunmaduğ

koynun yünün sirkeyile ısla gül yağın kat gögsi üzerine ko (5) nâfi' dūr **Bāb133** şancu için fesligen tohmin buçuğ aksāy اَفْسَايْ zeyt yağın kat dög (6) melhem gibi olur şancu olduğu yere sür def' éde **Bāb134** bel ağrısıyüçün (7) kavun çekirdegin dög bir päre bal kat ve şüci kat ağrıyan yere ur hōş ola nev'-i dīger (8) bal mūmı ve gül yağı ve yumurda şarusı ve şüci bir yere cem' édüp ağrıyan yere ko def' éde **Bāb135** (9) ağız yanğısıyüçün enār kabın dög şüciyile kaynadup ağızda dut def' éde nev'-i dīger (10) ağrıyustafzeyi اَعْرِيُوسْتَاْفَزَهْ şüciyile kaynadup ağızda dut def' éde nev'-i dīger ve revengi رَوْنَكِي ve gül şuyı (11) ve bal bir yere cem' édüp ağızda dut def' éde **Bāb136** göz ağrısı kapakları qararsa tırbı (12) dög kapakları üzerine ko def' éde nev'-i dīger yaş pelini dög bal mūmin katup havulū⁶¹ خَوْلُو (13) otın katup birez gül yağın katup kaz ve tavuğ yağın katup melhem gibi eyle gözün kapağına sür (14) nâfi' dūr **Bāb137** göz kapağı kızarsa isūpū اِسْوِيُو dedükleri otuğ yaprağın ve kuru üzüm bu ekisin (15) dögüp gözün kapağı üzerine ko def' éde nev'-i dīger pelini dögüp göz üzerine ko def' éde (16) ammā şüciyi içmeye ve güne ve yele karşı durmaya ve kan aldura **Bāb138** (17) zör için pelini kaynadup her şabāh içe def' éde nev'-i dīger kunduz hāyasın

27a

(1) ılıcağ şuyıla içe eyüdü nev'-i dīger biberi ve dögülmüş daru ve sirke ve bal cümlesin qarışdırıp (2) her şabāh içe nâfi' dūr **Bāb139** bir kimesne ocağa yansa veyā haşılansa dūd ağacı (3) yaprağın zeyt yağıyla kaynadup üzerine dürtsün eyüdü nev'-i dīger ve kaya koruğın (4) dögüp üzerine ko nâfi' dūr **Bāb140** siğer ağrısıyüçün kireci şüci balçuğıyla qarışdırıp (5) süre nâfi' dūr nev'-i dīger hardalı ve biberi dögüp üzerine süre nâfi' dūr nev'-i (6) dīger aluki اَلْوَكِي dedükleri otı ve reçin ve biberi dögüp ağrıyan yere bal sür üzerine ko def' éde (7) nev'-i dīger yarpuzı⁶² ve biberi birez şu koy qarışdur üzerine ko nâfi' dūr nev'-i dīger (8) ve rumurtanu رومورتانو otın şığ şuyın al kepek kat üzerine ko nâfi' dūr nev'-i dīger yılan bıçağınuğ (9) kökin dögüp bal şerbetiyile içe nâfi' dūr **Bāb141** bir kimesne irin işese kettān tohmin (10) ve karğadüvlegin tohmin ve kerefüs tohmin balıla kaynadup her yatacağ

⁶¹ Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “yür mürveri” yazılmıştır.

⁶² Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “na' na” yazılmıştır.

vaqt k̄oz kadar yêdür nâfi' dūr (11) nev'-i dīger acı bādām ve dōgūlmiş za' firān balıla kaynadup gēce ile yêdür nâfi' dūr (12) ammā ta' āmdan perhīz ēt **Bāb142** verem için yabān ebe gömeci yaprağın şuyıla kaynadup (13) üzerine қо nâfi' dūr **Bāb143** şoğulcanı olsa kıya қоруғı şuyın şüciyile ac қарыла (14) içe nâfi' dūr nev'-i dīger pelini şuyıla kaynadup içine şıgır ödin қат (15) ac қарыла şabāḥ içe def' éde nev'-i dīger lūpanāriya لُوپَنَارِيَه otın dōgūp balıla yeve (16) nâfi' dūr nev'-i dīger şīmū شِيمُو otın kaynadup ac қарыла içe nâfi' dūr **Bāb144** (17) baş ağırsıyicün sezābı sirkeyile kaynadup gül yağın қат alnına қулағıla berāber sür def' éde

27b

(1) **Bāb145** ' avrat ki emcegi şişe dōgūlmiş ḥurma ve etmek içi elile yoğurup emcegi (2) üzerine қoyasın nâfi' dūr **Bāb146** kimūñ ki barmakları şişe gül yağı ve günlük ve etmek (3) için ve za' firānı dōgūp cem' édūp yoğurup barmakları üzerine қoyasın nâfi' dūr mücerrebdür (4) **Bāb147**⁶³ kimūñ ki burnından қан ақsa diñmese қuru zeytūnı dōgūp elekden geçüresin kettān bêzin yaқup kül édesin maşurayıla burnına üfüresin geñzine gide def' éde **Bāb148** kimūñ ki gevdesi şararsa ve gözleri şararsa arpa unın ve kettān toḥmın (5) ve dārçini dōgūp balıla ve sirkeyile ve şuyıla қarışdırıp içüresin def' éde **Bāb149** (6) kimūñ ki gözleri şaru olsa ' avrat südin ıssıcaқla ve melanuşı مَلْنَشِي dōgūp sirkeyile қarışdırıp (7) geñzine dōkesin def' éde **Bāb150**⁶⁴ kimūñ ki elinde veyā ayağında ilūs⁶⁵ اِيلُوس dērler bir nesne (8) çıkarsa melanuşı مَلْنَشِي dōgūp oğlan sidügiyile қarışdırıp üzerine қoyasın def' éde **Bāb151** (9) kimūñ ki gözleri yaşarsa şüci içmesün ve şoğan ve kendene ve şarımşaq yémeye ve başın (10) yumaya ve güneşde ve yelde ve dütünde durmaya gözleri şağılınca **Bāb152** kimūñ ki (11) sidügi dutulsa kirpi derisin қor üzerine altına tütsü édesin ve her gün ḥammāma girsün (12) ta' āmı baқla ve dere yengeci ola ve ṭurb toḥmın dōgūp şuyın çıkarp şarp şüciyile (13) қarışdırıp қaynada üç gün her şabāḥ içüresin nâfi' dūr **Bāb153** kimūñ ki cigerinde ḥarā-(14)-reti olsa şağ yanı boş yerinden memesi üzerinden omuzına varınca ağırur ve ayakları (15) altı yanar ve şuşar ve ma' idesi

⁶³ “Bāb147” yazılması gerekirken “Bāb148” yazılmıştır.

⁶⁴ “Bāb150” yazılması gerekirken “Bāb140” yazılmıştır.

⁶⁵ Sözcüğün üzeri işaretlenip sayfa kenarına “nāşır” yazılmıştır.

ķapanur ve ksürür ve řafrā ķuřar anuĝ gibi marazdan řaĝ (16) elinde řāh şamarından ķan aldurasın ve arpa unın ve tīlī تیلّی otın un eylesesın ve kettān toĝmın dgesin (17) ve ĥurmayı dgesin bir ölmeĝe ķoyup şuyıla ķaynadup bir bēz üzerine ķoyasın yaķu ēdüp cigeri üzerine

28a

(1) ķoyasın def´ ēde **Bāb154** kimüĝ ki ķarnı veyā ayakları veyā ĥāyası şişse ısırĝan dikeni (2) toĝmın ve kerefūs ve ķıranıyū قِرَانِيُو otı şuyın sirkeye ve řu ķoyup ķaynadup her řabāĥ ac ķarnıla (3) iķüresin eyüdüür nev´-i diĝer göĝercin necisin ve defne yaĝın ve kükürd ķarıřdurup (4) başına süresin ve řalaĝı üzerine ve ķurřaķ üzerine süresin řu iķürmeyesin řüci (5) iķüresin ve řörbā yēdürmeyesin etmek veyā bir ĝayrı nesne yēdüresin ĝünde bir kerre yēdüresin ĝayrı vaķt (6) yēmek yēmeye ve yatmaya ve oturmaya iř işleye ayaĝ üzerine geze yemegi ķuřluĝın yēye ve az yēye ve balıķ (7) etin yēye ve rufudan yumurda şarusın yēye ve ķoyun etin kebāb eyleyüp yēye ve bir pāre řüci (8) iķüre ılıcaķ ēde ve pelini ķaynadup her řabāĥ řucuĝazla iķüresin nāfi´ dür **Bāb155** (9) kimüĝ ki gözleri şişse řüci balĝuĝıyıla ve ĝüli ve māzıyı dĝüp ve üstübeci ve şüciyi cem´ ēdüp (10) ķarıřdurup göz üzerine ķoyasın eyüdüür **Bāb156** kimüĝ ki ĥāyası řiře yansa iriř (11) kökin şuyıla ķaynadup dĝüp arpa unıyla melhem ēdüp yaķu gibi ēdüp ĥāya üzerine baĝlayasın (12) nāfi´ dür **Bāb157** kimüĝ ki boĝazlaĝusı aĝrısa yanķısı olsa elinden ķan aldurasın (13) řoĝan yapraĝın mercimeĝüle ķaynadup şuyıla ĝarĝara vērsün datlu yēmekler yēsün ve acı nesne (14) yēmesün **Bāb158** yarım bař aĝrısiyiķün on toķuz dāne biberi ve ĝünlük ve göĝercin necisin (15) dĝüp elekden geķürüp sirkeyile yoĝurasın aĝrıyan bař üzerine urasın def´ ēde (16) **Bāb159** bir kimesne müdām ĥamīr-ĥōr ola istikrāh etdüürmek isteseĝ řu (17) baĝasın⁶⁶ bulup cigerin ve ödin havāna ķoyup dĝüp kendüsini bilmeziken şüciye ķatup iķüresin eyüdüür

⁶⁶ Sözcüĝün üzerine işaret konulmuş, hemen altına “cemī´ baĝa” yazılmıştır.

28b

(1) **Bāb160** kel baş için başını kazıdasın gül şuyıyla ve şāpūnıla başın yuyasın (2) ovasın kıanayınca andan ōnra ısıcaķ eyleyüp tekrār başın yuyasın zifti kıaynadup ısıcaķla baş (3) üzerine kıoyasın ve zift üzerine ālūyū **أَلْوِي** otın un eyleyüp ekessin ve kıolanderu **فُولَانْدَرُو** otın dōgüp (4) un ēdesin anı daķı zift üzerine ekessin daķı üzerine yapışdurasın sekiz gūn dursun (5) andan ōnra uzlucaĝıla zifti kııķarasın eger kim kııl kıalur kınbızla kııķarasın tekrār evvelki (6) gibi başın yuyasın eyūdūr **Bāb161** temregū için labada kōkin kııķarıp yuyasın (7) kırudasın dōgüp un gibi ēdesin ve kebere yapraĝın ve kūkūrd ve gūnlūk bunları dōgüp (8) sirkeyile kıarışdurup temregū üzerine kıoyasın def^c ēde **Bāb162** boĝaz aĝrısıyūcūn ādemūn (9) boĝazı içinde olurmış rumca adına iskeđi **اِسْكَدِي** derler her kimde olursa ōaĝ elinden kıan (10) aldura ve lūpanāriyayı **لُونَانَرِيَاي** dōgüp un gibi ēdesin ve çam ōakızın dōgüp un gibi ēdesin sirkeye (11) kıoyup kıaynadasın kıarışdırıp bir bēz üzerine kıoyup yaķı gibi ēdüp boynına kıoyasın eyūdūr **Bāb163** (12) nāzile için tere toķmın dōgüp ekşi enār ōuyıyla kıarışdırıp yaķı gibi ēdesin emiĝi üzerine kıo-(13)-yasın nāfi^c dūr **Bāb164** kimūn kı siņerleri aĝrısı siņerlū yapraĝın dōgüp balıla kıarışdırıp (14) aĝrıyan siņer üzerine ura nāfi^c dūr **Bāb165** kimūn kı içinde ĝarāreti olup ōuyı çok içse (15) aĝlaķūrızū **اَغْلِقُوْرزُو** ve mārīl toķmın ōuyıla kıaynadup ac kıarnıla içüresin eyūdūr **Bāb166** (16) her kim ōūci içüp serĝōş olmamaķ isterse ĝurmayı keçi boynuzı ile kıaynadup ōuyın (17) ac kıarnıla içe nāfi^c dūr nev^c -i dīĝer kelem için alup ōūciye baturup yēse

29a

(1) serĝōş olmaya **Bāb167** kimūn kı siņerleri bozulsā arsilān kemūĝın yaķup (2) dōgüp zeyt yaĝıyla kıarışdurup bozılan siņer üzerine sūre nāfi^c dūr **Bāb168** (3) örtleme **اُورْتَلَمَه** için her kimūn yūzi kıızarsā ōişse yabān zeytūn yapraĝın dōgüp marandūyū **مَارَنْدُوِي** (4) ve zūĝūyū **زُوْخُوِي** dōgüp kıarışdurasın ve birez kepek kıatasın üzerine kıoyasın eyūdūr **Bāb169** (5) her kimūn başı kem olsa sūmūkleri ve aĝzı ōuyı aķsa dumaĝu gibi yedi dāne māzū ve māreşū **مَارَه تُو** (6) toķmın ve ōakızı ve kimnūnı

ve ağrıyustafzeyi⁶⁷ اَغْرِيُوسْتَأْفَزَهٗ ve birez tuz cem' edüp döğüp yağı eyleyüp hāmmāmdan (7) çıkdukdan sonra baş üzerine koyasın eyüdüdür **Bāb170** her kimün başında uyuzı (8) olsa kan iriñ aḳsa māzūyı ve ḳuru defne ve selvi almasın ve çam şaḳızı ve birez tuz (9) cem' eyleyüp bunları dögesin başı şarp şüciyile yuyasın üzerine ekessin nāfi' dür **Bāb171** (10) ḳulaḳ ağrısıyüçün etmek için şıḡır yağın ḳarışdurup yoḡurup ḳulaḳ üzerine urasın eyüdüdür (11) **Bāb172** her kim isterse yüzi arı eyleye lūpanāriyayı⁶⁸ لُوْپَنَارِيَهٗ ve burçaḡı döğüp ḳoyun ödiyile (12) ḳarışdırıp her şabāḥ ve aḥşam yüzine süre eyüdüdür **Bāb173** şarılıḳ için ipsilizunya اِپْسِلْدُونِيَا (13) otın yumurda şarusıyla ḳarışdırıp ac ḳarnıla içüresin ve burçaḡı döğüp her şabāḥ (14) üç dānesin otuz güne deḡin isti' māl' ede nāfi' dür **Bāb174** şafrā için şaḳızı (15) ve sükkeri döğüp şuyıla içüresin eyüdüdür **Bāb175** kimün ki baḡası olsa ḳabaḳ (16) kökin döğüp şuyın çıkarasın balıla ve şüciyile ḳarışdırıp bir evengi اَوْنِكِي içüresin ay (17) eskisinde nāfi' dür **Bāb176** ma' īde ağrısıyüçün yedüḡi siñmese kerefüs toḡmın

29b

(1) ve kimnūnı ve anason ve pelīni zeyt yağıyla ve şüciyile ḳaynadup ḳoyun yünin bu edviyelerün (2) şuyına ısladup ḳurşaq üzerine urasın nāfi' dür **Bāb177** ma' īde ağrısıyüçün (3) üç dāne lūpanāriya لُوْپَنَارِيَهٗ ve üç dāne biber ve on ēki dāne defne toḡmın ve na' nāyı sirkeyile ve bekmezle (4) ve şuyıla ḳaynadup her şabāḥ ac ḳarnıla içüre nāfi' dür **Bāb178** ma' īde ağrısıyüçün (5) her ne yēse ḳuşa pevrinya پَوْرِنِيَا şuyın ve cinciveri جَنْجَوْرِي ve eski bal ve kimnūnı ve sezābı bunları döğüp (6) şuyıla ḳaynadup ac ḳarnıla içüresin eyüdüdür **Bāb179** zīḳ nefes için kepegi bekmezle ve (7) it ve gögercin tersiyle ḳarışdırıp boynı dolayısına süresin eyüdüdür **Bāb180** (8) talaq için ayıt toḡmın zeyt yağıyla ḳarışdırıp söḡüt ḳabuḡın bir el ayası ḳadar alup (9) üç pāre edüp şüciyile ḳaynadup içüresin üç şabāḥ ac ḳarnıla nāfi' dür **Bāb181** (10) yürek ağrısıyüçün ve göḡsün ağrısıyüçün yarpuz çiçegin sirkeyile ḳaynadup ac ḳarnıla içüresin (11) def' ede nev'-i dīḡer ve böḡürtlen dūdın ve ḳuzı ḳulaḡı ve etmek içi cem' edüp yürek (12) üzerine ve göḡsi üzerine koyasın def' ede **Faşıl** (13) **bu faşıl Buḳrāt Hekīm zıkr' edtüḡi bābları beyān eder** (14) **Bāb1** sızı için **Bāb2** öksürük için

⁶⁷ Sözcüḡün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “ḳoruḳ” yazılmıştır.

⁶⁸ Sözcüḡün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “burçaḳ ḳabuḳları” yazılmıştır.

Bāb3 kimün̄ ki içi yellense (15) **Bāb4** harāret için **Bāb5** iç ağrısı için **Bāb6** hazm⁶⁹-ı ta‘ām için (16) **Bāb7** başbart için **Bāb8** şalyār için **Bāb9** baş ağrısı için (17) **Bāb10** ma‘īde ve şoğulcan için **Bāb11** ağız koğusı için **Bāb12**

30a

(1) sigilcik için **Bāb13** qarın ağrısı için **Bāb14** öksürük için **Bāb15** istifrag için (2) için **Bāb16** iç ağrısı için **Bāb17** haddenden ziyāde istifrag için **Bāb18** (3) öksürük için **Bāb19** ‘avratuñ südi olmaya **Bāb20** cirāhat için **Bāb21** (4) zik nefes için **Bāb22** uyuz için **Bāb23** sısқа için **Bāb24** yılan ısırса (5) **Bāb25** kulağ ağrısı için **Bāb26** ma‘īde için **Bāb27** burun ki koğa (6) **Bāb28** ferah için **Bāb29** yüzde ki leke ola **Bāb30** şağal boyamak için (7) **Bāb31** harāret için **Bāb32** qarın yellennem için **Bāb33** cimā‘ kuvveti için (8) **Bāb34** qarın ağrısı için **Bāb35** öksürük için **Bāb36** zik nefes için (9) **Bāb37** hāya şişiyi için **Bāb38** burundan ve içinden gelen қan için **Bāb39** (10) çok uyumak için **Bāb40** işemege kadir olmasa **Bāb41** qarın ağrısı için **Bāb42** (11) şancu için **Bāb43** talağ için **Bāb44** ‘aqreb ısırса **Bāb45** (12) kulağ ağrısı için **Bāb46** köpek dalasa **Bāb47** bevāşır için **Bāb48** (13) cimā‘ kuvveti için **Bāb49** şancu için **Bāb50** işemege kadir olmasa **Bāb51** (14) şarılık için **Bāb52** çok uyumak için **Bāb53** қabz için **Bāb54** (15) oğlan doğurmak için **Bāb55** iç ağrısı için **Bāb56** hazm-ı ta‘ām için (16) **Bāb57** cirāhat için **Bāb58** diş ağrısı için **Bāb59** her kim uyumasa **Bāb60** (17) bel ağrısı için **Bāb61** göz ağrısı için **Bāb62** talağ için **Bāb63**

30b

(1) qarın ağrısı için **Bāb64** şihhat için **Bāb65** gevdesi alaca olsa **Bāb66** (2) burundan ve gayrı yerden қan gelse **Bāb67** kemik çıkarmak için **Bāb68** (3) sidügi dutulsa **Bāb69** şoğulcan için **Bāb70** yılan ısırса **Bāb71** (4) şihhat için **Bāb72** kuduz dalasa **Bāb73** ağızdan şalyār aқsa (5) **Bāb74** mefluc için **Bāb75** mefaşıl için **Bāb76** zik nefes için (6) **Bāb77** göz ağrısı için **Bāb78** başbart için **Bāb79** şoğulcan için (7) **Bāb80** çıban için **Bāb81** unuşağı için **Bāb82** yağlar çıkarması için (8) **Bāb83**

⁶⁹ “hazm” biçiminde yazılması gereken sözcük, burada “hazm” olarak “h” ile yazılmıştır.

yabān zeytūn yağı **Bāb84** pelid yağı **Bāb85** defne yağı **Bāb86** (9) kōz yağı **Bāb87** ısırgan dikenini yağı **Bāb88** ardıç yağı **Bāb89** mersin yağı **Bāb90** (10) zift yağı **Bāb91** ireçin yağı **Bāb92** turb yağı **Bāb93** şaķız yağı **Bāb94** hardal yağı **Bāb95** ağaç çürüğü yaraya koya (11) **Bāb96** uvacuk balık **Bāb97** koyun yağı **Bāb98** kuduz dalasa **Bāb99** (12) ek yerleri ağrısı **Bāb100** istifrag için **Bāb101** göz ağrısı için **Bāb102** (13) kabz için **Bāb103** öksürük için **Bāb104** yılan ısırsa **Bāb105** (14) saç boyamak için **Bāb106** kavuk ağrısı için **Bāb107** istifrag sakin için (15) **Bāb108** karın ağrısı için **Bāb109** kavuk ağrısı için **Bāb110** öksürük için (16) **Bāb111** siğer ağrısı için **Bāb112** karın ağrısı için **Bāb113** aħlaç için (17) **Bāb114** öksürük için **Bāb115** cemī^c emrāza nāfi^c dür **Bāb116** ayak ağrısı için

31a

(1) **Bāb117** çıban için **Bāb118** iştāh için **Bāb119** ma^c ide için (2) **Bāb120** cemī^c emrāz için **Bāb121** göz harāretiyi için **Bāb122** kavukda olan (3) taş için **Bāb123** diş ağrısı için **Bāb124** karın ağrısı için **Bāb125** (4) yüzi yumışak etmegi için **Bāb126** burun domursa **Bāb127** yılanı bī-ħod etmegi için (5) **Bāb128** yürek ağrısı için **Bāb129** eyegü ağrısı için **Bāb130** ciger ağrısı için (6) **Bāb131** baş ağrısı için **Bāb132** iç ağrısı için **Bāb133** āvāz dutulsa **Bāb134** (7) siğer ağrısı için **Bāb135** uyuz için **Bāb136** diş ağrısı için **Bāb137** diş (8) ağrısı için **Bāb138** bevāşır⁷⁰ için **Bāb139** ‘avrat ki gebe ola oğlan mı doğurur (9) kız mı anı bilmek için **Bāb140** ‘avrat ki südi olmaya **Bāb141** kıl bitürmegi için (10) **Bāb142** şoğulcan için **Bāb143** demregü için **Bāb144** sidügi dutulana (11) **Bāb145** donuk göz için **Bāb146** öksürük için **Bāb147** talağ (12) için **Bāb148** boyun ağrısı için **Bāb149** diltik için **Bāb150** (13) dudak çatlaması için **Bāb151** örtleme أورتلمه için **Bāb152** ‘avrat karında ölen (14) oğlan için **Bāb153** bir hasta ki uyumasa **Bāb154** bel ağrısı için **Bāb155** (15) bevāşır için **Bāb156** öksürük için **Bāb157** uyuz için **Bāb158** (16) oğlan şarplansa **Bāb159** giciyik için **Bāb160** ‘avratın ki südi olmaya (17) **Bāb161** kōnağ için **Bāb162** sıtma için **Bāb163** karın ağrısı için

⁷⁰ “bevāşır” yazılması gerekirken “bivāşır” yazılmıştır.

31b

(1) **Bāb164** baş ağrısı için **Bāb165** bir hasta ki uyumasa **Bāb166** (2) baş ağrısı için **Bāb167** şağırlığı için **Bāb168** ağız kokusu için (3) **Bāb169** demregü için **Bāb170** avrat ki içinden kan gele **Bāb171** (4) yürek ağrısı için **Buḫrāt Ḥekīm** insanda olan **emrāzuḡ devāsın beyān eder** (5) **Bāb1** sızı için her kim sezāb yaprağın dögüp şüciyile içe eyüdür nev^ç-i (6) diğer bel ağrısı için sezāb şuyın şüciyile içe def^ç ede **Bāb2** (7) öksürük için kendeneyi ocağa pişirüp sükerile yése eyüdür nev^ç-i diğer (8) içinden kan gidene kendeneyi kaynadup şuyın içse nāfi^ç dür **Bāb3** kimün ki içi (9) yellense şavuk alsa rumca piperūze رُوْدَه پِيَه dēler bir ot vardur ol otdan yése def^ç ede (10) diğer ve talağ için yemek dahı eyüdür **Bāb4** harāret için rumca (11) rāmunū رَامُونُو dēdikleri dikenün yaprağın ve kabın dögüp içse def^ç ede **Bāb5** iç ağrısı (12) için kızıl güli şekerle cem^ç edüp kaynadup isti^ç māl ede nāfi^ç dür nev^ç-i diğer (13) şuşuzlık için dahı eyüdür nev^ç-i diğer her kimün gözi ağrısı mezkūr (14) güli başundan gözi üzerine ḡosa def^ç ede **Bāb6** her kim tereyi ta^ç ām üzre (15) yése hażm ede nev^ç-i diğer talağ için tereyi dögüp şuyın sirkeyile cem^ç (16) edüp içe nāfi^ç dür **Bāb7** yüzde ve gövdede olan başbart için şaḡaḡlu سَفَقْلُو (17) dēdikleri otı dögüp şuyın kaynadup yuna def^ç ede **Bāb8** her kimün ağzından

32a

(1) şalyār aḡsa ağrıustafze اَغْرِيُوسْتَأْفَزَه dēdikleri otı şaḡız birle ağzında çeynese def^ç ede (2) **Bāb9** her kim başı ağrısı veyā uyuzı olsa ḡardalı dögüp yaş ise yaşın (3) dögüp ḡurı ise ḡurısın dögüp uyuz ve ağrıyan başa süre nāfi^ç dür **Bāb10** (4) ma^ç ide için bişmiş şarmışaḡ yeḡ nāfi^ç dür nev^ç-i diğer ve şoḡulcan için (5) çig şarmışaḡı yése daşra dōke nev^ç-i diğer bir kimesneyi ḡuduz dalasa şa-(6)-rımşak yemek ve dögüp harāret üzerine ḡomaḡ nāfi^ç dür **Bāb11** tururlu تَوْرُولِي yapraḡ (7) dēdikleri otı dögüp şuyıla ağzın yusa ḡokusun def^ç ede nev^ç-i diğer (8) her kim işemege ḡādir olmasa butraḡ toḡmın dögüp şuyın içe nāfi^ç dür nev^ç-i diğer (9) büre def^ç etmeḡ için butraḡı kaynadup evi ol şuyıla şulasa ol evde pire ḡalmaya (10) **Bāb12** sigilçik için zeytün çekirdegin ve burçaḡı dögüp un edüp (11) üzerine ura nāfi^ç dür **Bāb13** ḡarın

ağrısı için mercimeği yedi def'a kaynadup şuyın (12) yabâna döke sonra mercimege sirke katup yeye nâfi' dür nev'-i diğer her kim bilâ-sebep (13) tükürse ma'ideden gelür otuz dâne mercimeği döğüp un édüp şüciyile içe nâfi' dür (14) **Bâb14** öksürük için fulūḥū فُلُوْحُوْ dedükleri otuḡ kökin kaynadup şüciyile içe nâfi' dür (15) nev'-i diğer çiçegin kaynadup aḡ şaça ḡosa ḡara ola nev'-i diğer (16) yapraḡın kaynadup od yanuḡına ḡoya nâfi' dür **Bâb15** bir kimesne çok istifrâḡ (17) édüp sâkin olmasa böḡrölceyi kaynadup yese nâfi' dür ve böḡrölce müstehildür her kim yese

32b

(1) ishâl eder **Bâb16** iç ağrısı için ebem gömeciñ kökin döğüp şuyın içe (2) nâfi' dür **Bâb17** her kim ḡadden ziyâde istifrâḡ etse ḡızırilyâs çiçegin (3) kaynadup şuyın içse ḡuşmaḡı def' ede nev'-i diğer yüzde olan şa-(4)-rılıḡ için şuyından içe nâfi' dür **Bâb18** öksürük için aşḡudzile اَسْفُوْدِذْلَه dedükleri (5) otuḡ kökin şüciyile kaynadup içe def' ede nev'-i diğer her kimi yılan (6) ve 'akreb şoḡsa mezkür otuḡ kökin döğüp üzerine ḡosa nâfi' dür **Bâb19** (7) 'avraduḡ südi olmasa anaşu⁷¹ اَنْشُو dedükleri otuḡ toḡmın kaynadup şuyın içe südi ola (8) nev'-i diğer şancu için ve ḡuşmak için şuyından içe nâfi' dür (9) **Bâb20** cirâḡat üzerine aḡarba اَغْرَبَه dedükleri otı döğüp üzerine ḡoya nâfi' dür (10) nev'-i diğer işemege ḡâdir olmayan kimesne şuyından içse nâfi' dür (11) **Bâb21** zîḡ nefes için ve içinden ḡan geçen için ve ḡan tüküren için (12) tereyi ve tânū تَانُو nâm otı şuyıla kaynadup şuyından içe nâfi' dür nev'-i diğer (13) ve başda olan ḡoḡaḡ için şuyından başına süre def' ede **Bâb22** (14) uyuz için ve temregiyi için delüce otı ki buḡdayda olur döğüp un édüp (15) turb şuyıyla cem' édüp ve bir pâre tuz katup üzerine süre nâfi' dür nev'-i (16) diğer bel ağrısı için delüceyi döğüp un édüp turb şuyıyla (17) ḡarışdırup birez bal katup üzerine ḡoya nâfi' dür **Bâb23** sısḡa için

⁷¹ Sözcüḡün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına "râzyâne" yazılmıştır.

33a

(1) ağrıyambili أَغْرِيَامِبِلِ dedükleri otı şüciyile ve deñiz şuyıyıla qaynadup içe eyüdüür **Bāb24** her kimi yılan şoqa yabān (2) pırasayı döğüp üzerine qoya nāfi' dür **Bāb25** kulaq ağrısıyüçün yabān zeytūnı yaprağın döğüp (3) şuyından kulağa damzura ve kulağa süre nāfi' dür nev' -i diğere başda olan qoñaq için (4) mezkūruñ şuyından başa süre nāfi' dür **Bāb26** ma' īde azmamasıyüçün her şabāh datlu (5) bādam yeve eyüdüür **Bāb27** burun ki qoqa burçağı şuyıla qaynadup bir ol kadar bal qatup (6) bir pāre bez ışladup yatıcaq burun delüklerine qoya nāfi' dür **Bāb28** her kim şıgır dili şuyın içe dā'im (7) ferah ola **Bāb29** yüzde ki leke olsa pürunya پُرُونِيَه dedükleri otuñ kökin döğüp bal qatup (8) yüzine süre def' ěde nev' -i diğere mezkūr otuñ kökin zeyt yağıyıla qaynadup hıyārağ (9) üzerine qoya aça ādemde batmış kemik olsa bir cirāhat üzerine qoya kemigi çıkara **Bāb30** (10) aq şağal veyā aq saç boyamağ için böğürtlen tefegin qaynadup aq saçā süre qara ěde diğere nev' (11) ve iç ağrısıyüçün ol şudan içe nāfi' dür nev' -i diğere ve ağız ağrısıyüçün böğürtlen yaprağın (12) çeyneye nāfi' dür **Bāb31** içde olan harāret için ağlaqūrızū غَلَقُورِزُو nām otuñ kökin şuyıla (13) qaynadup içe nāfi' dür nev' -i diğere ve sıñır ağrısıyüçün mezkūr otuñ şuyından içe (14) def' ěde **Bāb32** qarın yeñlenmek için yarpuzı döge balıla cem' ěde yeve nāfi' dür nev' -i (15) diğere ve bir kimesne bayılsa yarpuzı sirkeyile ışladup burnına qoqlada nāfi' dür nev' -i diğere (16) ağız ağrısıyüçün yarpuzı yeve nāfi' dür nev' -i diğere her kimi yılan veyā 'aqreb ve köpek (17) ışırsa yarpuzı şüciyile qaynadup içe nāfi' dür **Bāb33** cimā' kuvvetiyüçün verezgüli⁷² وِرْزَكُلِي dedükleri

33b

(1) otuñ kökin döğüp zeyt yağıyıla qarışdurup ayağa süre cimā' a kuvvet vere nev' -i diğere (2) ve işemege qādir olmasa mezkūr otuñ şuyıyıla qaynadup içe nāfi' dür **Bāb34** qarın ağrısıyüçün (3) ve öksürük için ağrıyuzafni اَغْرِيُوذَافْنِي yaprağın yeve nāfi' dür ve tohmın balıla qarışdurup yeve öksürüğe gāyet eyüdüür (4) **Bāb35** öksürük için defne yaprağın kökin şüciyile qaynadup içe nāfi' dür nev' -i (5) diğere oğlan doğuran 'avrat

⁷² Sözcüğün altına "zergüle" yazılmıştır.

şarplansa ol şudan içürelér tēz doğura bi-^çavni-illāhi te^çāla (6) **Bāb36** zīk nefes için yılan bıçağının kökin balıla kaynadup içe nāfi^çdür ve hem muḳavvīdür (7) **Bāb37** ḥāya şişiyiçün noḥūd ve burçaḳ ve bal bu için kaynadup dögüp üzerine kıya nāfi^çdür (8) nev^ç-i dīger ve sigilcik için ve temregü için zīkr olan terkīb üzre süresin nāfi^çdür (9) nev^ç-i dīger işemege ḳādir olmasa bunun şuyından içe nāfi^çdür **Bāb38** (10) bir kişünün burnından veyā içinden ḳan geçse diñmese na^çnāyı dögüp şuyın çıkarup sirke ḳatup (11) içe def^ç éde **Bāb39** mārūlı her kim yēse çok uyuya ammā yunmaduḳ mārūldur yunıcaḳ mażarratı (12) gider nev^ç-i dīger her kim uyurken belinlerse mārūl toḥmın dögüp yēye def^ç ola **Bāb40** (13) işemege ḳādir olmasa pulıḳuḳı قولى فوجى dedükleri otı dögüp şuyın içe nāfi^çdür nev^ç-i dīger (14) ve bağırsaḳ zaḫmetiyiçün daḫı şuyın içe nāfi^çdür nev^ç-i dīger ve içinden ḳan gelse veyā bir (15) cirāhatden ḳan aḳsa durmasa zīkr olan otuñ şuyından içe def^ç éde **Bāb41** (16) ḳarın ağrısıyiçün ve şarılık için māreṣū ماره ثو kökin kaynadup şuyın içe nāfi^çdür **Bāb42** şancu için (17) kimnünü dögüp bal ḳatup yēse nāfi^çdür nev^ç-i dīger ve ḥayada zaḫmet olsa kimnünü

34a

(1) dögüp zeyt yağıyla ḳarışdurup yēse nāfi^çdür **Bāb43** ḫalaḳ için kebere toḥmın dögüp (2) şüciyile cem^ç édüp kırḳ gün içe eyüdüdür nev^ç-i dīger her kimünün dişleri ve de dişleri (3) eti ağrısı kebere kökin sirkeyile kaynadup şuyın ağzında duta tüküre bir kaç def^ç a böyle éde eyüdüdür (4) **Bāb44** ^çaḳreb ısırsa gül şuyın yaprağın döge üzerine ḳosa nāfi^çdür nev^ç-i dīger (5) her kim süsen kökin ḳor üzerinde bişüre zeyt yağıyla cem^ç éde banbıḳ üzerine kıya nāfi^çdür nev^ç-i (6) dīger her kim uyuz olsa veyā siñerleri ağrısı sūsam kökin dögüp balıla ḳarışdurup üzerine süre (7) def^ç éde **Bāb45** ḳulaḳ ağrısıyiçün kenevür toḥmın ḳaynada şuyın ḳulağa damzura nāfi^çdür **Bāb46** (8) her kimi köpek dalasa isirgen⁷³ dikenini yaprağın dögüp yara üzerine kıya nev^ç-i dīger burun (9) domursa ḳanı diñmese ısırgan dikenini yaprağın dögüp burun delüklerine kıya def^ç ola toḥmın dögüp (10) balıla yēse muḳavvīdür **Bāb47** bevāşır için şoğan yaprağın zeyt yağına ḳatup çürüde andan oturaḳ (11) yerine kıya nāfi^çdür nev^ç-i

⁷³ “ısırgan” sözcüğü burada “isirgen” biçiminde yazılmıştır.

dīger bir kişünün ellerinde ve yāhūz gayrı yerinde alaca olsa şo-(12)-ğan yaprağın dögüp zeyt yağıyla qarışdura güne qarşu süre eyüdür **Bāb48** tere tohmın yemek cimā^c a (13) kuvvet vērür balıla yēse nev^c -i dīger uyuza ve temregüye süre def^c éde nev^c -i dīger (14) bir evde ki yılan olsa tere tohmın dütüze ol evde yılan qalmaya **Bāb49** şancu içün birez (15) taruyı tavaya koyup qavura bir bēze kıoya ısıcağ ısıcağ üzerine kıoya def^c éde **Bāb50** (16) işemege kâdir olmasa kıanyaş tohmın kıaynadup şuyın içe nâfi^c dür nev^c -i dīger ve içinden (17) kıan geçene içürseñ def^c éde **Bāb51** şarılığ içün zâcı şuyıla kıaynadup şuyına

34b

(1) birez şeker kıata içe nâfi^c dür nev^c -i dīger ol şudan her kim içse şoğulcanı dōke nev^c -i (2) dīger ol şudan başa sürseñ kıoñakı giderür **Bāb52** her kim za^c ferānı çok (3) yēse çok uyuya ve yüregi tendürüst ola **Bāb53** kıabz içün yabān fesligeni şekerle kıaynadup (4) şuyın içe kıabzı açıla **Bāb54** şilkū ve tānū ثيلقو وتانو nām otı oğlan doğurmayan^c avrat (5) yaprağın dögüp şuyın çıkarp şuyı içine bir pāre şeker kıata içe oğlan eyleye ve yaprağın fercine kıoya (6) dağı eyile yata yüklü ola **Bāb55** iç ağrısıyichün labada tohmın dögüp şuyıla içe (7) sâkin ola nev^c -i dīger labada kökin dōge uyuza süre hōş ola nev^c -i dīger (8) ve talağ üzerine dağı kıosa nâfi^c dür nev^c -i dīger ve işemege kâdir olmasa ol şudan içe nâfi^c dür (9) **Bāb56** her kim kendeneyi zeyt yağıyla yēye ta^c ām hażm éde ve sidügin şāfi éde **Bāb57** (10) kıılıç yarasıyichün ki kıanı durmaya rumca verye وربه dērler ot ki derelerde olur dögüp cirāhat üzerine (11) vursa kıanın sâkin éde nev^c -i dīger ve beñiz şarılıkıyichün şuyın balıla cem^c édüp beñzine (12) süre şarılığın gidere **Bāb58** diş ağrısıyichün rumca⁷⁴ apruanğaş ابروانغاش dērler bir dikendür her kim (13) ol dikenün kökin çeynese dişe nâfi^c dür nev^c -i dīger ve siñer ağrısıyichün kökin kıaynadup şuyın (14) içe nâfi^c dür **Bāb59** her kim uyumasa hāşhāş tohmın ve yaprağın kıaynadup şuyıyla yüzün yuya (15) uyğu getüre **Bāb60** bel ağrısıyichün rumca randīli رانديلى dērler bir ot vardur her kim kökin kıaynadup (16) içe nâfi^c dür nev^c -i dīger kim ki çok derlerse ol şudan sürüne derlemeye **Bāb61** (17) göz

⁷⁴ 34b/12 ve 15. satırlarla 35a/10. satırda, “rumca” biçiminde yazılması gereken sözcük, “rumça” biçiminde “ç” ile yazılmıştır.

ağrısı için lemitütü لميثوتو nām otu çiçeğin döğüp yumurda şarusıyla qarışdura gözün қаpağı üzerine

35a

(1) қоя nāfi' dür **Bāb62** talak için mirhıla مرخیله dedükleri otu kökinden қadeh edüp içinden (2) şu içe eyüdür **Bāb63** қарın ağrısı için ve қавуқ ağrısına māreṣū ماره kökin döğüp şuyın (3) çıkarıp bir pāre şeker қатup içe nāfi' dür **Bāb64** melanuşı ملانثي nām otı etmege қатup yeṣe (4) tendürüst ola nev'-i diğer baş ağrısı için zıkr olan otı döğüp şuyıla qarışdıra (5) melhem gibi ola alnına қоя nāfi' dür nev'-i diğer diğ eti ağrısı için қaynadup (6) sirkeyile ağızında duta nāfi' dür **Bāb65** kimün ki gövdesi alaca olsa 'unnāb ağı yaprağın (7) döğüp galıқupsı غليقوپسى ki тулуға⁷⁵ sürerler birbirine қатup gövdesine süre def' éde **Bāb66** (8) burnından ve gayrı yerinden қan gelse durmasa narduқа ناردقه dedükleri otu tohmın döğüp içe nāfi' dür (9) nev'-i diğer ve қарın ağrısı için şekerle tohmın yeṣe nāfi' dür **Bāb67** (10) batmış⁷⁶ kemik çıkarmaқ için rumca ıқsıravotanu افسرووتانو nām otı döğüp cirāhat üzerine қosa (11) eyüdür ve bir yerinde demren ve yāhūz ağac olsa çıkara **Bāb68** sidügi durana yabān (12) kerefüs tohmın ve kökin қaynadup şuyıla andan şonra içe nāfi' dür nev'-i diğer tohmın (13) sirkeyile qarışdurup talak üzerine қosa nāfi' dür **Bāb69** şoğulcan için yabān (14) şarmışağın yeṣe eyüdür **Bāb70** bir kimesneyi yılan şoқsa davşan māyesin (15) şuyıla içe def' éde iç ağrısına dağı içe nāfi' dür nev'-i diğer 'avratuñ içinden (16) қan gitse şüciyile içe nāfi' dür **Bāb71** at māyesin ve қuzı māyesin ve şıғır (17) māyesin ve şu şıғırı māyesin ve geyik māyesin bunların māyesinden şüciyle içe tendürüst

35b

(1) ola **Bāb72** қудuz dalasa davşan қanın içe def' éde **Bāb73** her kimün ağız-(2)-ndan şalyār ақsa sıçanı dutup bişürüp yedürseler def' éde **Bāb74** meflūc için (3) eşek

⁷⁵ “tulug” biçiminde yazılması gereken sözcük “tulum” olarak yazılmıştır.

⁷⁶ “batmış” olarak yazılması gereken sözcük “fanumış” olarak yazılmıştır.

dırnağın yakup kül éde şuya koyup éki kaşık ya üç kaşık içe eyüdü bir kimseyi yılan (4) ısırsa ya ‘akreb ısırsa eşek kafasın yakup içürelér nāfi‘dür nev‘-i dīger ve (5) siñer ağrısıyüçün eşek sidügin içe nāfi‘dür nev‘-i dīger bir cirāhat ki eti (6) berāber bitmeye yamrı yumrı kıala üzerine eşek eti vuralar berāber ola **Bāb75** mefāşıl ağrı-(7)-sıyüçün bağa sidügin süre nāfi‘dür **Bāb76** zīk nefes için dīlkü cigerin öykeninden (8) içürelér def‘ éde nev‘-i dīger kıulağ ağrısıyüçün dīlkü yağından kıulağa damzura (9) nāfi‘dür **Bāb77** göz ağrısıyüçün donuğ göre keklik ödin ve davşancıl ödin ve ħorōs (10) ödin göze çeke def‘ éde **Bāb78** koyun ödi érkeç ödi ve ayu ödi her kimün boynında (11) başbart çıkarsa süre ħōş ola nev‘-i dīger kıulağ ağrısıyüçün bu ödlérden ‘avrat (12) südiyile kıarışdura kıulağ içine kıoya nāfi‘dür ve uyuz için bu ödlérden raķı şabūniyila cem‘ édüp ve kül (13) kıatup süre eyüdü **Bāb79** şoğulcan için koyun boķın zeyt yağıyla kıarışdırup göbek (14) üzerine kıoya eyüdü nev‘-i dīger kıaynar şuyla ħaşlansa bu yağdan süre eyüdü (15) **Bāb80** kimün ki boynunda çıban gibi nesne çıkā kettān toĥmın göğercin boķıyila üzerine (16) kıosa nāfi‘dür **Bāb81** unuşıağü için leglek necisin şuyila içürelér def‘ éde (17) **Bāb82** yağlar çıkarması beyānındadır acı bādam yağınun çıkarması budur ki kıabı

36a

(1) çıkmış dört avuç acı bādamı kıaynar şuyila ħaşlaya iç kıabın çıkāra ağaç havān içinde döge ħamir (2) gibi ola andan şonra éki kaşık şü kıata avadan kıarışdıra bir bēz keseye kıoya şıķa ve yāĥūz eliyile şıķa (3) eyüdü oğlan yatağına ve baş ağrısına kıulağ güvüldüsine ve siñer ağrısına ve zīk nefes olana içe (4) ve talağ üzerine süre talaķı olanı ve yüzde olan leke için yüze süre ve her kim ki gözi onat (5) görmeye balıla kıarışdırıp göze süre nāfi‘dür **Bāb83** yabān zeytūn yağın sıtma dutan ādeme (6) sürsen eyüdü ve siñer ağrısına sürsen eyüdü ve daĥı ‘avratlar yüzine sürse yumışadır boyunda (7) olan başbart için süreler eyüdü **Bāb84** pelid yağın bādam yağın çıkārar gibi çıkāra (8) yüzde ki çigid ola ve yāĥūz gündēn kıarara yüzine süre eyüdü nev‘-i dīger ve kıulağ ağrısına (9) kıulağa damzura eyüdü **Bāb85** defne yemişin bir çölmege kıoya içine şü kıoya ve (10) kebere kökin kıoya ékisin kıaynada

üzerine yağı cem^c olsa gerekdür ol yağı alup baş ağrısına tılā⁷⁷ éde (11) nev^c-i dīger kulağ ağrısına damzura nāfi^c dūr ve dağı kimesneyi yılan şoksa ol yağdan (12) içe eyüdü ve dağı kimün ki arkası alaca olsa arkasına süre eyüdü nev^c-i dīger (13) defne köki kabın şüciyile kaynadup içe meşānede olan taş çıkara ve dağı ciger ağrısına ol (14) şüciden içmek eyüdü **Bāb86** kōz yağı cemī^c maraža nāfidür **Bāb87** (15) ısırğan dikenini dōgüp içine zeyt yağı koyu bir pāre şu koyu bir kabu koyu güneşe koyu dōrt (16) gün dura andan şonra çalkayup yağın bir ğayı kabu koyu ağrıyan başu süre ve siherlere eyüdü (17) **Bāb88** ardıç ağacınun yağın onat görmez göze süre nāfi^c dūr nev^c-i dīger

36b

(1) kulakda kurd olsa içine damzura kurtı döküle nev^c-i dīger her kimün ki dişi (2) ve dişinün eti ağrısa anuñla ağzın yuya nāfi^c dūr ve dağı uyuzu süre def^c éder ve at uyuzına dağı (3) eyüdü **Bāb89** mersin yağı mersin yaprağın dōgüp şuyın çıkara andan şonra zeyt (4) yağı kabu güneşe koyu kaynaya andan şonra serv kōzağın dōgüp ve topalakı kökin dōgüp birbirine (5) kabu güneşde dōrt gün kaynaya andan şonra bir kabu koyu her kimi ki od yağsa ve yāhūz haşlansa (6) tılā⁷⁸ éde nāfi^c dūr nev^c-i dīger ve dökülen şaça ve şakala süre dökülmez ola nev^c-i (7) dīger ve hāya şişine dağı eyüdü **Bāb90** zift yağı bir çölmege zifti koyu (8) ve zeyt yağı koyu bir pāre şu koyu çölmegün ağzına koyun yapagusun aş andan şonra ocağa kō (9) kaynasun anuñ dütünü yapaguda⁷⁹ cem^c olsa gerekdür yapaguyı şıkup yağın çıkarup uyuzu süre (10) eyüdü ve başdaki uyuzu süre aña dağı eyüdü **Bāb91** ireçin yağı ağ reçinden bir kabu (11) koyu ve yağmur şuyın koyu günde kaynada üç gün üç gece çalkaya andan şonra süze bir kabu koyu (12) isti^c māl édüp her kim yüze sürse yumışağ éde ve gözün kapağları ağrısa süre def^c éde **Bāb92** (13) turb yağı turb tohmın ve turb şuyın bir çölmege koyup kaynadup her kimün ki biti olsa başına süre kırıla (14) **Bāb93** şakız ağacı yağın alup uyuzu süre ve at uyuzına ve it uyuzına süre nāfi^c dūr (15) **Bāb94** hardal yağı hardal tohmın dōgüp şu koyu güneşe koyu kaynaya göz ağrısıyüçün (16) göze

⁷⁷ Bu sözcük harekesiz yazılmıştır.

⁷⁸ Bu sözcük harekesiz yazılmıştır.

⁷⁹ “yapaguda” biçiminde yazılması gereken sözcük, “yapagda” biçiminde yazılmıştır.

süre nâfi' dūr **Bāb95** ağac çürüğün yarada olan çürük ete kıoya çürük (17) eti gidere nev' -i dīger ve yüzde olan lekeye bal kıatup süre nâfi' dūr **Bāb96**

37a

(1) uvacuk balığı dutup kıaynadup torak otı kıoyup ve zeyt yağı ve şüci kıoyup kıaynadup kıarın ağrısıyıcıün (2) şuyından içe nâfi' dūr **Bāb97** kıoyun yağı ve érkeç yağı ve keçi yağı za' firānıla kıaynadup (3) ağrıyan ayağa ki sızısı ola süre nâfi' dūr **Bāb98** bir kimesneyi kıuduz dalasa kıuduzı öldüre (4) anuñ cigerinden yédüre nâfi' dūr **Bāb99** bir kimsenüñ ek yerleri elleri ayaıkları dutulsa eşek (5) cigerin yédüreler ac kıarnıla eyüdüür **Bāb100** her kim kıuşmak dilese yabān tozın tuzıla dögüp (6) şuyın içe kıuşa nev' -i dīger ve acı bādāmı dögüp şuyın çıkara şuyından içe (7) kıuşa **Bāb101** kimüñ ki gözi ağrısa görmese fesligen yaprağını dögüp şuyın göze süre (8) nâfi' dūr nev' -i dīger kıarın ağrısıyıcıün yabān armūdın yése nâfi' dūr **Bāb102** (9) kıabz için ağrıyambulü أغریامبلو yaprağın kıaynadup bir pāre bal kıata içe kıabzı yürüde **Bāb103** (10) öksürük için ardıç yemişin kıaynada biber kıata ve dağı şüciyile içe nâfi' dūr nev' -i dīger (11) oğlancuıklar öksürügiyıcıün beş dirhem kıızıl ardıç yemişini üç dirhem havuc toğmın bir buçuk dirhem (12) balıla ma' cün éde yemek yer oğlan olıcağ ana bir finduk miqdārı yédüreler emizce olıcağ (13) anası éki finduk miqdārı yéye bir şabāğda **Bāb104** bir kimesneyi yılan ısırsa (14) kediyi boğazlayup bağırsağların yabāna atup kendüyi güneşde kıuruda basturma éde hācet vağtinde (15) yılan şokana yedüre nev' -i dīger ve sızı için ayaıkları ağrısa kediyi yaşıup kül (16) éde sirkeye kıatup ağrıyan yere süre nâfi' dūr **Bāb105** şaç şağal boyamak için (17) pürnār پُرنار kökin kıaynadup kıoyulunca ve birez kül kıatup ağışam şaçā ve şağala süre kıara eyleye

37b

(1) **Bāb106** defni yaprağın kıaynadup kıavuk ağrısına göbeginden aşığa kıasık üzerine vura (2) def' éde nev' -i dīger her kim defne şuyın içse kıustura nev' -i dīger (3) defne yemişin balıla kıarışdırıp yése öksürüğün def' éde nev' -i dīger kıulağ ağrısıyıcıün (4)

defne şuyın kulağa damzura nāfi' dūr nev'-i dīger ve iç ağrısıyiçün (5) defne şuyın şüciyle içe nāfi' dūr nev'-i dīger sidügi dutulana daḥı (6) defne kökin kaynada şuyın içe eyüdür **Bāb107** istifrāg êtse durmasa (7) sögüt yaprağın döge bir pāre biber kıoya ve birez şüci kıoya şuyından içe def' êde nev'-i (8) dīger her kim kıan tükürse şuyından içe nāfi' dūr nev'-i dīger şogulcanı (9) olana sögüt ağacı kıabın yağa kül eyleye sirke kıatup kıarnına tıla⁸⁰ êde eyüdür nev'-i dīger (10) ayakları ağrıyana şuyından süre nāfi' dūr **Bāb108** kıarın ağrısıyiçün kıızılkuç (11) yemişin yēye nāfi' dūr nev'-i dīger kıızılkuç yaprağın yaşıup kül êde temregüye süre (12) nāfi' dūr **Bāb109** serv yaprağın döğüp bal kıata içe kıavuç ağrısına nāfi' dūr nev'-i (13) dīger kıarın ağrısına süre nāfi' dūr nev'-i dīger öksürük olana içe nāfi' dūr (14) nev'-i dīger ve kıavluç için serv yaprağın kıaynadup üzerine kıosa nāfi' dūr nev'-i (15) dīger serv yaprağın dütsü êtseñ sivri siñek kıaça budaklarından kıaynadup şuyın (16) aķ şaça ve şaķala dürtte kıara êde nev'-i dīger örtleme اُوْرْتَلْمَه için serv yaprağın kepegile (17) kıaynada üzerine ura nāfi' dūr nev'-i dīger ma' ide ki şişe ma' ide üzerine kıoya eyüdür

38a

(1) **Bāb110** öksürük için finduğı döğüp bal kıatup ac kıarnıla yatıcaķ yēse nāfi' dūr nev'-i (2) dīger her kimün başında başbart olsa finduğı yaşıup kıoyun yağıyla ve yāḥūz ayu yağıyla (3) kıarışdura tıla⁸¹ êde nāfi' dūr **Bāb111** rumca lefka⁸² اَلْفَكَّة dedükleri ağacıñ kıabın alup (4) döğüp şuyın çıkıarup siñerleri ağrıyana içürelere nāfi' dūr nev'-i dīger sidügi (5) dutulana ol şudan içe nāfi' dūr nev'-i dīger 'avrat ki yaprağın döğüp (6) şuyın içe ḥāmıle olmaya nev'-i dīger kıulağ ağrısıyiçün yaprağın döğüp (7) ılıcaķ êdüp kıulağa damzura nāfi' dūr **Bāb112** rumca tirkıuke تِرْقُوْكَه dedükleri (8) ağacıñ yemişin döğüp içe kıarın ağrısına nāfi' dūr **Bāb113** dūt ağacıñ yemişin (9) şıķup şerbetin çıkıara birez bal kıata ocaķda ve yāḥūz güneşde bişüre her kim andan yese (10) ma' idede olan aḥlaṭı çıkıara nāfi' dūr nev'-i dīger kıarın ağrısıyiçün (11) ḥām dūt yemişin döğüp şuyıla içe nāfi' dūr nev'-i dīger dūt ağacıñ

⁸⁰ Bu sözcük harekesiz yazılmıştır.

⁸¹ “tıla” sözcüğü burada üstünlü olarak “talā” biçiminde yazılmış ancak doğrusu “tıla” olduğu için o esas alınmıştır.

⁸² Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “kıavak” yazılmıştır.

(12) kökinüñ qabın çıkarup döğüp şuyın içse müstehildür dağı şoğulcanı taşra dökülür (13) ve zehir içene nâfi' dūr nev' -i dīger dūt yaprağın yaqup kül edüp zeyt (14) qatup ocağa yanana ve yāhūz haşlansa üzerine süre nâfi' dūr nev' -i dīger (15) yılan ve 'aqrēb ısırsa döğüp üzerine qoya nâfi' dūr nev' -i dīger diş ağırsına (16) kökinüñ qabın ve yaprağın şuyıla qaynadup ol şudan ağızında duta nâfi' dūr **Bāb114** (17) öksürük için çam ağacı yaprağın tazesin döğüp bal qatup yese nâfi' dūr **Bāb115**

38b

(1) datlu enār hār u raḥbdur qışın yemek nâfi' dūr ma' ideyi ıssıdur ekşi enār yazın yese harāreti def' ede (2) datlusıyla ekşisin bir yere cem' edüp yeyicek cemī' emrāza eyüdür nev' -i dīger (3) qarın ağırsına ekşi nāruñ qabların döğüp yağmur şuyıyla içe nâfi' dūr nev' -i dīger (4) qulaq ağırsına datlu enāruñ şuyından qulağa damzura nâfi' dūr nev' -i dīger (5) diş etleri ağırsına ekşi enāruñ çiçeğin döğüp diş etlerine süre eyüdür nev' -i dīger (6) şoğulcanı olana ekşi enār ağacı kökin qaynadup şuyından içe nâfi' dūr **Bāb116** (7) yabān encir südini cem' edesin ayakları ağıryana süre nâfi' dūr dizleri ağıryana süre süre nâfi' dūr (8) nev' -i dīger yabān encir yaprağın döğüp birez tuz qata ve sirke qata başda olan baş-(9)-barta⁸³ süre nâfi' dūr nev' -i dīger yaprağın döğüp bal qatup bir kimesneyi köpek ısırsa (10) üzerine ura nâfi' dūr nev' -i dīger qarın ağırsına yabān enciri döğüp zeyt yağın (11) qata qarın üzerine süre nâfi' dūr nev' -i dīger ve bel ağırsına ol yağdan süre nâfi' dūr (12) nev' -i dīger bir kimesne derleyüme ol yağdan süre derleye nev' -i dīger (13) yılan ve 'aqrēb ısırsa üzerine ol yağdan süre nâfi' dūr **Bāb117** encir yese ishāl (14) eder bir kimsenüñ boynında çıban gibi nesne çıkşa enciri bakla unıyla qarışdura melhem edüp (15) üzerine qosa nâfi' dūr nev' -i dīger ve sijer ağırsına ve qarın ağırsına süre nâfi' dūr nev' -i (16) dīger öksürük için şuyın içe nâfi' dūr nev' -i dīger öyken ağırsına (17) içe nâfi' dūr nev' -i dīger tatar qurdı için qurı enciri ve sezābı qaynadup

⁸³ "başbart" olarak yazılması gereken sözcük, burada "başbavert" biçiminde yazılmıştır.

39a

(1) yürece ura nāfi' dūr nev'-i dīger bir kimsenüñ qarnı ağırsa şışse quru enc̄iri ve arpa (2) unı ve şüci üçin cem' éde melhem gibi édüp şış üzerine qoya nāfi' dūr nev'-i dīger (3) giciyik içün andan süre nāfi' dūr **Bāb118** hevenk üzümün yemek iştaha getürür (4) nev'-i dīger bir kişi qan tükürse hevenk üzümün yemek nāfi' dūr nev'-i dīger (5) quru üzümü yağmur şuyıyla ısladup hōşāb édüp şuyından içe şusuzluğın giderür (6) nev'-i dīger 'avratuñ memesi ucı ağırya quru üzümü dōgüp üzerine qoya nāfi' dūr **Bāb119** (7) oğlançukların ma'idesi ağırsa yāhūz boynı ağırya bağa ödin ma'ide üzerine ura ve ağıryan (8) yere süre nāfi' dūr nev'-i dīger qulaqdan iriñ aqsa bağa ödin qulağa damzura (9) def' éde nev'-i dīger bir ādem ki şışe bağa qanın içe def' éde **Bāb120** (10) kirpi cigerin quruda dōgüp un éde ol undan şuyıla içe cemī' emrāza nāfi' dūr devādur (11) **Bāb121** bir kişinüñ gözleri harāreti olsa göz üzerine bir pāre qavun qoya nāfi' dūr (12) nev'-i dīger qavunı ve toħmın dōge şuyın ala buğday unıyla qarışdura günde quruda hācet (13) olıcaq 'avratlar anuñla yüzün yuya yumışaq éder nev'-i dīger her kim quşmaq dilese (14) qavun kökin dōge şuyın içe quşdura **Bāb122** taze kirāsı yemek ishāl éder kirās (15) ağacınuñ tefegin quru beksimetile yese yüzünün rengin eyü éder nev'-i dīger ve meşānede⁸⁴ olan (16) taş kirās tefegin dōgüp şüciyile içse meşānesinde olan taş çıkarrur eyüdür (17) **Bāb123** rumca ħamūlū خَامُولُو dedükleri otuñ kökin dōge birez biber qata ve bir pāre bal mūmı

39b

(1) qata ağıryan dişün üzerine qoya nāfi' dūr **Bāb124** ac qarnıla armūd yemek zararlıdır toq qarnıla (2) yemek nāfi' dūr nev'-i dīger ħām armūd yemek iç ağırsına nāfi' dūr nev'-i dīger (3) dimāğı dutulsa armūd yaprağın yaqup kül éde zeyt yağıyla qarışdıra burun delüklerine (4) süre eyüdür **Bāb125** bādam ağacı kökin yaqup kül éde bādam yağıyla qarışdıra 'avratlar yüzine (5) süre yumışada nev'-i dīger bir kimsenüñ başı ağırsa süre nāfi' dūr nev'-i (6) dīger bir kimesne qan dükürse ağızına

⁸⁴ "meşānede" biçiminde yazılması gereken sözcük, "şānede" olarak yazılmıştır.

çoğa nāfi' dūr nev'-i dīger kimūn ki cigeri (7) ağrısa bal kıatup tıla⁸⁵ éde **Bāb126** burun domursa bēzi yağa kül éde sirkeyile kıarışdırup (8) burun delüklerine çoğa nāfi' dūr **Bāb127** her kim sirkeyile dārūyı ağzında çeynese yılanuñ (9) ağzına tükürse bī-ħod ola **Bāb128** yürek ağrısına 'unnāb çekirdegin rumca⁸⁶ (10) saffılu سَفْفَلُو dedükleri otı ve çoğun südin bu üçin kıaynadup şuyın içe eyüdür **Bāb129** (11) öyken ağrısına defne yaprağın ve çoğun boğın cem' éde döğüp ağrıyan yere ura nāfi' dūr **Bāb130** (12) ciger ağrısına alma yaprağın döğüp yumurda şarusın kıoyup birez üzüm bekmezin çoğa ciger üzerine çoğa nāfi' dūr (13) **Bāb131** baş ağrısına şeftālū çekirdeginün için ve tere toğmın ve gögercin boğın cem' éde döge (14) bir pāre sirke kıata ağrıyan başa süre nāfi' dūr **Bāb132** iç ağrısına balı şüciyile içe (15) nāfi' dūr **Bāb133** āvāzı dutulsa sağ yağın yumurda şarusıyıla ve ağriopesi اَغْرُوْپِسِي bir yere (16) cem' éde boynuna süre nāfi' dūr **Bāb134** siñer ağrısına sağ yağı ve ħurma çekirdegin ve (17) çoğun kıuyruğı cem' éde döğüp kıaynada siñer üzerine çoğa nāfi' dūr **Bāb135** uyuz için

40a

(1) kükürd⁸⁷ ve igrupisi اِغْرُوْپِسِي ve bal mūmı ve reçin zeyt yağı ve defne ağacı köki ve böğürtlen yaprağın ve betroselinu (2) ve kendene ve tuz bir yere cem' éde döğüp uyuzla süre def' éde **Bāb136** diş ağrısına yelümķara (3) yaprağın döğüp şuyın kııkarup bir pāre kıaşnı kıatup ve yabān enciri yaprağın döğüp şuyın kıatup (4) ve zencebıl kıatup bir pāre bal kıatup bēz üzerine yağı edüp ağrıyan kıarafına yüzi üzerine çoğa nāfi' dūr (5) **Bāb137** diş ağrısına ħarket éde rumca iktilye اِكْتِيْلِيْه dedükleri otı şüciyile kıaynadup (6) ağzında duta nāfi' dūr nev'-i dīger şakız ağacı eskinu اسْكِنُو ve mersin ve māziyı döğüp bir çölmege (7) kıatup kıaynada ağzında duta nāfi' dūr **Bāb138** bevāşır için ağriopisi اَغْرُوْپِسِي ve tuzı ve şığır (8) ödin bu üçin şol kıadar kıaynada ki yelim gibi ola andan şonra dübüri üzerine çoğa nāfi' dūr **Bāb139** (9) 'avrat ki gebe ola kıarındaki oğlan érkek midür kıız mıdur bilmek dilesen yüzine nazar édesin yüzi (10)

⁸⁵ “tılā” sözcüğü burada üstünlü olarak “talā” biçiminde yazılmış ancak doğrusu “tılā” olduğu için o esas alınmıştır.

⁸⁶ “rumca” sözcüğü burada “rumça” biçiminde “ç” ile yazılmıştır.

⁸⁷ “kükürd” biçiminde yazılması gereken sözcük “küküd” olarak yazılmıştır.

hüb ise erkekdür hüb degülse kızdur ve sağ memesi şol memesinden berk ise erkekdür (11) eger berk degül ise ve hem kara ise kızdur **Bāb140** ‘avratañ südi olmasa zūhū⁸⁸ زوقو (12) dedükleri otı kaynada şuyın içe ve kendü yeşe eyüdür **Bāb141** kıl bitmesine kenevür kökin (13) alup kaynadup ve ayu yağın katup başa süre şacı uzada **Bāb142** şoğulcan için (14) lūpanāriya لُوپَنَارِيَه dedükleri otı ve şakız ağacı yaprağın balıla döğüp üzerine kıosa kırıla **Bāb143** (15) demregü için betroselinu dedükleri otı tuzi ısıcağ edüp üzerine kıoya nāfi‘dür **Bāb144** (16) sidügi dutulana ağı ağacı yaprağın ve ağıryu märeşū اغريوماره ve şinerlü yaprağ ve topalak⁸⁹ ve riğāni رِغَانِي (17) ve buliterik بولى تريك ve kendene vaşak yaprağın bunları şuyıla kaynada üç paydan bir pay kıalınca

40b

(1) andan şonra dārçin ve zencebil kıoya içe def‘ éde **Bāb145** donuğ görür göz (2) için serv ağacı yaprağın döğüp bal katup gözün kıapağı üzerine kıoya nāfi‘dür nev‘-i diğeri (3) märeşe مَارَه كَه kökin şuyıla kaynada ol şu ile gözün yuya nāfi‘dür **Bāb146** öksürük için (4) safkılu سفقلى ve anaşū اناشو bu ekisin döğüp şuyın içe nāfi‘dür **Bāb147** talağ için rumca⁹⁰ (5) mirhıla مِرْحَلَه dedükleri otuñ kökin şüciyile kaynada içe nāfi‘dür **Bāb148** boyun ağırsına (6) kıızıl sūsam balıla cem‘ éde boyun üzerine kıoya nāfi‘dür **Bāb149** dilçik için yabān (7) encir yaprağın döğüp boyun üzerine kıoyasın eyüdür **Bāb150** dudak çatladığı için (8) kikizi كِكِيْزِي nām otı döge bir päre bal mūmı katup ve birez ıgrupisi اِغْرُوْپِسِي ocağa kıoya erisün dudak (9) üzerine ura nāfi‘dür **Bāb151** örtleme اُوْرْتَلْمَه için serv ağacı yaprağın kaynadup ve geyik boynuzın (10) yağıp ısırğan dikenini döğüp yumurda şarusın kıoya andan şonra ağıryan yere tılā⁹¹ éde nāfi‘dür (11) **Bāb152** oğlan doğurmayup ‘avrat kıarnında ölse keçi südin şüciyile içe (12) oğlan düşe nev‘-i diğeri kıatır dırnağın ‘avratañ altına dütsü éde oğlan (13) düşüre **Bāb153** bir ħasta uyumasa mārūl toğmin döğüp şu içine kıoyup (14) andan şonra defne yaprağın ve yāhūz mersin yaprağın kaynadup şu ile ayakların yuyup

⁸⁸ Metin boyunca “zūhū” biçiminde yazılmış olan sözcük sadece burada “zūkhū” olarak yazılmıştır.

⁸⁹ “topalak” biçiminde yazılması gereken sözcük “topalan” olarak yazılmıştır.

⁹⁰ “rumca” sözcüğü burada “rumça” biçiminde “ç” ile yazılmıştır.

⁹¹ “tılā” sözcüğü burada üstünlü olarak “talā” biçiminde yazılmış ancak doğrusu “tılā” olduğu için o esas alınmıştır.

andan sonra (15) süciyile mārūl tohmin ayağına süre nāfi' dūr **Bāb154** bel ağrısı için defne (16) yemişinden on sekiz dāne yemiş al her bir günde altı dānesin dögüp südile veyā sükerle ve yā-(17)-hūz balıla içe üç gün içe tā ki on sekiz tamām ola nāfi' dūr **Bāb155** bevāşır için

41a

(1) dübürine kalem kıoya ve revedünyegi رَوْدُنْيَكِي dedükleri nesneyi kıor üzerine dütsü éde dütüni içerü gide (2) nāfi' dūr **Bāb156** öksürük için hıyār tohmin ve kıavun çekirdegin ve kıabağ çekirdegin (3) südligen şuyıla bir pāre ışlada ve saħğ éde şıka şuyın ala ve nebāt süker kıata içe ve hastaya (4) içüre nāfi' dūr nev'-i diğer öksürük için ığrupisi اغروپسى kıaynada bal kıata ısıcağ içe (5) nāfi' dūr **Bāb157** uyuz için kükürd⁹² ve jıve bunları sirkeyile ve zeyt yağıyla cem' éde (6) süre nāfi' dūr nev'-i diğer kükürd ve pelid küli ve zerdālū kıurusı ve zeyt yağı bir yere cem' (7) éde güneşe kıarşı süre def' éde nev'-i diğer defne yağın süre nāfi' dūr **Bāb158** (8) oğlan şarplansa gögercin bokın 'avratuğ altına tütsü éde andan sonra lazez لَارَز ve kıığ daşra (9) deye hemān sā' at doğura inşāllāh **Bāb159** giciyik için kıaya kıoruğın süre (10) nāfi' dūr **Bāb160** 'avratuğ südi olmaya tereyi inek südiyile kıaynada içe dört gün (11) südi gele nev'-i diğer māreşū مَارَه تُو ve anaşū⁹³ اَنْتُو ve kimnūn ve bal bunları süciyile içe südi (12) gele **Bāb161** kıoñaq gidermesine şurunc şuyından başına süre nāfi' dūr nev'-i (13) diğer pazu yaprağın döge şuyından ala günlük kıata ve zeyt yağı kıata ve süci kıata (14) başa süre kıoñaq gide nāfi' dūr **Bāb162** ısıtma için şurunc şuyıyla mürekkeb (15) şuyın cem' éde içe nāfi' dūr **Bāb163** kıarın ağrısına kıoruğ şuyın içe nāfi' dūr (16) nev'-i diğer gül tohmin kıaynada şuyın içe nāfi' dūr nev'-i diğer mirhılanuğ مِرْحِلَانُو (17) yemişin ve kııçegin süciyile kıaynada içe nāfi' dūr **Bāb164** baş ağrısına kendene kökin

⁹² 41a/5 ve 6. satırlarda, "kükürd" biçiminde yazılması gereken sözcük "küküd" olarak yazılmıştır.

⁹³ Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına "yabāni anaşon, rāzyāne" yazılmıştır.

41b

(1) zeyt yağıyla kaynada yağından başa süre eyüdür **Bāb165** qarın şişe kettān toḥmın
 (2) döge ve kepek ve bal qata kaynada qarın üzerine yaqū êde nāfi' dūr **Bāb166** ḥasta
 ki uyumasa (3) acı bādām yağın alnına süre eyüdür uyuya **Bāb167** baş ağrısına ki
 serāseme olur (4) dendrolivānio ذندرووليوانو ve mersin ve iskenū اسكنو ve luasetbe لعاستبه
 ve kebsū كبسو ve serv qozagın agruyumlazana اغريوملزانه ve biber ve ulḥū-(5)-nū
 اولحونو ve şu kerdemesi ve bir avuç tuz bir yere cem' êde döge ḥastanuḥ başına qoya
 nāfi' dūr **Bāb168** (6) şağırluḡiçün quzğun ödin qulağa damzura nāfi' dūr nev'-i diğēr
 davşan ö-(7)-din qulağa damzura nāfi' dūr **Bāb169** ağız qoqusına quru güli⁹⁴ (verd)
 yaqa kül êde diş (8) etlerine süre ağız qoqusın def' êde **Bāb170** demregü içün enār
 ağacı ve pelid ağacı yaqa (9) kül êde tuz qata temregi üzerine qoya nāfi' dūr **Bāb171**
 'avratuḡ içinden qan gele durmaya (10) çividi ve kelem toḥmın ve dūt yemişi toḥmın
 şüciyile içürelər sâkin ola **Bāb172** (11) qarın ağrısına eski peynir ve sezâb şüciyile
 içe nāfi' dūr **temmet** (12) şemsiyye ḥisâbı üzre eyyâm-ı nahisât bildürür

(13) sitevrî ستورى	1	3	8	9	9	2
aḥtevrî اختورى	53	11	23	26		
(14) noeri نوپورى	5	8	11	15	20	23
(15) dikevrî ديكورى	1	6	14	24	27	
(16) yanârî ينارى	4	20	65	4	29	
(17) felvâr فلوار	4	9	16	19	23	26

42a

(1) mart مارت	4	13	16	20	23
(2) abril ابرل	6	8	22	30	
(3) mâyıs مایس	3	6	20	22	25
(4) eyünis ايؤنيس	3	6	12	18	21
(5) eyülis ايؤليس	4	6	18	22	26

⁹⁴ Sözcüğün üzerine işaret konulmuş, sayfa kenarına “verd” yazılmıştır.

(6) **ağustos** اغوستوس 4 6 15 19 28

(7) bu eyyāmlarda bir kimse hasta olsa şıhhat bulmaya evlenürse mübârek olmaya oğlan dünyaya (8) gelse ‘ömri uzun olmaya sefere gitse gèrü gelmeye bu günler cimā‘ işe yaramazdur hâzer etmek gerekdür (9) **mübârek olan günleri bildürür** (10) hâk sübhâne ve te‘âlâ bu günleri muhammedi muştafâya bildürdi ki benî isrâ’ile bildüre her ne iş ki dutmak (11) isteyeler şatmak ve almak ve binâ ve nikâh ve mu‘allime oğlan vèrmek ve sefere ve ticârete her ne ki maqşudı eyüdü

(12) **sitevrî** ستوری 13 15 22 28 30

(13) **ahtevrî** اختوری 7 8 10 20 27

(14) **noerî** نوری 4 6 9 16 19

(15) **dikevrî** دیکوری 5 9 13 15 25

(16) **yanârî** یناری 3 7 19 23 24

(17) **felvâr** فلوار 2 17 22 25

42b

(1) **mart** مارت 1 12 14 15 24

(2) **abril** ابرل 4 7 11 15 23

(3) **mâyıs** مایس 1 4 9 13 23

(4) **eyünis** ایونیس 1 4 7 11 15

(5) **eyülis** ایولیس 8 10 17 20 29

(6) **ağustos** اغوستوس 2 7 12 16 24⁹⁵ **temmet**

(7) **peyvîne** پَیوینَه nām otuñ ne aşıldur ve ne yêrde olur ve ne hâşşiyeti vardır bildürür

(8) peyvîne پَیوینَه cemî‘ otlaruñ anasıdur yüce dağlarda olur kıyту yêrde yalım kıaya altında ol otuñ yapraqlarınuñ (9) teveccühi aşâgadur aq çiçeği vardır köki âdem barmaqlarına beñzer bu ot çok nesneye nâfi‘dür hâşşiyeti çokdur (10) evvel hâşşası budur kim bir kimsenüñ nuñkı dutulsa söylemege kâdir olmasa bu otuñ kökinden ağzına (11) ve yüzine tütü eđe eyüdü ve her kim kökinden götürse aña sihr kâr etmeye ve dağı her kim kökinden götürse (12) yılandan ve kıyandan ve ‘akrebden korkmaya her kim kökin ve yaprağın evde tütü êtse ol eve cin peri (13) gelmeye

⁹⁵ Metinde 24 yazılması gerekirken 64 yazılmıştır.

kökin ve tohumun içmek cemîc emrâza nâfi c dür ve dağı bir kimsenüñ ıalakaı olsa ol otu sağı (14) dizine bağılaya ıalakaı gide ol otdan kapununuñ üst eşigine ve alt eşigine kosa ol eve hiç (15) hastalık kâr etmeye ve her kim kökin ve tohumun ve yaprağıın götürse begler selâtinler gözine şirin görüne (16) ve dutarı olan ay yeşisinde ol otuñ kökinden yese ve kendüye tütsü ede şıhhat bula (17) **peyvînenüñ پیوینه نُوكْ ne vechile çıkaracağıın beyân eder**

43a

(1) peyvîneyi پیوینای çıkarılmazdan evvel yedi şabâh ot üzerine vara bu isimleri okuya ħüt خُوت aĥaf اَحْف (2) iyâp ایآپ iyâf ایآف belĥ بلخ sülkâm سُولْقَام mûĥ مُوْخ timm تَمّ liyâr لیآر aĥru اَحْرُو afât أَفَات (3) lirĥâm لِرْحَام sirf سِرْف talĥa طَلْحَه amîn آمِن amîn آمِن amîn آمِن bu isimler ĥalzayıku خَلْذَائِكُو dilinedür (4) okuya ağıustosuñ on beşinde çıkarmağ başlaya güneş parşanbu پَارْتَنَبُو adlu burcdan çıkıcağ (5) çıkarmağa şürü c etmek gerek ağıustos on beşinde güneş parşanbu پَارْتَنَبُو burcdan çıkar (6) diğere bir ot dağı vardır ki urşiperstra اورثی پرسترا dەرler bir kimsenüñ başı ağırsa ol (7) otdan bir ĥalka edüp başına koya sâkin ola dağı ol otu dögse sirkeyile cem c etse (8) başa süre ağırsın def c ede ve dağı her kimüñ ağızı ve dişleri ağırsa bu otuñ kökin dögüp (9) ağızına koya nâfi c dür ve her kim ol otu zeyt yağıyla kâynada ĥastanuñ dökülen saçına (10) süre saçı dökülmeye döküleni gerü bite **bu faşıl kan aldurmağı beyân eder** (11) evvel gün kan aldursa ĥummâ zaĥmetin getirür **ekinci** gün kan aldursa bedeni za c if (12) düşürür **üçünci** gün kan aldursa beden za c if olur mevte ihtinâc olur **dördünci** gün kan (13) aldursa ölse câ c izdür **beşinci** gün kan aldursa c ağıl-ı zâ c il olur ve beden za c if olur (14) **altıncı** gün kan aldurmak eyüdür tendürüst olur **yedinci** gün aldurmak yaramazdur uyĥu getirür beden süst olur **sekizinci** gün yaramazdur bedende renc ĥâşıl olur (15) **toğuzıncı** gün yaramazdur uyuz olur **onuncı** gün yaramazdur şarılık ĥâşıl olur **on birinci** (16) gün eyüdür cemî c derde **on ekinci** gün eyüdür cemî c a c zâlarda olan emrâz için **on üçünci** (17) gün eyüdür beden semürür **on dördünci** gün yaramazdur kan aldursa ĥasta ölür **on beşinci**

43b

(1) gün kan aldursa eyüdü beden marazdan kurtulur **on altıncı** gün yaramazdur a' zāya lerze vāki' (2) olur **on yedinci** gün eyüdü kan aldursa beden tendürüst olur **on sekizinci** gün eyüdü bedene kuvvet (3) vürür **on tokuzuncu** gün yaramazdur bedeni süst olur **yegirminci** gün yaramazdur âdem ölüm haddine (4) gelir **yegirmi birinci** gün eyüdü a' zā tendürüst olur **yegirmi êkinci** gün eyüdü a' zālarda marazı (5) def' êde **yegirmi üçüncü** gün eyüdü beden kuvvetlü olur ve tendürüst olur **yegirmi dördüncü** gün eyüdü cemī' (6) emrāza **yegirmi beşinci** gün eyüdü ' aql-ı kâmil olur **yegirmi altıncı** gün eyüdü a' zālar gerinmek-(7)-ligi def' êde **yegirmi yedinci** gün yaramazdur beden za' if olur **yegirmi sekizinci** gün eyüdü beden tendürüst (8) olur **yegirmi tokuzuncu** gün yaramazdur cemī' maraz hareket êder otuzuncu gün yaramazdur nāgah ölür (9) **temmed** (10) **gurre-i yanār** يَنَار **yekşenbih gün vāki' olsa** ekin biçin eyü ola dört ayaklıya kırın gele bal çok ola (11) üzüm eyü ola pireler kırılı **düşenbih gün vāki' olsa** kış eyü ola yumışak ola yaz ve yay ayları (12) yağmurlu ola üzüm eyü gele bal az ola mergi mefâcât çok ola **seşenbih gün vāki' olursa** (13) kış katı ola ilk yaz kuraklık ola güz yağmurlu ola ekin biçin yaramaz ola yemiş çok ola dört ayaklı eyü ola (14) begler kırılı çok gemiler garğ ola bal miyâne ola **çeharşenbih gün vāki' olursa** kış eyü ola ya' nī ne yavuz ne yumışak ve ne baş (15) ola rūzigār eyü gele ilk yaz yağmurlu ola yay ayları kurağ ola ekin biçin eyü gele üzüm çok ola hayvānāt uyana arılara ölüm gele **pençşenbih gün vāki' olsa** kış katı ola (16) ilk yaz yellü ola ekin biçin eyü gele begler kırılı **cum'a gün vāki' olsa** kış katı ola ilk yaz yağmurlu ola ekin biçin yaramaz gele güz kurağ ola üzüm çok ola ceng ola yigitlere ölüm gele (17) ve oğlancuğlar kırılı **şenbih gün vāki' olursa** kış katı ola ekin az ola ilk yaz ve yay aylarında yel ola güz hastalık ola hayvānāt kırılı üzüm çok ola **temmet** 956

DİZİN

abril: < Gr. Nisan, yılın dördüncü ayı.

a. 42a/2, 42b/2.

ac: Aç.

a. karnıla 11b/17, 20b/6, 21b/14, 22a/14, 22b/9, 23a/1, 2, 23b/3, 9, 24a/1, 5, 6, 9, 10, 24b/15, 16, 25a/1, 6, 8, 10, 26a/12, 27a/13, 15, 16, 28a/2, 28b/15, 17, 29a/13, 29b/4, 6, 9, 10, 37a/5, 38a/1, 39b/1.

acı: Acı.

a. 28a/13; a. defne çiçeğin 14a/13; a. defne yaprağın 3b/13, 16b/3.

acı bādām: Acı badem.

a. 27a/11; a. yağın 41b/3; a. yağınun 35b/17; a.-ı 4a/3, 7b/7, 10a/12, 36a/1, 37a/6.

aç-: Açmak, çözmek, sökmek.

ķabzın a.-a 11a/16; a.-a 33a/9.

açıl-: Açılmak, ferahlamak.

ķabzı a.-a 17a/10, 34b/4; a.-a 7b/7, 12a/8, 8, 17a/3, 20a/4, 6, 8; a.-masa 7a/16, 12a/7, 15a/12, 20a/3, 20a/6; a.-maz 7b/5; a.-sa 2b/10, 13b/15.

ad: Ad, isim.

a.-ına 28b/9; a.-lu 43a/4.

‘**aded:** < Ar. Sayı.

‘ a. 17a/14.

ādem: < Ar. İnsan.

ā. 3a/5, 39a/9, 43b/3; sıtma dutan ā.-e 13a/9, 36a/5; ā. barmaklarına 42b/9; ā.-ünj dübürine 11a/16; ā.-de 33a/9; ā.-e 11b/1; ā.-i 13a/3, 14b/17, 15b/5; ā.-ünj 15b/3, 28b/8.

ağ: Ak, beyaz, göz akı; katarakt; krş. *aķ*.

gözine a. düş- 18b/14; gözlerinde a. ol- 23b/10; gözlerine a. düş- 26a/1; ‘unnāb a.-ı yaprağın 35a/6; yüzi a. eyle- 2a/7, 8b/7; a. bulut 24b/3; a. düş- 5b/4; a. gögercin yavrusın 26a/1; a. üzümün ķıbuğın 15b/11.

ağac: Ağaç; krş. *agac*.

a. 35a/11; ağı a.-ı yaprağın 40a/16; alma a.-ı kabın 14a/12; ardıç a.-ının yağın 36a/17; ayıt a.-ının tohumun 24b/15; bādām a.-ı kökin 39b/4; çam a.-ı yaprağın tazesin 38a/17; çınār a.-ının taze yaprağın 14b/9; defne a.-ı köki 40a/1; dūd a.-ı kabını 24b/5; dūd a.-ı kökin 11b/9; dūd a.-ı yaprağın 27a/2; dūd a.-ının kökin 24b/16; dūt a.-ının kökinün kabın 38a/11; dūt a.-ının yemişin 38a/8; ekşi enār a.-ı kökin 38b/6; enār a.-ı 41b/8; enār a.-ının yaprağın 7a/5; encir a.-ının kabın 12a/7; kirās a.-ının şakızın 8a/1; kirās a.-ının tefegin 39a/14; kirās a.-ının zamḥuñ 6b/12; kōz a.-ı 8b/1; kōz a.-ı kabın 4a/11; pelid a.-ı 41b/8; şakız a.-ı 40a/6; şakız a.-ı yağın 36b/14; şakız a.-ı yaprağın 40a/14; serv a.-ı yaprağın 40b/2, 9; söğüt a.-ı kabın 37b/9; taze çam a.-ı yaprağın 24a/7; zeytūn a.-ının yaprağın 7a/6; zeytūn a.-ının zamğın 14a/9; a. çürüğün 36b/16; a.-uñ 38a/3, 8.

ağaç: Ağaç; krş. *agac*.

a. bat- 22b/13; a. çürüğü 30b/10; a. havān 36a/1; a.-lara 3b/12.

ağarba: ?

a. 32b/9.

ağır-: Ağrımak; krş. *agrı-, agru-*.

kulak a.-uñ 1b/12; a.-ursa 12b/10.

ağız: Ağız.

a. 6a/15; a. ağrısı 1b/14; a. ağrısına 6b/1; a. ağrısıyiçün 1b/14, 3a/9, 6a/15, 6b/2, 17a/11, 33a/11, 16; a.-ı(ağzı) içine 23a/17; a.-ı(ağzı) şulan- 18a/9, 22b/7; a.-ı(ağzı) şuyı aq- 29a/5; a.-ın(ağzın) yu- 32a/7, 36b/2; a.-ına(ağzına) qo- 39b/6, 43a/9; a.-ında(ağzında) çeyne- 32a/1, 39b/8; a.-ında(ağzında) dut- 17a/12, 24b/7, 34a/3, 35a/6, 38a/16, 40a/6, 7; a.-ının(ağzının) içi 6b/15; a.-ının(ağzının) içi şiş- 2a/1 a. içinde 6a/13, 7a/3; a. içine 6a/14, 15; a. qoqusın 1b/15, 6b/7, 41b/8; a. qoqusına 41b/7; a. qoqusıyiçün 29b/17, 31b/2; a.-uñ(ağzuñ) içine 8a/2; a.-uña(ağzuña) dut- 7a/5; a.-uña(ağzuña) qo- 6b/4, 11, 7a/7, 26a/7; a.-uñda(ağzuñda) çeyne- 4b/1, 8a/13; a.-uñda(ağzuñda) dut- 8a/14, 20b/7, 21b/8, 9, 24b/5, 26a/8; a.-uñda(ağzuñda) qo- 25a/3; a.

yanķusıyıcıun 19a/2, 26b/9; a.-da 2a/1, 6b/2, 14, 26b/9, 10, 11; a.-dan 30b/4; a.-ı(ağzı) 43a/8; a.-ına(ağzına) 36b/8, 39b/9, 42b/10; a.-ından(ağzından) 31b/17, 35b/1.

ađlakūrızū: ?

a. 8a/5, 28b/15, 33a/12; a. kökin 22a/14; a. otı 10b/17; a. otın 11a/1.

ağrı: Ağrı, hastalık.

a. 21b/7; ağız a.-sı 1b/14; ağız a.-sına 6b/1; ağız a.-sıyıcıun 1b/14, 3a/9, 6a/15, 6b/2, 17a/11, 33a/11, 16; ayağ a.-sıyıcıun 18a/2, 22a/3; ayağ a.-sıyıcıun 30b/17; bağarşuğ a.-sıyıcıun 17b/17; bağırşak a.-sıyıcıun 21b/12; baş a.-sına 36a/3, 10, 39b/13, 41a/17, 41b/3; baş a.-sıyıcıun 1b/2, 4, 5, 3a/11, 3b/10, 4a/2, 17b/10, 13, 17, 18a/16, 18b/2, 12, 19a/5, 20b/3, 21a/13, 21b/11, 23b/1, 13, 25b/7, 27a/17, 29b/16, 31a/6, 31b/1, 2, 35a/4; bēl a.-sına 38b/11; bēl a.-sıyıcıun 26b/6, 30a/17, 31b/6, 32b/16, 34b/15, 40b/15; bel a.-sıyıcıun 19a/2, 31a/14; boğaz a.-sıyıcıun 2a/11, 9b/11, 19a/12, 28b/8; boğazlağu a.-sıyıcıun 2a/3, 19a/10; boyun a.-sına 40b/5; boyun a.-sıyıcıun 18b/2, 23b/15, 31a/12; böbrek a.-sıyıcıun 2b/4; bögrek a.-sıyıcıun 18a/3, 22a/5; böyreke a.-sıyıcıun 18a/12, 23a/2; burun a.-sıyıcıun 1b/12, 6a/1; ciger a.-sına 36a/13, 39b/12; ciger a.-sıyıcıun 2a/13, 10a/12, 31a/5; dil a.-sıyıcıun 1b/13, 6a/12, 17b/11, 20b/7; diş a.-sın 7a/7; diş a.-sına 38a/15, 40a/2, 5; diş a.-sıyıcıun 2a/2, 7a/3, 17b/16, 16, 18a/2, 17, 18b/15, 21b/7, 8, 22a/1, 23b/7, 26a/6, 30a/16, 31a/3, 7, 7, 34b/12; diş eti a.-sıyıcıun 35a/5; diş etleri a.-sına 38b/5; ek yerleri a.-sıyıcıun 18a/1; eyegü a.-sıyıcıun 31a/5; göbek a.-sıyıcıun 2b/5, 17b/15; göğüs a.-sıyıcıun 29b/10; göz a.-sıyıcıun 1b/9, 9, 10, 5a/11, 14, 16, 17b/11, 13, 18a/4, 18b/10, 19a/2, 20b/9, 21a/10, 22a/11, 25a/1, 30a/17, 30b/6, 12, 34b/17, 35b/9, 36b/15; iç a.-sı 31b/11; iç a.-sına 35a/15, 39b/2, 14; iç a.-sıyıcıun 2a/13, 2b/1, 10a/13, 11b/7, 18a/11, 29b/15, 30a/2, 15, 31a/6, 32b/1, 33a/11, 34b/6, 37b/4; şarın a.-sına 37b/13, 38a/8, 38b/3, 10, 15, 41a/15, 41b/11; şarın a.-sıyıcıun 18a/12, 30a/1, 8, 10, 30b/1, 15, 16, 31a/3, 17, 32a/11, 33b/2, 16, 35a/2, 9, 37a/1, 8, 37b/10, 38a/10; şavuğ a.-sına 35a/2, 37b/1, 12; şavuğ a.-sıyıcıun 30b/14, 15; şulağ a.-sına 36a/8, 11, 38b/4; şulağ a.-sıyıcıun 1b/11, 11, 5b/1, 5, 8, 12, 17b/12, 12, 12, 18a/15, 19a/16, 20b/14, 21a/2, 4, 23a/15, 29a/10, 30a/5, 12, 33a/2, 34a/7, 35b/8, 11, 37b/3, 38a/6; şurşak a.-sıyıcıun 2a/9, 9a/3, 18a/7, 22b/4; ma^cide a.-sıyıcıun 19b/1, 1, 1, 29a/17, 29b/2, 4; mağ^cad a.-sıyıcıun 17b/13, 18a/6; meşaşıl

a.-sıyıçün 35b/6; meme a.-sıyıçün 17b/15; omuz a.-sıyıçün 2a/4, 7b/7; omurga a.-sıyıçün 2b/2, 11b/12; öyken a.-sına 38b/16, 39b/11; sişer a.-sına 36a/3, 6, 38b/15, 39b/16; sişer a.-sıyıçün 19a/4, 19a/13, 27a/4, 30b/16, 31a/7, 34b/13, 35b/5; sişir a.-sıyıçün 18a/5, 33a/13; tımağ a.-sıyıçün 18b/10; yan a.-sıyıçün 18a/3, 22a/6; yarım baş a.-sıyıçün 1b/2, 4, 3a/16, 3b/15, 19a/11, 28a/14; yürek a.-sına 39b/9; yürek a.-sıyıçün 2a/12, 10a/10, 18b/3, 19b/2, 23b/16, 29b/10, 31a/5, 31b/4; a.-sın 5b/2, 43a/8.

ağrı- Ağrımak; krş. *ağır-*, *ağru-*.

‘avratuñ emcegi a.-ya 21b/1; ‘avratuñ memesi ucu a.-ya 39a/6; ayakları a.-sa 37a/15; ayakları a.-yana 37b/10, 38b/7; başı a.-sa 32a/2, 39b/5, 43a/6; boğazlağunun iç yüzi a.-sa 7a/11; boğazlağusu a.-sa 28a/12; boş yerleri a.-sa 2b/4, 12a/12; boynu a.-ya 39a/7; böbrekleri a.-sa 12a/9; cigeri a.-sa 39b/6; dişinüñ eti a.-sa 36b/2; dişleri a.-sa 43a/8; dişleri eti a.-sa 34a/2; dizleri a.-yana 38b/7; ek yerleri a.-sa 30b/12; göbegi a.-sa 12a/14, 21b/6; göz a.-sa 26b/11; gözi a.-sa 31b/13, 37a/7; gözün çapağları a.-sa 36b/12; karnı a.-sa 22b/17, 39a/1; kulağ a.-ya 5b/15; kurşığı a.-sa 9b/2; mağ^c ad a.-sa 18a/16; mağ^c adı a.-sa 21a/8, 22b/1, 23b/3; oğlancuğların ma^c idesi a.-sa 39a/7; sekirdenleri a.-sa 11a/10; sişerleri a.-sa 22a/15, 28b/13, 34a/6; sişerleri a.-yana 38a/4; tımağları a.-sa 25a/3; yanı a.-sa 18a/13, 23a/7; a.-yan ayağa 37a/3; a.-yan baş 28a/15; a.-yan başa 20b/3, 32a/3, 36a/16, 39b/14; a.-yan dişün 39b/1; a.-yan göz 20b/11; a.-yan göze 5a/15, 25a/2; a.-yan sişer 28b/14; a.-yan tarafına 40a/4; a.-yan yere 23a/8, 26b/7, 8, 27a/6, 37a/16, 39a/7, 39b/11, 40b/10; a.-yan yeri 19b/12; a.-yan yerün 12a/13; a.-sa 25a/13; a.-ya 6a/16; a.-yup 20b/11.

ağrıyambili: < Gr. *agriambeli/agrio ambeli/agrambeli* Üzüm (*Clemmatis flammula*); krş. *ağrıyambli*.

a. 33a/1.

ağrıyambli: < Gr. *agriambeli/agrio ambeli/agrambeli* Üzüm (*Clemmatis flammula*); krş. *ağrıyambili*.

a. yaprağın 37a/9.

ağrıyu: < Gr. *agriyo/agriou* Yabani.

a. 40a/16.

ağrıyustafze: < Gr. Koruk.

a. 32a/1; a.-nün şuyın 20a/12; a. şuyın 20b/1; a.-yi 4b/17, 14a/6, 14, 26b/10, 29a/6.

ağriyanķuriye: < Gr. Eşek hıyarı, kabakgillerden, yabancı tırmanıcı, otsu bir bitki, acı kavun (Ecballium elaterium).

a. kökin 20b/8.

ağru-: Ağrımak; krş. *ağrı-*.

a.-r 27b/14.

ağriopisi: < Gr. *agriopisi/pissitis* Yabancı üzümlerden yapılan bir şarap. Galenos'un hastaları tedavide kullandığı doktor şarabı olarak bilinen şarap; krş. *ağriopesi, igrupisi*.

a. 40a/7.

ağriopesi: < Gr. *agriopisi/pissitis* Yabancı üzümlerden yapılan bir şarap. Galenos'un hastaları tedavide kullandığı doktor şarabı olarak bilinen şarap; krş. *ağriopisi, igrupisi*.

a. 39b/15.

ağruyumlazana: < Gr. Yabancı patlıcan (Solanum elaeagnifolium).

a.41b/4.

ağriyuzafni: < Gr. *agriodafni/agria daphni* Yabancı defne (Laurus nobilis).

a. yaprağın 33b/3.

ağsır-: Aksırmak; krş. *ağsur-*.

a.-acağı gel- 11b/13; a.-amasa 11b/14; a.-ımasa 2b/2.

ağsur-: Aksırmak; krş. *ağsır-*.

a.-a 11b/14.

ağru: Zehir, ağı.

a.-y1 16a/9.

ağru ağacı: Zakkum ağacı.

a. a. yaprağın 40a/16.

ağula-: Zehirlemek.

a.-salar 3a/2, 16a/7.

ağustos: < Lat. Ağustos, yılın 31 gün süren sekizinci ayı.

a. 42a/6, 42b/6, 43a/5; a.-uñ 43a/4.

ağlat: < Ar. Karışım.

a. 30b/16; a.-ı 38a/10.

ağşam: Akşam.

a. 25b/3, 29a/12, 37a/17; her a. 6b/4.

ağtevrî: < Lat. Ekim, yılın onuncu ayı.

a. 41b/13, 42a/13.

ağ: Ak, beyaz, göz akı; katarakt; krş. *ağ*.

a. 19b/15; göze a. düş- 1b/7; yumurda a.-ını(ağını) 13b/8; yumurda a.-ıyıla(ağıyıla) 4b/11, 22b/11; yumurdanuç a.-ın(ağın) 14b/8, 19b/5, 6, 7, 12, 20b/1; yumurdanuç a.-ıyıla(ağıyıla) 11a/17, 20a/3, 7, 20b/4; a. çiçeği 42b/9; a. düşen göze 4b/4; a. düş- 4b/12; a. ebegömeçinüñ kökin 7a/3; a. gögercin necisin 4b/13; a. mermeri 20a/7; a. reçinden 36b/10; a. saç boya- 33a/10; a. saç 32a/15, 33a/10, 37b/16; a. şağal 33a/10; a. şoğanı 22b/2, 24b/2; a. tavuğ yumurdası şarusıyıla 23b/2.

ağ-: Akmak.

ağzı şuyı a.-sa 29a/5; kan a.-a 17b/7, 20a/1; kan a.-duğı tarafına 6a/4; kan a.-sa 13b/16, 17b/12, 21a/1, 27b/4, 33b/15; şalyār a.-sa 30b/4, 32a/1, 35b/2; a.-sa 5a/8, 24a/6, 29a/8, 39a/8.

‘**ağl:** < Ar. Akıl.

‘a.-ı kāmīl ol- 43b/6; ‘a.-ı perākende ol- 18a/8, 22b/6; ‘a.-ı zā’īl ol- 18a/2, 22a/1, 43a/13.

ağnizā: < Gr. Isırgan otu (*Urtica dioica*).

a. toğmın 13a/3; a. yaprağın 12a/5.

‘**ağreb:** < Ar. Akrep.

‘a. 33a/16; ‘a. ısır- 16a/11, 30a/11, 34a/4, 35b/4, 38a/15, 38b/13; ‘a. şoğ- 32b/6; ‘a.-den 42b/12; ‘a.-i 3a/2, 16a/10.

ağsāy: < Gr. *acetabulum* 0.684 litre ağırlığında bir ölçü birimi; krş. *ağsāy*.

bir a. 19b/14, 14; eki a. 19b/14.

aḳsāy: < Gr. *acetabulum* 0.684 litre ağırlığında bir ölçü birimi; krş. *aḳsāy*.

buçuk a. 26b/5; dört a.-ı 26a/3.

al-: Almak.

a. 27a/8, 40b/16; ған a.-asın 25a/13; ған a.-up 26a/2; şavuқ a.-sa 31b/9; şuyın a.-a 41a/3; a.-a 39a/12, 41a/13; a.-asın 4a/9, 8b/2, 4, 12a/10; a.-duğı 9b/17; a.-maқ 42a/11; a.-up 3a/13, 14, 5a/14, 5b/16, 17, 6a/9, 11, 8a/1, 8b/4, 11a/12, 12b/11, 13b/16, 14a/9, 17a/13, 14, 15, 21a/4, 23b/13, 24b/11, 28b/17, 29b/8, 36a/10, 36b/14, 38a/3, 40a/13.

alaca: Alaca, alacalı.

a. alaca ol- 16a/3, 3; a. belür- 2b/9, 13b/10; a. ol- 30b/1, 34a/11, 35a/6, 36a/12; a.-lara 13b/11.

aldur-: Aldırmak.

ған a.-a 26b/16, 28b/9; ған a.-asın 27b/16, 28a/12; ған a.-mağı 43a/10; ған a.-maқ 43a/14; ған a.-sa 43a/11, 11, 12, 12, 13, 17, 43b/1, 2; a.-maқ 43a/14.

alın: Alın.

a.-ı(alnı) 20a/13, 20b/5, 21a/14; a.-ına(alnına) 6a/6, 23b/2, 14, 27a/17, 35a/5, 41b/3.

alma: Elma.

selvi a.-sın 4a/7, 10a/15, 21a/9, 29a/8; a. ağacı ғabın 14a/12; a. çekirdegin 7b/9; a. yaprağın 7b/10, 15b/12, 39b/12.

alt: Alt.

avratuғ a.-ına 41a/8; ayakları a.-ı 27b/14; topuқlarınıғ a.-ında 25a/13; a. eşigine 42b/14; a.-ına 13b/7, 23b/15, 27b/11, 40b/12; a.-ında 42b/8.

altı: Altı.

a. 40b/16; a.-ncı gün 43a/14; a. yüz dört 1b/1.

aluki: < Gr. Siyah alıç (*Rhammus oleoides*).

e. 27a/6.

alūmī: < Gr. Sarımsak (*Allium sativum*).

a. otın 9b/17, 22a/6.

alūyī: < Gr. Sabır, ödağacı, ödçiçeği (Aloe vera).

a. otın 24a/3, 28b/3.

amanyaku: ?

a. otın 25b/9.

āmīn: < Ar. Amin.

a. 43a/3, 3, 3.

ammā: < Ar. Ama.

a. 3a/13, 11b/3, 12b/4, 13a/16, 15a/11, 15b/10, 16b/6, 17a/16, 26b/16, 27a/12, 33b/11; a. kim 13b/4.

aḡ-: Hatırlamak.

a.-maya 16b/16.

aḡa: Ona.

a. 36b/10, 37a/12, 42b/11.

ana: Anne.

a.-dan 22a/9; a.-sı 37a/13; a.-sıdur 42b/8.

anason: < Gr. Maydanozgillerden, kokulu tohumu hamur işlerinde ve rakı yapımında kullanılan, yurdumuzda ekimi yapılan bitki (Pimpinella anisum); krş. *anaṣū*.

a. 9a/11, 29b/1.

anaṣū: < Gr. Anason (Pimpinella anisum); krş. *anason*.

a. 32b/7, 40b/4, 41a/11.

anda: Orada, o anda, o zaman.

a. 16a/11, 16.

andan: Ondan, sonra.

a. 10a/6, 15a/17, 19b/6, 21a/12, 21b/5, 17, 22b/8, 24b/17, 28b/2, 5, 34a/10, 35a/12, 36a/2, 16, 36b/3, 4, 5, 8, 11, 38a/9, 39a/3, 40a/8, 40b/1, 10, 14, 14, 41a/8.

andız: 1. Yaprakları dikenli olan bir çeşit ardıç. 2. Servi ağacı. (Kökü ilaç olarak kullanılan bir bitki, raziyane.).

a. 10b/8.

andürüklâ: < Gr. Sandal ağacı (Arbutus andrachne).

a.-nuñ yaprağın 3b/6.

anı: Onu.

a. 19b/8, 28b/4, 31a/9.

anķūrāki: < Gr. Küçük salatalık.

a. otın 10b/17.

anķūrū: < Gr. Salatalık (Cucumis sativus).

a.-yı 11b/10.

anuñ: Onun.

a. 27b/15, 36b/9, 37a/4; a.-la 21b/1, 36b/2, 39a/13.

apruanğaş: ?

a. 34b/12.

ara: Ara, mesafe, iki şeyin arası.

a.-sında 12b/6, 11, 16b/1.

ard: Art, arka.

ķulaķ a.-ında 5b/7; ķulaķ a.-ında olan Şiş 1b/11; a.-ınca 25b/17.

ardıç: Servigillerden, güzel kokulu, yapraklarını kışın da dökmeyen, yuvarlak kara yemiŐleri ilaç olarak kullanılan bir ağaççık (Juniperus).

ķızıl a. yemişini 37a/11; a. ağacınun yağın 36a/17; a. yağı 30b/9; a. yemişin 37a/10.

arı 1: Arı; krş. *aru*.

ķovan a.-sı 3a/4, 16b/1; a. ısırmağa 16b/2; a. Őoķduğı yere 16a/12; a.-lara 43b/15.

arı 2: Temiz, arı.

yüzi a. et- 19a/16; yüzi a. eyle- 29a/11; a.-ca bal mūmı 5a/9; a. eyle- 8b/9, 10.

artla-: Ayıklamak, temizlemek.

a.-yup 6a/6.

arķa: Arka, sırt.

a.-sı 36a/12; a.-sına 36a/12.

armūd: < Far. Armut (Pirus communis).

a. 39b/1; hām a. 39b/2; yaban a.-ı kökin 11b/5; yaban a.-ın 37a/8; a. yaprağın 39b/3.

arnuğulusu: < Gr. Kuzukulağı (Rumex acetosella).

a. otın 7a/13.

arpa: Arpa (Hordeum vulgare).

ķabı çıķmıř a.-yı 7a/9; a. unı 39a/1; a. unın 10a/2, 10b/4, 8, 11, 12b/11, 25a/10, 27b/4, 16; a. unıyla 12b/14, 24b/12, 28a/11.

arsilān: Arslan.

a. kemüğün 29a/1.

artuķ: Fazla, ziyade.

a. 19b/16.

aru: Arı; krş. *arı*.

a. 16a/12; a. ısır- 3a/3, 16a/12.

aş-: Bir şeyi aşağıya sarkacak biçimde bir yere iliştirip sarkıtmak.

a. 36b/8; a.-a ķoyasın 16a/4, 15; a.-asın 16a/16.

açıl: < Ar. Kōk, kōken, kaynak.

a.-dur 42b/7.

asapū: ?

a. otı 21b/15.

ařķudzile: ?

a. 32b/4.

aşağa: Aşağı.

a. 37b/1; başı a. 16b/6; başı a. ēt- 14b/17, 15a/2; a.-dan 11a/9, 11, 22a/17, 24a/6; a.-dur 42b/9.

aşırı: Őtede, Őtesinde.

gün a. "Bir gün ara ile, iki günde bir" 12b/16, 13a/1.

at: At.

a. 4b/12; a. māyesin 35a/16; a. uyuzına 36b/2, 14.

at-: Atmak.

a.-up 37a/14.

avadan: < Far. İyice, adamakıllı.

a. 19b/12, 20b/7, 36a/2.

āvāz: < Far. Ses.

dutulmuş ā. 2a/6, 8a/11; ā. dutul- 31a/6; ā.-ı dutul- 8a/11, 15, 23a/12, 39b/15.

‘avrat: < Ar. Kadın.

‘a. 3a/6, 16b/16, 17, 22a/10, 27b/1, 31a/8, 9, 13, 31b/3, 38a/5, 40a/9; oğlan doğuran ‘a. şarplan- 33b/5; oğlan doğurmayan ‘a. 34b/4; ‘a. kırnında 40b/11; ‘a. südin 20b/2, 21a/6, 27b/6; ‘a. südine 4b/4; ‘a. südiyle 6a/2, 20a/12, 26a/2, 35b/11; ‘a. südiyle 24a/13; ‘a.-uñ(‘avraduñ) südi olma- 24a/8, 32b/7; ‘a.-uñ altına 41a/8; ‘a.-uñ emcegi ağrı- 21b/1; ‘a.-uñ emcegi şiş- 19a/6, 20a/14; ‘a.-uñ memeleri şiş- 17b/9; ‘a.-uñ memesi şişmiş ol- 20a/16; ‘a.-uñ memesi ucı ağrı- 39a/6; ‘a.-uñ memesi yarıl- 17b/9; ‘a. -uñ memesinde 20a/6; ‘a.-uñ südi kesilmemeğiçün 3a/7; ‘a.-uñ südi olma- 18b/6, 30a/3, 40a/11, 41a/10; ‘a.-dan 3a/6, 17a/1; ‘a.-ıla 16b/16; ‘a.-lar 36a/6, 39a/13, 39b/4; ‘a.-uñ 3a/7, 17a/2, 3, 18b/16, 20a/15, 26a/15, 31a/16, 35a/15, 40b/12, 41b/9.

avuç: Avuç.

a. 36a/1, 41b/5; a.-uñ(avucuñ) 16b/2.

ay: Ay

yay a.-ları 43b/11, 15; yay a.-larında 43b/17; a. eskisinde 29a/16; a. yeñisinde 22b/6, 42b/16.

aya: Aya, avuç içi.

el a.-sı 29b/8.

ayağ: Ayak; krş. *ayağ*.

a. 12b/5, 28a/6; a. ağrısıyiçün 18a/2, 22a/3.

ayağ: Ayak; krş. *ayağ*.

ağrıyan a.-a(ayağa) 37a/3; şişmiş a.-lara 23a/12; a. ağrısıyiçün 30b/17; a.-ı(ayağı) burul- 19b/11; a.-ı(ayağı) burul- 17b/6; a.-ı(ayağı) uvan- 17b/5; a.-ları ağrı- 37a/15, 37b/10, 38b/7; a.-ları altı 27b/14; a.-ları dutul- 37a/4; a.-ları şiş- 23a/11; a. şişiyiçün

18a/14; a.-a(ayağa) 33b/1; a.-ı(ayağı) 19a/9, 19b/7; a.-ına(ayağına) 18a/10, 22b/12, 40b/15; a.-ında(ayağında) 27b/7; a.-ları 23a/11, 28a/1; a.-ların 40b/14.

ayaklı: Ayaklı, ayağı olan.

dört a. 43b/13; dört a.-ya 43b/10.

ayırtla-: 1. Seçmek, ayırıp çıkarmak. 2. Ayıklamak, temizlemek.

a.-r 14b/14; a.-yup 10b/9.

ayıt: Mine çiçeğigillerden, Akdeniz çevresinde yetişen, mavi, beyaz veya menekşe renginde çiçekler açan, 1-2 m boyunda bir ağaççık, hayıt (*Vitex agnus-castus*).

a. ağacınun tohumun 24b/15; a. tohumun 9b/14, 10a/12, 12b/3, 17a/17, 29b/8; a. yaprağın 15a/5.

âyine: < Far. Ayna.

a. 21b/4.

ayruk 1: Başka, gayrı, maada, diğer.

a. 16b/2, 16b/16.

ayruk 2: Ayrık otu (*Agropyrum repens*).

a. 13a/13; a. kökin 9a/2.

ayu: Ayı.

a. ödi 35b/10; a. ödin 4b/8; a. yağın 7b/8, 25b/15, 40a/13; a. yağıyla 38a/2.

az: Az, yetersiz.

a. 12b/5, 19b/16, 28a/6; a. ola 43b/12, 17.

a' zâ: < Ar. Organlar, uzuv.

a. 43b/4; a. cemî^c a.-larda 43a/16; a.-lar 43b/6; a.-larda 43b/4; a.-ya 43b/1.

az-: Azmak, kontrolden çıkmak.

ma^cide a.-mamasıyîçün 33a/4.

azamurnu: ?

a.-yı 6a/2.

bâb: < Ar. Bölüm, kısım.

b. 1b/2; b.-ları 17b/4, 29b/13.

bādam: < Far. Badem (*Amygdalus communis*).

acı b. 27a/11; acı b. yağın 41b/3; acı b. yağınun 35b/17; acı b.-ı 4a/3, 7b/7, 10a/12, 36a/1, 37a/6; datlu b. 33a/4; taze b.-ı 3b/11; b. ağacı kökin 39b/4; b. yağın 5b/1, 13, 23a/6, 36a/7; b. yağıyla 25a/2, 39b/4.

bāg: < Far. Bağ, üzüm bağı.

b. çıbuğı çengālin 24a/16; b. çıbuğın 6a/13; b. çıbuğınun çengālini 6a/17; b. yaprağın 3b/10; b. yaprağını 9a/3.

bağa: Kaplumbağa.

şu b.-sın 28a/16; b. kanın 39a/9; b. ödin 39a/7, 8; b. sidüğün 35b/7.

bağa 2: ?

b.-sı olsa 29a/15; b.-yiçün 19a/17.

bağarşuq: Bağırsak; krş. *bağırşaq*.

b. ağrısıyiçün 17b/17, 19b/5.

bağır: Bağır, karaciğer.

b. zaḥmetiyiçün 2a/12, 9b/13.

bağırşaq: Bağırsak; krş. *bağarşuq*.

b. ağrısıyiçün 21b/12; b.-ları dökül- 19b/4; b. zaḥmetiyiçün 33b/14; b.-ı(bağırşağı) 15a/3; b.-ların 37a/14; b.-ın(bağırşığın) 15a/1.

bağla-: Bağlamak.

b.-yu qoyasın 6a/8, 15a/3; b.-ya 42b/14; b.-yasın 11a/5, 15a/2, 20b/12, 23b/17, 28a/11.

bağlu: Bağlı.

b. dur- 15a/2, 19b/8.

bahāneli: Bahanesi olan; krş. *bahānelü*.

b. 1b/8.

bahānelü: Bahanesi olan; krş. *bahāneli*.

b. 5a/1.

baş: < Ar. Bölüm.

b. ét- "Bölmek" 11a/13; b.-ın 11a/13.

bağla: < Ar. Bakla (*Vicia faba*).

b. 27b/12; kabuğı çıkmış b. bulamacı 26a/4; kabuğı çıkmış b.-yı 26a/13; b. unı 25a/14; b. unıyla 38b/14.

bal: Bal.

b. 15b/5, 17b/2, 19b/6, 22b/8, 24a/1, 26a/16, 26b/7, 11, 27a/1, 6, 32b/17, 33a/5, 7, 33b/7, 17, 36b/17, 37a/9, 37b/12, 38a/1, 9, 17, 38b/9, 39b/7, 40a/4, 40b/2, 41a/4, 11, 41b/2, 43b/10, 12, 14; arıca b. mümü 5a/9; çig b. 3a/12; düttün görmedük b.-ıla 5a/2, 14; el degmedük b.-ıla 21b/10; eski b. 29b/5; eski b.-ıla 6a/14, 11b/16; od görmedük b. 9b/6; od görmedük çig b. 3a/14; b. mümü 12b/7, 19b/15, 26b/8, 39a/17, 40a/1, 40b/8; b. mümü 8a/1, 23a/6, 26b/12; b. mümüyle 20a/16; b. şerbetiyile 17a/3, 6, 27a/9; b.-ı 11a/10, 20a/10, 21b/15, 24a/2, 39b/14; b.-ıla 3b/1, 4b/7, 11, 5b/17, 6b/1, 6, 8, 13, 7a/9, 7b/2, 17, 8a/4, 5, 12, 8b/10, 9a/6, 9, 15, 9b/4, 9, 9, 10a/1, 17, 10b/12, 11a/6, 12a/8, 13a/11, 14b/4, 16b/11, 14, 17a/4, 9, 19b/5, 20a/17, 20b/15, 16, 22b/5, 14, 23a/13, 23b/5, 13, 16, 17, 24a/17, 17, 25a/7, 17, 25b/16, 26a/10, 27a/10, 11, 15, 27b/5, 28b/13, 29a/16, 33a/14, 33b/3, 6, 34a/6, 10, 34a/13, 34b/11, 36a/5, 37a/12, 37b/3, 40a/14, 40b/6, 17.

balçık: Balçık, kil; krş. *balçuk*.

şüci b.-ın(balçığın) 15a/9.

balçuk: Balçık, kil; krş. *balçık*.

şüci b.-ıyla(balçuğıyla) 27a/4, 28a/9.

balgam: < Ar. Balgam, eski tıp anlayışına göre bünyeyi meydana getiren dört ana öğeden biri. Eski tıbbaya göre bünye kan, safra, kara safra(sevda) ve balgam olmak üzere dört öğeden oluşur. Bu öğelerin bir birine oranları mizaç özelliğini ortaya çıkarır. Dengenin bozulması durumunda çeşitli hastalıklar ortaya çıkar.

b. 2a/2, 7a/8; b.-ı 7a/9, 11a/10; b.-la 8b/5.

balık: Balık.

uvacuk b. 30b/11; uvacuk b.-ı(balığı) 37a/1; b. etin 28a/6; b. şörbasında 11a/13.

banbık: bkz. *banbuk*.

b. 34a/5.

banbuğ: < Far. Pamuk (Gossypium).

b. tohumun 20a/3; b.-ıla (banbuğıla) 20b/14.

barala-: Parçalamak.

b.-yup 22b/8.

barmak: Parmak.

âdem b.-larına 42b/9; b.-ları şiş- 27b/2; b.-ları şişiyiçün 19a/6; b.-ları 27b/3.

başdur-: Bastırmak.

b.-asın 6a/8, 8a/10.

başt: < Far. Uzun, yorucu.

b. ol- 43b/14.

basturma: Pastırma.

b. êt- 37a/14.

baş: Baş, kafa.

b. 3b/10, 4a/3, 25b/8, 28b/2, 29a/7; ağrıyan b. 28a/15; ağrıyan b.-a 20b/3, 32a/3, 36a/16, 39b/14; davşan b.-ın 15a/10; gicisi olan b.-a 14a/14; kehle olan b.-a 14a/13; kel b. 4a/5, 14b/5, 19a/12, 28b/1; kel b.-a 14a/17, 14b/1; kel b.-ı 4a/5, 14a/15, 16; pırasa b.-ın 4a/4; yarım b. ağrısıyiçün 1b/2, 4, 3a/16, 3b/15, 19a/11, 28a/14; b. ağrısına 36a/3, 10, 39b/13, 41a/17, 41b/3; b. ağrısıyiçün 1b/2, 4, 5, 3a/11, 3b/10, 4a/2, 17b/10, 13, 17, 18a/16, 18b/2, 12, 19a/5, 20b/3, 21a/13, 21b/11, 23b/1, 13, 25b/7, 27a/17, 29b/16, 31a/6, 31b/1, 2, 35a/4; b. çegzil- 1b/8; b. çegzin- 4b/15; b. dumağusıyiçün 3b/16; b.-ı ağrı- 32a/2, 39b/5, 43a/6; b.-ı aşağı 16b/6; b.-ı aşağı êt- 14b/17, 15a/2; b.-ı üşü- 18a/5, 22a/13; b.-ını kızıt- 28b/1; b. kemligiyiçün 19a/15; b.-uñ қоңаğın 3b/3; b.-a 3a/13, 15, 16, 17, 3b/1, 2, 4, 11, 12, 13, 14, 16, 4a/1, 4, 10, 8a/15, 14b/3, 21a/16, 22b/3, 23a/7, 10, 26b/1, 2, 3, 33a/4, 34b/2, 40a/13, 41a/14, 41b/1, 43a/8; b.-da 1b/5, 4a/6, 17b/14, 18a/6, 18b/17, 19a/15, 26a/17, 32b/13, 33a/3, 38b/8; b.-daki 36b/10; b.-ı 4a/1, 8, 14b/4, 16b/12, 23b/15, 29a/5, 9; b.-ı ditre- 15a/10; b.-ın 21b/12, 27b/9, 28b/1, 2, 6; b.-ına 13b/17, 25b/6, 17, 28a/4, 32b/13, 36b/13, 41a/12, 41b/5, 43a/7; b.-ında 14a/6, 21a/15, 22b/2, 23a/6, 29a/7, 38a/2; b.-ını 20b/9; b.-uñdan 31b/14.

başak: Başak.

b.-ın(başağın) 13a/3.

başbart: Yara, çıban, sivilce, yara bere; krş. *başbart*.

b. 29b/16, 30b/6, 31b/16, 35b/11, 36a/7, 38a/2; b.-a 38b/8.

başbart: Yara, çıban, sivilce, yara bere; krş. *başbart*.

b. 4a/6.

başla-: Başlamak.

b.-ya 43a/4.

bat-: Batmak.

agaç b.-sa 22b/13; demür b.-sa 22b/12; kemük b.-sa 18a/10; b.-miş kemik 33a/9, 35a/10.

batır-: Batırmak.

b.-up 28b/17.

bayıl-: Bayılmak.

b.-sa 33a/15.

bazı: Pazı, ıspanakgillerden yaprakları sebze olarak kullanılan bir bitki, yaban pancarı, yabani ıspanak (*Beta vulgaris var. cicla*); krş. *pazı, pazu*.

b. kökin 19b/6; b. şuyıla 12b/12; b. yaprağın 12b/11.

beden: < Ar. Beden, vücut.

b. 43a/12, 13, 14, 17, 43b/1, 2, 5, 7, 7; b.-i göger- 18a/13, 23a/4; b.-de 43a/14; b.-e 43b/2; b.-i 43a/11, 43b/3.

beg: Bey.

b. ler 42b/15, 43b/14, 16.

bekmez: Pekmez; krş. *betmez*.

b. 12a/11; üzüm b.-in 39b/12; b.-ile 9b/8; b.-le 12b/15, 23a/14, 29b/3, 6.

beksimet: < Gr. Peksimet.

ķuru b.-ile 39a/15.

bél: Bel; krş. *bel*.

b. ağrısına 38b/11; b. ağrısıyüçün 26b/6, 30a/17, 31b/6, 32b/16, 34b/15, 40b/15.

bel: Bel; krş. *bél*.

b. ağrısıyüçün 19a/2, 31a/14.

beliñle-: Korkmak, ürpermek, korkuyla sıçramak.

b.-mek 2b/16; b.-rse 33b/12; b.-se 15b/4.

belür-: Belirmek, ortaya çıkmak.

alaca b.-se 2b/9, 13b/10; b.-se 12a/5, 13b/10, 17b/7, 20a/2.

beñ: Benek, vücut beni.

b. 17b/15, 21b/6; bizbediye b.-i 21b/4; b.-i 21b/5.

beñiz: Beniz, çehre.

b.-i(beñzi) şaru ol- 8b/17, 24b/16; b. şaruluñıyüçün 34b/11; b. şarusıyüçün 18b/10;

b.-ine(beñzine) 34b/11.

beñze-: Benzemek.

b.-r 12a/5, 42b/9.

benevşe: < Far. Menekşe (*Viola tricolor*); krş. *menevşe*.

b. şarābıyıla 6b/11.

berāber: < Far. Birlikte, bir arada, aynı düzeyde.

b. 27a/17, 35b/6; b. ol- 35b/6.

bere: Vurma ve incitme sonucu vücudun herhangi bir yerinde oluşan çürük.

b. 24a/14, 14, 15; b.-den 18a/13, 23a/4.

berk: Berk, sağlam.

b. 40a/10, 11; b. ol- 24b/7.

bêş: Beş; krş. *beş*.

b. 17b/2, 2, 37a/11; b.-inci gün 43a/13.

beş: Beş; krş. *bêş*.

b. on gün 21b/14.

beşik: *bışik* Pişik.

b. 1b/7, 4b/10.

betmez: Pekmez; krş. *bekmez*.

b. şerbetine 9a/17.

betroselinu: < Gr. *peterselie* Maydanoz (*petroselinum crispum*).

b. 40a/1, 15.

bevāşır: < Ar. Basurlar, mayasillar; krş. *bevāşır*.

b. 18b/9, 9, 24b/9, 30a/12, 31a/8(bivāsır), 15, 34a/10, 40a/7, 40b/17; b.-ı 24b/10.

bevāşir: < Ar. Basurlar, mayasillar; krş. *bevāşır*.

b.-ise 2b/11, 14a/1.

beyān: < Ar. Açıklama, izah.

b. éder 17b/4, 19b/3, 29b/13, 31b/4, 42b/17, 43a/10; b.-ındadır 35b/17.

béz: Bez; krş. *bez*.

b. 12b/8, 9, 14a/16, 16b/15, 20a/12, 14, 17, 24b/2, 12, 25a/11, 15, 27b/17, 28b/11, 33a/6, 40a/4; ince b.-den 11a/8, 11b/1, 12b/7, 19b/15, 22a/12; kettān b.-in 27b/4; b. keseye 36a/2; b.-e 21a/14, 34a/15; b.-i 20a/8, 39b/7.

bez: Bez; krş. *béz*.

b. 4b/8, 22b/7, 23a/17; ince kettān b.-inden 5a/9; b.-i 11a/5, 25a/12; b.-le 20b/5.

bıçak: Bıçak; krş. *buçak*.

b. yarasıyüün 14b/10; b.-ıla (bıçağıla) 17b/8, 20a/8.

biber: < Gr. Biber.

b. 8b/6, 9a/14, 16, 17a/13, 29b/3, 37a/10, 37b/7, 39a/17, 41b/4; b.-i 3b/15, 8a/4, 13a/3, 4, 16, 22a/4, 16, 27a/1, 5, 6, 7, 28a/14; b.-ile 9b/11.

biçin: Ekin biçme, biçim, hasat.

ekin b. "Ekim, ekip biçme işi" 43b/10, 13, 15, 16, 16.

bī-ḥod: < Far. Kendinden geçmiş olan, ne yaptığının farkında olmayan, bayılmış.

b. et- 3a/1, 31a/4; b. ol- 39b/9.

bil-: Bilmek.

katlanı b.-dügi 4a/2; katlanı b.-dügüñ 8a/14; katlanu b.-dükçe 8a/2; kendüsin b.-meye 23b/15; kendüsini b.-meziken 28a/17; b.-mek 31a/9, 40a/9.

bilā sebeb: < Ar. Sebepsiz.

b. 32a/12.

bildür-: Bildirmek.

b.-di 42a/10; b.-e 42a/10; b.-ür 41b/12, 42a/9, 42b/7.

bile: Birlikte, beraber.

b. 5a/3.

binâ: < Ar. Yapı.

b. 42a/11.

bir: Bir, herhangi bir.

b. 2b/2, 10, 3a/2, 3, 6, 13, 4a/1, 6, 4b/8, 12, 6b/2, 7a/15, 8a/1, 8b/1, 6, 8, 17, 9b/17, 10a/8, 9, 10b/6, 11a/13, 11b/13, 12a/1, 12b/7, 13b/1, 6, 11, 15, 14a/2, 6, 14b/6, 15b/4, 7, 16a/14, 15, 15, 16b/3, 5, 7, 7, 11, 17, 17a/1, 2, 3, 6, 12, 17b/1, 1, 1, 2, 12, 18b/16, 19a/1, 3, 4, 11, 19b/4, 14, 14, 14, 15, 15, 17, 20a/2, 6, 13, 13, 14, 15, 20b/1, 8, 12, 12, 12, 12, 17, 21a/11, 14, 14, 15, 15, 21b/1, 4, 6, 16, 22a/3, 22b/5, 7, 8, 16, 23a/1, 3, 9, 17, 24a/1, 8, 24b/2, 6, 12, 25a/3, 11, 25b/9, 12, 12, 16, 16, 26a/12, 15, 15, 26b/4, 7, 8, 11, 27a/2, 9, 27b/7, 17, 17, 28a/5, 7, 16, 28b/11, 29a/16, 29b/8, 31a/14, 31b/1, 9, 32a/5, 16, 32b/15, 33a/5, 6, 9, 15, 33b/10, 14, 34a/11, 14, 15, 34b/5, 12, 15, 35a/3, 11, 14, 35b/3, 5, 36a/2, 9, 15, 15, 16, 36b/5, 7, 8, 10, 11, 13, 37a/3, 4, 9, 12, 13, 13, 37b/7, 38b/2, 9, 12, 14, 39a/1, 4, 9, 11, 11, 17, 39b/5, 6, 14, 15, 40a/2, 3, 4, 6, 17, 40b/8, 13, 41a/3, 6, 41b/5, 5, 42a/7, 42b/10, 13, 43a/6, 6, 7; dört günde b. 13a/8; günde b. 28a/5; her b. 40b/16; üç günde b. 2b/7, 13a/8; 14; b. buçuğ 37a/11; b. eki gün 19b/8; b. gece 24b/17; b. gün 24b/17; b. birine 35a/7, 36b/4; b. biriyile 6b/4.

bire: bkz. *pire*.

b. 18b/6.

birez: Biraz.

b. 12b/8, 9, 14a/1, 14b/7, 16b/11, 17a/13, 19b/11, 16, 26b/13, 27a/7, 29a/4, 6, 8, 32b/17, 34a/14, 34b/1, 37a/17, 37b/7, 38a/9, 38b/8, 39a/17, 39b/12, 40b/8.

birinc: < Far. Pirinç.

b.-i 11a/8.

birkaç: Birkaç, az sayıda, az.

b. 3b/8, 9, 8a/14, 8b/6, 9b/10, 20b/12, 34a/3; b. gün 5a/5, 6.

birle: İle, vasıtasıyla, birlikte.

b. 32a/1.

biş-: Pişmek; krş. *piş-*.

b.-miş şarmışak 32a/4; b.-miş 26a/4.

bişür-: Pişirmek; krş. *pişir-*.

b.-e 34a/5, 38a/9; b.-esin 7b/6; b.-üp 12b/13, 13b/6, 15a/10, 20b/11, 35b/2.

bit: Bit, parazit; krş. *kehle*.

b.-i 36b/13.

bit-: Oluşmak, gövermek, meydana gelmek.

kııl b.-mesine 40a/12; b.-e 43a/10; b.-en 10b/16; b.-er 12b/6; b.-meye 35b/6.

bitür-: Oluşturmak, gövertmek.

kııl b.-megiçün 31a/9.

bizbediye beñi: Bir çeşit ben.

b. b. 21b/4.

boğaz: Boğaz.

b. 9b/12; b. ağrısıyüçün 2a/11, 9b/11, 19a/12, 28b/8; b. dolayısına 7a/10; b.-da 2a/2, 7a/8, 7a/9; b.-ı 28b/9; b.-ında 7a/16; b.-ından 18b/5, 24a/5.

boğazla-: Boğazlamak.

b.-yasın 10a/9; b.-yup 26a/1, 37a/14.

boğazlağı: Gırtlak, hançere.

b. ağrısıyüçün 2a/3, 19a/10; b.-nuñ iç yüzi ağrı- 7a/11; b.-sı ağrı- 28a/12.

boğ: Bok, dışkı, curuf.

gögercin b.-ın 39b/13, 41a/8; gögercin b.-ıyla 35b/15; koyun b.-ın 35b/13, 39b/11; leglek b.-ın 4b/9; temür b.-ın(boğın) 23a/9.

boş: Boş.

b. yerinden “Bögür” 27b/14; b. yerleri ağrı- 2b/4, 12a/12.

boya: Boya.

qara b.-yı 11b/14, 14a/2.

boya-: Boyamak.

aķ Őaĥ b.-maĥ 33a/10; Őaĥ b.-maĥ 30b/14; Őaĥal b.-maĥ 30a/6, 37a/16.

boyn: Boyun; krş. *boyn*.

b. ŐiŐiĥün 2a/4; b. ŐiŐiyiĥün 7b/9.

boynuz: Boynuz.

ġeyik b.-ı 25b/4; geyik b.-ı 16a/10; ġeyik b.-ın 21a/17; geyik b.-ın 11b/7, 40b/9; geyik b.-unı 16a/3.

boyn: Boyun; krş. *boyn*.

b. 40b/6, 7; b. aġrısına 40b/5; b. aġrısıyiĥün 18b/2, 23b/15, 31a/12; b.-ı(boynı) dolayısına 9b/8, 29b/7; b.-ı(boynı) dolayısında 7b/12; b.-da 36a/6; b.-ı(boynı) aġrı-39a/7; b.-ına(boynına) 9b/9, 10, 28b/11; b.-ında(boynında) 2a/3, 4, 7a/13, 7b/12, 35b/10, 38b/14; b.-uņa(boynuņa) 8a/17; b.-una(boynuna) 23b/16, 39b/16; b.-unda(boynunda) 35b/15.

bozul-: Bozulmak; krş. *bozul-*.

b.-an Őiġer 29a/2.

bozul-: Bozulmak; krş. *bozul-*.

Őiġerleri b.-sa 19a/14, 29a/1.

böbrek: bkz. *bögrek, böyrek*.

b. aġrısıyiĥün 2b/4; b.-leri aġrı- 12a/9.

böcek: Böcek.

döġülmüŐ b.-i(böcegi) 6a/7.

bögrek: Böbrek; krş. *böbrek, böyrek*.

b. aġrısıyiĥün 18a/3, 22a/5; b.-lerinden 26a/1.

bögrölce: Börölce (*Vigna sinensis*).

b. 32a/17; b.-yi 32a/17.

böġür: İnsan vücudunun kaburga ile kalĥa arasındaki bölümü, böġür.

b.-deki 11b/9; b.-inde(bögrinde) 2b/3, 11b/16.

bögürtlen: Bögürtlen (*Rubus caesus*).

b. dūdın 29b/11; b. kökin 7a/6; b. tefegin 6b/9, 33a/10; b. yaprağın 4a/9, 7a/4, 11a/4, 33a/11, 40a/1; b. yemişini 10a/11.

böyle: Böyle, bu şekilde.

b. 20b/12, 34a/3.

böyrek: bkz. *bögrek*, *böbrek*.

b. ağrısıyüün 18a/12, 23a/2.

bu: Bu.

b. 4a/8, 7b/4, 10b/17, 13b/3, 14a/1, 17a/7, 7, 16, 17b/1, 22a/8, 23b/14, 25a/16, 25b/5, 26a/3, 26b/14, 29b/1, 13, 33b/7, 35b/11, 12, 14, 39b/10, 40a/8, 40b/4, 42a/7, 8, 10, 42b/9, 10, 43a/1, 3, 8, 10; b.-dur 22a/10, 35b/17, 42b/10; b.-ña 12a/5; b.-nları 3a/13, 9a/11, 13, 9b/17, 10a/2, 10b/8, 12, 11a/2, 5, 11b/4, 19b/5, 15, 20b/8, 28b/7, 29a/9, 29b/5, 40a/17, 41a/5, 11; b.-nlarıñ 35a/17; b.-nlarıñla 7a/15; b.-nuñ 7a/17, 33b/9.

buçak: Bıçak; krş. *bıçak*.

b. yarasıyüün 2b/13, 17b/5; b.-ıla(buçığıla) 19b/4.

buçuk: Buçuk, yarım.

b. 26b/5; bir b. 37a/11.

bud: But, kalça ile diz kapağı arası kısım.

b.-ı 12b/11.

budağ: Budak.

kenevür b.-ların 16a/16; b.-larından 37b/15.

buğday: Buğday (*Triticum aestivum*).

b. 26a/10; döğülmiş b.-ı 8a/12; b. etmegi için 5b/7; b. etmegi içiyile 14b/14; b. etmegin için 4a/14; b. unı 7b/5, 12b/9; b. unı kepegi 12a/10; b. unı kepegin 9b/8, 20a/14; b. unın 19b/5; b. unıyla 24b/8, 39a/12; b.-da 32b/14.

bul-: Bulmak.

şıhhat b.-a 42b/16; şihhat b.-maya 42a/7; b.-asın 8b/1, 21a/11, 21b/6; b.-duğın 13a/1; b.-up 28a/17.

bula-: Bulamak, sürmek.

b.-yasın 11a/16, 15b/3, 16b/7.

bulamac: Bulamaç.

b. 25a/11; kabağı çıkmış bakla b.-ı 26a/4; b. ét- 25a/11.

bulan-: Bir şeye bulaşmak.

gönlü b.-sa 12b/15.

bulaşdır-: Bulaştırmak.

b.-up 11a/16.

buliterik: ?

b. 40a/17.

bulun-: Bulunmak.

b.-maya 10a/9.

bulut: Bulut.

ağ b. 24b/3.

burc: < Ar. Burç.

b.-dan 43a/4, 5.

burçaq: Burçak (*Vicia ervilia*).

b. 33b/7; b. dānesi 8a/6; b. unın 8b/8, 15b/10, 24a/17; b. unını 17a/4; b.-ı (burçağı) 9a/1, 29a/11, 13, 32a/10, 33a/5.

burıl-: Burulmak; krş. *burul-*.

ayağı b.-sa 19b/11.

burul-: Burulmak; krş. *burıl-*.

ayağı b.-sa 17b/6.

burun: Burun.

b. 1b/13, 6a/5, 6, 8, 9, 30a/5, 33a/5; b. ağrısıyüçün 1b/12, 6a/1; b. delüklerine 33a/6, 34a/9, 39b/3, 8; b. domur- 19a/6, 31a/4, 34a/8, 39b/7; b.-ından(burnından) qan gel- 18b/4, 24a/3; b. içine 6a/3, 9, 10, 11; b. qanı durma- 1b/12, 6a/3, 17b/10, 20b/4; b. qanın 1b/13, 6a/11; b. qoqusıyüçün 18b/6, 24a/11; b.-uñ(burnuñ) içine 24a/12; b.-a 6a/2,

24a/13; b.-dan 30a/9, 30b/2; b.-ına(burnına) 20a/10, 24a/4, 27b/4, 33a/15; b.-ında(burnında) 20a/11; b.-ından(burnından) 27b/4, 33b/10, 35a/8; b.-uñ(burnuñ) 6a/4.

butrağ: Pıtrak (*Xantium spinosum*).

b. toħmın 32a/8; b.-ı(butrağı) 32a/9.

buzağı: Buzağı.

inek b.-sından 22a/9.

büre: bkz. *pire*.

b. 16b/4, 32a/9.

cā'iz: < Ar. Uygun, yerinde sayılan.

c.-dür 43a/13.

cān: < Far. Can.

c.-ı daral- 2b/10, 13b/12; c.-ı rāħat ol- 13b/12.

canavar: < Far. Canlı, hayvan.

dişi c. necisin 12a/8; c. necisin 13a/7; c. necisini 14b/4; c. yağın 25a/11; c. yağıyla 14b/12, 15a/12, 24a/14, 15.

cem': < Ar. Toplam, toplama.

c. ét- 3a/13, 15, 3b/6, 4a/1, 4b/9, 10, 11, 5a/2, 5b/3, 6b/12, 7a/15, 8b/6, 10b/8, 10b/16, 11a/2, 11b/4, 13b/11, 15b/4, 16a/9, 10, 14, 16b/14, 19b/9, 10, 15, 17, 20b/3, 21b/16, 22a/2, 16, 23a/14, 23b/2, 12, 24a/3, 24b/8, 25b/7, 26a/4, 26b/8, 11, 27b/3, 28a/9, 29a/6, 29b/11, 31b/12, 15, 32b/15, 33a/14, 34a/2, 34a/5, 34b/11, 35b/12, 38b/2, 38b/7, 39a/2, 39b/11, 13, 16, 17, 40a/2, 40b/6, 41a/5, 6, 15, 41b/5, 43a/7; c. et- 3a/3, 16b/5; c. eyle- 29a/9; c. ol- 16a/15, 16b/7, 36a/10, 36b/9.

cemī': < Ar. Bütün.

c. a' zālarda 43a/16; c. derde 43a/16; c. emrāz 31a/2; c. emrāza 30b/17, 38b/2, 39a/10, 42b/13, 43b/5; c. gövde 25b/6; c. maraž 43b/8; c. maraža 36a/14; c. maraži 11a/11; c. otlaruñ 42b/8.

cenciver: < Gr. *ginger* Zencefil (*Zingiber officinale roscoe*);krş. *cinciveri*, *piperūze*.

c.-i 13a/9.

ceng: < Far. Savaş.

c. ol- 43b/16.

ciger: < Far. Karaciğer.

c. 39b/12; dilkü c.-in 35b/7; eşek c.-in 37a/4; kirpi c.-in 39a/10; c. ağrısına 36a/13, 39b/12; c. ağrısıyüçün 2a/13, 10a/12, 31a/5; c.-i ağrı- 39b/6; c. kayna- 19a/9; c.-i 27b/17; c.-in 28a/17; c.-inde 27b/13; c.-inden 37a/4.

cimā': < Ar. Cinsel birleşme.

c. 42a/8; c. kuvvetiyüçün 3a/8, 17a/8, 30a/7, 13, 33a/17; c.-a 33b/1, 34a/12.

cin: < Ar. Dini inanışa göre duyularla kavranamayan, insanlar gibi anlama ve irade yeteneğine sahip, ilahi emirlere uymakla yükümlü tutulan yaratık.

c. 42b/12.

cinciveri: < Gr. *ginger* Zencefil (*Zingiber officinale roscoe*); krş. *cenciver*, *piperūze*.

c. 11b/16, 29b/5; c. otın 9b/4.

cirāhat: < Ar. Yara.

c. 15b/11, 16a/5, 30a/3, 16, 32b/9, 33a/9, 34b/10, 35a/10, 35b/5; c.-den 33b/15.

cum'a: < Ar. Cuma günü.

c. gün 43b/16.

cücük: Tomurcuk, soğan, marul vb. benzer katmerli bitkilerin en iç bölümü.

soğan c.-in(cücügin) 11a/15.

cümle: < Ar. Bütün, hep.

c.-sin 4a/1, 6b/8, 12, 21a/9, 27a/1.

cüzām: < Ar. Cüzzam hastalığı.

c. 18b/12, 25b/2.

çalka-: Çalkalamak.

ç.-ya 36b/11; ç.-yasın 19b/7, 25b/10, 12; ç.-yup 14b/8, 19b/13, 36a/16.

çam: Çam ağacı (*Pinus*).

tāze ç. ağacı yaprağın 24a/7; ç. ağacı yaprağın tāzesin 38a/17; ç. şakızı 6b/12, 19b/14, 29a/8; ç. şakızın 5a/10, 14a/6, 16, 14b/17, 28b/10; ç. şakızını 20a/8.

çatla-: Çatlamak.

dudağ ç.-duğı 40b/7.

çatlama: Çatlamak işi.

dudağ ç.-sıyığın 1b/15, 6b/11, 31a/13.

çavdar: Çavdar (Secale cereale).

ç.-ı 7b/11, 16a/8.

çayır: Çayır.

ç.-da 10b/16; ç.-larda 12b/6.

çegzil-: Dönmek; krş. *çegzin-*.

baş ç.-e 1b/8.

çegzilme: Dönme.

ç.-sin 4b/17.

çegzin-: Dönmek; krş. *çegzil-*.

baş ç.-e 4b/15.

çeharşenbih: < Far. Dördüncü gün, çarşamba günü.

ç. gün 43b/14.

çek-: Çekmek, ilaç sürmek, herhangi bir nesneyi tedavi amacıyla bir organa çekmek.

ç.-e 35b/10.

çekirdek: Çekirdek.

alma ç.-in(çekirdegin) 7b/9; hurma ç.-in(çekirdegin) 25b/14, 39b/16; kabağ ç.-in(çekirdegin) 41a/2; kavun ç.-in(çekirdegin) 26b/7, 41a/2; keçiboynuzu ç.-in(çekirdegin) 21b/17, 24b/17; kuru üzümün ç.-in(çekirdegin) 25a/14; şeftâlû ç.-in(çekirdeginün) için 39b/13; ‘unnâb ç.-in(çekirdegin) 39b/9; zeytün ç.-in(çekirdegin) 32a/10.

çendele-: Ufak ufak doğramak.

ç.-yesin 22b/2.

çengâl: < Far. Çengel.

bâğ çıbuğı ç.-in 24a/16; bâğ çıbuğınun ç.-ini 6a/17; ç.-in 9a/3.

çeyne-: Çiğnemek.

ağzında ç.-se 32a/1, 39b/8; ağzunda ç.-yesin 4b/1; ağzunda ç.-yüp 8a/13; ç.-mek 6b/7; ç.-se 7a/4, 4, 6, 22a/13, 34b/13; ç.-ye 33a/12; ç.-yesin 22a/1; ç.-yüp 6a/12, 20b/7.

çiban: Çıban.

ç. 2b/3, 12a/1, 17b/7, 20a/2, 2, 5, 30b/7, 31a/1, 35b/15, 38b/14.

çibuğ: < Far. *çūbek*. Çubuk.

ağ üzümün ç.-in(çibuğın) 15b/11; bāğ ç.-i(çibuğı) çengālin 24a/16; bāğ ç.-in(çibuğın) 6a/13; bāğ ç.-inun(çibuğınun) çengālini 6a/17; mirhılanun ç.-in(çibuğın) 16b/6; ç.-i(çibuğı) 16b/6.

çık-: Çıkmak, belirlemek.

ç. 41a/8; hıyāregi ç.-sa 15a/11; k̄abı ç.-miş 35b/17; k̄abı ç.-miş arpayı 7a/9; k̄abuğı ç.-miş bakla bulamacı 26a/4; k̄abuğı ç.-miş baklayı 26a/13; maḳ' adı ç.-sa 18a/11; şufrāsı ç.-an 2b/15, 15b/3; şufrāsı ç.-sa 15a/13, 22b/16; şufrāsı yeri ç.-sa 15b/1; şufrāsı yeri ç.-sa 2b/15; yumrıcaḳ ç.-arsa 7a/16; ç.-mamış ola 4b/7, ç.-a 4a/7, 22a/17, 35b/15; ç.-ar 43a/5; ç.-arsa 27b/8, 35b/11; ç.-duḳdan 10a/2, 13a/16, 22a/16, 29a/7; ç.-ıcaḳ 43a/4; ç.-sa 2a/4, 2b/3, 5b/12, 6b/2, 7b/13, 12a/1, 12b/11, 20a/6, 38b/14.

çıkār-: Çıkarmak.

k̄abın ç.-ıp 9b/16; kemigi ç.-a 33a/9; kemik ç.-maḳ 30b/2, 35a/10; şuyın ç.-a 21b/12, 36b/3, 37a/6; şuyın ç.-asın 3b/14, 4b/3, 6, 7, 6b/16, 8a/16, 11a/8, 11b/11, 13b/1, 14a/4, 15a/5, 21a/7, 25b/3, 29a/16; şuyın ç.-ıp 5b/15, 8a/15, 10a/6, 11a/3, 14b/6, 11, 17a/16, 23a/13, 24a/12, 27b/12, 34b/5, 35a/2; şuyın ç.-up 5a/13, 5b/9, 11, 24b/4, 25a/2, 33b/10, 38a/4, 40a/3; yağın ç.-up 36b/9; yağlar ç.-ması 35b/17; yağlar ç.-masıyicün 30b/7; ç.-a 35a/11, 36a/1, 7, 13, 38a/9, 10; ç.-acağın 42b/17; ç.-asın 5a/2, 5b/6, 7b/5, 11b/9, 21a/6, 28b/5, 5; ç.-duḳdan 19b/8; ç.-ıp 14b/8, 15a/17, 16a/6, 25a/1, 28b/6; ç.-mağa 43a/5; ç.-maḳ 43a/4; ç.-ması 35b/17; ç.-mazdan 43a/1; ç.-up 15b/1, 20a/12, 22b/8, 38a/12; ç.-ur 14b/14, 36a/7, 39a/16.

çinār: < Far. Çınar ağacı (Platanus orientalis).

ç. ağacınun taze yaprağın 14b/9; ç. k̄ozağın 13b/13; ç. yaprağın 8a/16, 24a/14.

çınbız: < Gr. Cımbız.

ç.-la 28b/5.

çıyan: Çok ayaklılardan sarımsak renkte, zehirli böcek, çıyan.

ç.-dan 42b/12.

çiçek: Çiçek.

acı defne ç.-in(çiçeğin) 14a/13; ak ç.-i(çiçeği) 42b/9; ekşi enâruç ç.-in(çiçeğin) 38b/5; hıızırilyās ç.-in(çiçeğin) 16b/11, 32b/2; hıızırilyās ç.-in(çiçeğin) 25a/1; söğüt ç.-in(çiçeğin) 23a/14; susam ç.-i(çiçeği) kökin 9b/11, 24b/12; susam ç.-i(çiçeği) kökin 7b/5; susam ç.-in(çiçeğin) kökin 16a/6, 25a/17; yaban hatme ç.-in(çiçeğin) yaprağın 7a/14; yarpuz ç.-in(çiçeğin) 10a/10, 29b/10; ç.-in(çiçeğin) 5a/16, 9b/15, 10a/5, 16; 14a/3, 16a/5, 26a/6, 12; 32a/15, 34b/17, 41a/17.

çig: Çiğ, ham.

od görmedük ç. bal 3a/14; ç. bal 3a/12; ç. şarmışağı 32a/5.

çigid: Bazı kimselerin yüzlerinde bulunan nokta nokta esmer lekeler, çil; krş. *çigit*.

ç. ol- 36a/8.

çigit: Bazı kimselerin yüzlerinde bulunan nokta nokta esmer lekeler, çil; krş. *çigid*.

ç. 1b/6, 2a/8, 3a/8, 4a/10, 8b/15; ç. ol- 8b/16, 17a/4; ç.-i 4a/13.

çiriş: Çiriş otu (*Asphodelus*).

ç. kökin 8a/10, 16a/5, 28a/10; ç. otı kökin 3a/16.

çirkin: < Far. Çirkin.

ç. şüciyile 21a/2.

çivid: Turpgillerden, yapraklarından mavi boya çıkarılan bitki (*İsalis tinctoria*).

ç.-i 41b/10.

çok: Çok.

ç. 28b/14, 30a/10, 14, 32a/16, 33b/11, 34b/2, 3, 16, 42b/9, 43b/14; ç. ol- 43b/10, 12, 13, 15, 16, 17; ç.-dur 42b/9.

çölmek: Çömlük.

ç. 21a/11; ç.-e(çölmege) 20b/8, 27b/17, 36a/9, 36b/7, 13, 40a/6; ç.-ün(çölmegün) 36b/8.

çürük: Çürük; krş. *çürük*.

ç.-in(çürigin) 14b/14.

çürük: Çürük; krş. *çürük*.

açac ç.-in(çürügin) 36b/16; açac ç.-i(çürüğü) 30b/10; ç. ete 36b/16; ç. eti 36b/16.

çürüt-: Çürütmek.

ç.-e(çürüde) 34a/10.

dağ: Dağ.

yüce d.-larda 42b/8.

dağı: Dahi, da/de.

d. 3b/2, 6b/7, 7b/6, 8a/12, 9a/6, 9b/7, 12a/11, 12b/4, 13b/12, 14a/2, 14b/17, 15a/17, 20a/17, 21a/14, 22b/3, 23a/12, 28b/4, 4, 31b/10, 13, 33b/14, 34b/6, 8, 35a/15, 36a/6, 11, 12, 13, 36b/2, 2, 7, 10, 37a/10, 37b/5, 38a/12, 42b/11, 13, 43a/6, 7, 8.

dâ'im: < Ar. Devamlı, sürekli.

d. 33a/6.

dala-: Isırmak yaralamak, sokmak.

köpek d.-sa 15b/6, 30a/12, 34a/8; kuduz d.-sa 2b/16, 17, 15b/8, 11, 30b/4, 11, 32a/5, 35b/1, 37a/3.

damla: Damla.

d. damla 25a/8, 8.

damzur-: Damlatmak.

d. 26a/16; d.-a 5b/17, 6a/11, 20b/17, 21a/2, 3, 3, 21a/6, 8, 23a/16, 33a/3, 34a/7, 35b/8, 36a/9, 11, 36b/1, 37b/4, 38a/7, 38b/4, 39a/8, 41b/6, 7; d.-asın 5b/1, 2, 3, 4, 5, 5, 6, 10, 10, 12, 13, 15, 16, 6a/2, 3, 4, 9, 20b/15, 16, 21a/1, 5, 24a/12, 26a/2.

dana: Dana.

şığır d.-sı ödin 21a/7; şığır d.-sınuş dişin 16b/10; şığır d.-sınuş ödin 8b/9; şığır d.-sınuş ödünü 7b/13.

dâne: < Far. Tane, tohum; krş. *tene*.

d. 3b/15, 17, 8b/6, 9a/1, 14, 16, 16, 13a/3, 15, 22a/4, 5, 16, 25b/17, 26a/9, 28a/14, 29a/5, 29b/3, 3, 3, 32a/13, 40b/16; burçağ d.-si 8a/6; d.-ler 5b/12; d.-sin 29a/14, 40b/16; d.-sini 8a/7, 9a/14.

dānelü: Tanelerden oluşmuş, taneli.

d. uyuz 2b/11, 23a/8; d. uyuzu 14a/5.

dara-: Taramak.

şaçın d.-yasın 25b/13.

darak: Tarak.

d.-ı(darağı) 25b/12.

daral-: İçi sıkılmak, patlayacak hale gelmek, daralmak.

cānı d.-sa 2b/10, 13b/12.

dārçin: < Far. Tarçın (Cinnamomum).

d. 40b/1; d.-i 19b/9, 27b/5.

daru: Darı, mısır (*Panicum miliaceum*); krş. *țaru*.

dögülmiş d. 27a/1; d. kepegin 15a/15, 16; d. kökin 9b/3; d.-yı 39b/8.

daş: Taş; krş. *țaş*.

şovuğ d. 21b/6; d.-ıla 19b/10.

daşak: Er bezi, erkeklik bezi, haya.

horos d.-ını(daşağını) 13b/6.

daşra: Dışarı; krş. *țaşra*.

d. 32a/5, 41a/8.

datlu: Tatlı.

d. 28a/13; d. bādām 33a/4; d. enār 38b/1; d. enāruñ şuyından 38b/4; d. uyuz 1b/5, 18a/14, 18b/17, 26a/17; d.-sıyıla 38b/2.

davşan: Tavşan; krş. *țavşan*.

d. başın 15a/10; d. kanın 35b/1; d. māyesin 35a/14; d. ödin 5b/3, 41b/6.

davşancıl: Çoğu tavşan avlamakla beslenen kartal, akbaba vb. yırtıcı kuş.

d. ödin 4b/9, 35b/9.

de: da/de, dahi.

d. 34a/2.

dê-: Demek, söylemek.

d.-dügüm 12a/10; d.-dükleri 3b/17, 5a/8, 12, 7a/2, 8b/6, 26b/14, 27a/6, 31b/11, 17, 32a/1, 7, 14, 32b/4, 7, 9, 33a/1, 7, 17, 33b/13, 35a/1, 8, 38a/3, 7, 39a/17, 10, 40a/5, 12, 14, 15, 40b/5, 41a/1; d.-rler 5a/16, 27b/7, 28b/9, 31b/9, 34b/10, 12, 15, 43a/6; d.-ye 41a/9.

debe: Fıtıklı, kasığı yarık.

d. 2b/14; d. ol- 14b/15, 14b/17.

def^a: < Ar. Defa, kez, kere.

d. 32a/11, 34a/3.

defne: < Gr. Defne ağacı (*Laurus nobilis*); krş. *defni*.

acı d. çiçeğin 14a/13; acı d. yaprağın 3b/13, 16b/3; kuru d. yaprağın 4a/7; kuru d. 29a/8; kuru d. yaprağın 6b/7; taze d. yaprağın 23b/8; d. ağacı köki 40a/1; d. köki kabın 36a/13; d. kökin 11b/12, 37b/6; d. şuyın 37b/2, 4, 5; d. tohumun 9a/16, 12a/15, 21a/7, 23b/1, 24b/10, 29b/3; d. yağı 30b/8; d. yağın 5b/5, 28a/3, 41a/7; d. yağıyla 25b/14; d. yaprağın 4a/9, 7b/11, 10b/11, 21a/8, 22a/13, 23b/11, 39b/11, 40b/14; d. yaprağın kökin 33b/4; d. yaprağına 23b/14; d. yaprağını 14b/3; d. yemişin 36a/9, 37b/3; d. yemişinden 40b/15.

defni: < Gr. Defne ağacı (*Laurus nobilis*); krş. *defne*.

d. yaprağın 37b/1.

def^b: < Ar. Savmak, def etmek.

d. 4b/5, 10b/5, 11b/8, 15a/16, 22b/12; d. êt- 3a/17, 17, 3b/1, 2, 3b/8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 4a/3, 5, 6, 9, 10, 12, 15, 16, 4b/1, 2, 3, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 17, 17, 5a/2, 4, 10, 12, 17, 5b/2, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 6a/2, 3, 4, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 6b/1, 4, 5, 13, 14, 15, 7a/7, 8, 10, 11, 12, 15, 7b/1, 8b/11, 9a/1, 4, 7, 16, 9b/3, 5, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 10a/1, 3, 4, 7, 10, 11, 15, 16, 17, 10b/1, 2, 3, 7, 9, 10, 10b/12, 14, 15, 16, 11a/10, 14, 11b/1, 4, 5, 17, 12a/2, 3, 4, 6, 12, 12b/17, 13b/3, 5, 9, 11, 17, 14a/7, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 14b/1, 4, 5, 15a/17, 16a/8, 9, 14, 17a/12, 15, 16, 17b/2, 20a/10,

15, 20b/5, 6, 11, 13, 14, 21a/15, 16, 21b/1, 2, 3, 7, 8, 13, 22a/1, 3, 4, 6, 12, 14, 22b/2, 3, 7, 11, 15, 16, 23a/1, 2, 4, 23b/7, 10, 24b/3, 8, 25a/6, 12, 15, 17, 25b/3, 4, 6, 8, 26a/11, 26b/1, 2, 3, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 15, 17, 27a/6, 15, 17, 27b/4, 5, 7, 8, 28a/1, 15, 28b/8, 29b/11, 12, 31b/6, 9, 11, 14, 17, 32a/1, 7, 32b/3, 5, 13, 33a/8, 14, 33b/11, 15, 34a/7, 13, 15, 17, 35a/7, 15, 35b/1, 2, 8, 10, 16, 36b/2, 12, 37b/2, 3, 7, 38b/1, 39a/9, 9, 40a/2, 40b/1, 41a/7, 41b/8, 43a/8, 43b/5, 7; d. et- 1b/15, 3a/4, 5, 6b/7, 32a/9; d. ol- 3a/15, 11b/7, 26a/2, 33b/12, 34a/9.

deg-: Değmek.

el d.-medük balıla 21b/10; el d.-memiş ol- 3a/12, 19b/6.

degin: Değın, kadar; krş. *dek*.

d. 29a/14.

degül: Değil.

d. 40a/11; d.-dür 15b/5, 6; d.-se 40a/10.

dek: Değın, kadar; krş. *degin*.

d. 9a/1.

delü: Deli.

d. 15b/5, 6; d.-dür 15b/6.

delüce: Buğday aralarında biten siyah, acı bir bitki.

d. otı 32b/14; d.-yi 32b/16.

delük: Delik.

burun d.-lerine 33a/6, 34a/9, 39b/3, 8.

demregü: Temriye hastalığı; krş. *temregü*, *temregi*.

d. 2b/11, 31a/10, 31b/3, 40a/15, 41b/8.

demren: Diken.

d. 35a/11.

demür: Demir; krş. *temür*.

d. bat- 22b/12.

dendrolivanio: < Gr. Biberiye (*Rosmarinus officinalis*).

d. 25a/9, 41b/4.

deñiz: Deniz.

d. köpüğün 25b/7; d. şuyın 19b/12; d. şuyıyla 33a/1; d. yengecin 7a/16.

depe: Tepe, başın üst bölümü.

d.-sinden 23b/2.

derakondya: < Gr. Yılan bıçağı (Dracunculus vulgaris).

d. 7a/1.

derd: < Far. Hastalık, dert.

cemī^c d.-e 43a/16; d.-e 5a/8.

dere: Dere.

d. yengeci 27b/12; d. yengecini 15b/12, 22b/13; d.-lerde 34b/10.

deri: Deri.

kirpi d.-sin 3b/2, 27b/11; koyun d.-sini 12a/12; oğlağ d.-sinden 26b/2; yılan d.-sin 13a/6; d.-den 12a/13; d.-sin 22a/9.

derle-: Terlemek.

d.-meye 34b/16; d.-rse 34b/16; d.-ye 38b/12; d.-yümese 38b/12.

deşek: *deşük* Deşilmiş olan, oyuk, yara.

d. 14b/16.

devā: < Ar. İlaç.

d.-dur 39a/10; d.-sın 19b/3, 31b/4.

deve: Deve.

d. kığın 14b/4; d. yüregın 15b/4.

dırnağ: Tırnak; krş. *tırnağ*.

eşek d.-ın(dırnağın) 35b/3; katır d.-ın(dırnağın) 40b/12.

diger: < Far. Diğer, başka, öteki.

d. 7a/5, 8b/12, 20a/7, 31b/10, 43a/6; nev^c-i d. 1b/10, 3a/17, 3b/1, 1, 5, 6, 8, 10, 11, 13, 4a/4, 6, 9, 12, 14, 4b/2, 3, 5, 6, 8, 11, 12, 14, 17, 5a/5, 12, 5b/2, 2, 3, 6, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 6a/2, 4, 5, 10, 13, 14, 16, 6b/1, 6, 9, 10, 13, 7a/1, 2, 3, 4, 6, 6, 7, 10, 12, 15, 7b/2, 3, 4, 8, 10, 11, 15, 17, 8a/3, 5, 5, 7, 9, 15, 8b/2, 9, 11, 15, 9a/1, 4, 4, 5, 7, 7, 10, 13, 15, 16, 9b/2, 5, 5, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 10a/1, 4, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 15, 16, 10b/1, 2, 3, 5, 9,

14, 16, 11a/2, 10, 15, 11b/4, 6, 8, 10, 11, 14, 12a/2, 3, 6, 7, 10, 14, 15, 17, 12b/1, 3, 8, 13, 14, 17, 13a/2, 4, 6, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 13b/5, 6, 14, 14a/2, 3, 7, 10, 10, 11, 14, 16, 17, 14b/7, 9, 13, 15, 16, 15a/6, 7, 8, 14, 15, 15b/2, 7, 9, 13, 14, 15, 16, 16a/2, 5, 6, 8, 13, 15, 16, 16b/2, 4, 5, 8, 12, 13, 14, 17a/5, 6, 14, 20a/4, 5, 20b/11, 13, 15, 16, 21a/1, 7, 21b/2, 23a/14, 24a/9, 9, 10, 12, 15, 24b/11, 13, 14, 17, 25a/4, 7, 9, 13, 17, 25b/1, 3, 4, 6, 11, 14, 26a/7, 11, 13, 26b/1, 2, 7, 9, 10, 12, 15, 17, 27a/1, 3, 5, 5, 7, 7, 8, 11, 14, 15, 16, 28a/3, 28b/17, 29b/11, 31b/5, 7, 12, 13, 15, 32a/4, 5, 7, 8, 12, 15, 15, 32b/3, 5, 8, 10, 12, 15, 33a/3, 8, 11, 13, 14, 15, 16, 33b/1, 4, 8, 9, 12, 13, 14, 17, 34a/2, 4, 5, 8, 11, 13, 13, 16, 34b/1, 1, 7, 7, 8, 11, 13, 16, 35a/4, 5, 9, 12, 15, 35b/4, 5, 8, 11, 14, 36a/8, 11, 12, 17, 36b/1, 6, 6, 17, 37a/6, 8, 10, 15, 37b/2, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 14, 16, 17, 38a/1, 4, 5, 6, 10, 11, 13, 14, 15, 38b/2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 12, 15, 15, 16, 17, 39a/1, 2, 4, 4, 6, 8, 9, 12, 13, 15, 39b/2, 2, 5, 5, 6, 40a/6, 40b/2, 12, 41a/4, 6, 7, 11, 12, 16, 16, 41b/6; d. nev^c 33a/10.

dik-: Dikmek, sabit bir yere tesbit etmek.

d.-esin 16b/6.

diken: Diken.

ısırgan d.-i 40b/10; ısırgan d.-i tohumun 7a/8, 28a/1; ısırgan d.-i yağı 30b/9; ısırgan d.-i yaprağın 34a/9; ısırgan d.-ini 36a/15; ısırgan d.-ün tohumun 15b/6; ısırgan d.-i yaprağın 34a/8; d.-dür 34b/12; d.-i 8b/6; d.-ün 31b/11, 34b/13.

dikevrî: < Lat. Aralık, yılın onikinci ayı.

d. 41b/15, 42a/15.

dil 1: Dil, tat alma organı.

d. 6a/12, 6b/5, 6, 15; kaz d-in 13b/5; d. ağrısıyiçün 1b/13, 6a/12, 17b/11, 20b/7; d. şiş- 1b/14, 6a/12, 6b/5.

dil 2: Lisan, konuşma sistemi.

d.-incedür 43a/3.

dilçik: Bademcik.

d. 2a/6, 8a/13, 31a/12(dilcik), 40b/6.

dile-: Arzu etmek, dilemek.

d.-rse 17b/7, 19b/13; d.-rseñ 15b/5, 16a/2, 16b/5; d.-se 37a/5, 39a/13; d.-señ 40a/9.

dilkü: Tilki.

d. cigerin 35b/7; d. ödin 23a/16; d. yağından 35b/8.

dimäg: < Ar. Beyin.

d.-ı dutul- 39b/3.

diñ-: Dinmek, dinlenmek, durmak.

kanı d.-e 17a/1; kanı d.-mese 34a/9; d.-mese 27b/4, 33b/10; d.-mezse 24a/16.

diñdür-: Dindirmek, durdurmak.

d.-megiçün 1b/13, 6a/11; d.-meseler 24b/1.

dirhem: < Ar. Okkanın dört yüzde biri.

d. 17b/1, 1, 1, 2, 37a/11, 11, 11; d.-ini 17b/2.

diş: Diş.

d. 23b/7; ağrıyan d.-ün 39b/1; karararı d. 17b/14; şığır danasınun d.-in 16b/10; d. ağrısın 7a/7; d. ağrısına 38a/15, 40a/2, 5; d. ağrısıyüçün 2a/2, 7a/3, 17b/16, 16, 18a/2, 17, 18b/15, 21b/7, 8, 22a/1, 23b/7, 26a/6, 30a/16, 31a/3, 7, 7, 34b/12; d. eti ağrısıyüçün 35a/5; d. etleri ağrısına 38b/5; d. etlerine 25a/4, 38b/5, 41b/7; d.-inün eti ağrı- 36b/2; d.-leri ağrı- 43a/8; d.-leri eti ağrı- 34a/2; d.-leri şalın- 18a/4, 18b/8, 22a/13, 24b/4; d.-e 34b/13; d.-i 36b/1; d.-leri 21a/17, 17, 24b/7, 34a/2.

dişi: Dişi.

d. canavar necisin 12a/8.

ditre-: Titremek.

başı d.-se 15a/10; d.-mesün 15a/11.

diz: Diz.

şag d.-ine 42b/13; d.-leri ağrıyana 38b/7.

doğ-: Doğmak.

d.-maduğ ol- 22a/9.

doğan: Kartalgillerden sırtı kül rengi ve enine çizgili, küçük kuş, fare vb. ile beslenen ve alıştıırılarak kuş avında kullanılan yırtıcı bir kuş (Falco peregrinus).

d. necisini 14b/1.

doğra-: Doğramak.

d.-yasın 20b/8, 22b/6; d.-yup 21b/12.

doğur-: Doğurmak.

oğlan d.-an ‘ avrat şarplan- 33b/5; oğlan d.-mağ 30a/15; oğlan d.-mamağ 18a/4, 22a/8; oğlan d.-mayan ‘ avrat 34b/4; oğlan d.-mayup 40b/11; d.-a 33b/5, 41a/9; d.-ur 31a/8.

dolaş-: Dolaşmak.

d.-an 3b/12.

dolay: Muhit, çevre, etraf.

boğaz d.-ısına 7a/10; boynı d.-ısına 9b/8, 29b/7; boynı d.-ısında 7b/12.

domur-: Burun kanamak.

burun d.-sa 19a/6, 31a/4, 34a/8, 39b/7.

donuğ: Canlılığı olmayan, fersiz.

d. gör- 35b/9; d. görür göz 40b/1; d. göz 5a/6, 21b/11, 31a/11; d. ol- 1b/7, 4b/1, 18b/15, 21b/10, 26a/5; d.-ı(donuğı) 4b/4; d.-ın(donuğın) 4a/16, 4b/2.

dög-: Dövmek, ezmek.

d. 26b/5, 7, 9, 12, 12; d.-e 10b/11, 13a/2, 33a/14, 34a/4, 34b/7, 36a/1, 37b/7, 39a/12, 14, 17, 39b/13, 40b/8, 41a/13, 41b/2, 5; d.-eler 17b/2; d.-esin 3b/5, 7, 10, 11, 13, 14, 15, 4a/3, 4, 7, 16, 17, 4b/2, 3, 4, 7, 10, 7a/7, 7, 9, 14, 17, 7b/2, 5, 7, 8, 14, 8a/6, 8, 8b/4, 12, 9a/9, 11, 17, 9b/1, 10a/17, 10b/16, 11b/11, 12b/3, 13, 13b/10, 11, 15a/6, 17, 15b/2, 14, 20a/5, 16, 21a/12, 22b/4, 7, 23a/12, 27b/16, 17, 29a/9; d.-se 43a/7; d.-seler 2b/10, 13b/13; d.-üp 3a/12, 14, 3b/3, 5, 9, 4a/1, 4b/5, 5a/1, 3, 3, 13, 14, 16, 5b/8, 9, 10, 11, 15, 16, 17, 6a/1, 2, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 14, 16, 17, 6b/3, 4, 5, 6, 8, 8, 8, 12, 13, 15, 16, 7a/1, 14, 14, 8a/15, 16, 16, 8b/3, 13, 14, 15, 16, 9a/1, 3, 4, 6, 10, 15, 9b/5, 11, 14, 17, 10a/2, 4, 6, 11, 12, 10b/7, 8, 13, 11a/3, 17, 11b/8, 8, 15, 16, 12a/1, 4, 5, 6, 15, 16, 12b/15, 16, 13a/3, 5, 9, 11, 14, 16, 13b/1, 13, 13, 14a/2, 3, 4, 7, 10, 14b/1, 3, 6, 9, 11, 12,

13, 15, 16, 15a/5, 6, 8, 9, 12, 13, 15b/4, 7, 8, 13, 16, 16a/2, 6, 7, 7, 9, 10, 12, 13, 16b/8, 12, 13, 17, 17a/1, 2, 3, 8, 9, 10, 13, 14, 16, 19b/9, 20a/1, 3, 7, 8, 20b/4,8, 10, 21a/4, 7, 9, 11, 14, 17, 21b/8, 13, 22a/4, 11, 16, 22b/5, 10, 13, 23a/1, 13, 17, 23b/1, 4, 6, 7, 8, 17, 24a/3, 4, 6, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 24b/2, 4, 7, 9, 11, 12, 14, 15, 25a/2, 4, 7, 8, 14, 16, 25b/1, 3, 4, 5, 5, 7, 12, 15, 26a/3, 6, 8, 11, 13, 26b/15, 15, 27a/4, 5, 6, 9, 15, 27b/3, 4, 5, 6, 8, 12, 28a/9, 11, 15, 17, 28b/3, 7, 7, 10, 10, 12, 13, 29a/2, 3, 4, 6, 11, 13, 15, 16, 29b/5, 31b/5, 11, 15, 17, 32a/2, 3, 3, 6, 7, 8, 10, 13, 32b/1, 6, 9, 14, 16, 33a/2, 2, 7, 33b/1, 7, 10, 12, 13, 17, 34a/1, 1, 6, 8, 9, 9, 12, 34b/5, 6, 10, 17, 35a/2, 4, 7, 8, 10, 36a/15, 36b/3, 4, 4, 15, 37a/5, 6, 7, 37b/12, 38a/1, 4, 5, 6, 8, 11, 12, 15, 17, 38b/3, 5, 8, 9, 10, 39a/6, 10, 16, 39b/11, 12, 17, 40a/2, 3, 3, 6, 14, 40b/2, 4, 7, 10, 13, 16, 43a/8.

dögül-: Dövülmek, ezilmek.

d.-miş böcegi 6a/7; d.-miş buğdayı 8a/12; d.-miş daru 27a/1; d.-miş enciri 7b/1; d.-miş hurma 27b/1; d.-miş şandalüsü 13b/16; d.-miş za' firân 27a/11.

dök-: Dökmek.

şoğulcanı d.-e 17a/9, 34b/1; d.-e 11a/10, 32a/5, 12; d.-ersenj 16b/4, 5; d.-esin 11a/11, 12a/11, 15a/14, 20a/11, 24a/13, 27b/7.

dökül-: Dökülmek.

bağırşakları d.-se 19b/4; kaşları d.-se 25b/13; kaşları d.-ürse 18b/13; kırtı d.-e 36b/1; saçı d.-meye 43a/10; d.-en şaça 36b/6; d.-en saçına 43a/9; d.-mez ola 36b/6; d.-eni 43a/10; d.-ür 11b/2, 38a/12.

dört: Dört.

d. 11a/13, 26a/3, 36a/1; d. ayaklı 43b/13; d. ayaklıya 43b/10; d. gün 36a/15, 36b/5, 41a/10; d. günde bir 13a/8; d.-ünci(dördünci) gün 43a/12.

döşe-: Döşemek.

d.-yesin 9a/13.

döşek: Döşek.

d.-e(döşege) işe- 2b/8, 13b/4.

dūd: < Far. Dut (Morus); krş. *dūt*.

bögürtlen d.-ın 29b/11; d. ağacı kabını 24b/5; d. ağacı kökin 11b/9; d. ağacı yaprağın 27a/2; d. ağacınun kökin 24b/16; d. yaprağın 24b/5.

dudağ: Dudak.

d. 6b/14, 40b/8; d. çatla- 40b/7; d. çatlamasıyçün 1b/15, 6b/11, 31a/13; d.-ları yarıl- 6b/16, 23b/4; d. yarıl- 18a/17; d.-a(dudağa) 6b/13.

dumağu: Nezle.

d. 1b/5, 29a/5; baş d.-sıyçün 3b/16.

dumanlı: Dumanlı, sisli, buğulu; krş. *dumanlı*.

d. 1b/6.

dumanlı: Dumanlı, sisli, buğulu; krş. *dumanlı*.

d. ol- 4a/15.

dur-: Durmak.

bağlu d.-a 19b/8; bağlu d.-sun 15a/2; burunkanı d.-masa 1b/12, 6a/3, 17b/10, 20b/4;kanı d.-a 6a/11;kanı d.-maya 34b/10;kanı d.-mayan yaranun 20a/1; qarında şud.-miş ola 10b/5;koğuna d.-a 11b/14;sidügi d.-ana 35a/11;sidügi yolında taş d.-sa 13a/17; d.-a 16b/3, 19b/12, 25a/3, 36a/16; d.-masa 11b/2, 24a/3, 33b/15, 35a/8, 37b/6; d.-maya 10a/14, 16a/4, 11, 26a/15, 26b/16, 27b/10, 41b/9; d.-sun 15a/4, 24b/17, 25b/12, 26a/7, 28b/4.

dūt: < Far. Dut (Morus); krş. *dūd*.

hām d. yemişin 38a/11; d. ağacınun kökinün kabın 38a/11; d. ağacınun yemişin 38a/8; d. yaprağın 38a/13; d. yemişi toğmın 41b/10

dut-: Tutmak.

d. 26b/9, 10, 11; ağzında d.-a 17a/12, 24b/7, 34a/3, 35a/6, 38a/16, 40a/6, 7; ağzuña d.-asın 7a/5; ağzuña d.-asın(dudasın) 21b/9; ağzuña d.-asın 8a/14, 20b/7, 21b/8, 24b/5, 26a/8; sıtma d.-an ādeme 13a/9, 36a/5; sıtma d.-mazdan 13a/4, 5, 7; tene d.-mamış uvağ enārı 11b/2; üç günde bir d.-an sıtma 2b/7; üç günde bir sıtma d.-sa 13a/8; d.-a 7a/3; d.-amasalar 2a/15, 11a/1; d.-arı 42b/16; d.-asın 6a/13; d.-mağ 42a/10; d.-maz 13a/9; d.-sa 12b/17, 13a/1, 8, 9; d.-up 35b/2, 37a/1.

dutul-: Tutulmak; krş. *tutul-*.

āvāz d.-sa 31a/6; āvāzı d.-sa 8a/11, 18a/15, 23a/12, 39b/15; ayakları d.-sa 37a/4; dimāğı d.-sa 39b/3; hayzı d.-sa 17a/3; nuṭku d.-sa 42b/10; sidügi d.-ana 31a/10, 37b/5, 38a/4, 40a/16; sidügi d.-sa 2b/7, 8, 13a/10, 13b/2, 18b/1, 19a/8, 23b/8, 27b/11, 30b/3; sidük d.-sa 25a/7; d.-miş āvāz 2a/6, 8a/11.

dutun-: Tutunmak, herhangi bir şeyi ilaç olarak sürmek, sarmak.

d.-a 16b/17.

dübür: < Ar. Kıç, makat.

ādemün d.-ine 11a/16; d.-i 15a/14, 15, 17, 40a/8; d.-inde 2b/15, 15a/16; d.-ine 41a/1.

dükel: Hep, cümle, hepsi, bütün, herkes.

d.-in 17b/1.

dükür-: Tükürmek; krş. *tükür-*.

қан d.-se 39b/6.

dümegi: ?

d. 19b/15.

dünya: < Ar. Dünya.

d.-ya gel- 42a/7.

dürt-: Sürmek, ilaç, merhem vb. şeyleri sürmek.

d. 26b/3; d.-e 37b/16; d.-esin 6a/14, 21b/4; d.-sün 27a/3.

düş-: Düşmek.

ağ d.-e 5b/4; aq d.-en göze 4b/4; aq d.-se 4b/12; göze aq d.-e 1b/7; gözine ağ d.-se 18b/14; gözlerine ağ d.-se 26a/1; oqlan d.-e 40b/12; d.-e 20a/11; d.-se 24b/3.

düşenbih: < Far. Pazartesi günü.

d. gün 43b/11.

düşür-: Düşürmek.

oqlan d.-e 40b/12; za^c if d.-ür 43a/11.

dütsü: Tütsü; krş. *tütsü*.

d. ét- 8a/2, 13a/6, 13a/7, 16a/17, 16b/9, 23a/17, 37b/15, 40b/12, 41a/1.

dütün: Duman

d. görmedük balıla 5a/2, 14; d.-de 27b/10; d.-i 36b/9, 41a/1; d.-ile 4b/7.

dütüz-: Tütsü şeklinde yakmak, tüttürmek.

d.-e 34a/14; d.-esin 16b/1.

düvîçe: < Ar. *devî* Kulak çınlaması.

d. ol- 2b/11(düvice), 13b/17.

ebe gömeci: Ebegümeci (*Malva sylvestris*); krş. *ebem gömeci*.

e. 16b/2, 23a/14; aq e.-nüñ kökin 7a/3; yaban e. yaprağın 27a/12; yaban e.-nüñ yaprağın 20a/4; e. yaprağın 10b/2, 6, 16a/12, 23a/2; e.-n 14b/12; e.-ni 14b/13

ebem gömeci: Ebegümeci (*Malva sylvestris*); krş. *ebe gömeci*.

e. 11a/14; e.-nüñ kökin 32b/1.

edviye: < Ar. İlaç, ilaçlar.

e.-lerüñ 29b/1.

efsün: < Ar. Büyü, efsun.

e.-ı 23b/14.

eger: < Far. Eğer, şayet.

e. 3a/14, 5b/14, 9a/5, 10a/8, 10b/2, 4, 12, 11a/10, 12a/7, 13a/1, 3, 15b/5, 6, 6, 16a/14, 16b/5, 17a/7, 18a/13, 13, 20a/10, 20b/11, 13, 23a/4, 4, 23b/10, 24b/10, 40a/11; e. kim 10b/5, 12b/10, 13a/1, 20a/16, 28b/5.

ëgrelti: Eđerleti otu (*Pteridium aquilinum*).

e. kökin 17a/9.

ek: Ek.

e. yerleri “Mafsal, oynak yeri, büküm yeri” 37a/4; e. yerleri ağrı- 30b/12; e. yerleri ağrısıyüçün 18a/1; e. yerlerinde 21b/15.

ek-: Dökmek, serpmek.

e.-esin 5a/10, 7a/12, 13b/16, 23a/12, 28b/3, 4, 29a/9.

ëki: İki.

ë. 12b/11, 13a/1, 19b/14, 15, 20b/12, 25b/12, 35b/3, 36a/2, 37a/13; bir ë. gün 19b/8; ë. gün 20b/10; ë.-nci gün 43a/11; ë.-sin 10b/17, 25b/5, 26b/14, 36a/10, 40b/4.

ekin: Ekin, buğday.

e. 43b/17; e. biçin “Ekim, ekip biçme işi” 43b/10, 13, 15, 16, 16.

ekser: < Ar. Çoğunlukla, genellikle.

e. 14a/6.

ekşi: Ekşi.

e. enār 38b/1; e. enār ağacı kökin 38b/6; e. enār şuyın 6a/17; e. enār şuyıyla 28b/12; e. enāruḡ çiçegin 38b/5; e. nāruḡ qabların 38b/3; e.-sin 38b/2.

el: El.

e. 9b/17; sağ e.-inde 27b/15; sağ e.-inden 28b/9; e. ayası 29b/8; e. degmedük balıla 21b/10; e. degmemiş ol- 3a/12, 19b/6; e.-i uvan- 19b/7; e.-i 17b/6, 19a/9, 19b/11; e.-ile 15a/9, 27b/1; e.-in 6a/8; e.-inde 27b/7; e.-inden 28a/12; e.-iyile 36a/2; e.-leri 37a/4; e.-lerinde 13b/7, 34a/11; e.-üñe 15b/14.

ele-: Elemek.

e.-yeler 17b/2.

elek: Elek.

e.-den geç- 12b/13; e.-den geçür- 12b/12, 19b/5, 26a/14, 27b/4, 28a/15.

emcek: Meme; krş. *emik*, *meme*.

‘avratuḡ e.-i(emcegi) şiş- 19a/6, 20a/14; ‘avratuḡ e.-i(emcegi) aḡrı- 21b/1; e.-i(emcegi) şiş- 27b/1; e.-i(emcegi) 27b/1.

emik: Meme; krş. *emcek*, *meme*.

e.-i(emigi) 28b/12.

emizce: Emzikli, emzikte olan (çocuk).

e. 37a/12.

emrāz: < Ar. İletler, hastalıklar.

e. 43a/16; cemī^c e. 31a/2; cemī^c e.-a 30b/17, 38b/2, 39a/10, 42b/13, 43b/5; envā^c -ı e. 1b/1; e.-un 19b/3; e.-uḡ 31b/4.

enār: < Far. Nar ağacı ve meyvesi (*Punica granatum*); krş. *nār*.

datlu e. 38b/1; datlu e.-uḡ şuyından 38b/4; ekşi e. 38b/1; ekşi e. ağacı kökin 38b/6; ekşi e. şuyın 6a/17; ekşi e. şuyıyla 28b/12; ekşi e.-uḡ çiçegin 38b/5; tene

dutmamış uvağ e.-ı 11b/2; e. ağacı 41b/8; e. ağacınun yaprağın 7a/5; e. kabı 11a/5; e. kabın 11a/17, 22b/15, 26b/9; e. yaprağın 21a/9; e.-ı 24a/6.

encir: < Far. İncir ağacı ve meyvesi (Ficus carica).

e. 25b/17, 38b/13; döğülmiş e.-i 7b/1; eski e.-i 10b/3, 21b/14, 16; hām e.-i 7a/17; kırı e.-i 22a/14, 38b/17; kırı e.-i 39a/1; kırı e.-ile 7a/12; yaban e. südini 38b/7; yaban e. yaprağın 38b/8, 40b/6; yaban e.-i 38b/10; yaban e.-i yaprağın 3b/1, 40a/3; e. ağacınun kabın 12a/7; e. kökin 24b/7; e. şuyıla 25b/16; e. yaprağın 25b/5; e.-i 38b/14.

engece: ?

e. kökin 7b/1.

eñse: Ense.

e.-de 2a/3, 7a/13; e.-ne 8a/17; e.-sinde 7a/16.

envā: < Ar. Çeşit, tür.

e.-ı emrāz 1b/1.

er: Erkek.

e.-ile 22a/10.

eri-: Erimek.

e.-sün 40b/8; e.-yince 21b/17, 23a/3.

erik: Gülgillerden, beyaz çiçekli bir ağaç, erik (Prunus domestica).

e. zamgını 25a/16, 25b/6.

erkeç: Üç yaşını bitirmiş erkek keçi.

è. ödi 35b/10; è. yağı 37a/2; è. yağın 11a/1; è. yağıyla 11a/8.

erkek: Erkek; krş. *erkek*.

è. 40a/9; è.-dür 40a/10, 10.

erkek: Erkek; krş. *erkek*.

e. oğlan 5b/3.

eski: Eski, müzmin.

e. 25b/13; ay e.-sinde 29a/16; şarp e. şüciyile 13a/16; e. bal 29b/5; e. balıla 6a/14, 11b/16; e. enciri 10b/3, 21b/14, 16;; e. öksürüğü 26a/9; e. peynir 11b/3, 41b/11; e. peyniri 24b/1; e. sirkeyile 26a/8; e. şüciyile 9b/4, 16, 10a/4, 10b/3, 11b/16, 13a/11.

eskinu: < Gr. Sakız ağacı (*Pistacia lentiscus*); krş. *iskenu*.

e. 40a/6.

eş-: Eşelemek, toprak,kül gibi toz durumunda bulunan şeyleri hafifçe kazıp karıştırmak.

e.-esin 7b/6.

eşek: Eşek.

ğancuğ e. südin 24b/13; e. cigerin 37a/4; e. dırnağın 35b/3; e. eti 35b/6; e. kafasın 35b/4; e. sidüğün 35b/5.

êşik: Kapı boşluğunun alt kısmında bulunan alçak basamak, eşik.

alt ê.-ine(êşigine) 42b/14; kapunun üst ê.-ine(êşigine) 42b/14.

et: Et.

balığ e.-in 28a/6; çürük e.-e 36b/16; çürük e.-i 36b/16; diş e.-i ağrısıyiçün 35a/5; diş e.-leri ağrısına 38b/5; diş e.-lerine 25a/4, 38b/5, 41b/7; dişinüñ e.-i ağrı- 36b/2; dişleri e.-i ağrı- 34a/2; eşek e.-i 35b/6; koyun e.-i şörbäsına 11a/13; koyun e.-i şörbäsıyla 17a/10; koyun e.-in 28a/7; e.-i 35b/5.

êt-: Etmek, yapmak; krş. *et-*.

bağş ê.-esin(êdesin) 11a/13; basturma ê.- e(êde) 37a/14; başı aşığa ê.-üp(êdüp) 14b/17, 15a/2; beyân ê.-er(êder) 17b/4, 19b/3, 29b/13, 31b/4, 42b/17, 43a/10; bulamac ê.-esin(êdesin) 25a/11; cem^c ê.-e(êde) 11a/2, 33a/14, 34a/5, 39a/2, 39b/11, 13, 16, 17, 40a/2, 40b/6, 41a/5, 6, 15, 41b/5; cem^c ê.-esin(êdesin) 4b/9, 10, 11, 5a/2, 7a/15, 10b/16, 13b/11, 38b/7; cem^c ê.-üp(êdüp) 3a/13, 15; 3b/6, 4a/1, 5b/3, 6b/12, 8b/6, 10b/8, 11b/4, 15b/4, 16a/9, 10, 14, 16b/14, 19b/9, 10, 15, 17, 20b/3, 21b/16, 22a/2, 16, 23a/14, 23b/2, 12, 24a/3, 24b/8, 25b/7, 26a/4, 26b/8, 11, 27b/3, 28a/9, 29a/6, 29b/11, 31b/12, 15, 32b/15, 34a/2, 34b/11, 35b/12, 38b/2; cem^c ê.-se 43a/7; def^c ê.-e(êde) 3a/17, 17, 3b/1, 2, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 4a/3, 5, 9, 10, 12, 15, 16, 4b/1, 2, 3, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 17, 17, 5a/2, 4, 10, 12, 17, 5b/2, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 6a/2, 3, 4, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 6b/1, 4, 5, 13, 14, 15, 7a/7, 8, 10, 11, 12, 15, 7b/1, 8b/11, 9a/1, 4, 7, 16, 9b/3, 5, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 10a/1, 3, 4, 7, 10, 11, 15, 16, 17, 10b/1, 2, 3, 7, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 11a/10, 14, 11b/1, 4, 5, 17, 12a/2, 3, 4, 6, 12, 12b/17, 13b/3, 5, 9, 11, 17, 14a/7, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 14b/1, 4, 5, 15a/17, 16a/8, 9, 14, 17a/12, 15, 16, 17b/2,

20a/10, 15, 20b/5, 6, 11, 13, 14, 21a/15, 16, 21b/1, 2, 3, 7, 8, 13, 22a/1, 3, 4, 6, 12, 14, 22b/2, 3, 7, 11, 15, 16, 23a/1, 2, 4, 23b/7, 10, 24b/3, 8, 25a/6, 12, 15, 17, 25b/3, 4, 6, 8, 26a/11, 26b/1, 2, 3, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 15, 17, 27a/6, 15, 17, 27b/4, 5, 7, 8, 28a/1, 15, 28b/8, 29b/11, 12, 31b/6, 9, 31b/11, 14, 17, 32a/1, 7, 32b/3, 5, 13, 33a/8, 14, 33b/11, 15, 34a/7, 13, 15, 17, 35a/7, 15, 35b/1, 2, 8, 10, 16, 36b/12, 37b/2, 3, 7, 38b/1, 39a/9, 9, 40a/2, 40b/1, 41a/7, 41b/8, 43a/8, 43b/5, 7; def' è.-er(èder) 4a/6, 36b/2; dütsü è.-e(ède) 13a/7, 40b/12, 41a/1; dütsü è.-esin(èdesin) 8a/2, 13a/6, 16a/17, 16b/9, 23a/17; dütsü è.-señ 37b/15; eyü è.-er(èder) 39a/15; halka è.-üp(édüp) 43a/7; hamir è.-esin(èdesin) 12b/12; hamir è.-üp(édüp) 10a/2, 15b/10; hareket è.-er(èder) 43b/8; harket è.-e(ède) 40a/5; hayr è.-esin(èdesin) 24b/8; hazm è.-e(ède) 31b/15, 34b/9; helak è.-esin(èdesin) 16a/14; hoşab è.-üp(édüp) 39a/5; huşne è.-e(ède) 11a/9; huşne è.-esin(èdesin) 11a/11; huşne è.-esin(èdesin) 12a/11; ılıcağ è.-e(ède) 28a/8; ılıcağ è.-üp(édüp) 38a/7; ısıcağ è.-esin(èdesin) 13b/6; ısıcağ è.-üp(édüp) 5b/14, 9a/17, 9b/12, 21a/3, 16, 24a/12, 40a/15; ishāl è.-er(èder) 32b/1, 38b/13, 39a/14; istifrag è.-üp(édüp) 18b/7, 32a/16; istifrag è.-se 18b/7, 32b/2, 37b/6; istikrah è.-e(ède) 3a/6; isti' māl è.-e(ède) 5a/5, 6, 29a/14, 31b/12; isti' māl è.-üp(édüp) 36b/12; kadeh è.-üp(édüp) 10a/6, 35a/1; kanın sâkin è.-e(ède) 34b/11; kara è.-e(ède) 33a/10, 37b/16; kâr è.-meye 42b/15; kül è.-e(ède) 6b/3, 15b/12, 35b/3, 37a/15, 37b/11, 39b/3, 4, 7, 41b/7, 9; kül è.-esin(èdesin) 3a/16, 3b/2, 4a/11, 14, 6a/7, 7a/16, 7b/2, 3, 14a/12, 15b/9, 25b/14, 27b/4; kül è.-üp(édüp) 6a/13, 13b/5, 20a/9, 38a/13; ma' cûn è.-e(ède) 37a/12; ma' cûn è.-üp(édüp) 16b/14; melhem è.-e(ède) 7b/1, 17b/7, 19b/13; melhem è.-esin(èdesin) 12b/8; melhem è.-üp(édüp) 5a/9, 6b/13, 14b/7, 28a/11, 38b/14; nazâr è.-esin(èdesin) 40a/9; pâre pâre è.-e(ède) 13b/1; perhiz è. 27a/12; pide è.-esin(èdesin) 8b/8; saħğ è.-e(ède) 41a/3; sâkin è.-e(ède) 6a/5, 20a/2; sidügin şâfi è.-e(ède) 34b/9; şorbâ è.-üp(édüp) 10a/13, 11b/6; tecrîbe è.-esin(èdesin) 15b/5; te'lîf è.-dükleri 1b/1; tîlâ è.-e(ède) 36a/10, 36b/6, 37b/9, 38a/3, 39b/7, 40b/10; tütsü è.-e(ède) 41a/8, 42b/11, 16; tütsü è.-esin(èdesin) 27b/11; tütsü è.-se 42b/12; un è.-e(ède) 21a/17, 39a/10; un è.-esin(èdesin) 6b/3, 4, 21b/13, 25a/4, 25b/5, 28b/4; un è.-üp(édüp) 4b/13, 6b/8, 9b/10, 23b/9, 32a/10, 13, 32b/14, 16; yağı è.-esin(èdesin) 10b/5, 13, 23b/2; yağı è.-e(ède) 41b/2; yağı è.-esin(èdesin) 23b/14; yağı è.-üp(édüp) 12b/14, 14a/16, 15a/1,

23b/17, 26a/14, 27b/17, 40a/4; yumışağ è.-e(ède) 36b/12; yumışağ è.-er(éder) 39a/13; yuvalağ è.-esin(édesin) 8a/6; zıkr è.-dügi 17b/4, 29b/13; zıkr è.-dügümüzi 20a/6; è.-e(ède) 20a/1, 34a/3; è.-esin(édesin) 8a/6, 14, 10b/7, 8, 20b/12, 25b/4, 28b/7, 10, 10, 12; è.-üp(édüp) 10a/1, 10b/10, 12, 11a/5, 7, 12b/12, 26a/4, 28a/11, 28b/11, 29b/9, 39a/2.

et-: Etmek, yapmak; krş. *ét-*.

bī-ḥod e.-megiçün 31a/4; bī-ḥod e.-mek 3a/1; cem^c e.-megiçün 3a/3; cem^c e.-mek 16b/5; def^f e.-megiçün 1b/15, 3a/4, 5, 6b/7, 32a/9; ğažab e.-meye 12b/5; ḥazer e.-mek 42a/8; kār e.-meye 42b/11; nesne ḳabūl e.-meyüp 9b/1; nesneyi ḳabūl e.-meyüp 2a/10; perhīz e.-meye 13a/1; redd e.-megiçün 3a/2; redd e.-mek 16a/10; şürū^c e.-mek 43a/5; tecribe e.-mek 10a/8; yumışağ e.-megiçün 31a/4; yüzi arı e.-megiçün 19a/16.

etdür-: Ettirmek, yaptırmak.

istikrāh e.-mek 28a/16.

etmek: Ekmek.

e. 28a/5; buğday e.-i(etmegi) için 5b/7; buğday e.-i(etmegi) içiyile 14b/14; buğday e.-in(etmegin) için 4a/14; ḳurı e.-i(etmegi) 21b/13; e. içi 4b/10, 27b/1, 29b/11; e. için 25b/8, 29a/10; e. içini 20b/13, 21b/2, 27b/2; e. ḳabını 20a/1; e.-e(etmege) 35a/3.

ev: Ev.

e. 16a/4; e.-de 16a/4, 32a/9, 34a/14, 14, 42b/12; e.-den 16a/2, 3; e.-e 42b/12, 14; e.-i 32a/9.

evengi: < Gr. *uncia* 27.88 gram değerinde bir ağırlık ölçüsü.

e. 19b/15, 15, 15, 29a/16; bir e. 19b/14, 25b/9, 16, 16.

evlen-: Evlenmek, aile kurmak.

e.-ürse 42a/7.

evvel: < Ar. İlk, birinci, ilkin.

e. 13a/4, 5, 8, 9, 15a/15, 21b/4, 42b/10, 43a/1; e. gün 43a/11; e.-ki 28b/5.

eyegü: Kaburga.

e. ağırsıy için 31a/5.

eyil-: Eğilmek.

e.-e 34b/6.

eyit-: Söylemek, demek.

e.-ür(eydür) 4a/5, 11, 16, 17, 4b/1, 5a/1, 3, 7, 11, 5b/1, 8, 7b/9, 14, 16, 8a/4, 9, 11, 8b/3, 5, 8, 11, 17, 9a/9, 11a/12.

eyle-: Yapmak, etmek.

e. 26b/13; arı e.-ye 8b/9, 10; cem^c e.-yüp 29a/9; hamur e.-yesin 12b/9; ısıcağ e.-yüp 28b/2; kara e.-ye 37a/17; kebâb e.-yüp 28a/7; kuşak e.-ye 12a/13; kül e. 26b/3; kül e.-ye 37b/9; oğlan e.-ye 34b/5; un e.-yesin 7a/14, 27b/16; un e.-yüp 4a/7, 9a/1, 25a/4, 8, 26a/13, 28b/3; yağı e.-yüp 29a/6; yağu e.-yesin 22b/12; yavaş e.-ye 16a/1; yüzi ağ e.-mek 2a/7, 8b/7; yüzi arı e.-ye 29a/11; e.-yesen 25b/5; e.-yesin 20a/7; e.-yüp 22a/10.

eylūs: < Gr. *ilius/keios* Nasır; krş. *ilūs*.

e. zahmetiyiçün 19a/7.

eyülis: < Lat. Temmuz, yılın yedinci ayı.

e. 42a/5, 42b/5.

eyünis: < Gr. Haziran, yılın altıncı ayı.

e. 42a/4, 42b/4.

eyü: İyi.

e. èt- 39a/15; e. gel- 43b/12, 15, 15, 16; e. ol- 43b/10, 11, 11, 13, 14; e.-dür 4b/15, 5a/5, 6, 6a/9, 6b/7, 9, 7a/2, 3, 4, 8a/12, 10b/17, 11a/2, 11b/9, 10, 11, 15, 12a/10, 13, 13, 15, 17, 12b/15, 16, 13a/4, 7, 11, 12, 14, 16, 17, 13b/6, 7, 12, 14, 14a/1, 9, 14b/9, 10, 14, 15, 16, 15a/11, 11, 12, 14, 15, 15b/2, 3, 5, 7, 9, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 16a/1, 5, 6, 7, 13, 16b/12, 13, 14, 15, 16, 17a/4, 5, 6, 19b/6, 7, 9, 10, 13, 20a/5, 9, 16, 20b/1, 2, 3, 7, 9, 15, 16, 17, 21a/1, 2, 3, 5, 7, 10, 21b/3, 6, 9, 15, 16, 22a/7, 8, 13, 22b/4, 6, 6, 9, 13, 17, 23a/5, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 23b/1, 4, 11, 12, 14, 16, 17, 24a/1, 2, 4, 5, 6, 7, 7, 8, 9, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 24b/1, 4, 10, 11, 13, 14, 14, 15, 17, 25a/1, 2, 3, 5, 7, 9, 10, 13, 25b/1, 2, 9, 11, 13, 14, 15, 17, 17, 26a/4, 6, 7, 8, 10, 13, 16, 27a/1, 3, 28a/3, 10, 17, 28b/6, 11, 15, 29a/4, 7, 10, 12, 15, 29b/6, 7, 31b/5, 7, 10, 13, 33a/1, 5, 33b/3, 34a/2, 3, 12, 35a/2, 11, 14, 35b/3, 13, 14, 14, 36a/3, 6, 6, 7, 8, 9, 12, 12, 14, 16, 36b/3, 7, 10, 10, 37a/5, 37b/6, 9, 17, 38b/2, 5, 39a/16, 39b/4, 10, 40a/12, 40b/7, 41b/1, 3, 42a/11, 42b/11, 43a/14, 16, 16, 17, 43b/1, 2, 2, 4, 4, 5, 5, 6, 6, 7.

eyyām: < Ar. Günler, gündüzler.

e.-ı nahīsāt 41b/12; e.-larda 42a/7.

ez-: Ezmek.

e.-e 7a/2; e.-esin 7a/1, 7b/7, 8b/9, 13b/8, 25b/10.

faşıl: < Ar. Kısım, bölüm, fasıla, mevsim.

f. 17b/3, 29b/12, 13, 43a/10.

felvār: < Lat. Şubat, yılın ikinci ayı.

f. 41b/17, 42a/17.

ferah: < Ar. Gönül açıklığı, sevinç, sevinme.

f. 30a/6; f. ol- 33a/7.

ferc: < Ar. Kadın cinsel organı, vulva.

f.-ine 34b/5.

fesligen: < Gr. Fesleğen (*Ocimum basilicum*).

ķurı f.-i 21a/11; yaban f.-i 34b/3; f. toħmın 16b/14, 24a/10, 26b/5; f. yaprağını 37a/7; f.-i 21a/11.

feth: < Ar. Açma, açılma.

f. ol- 11b/15, 13b/2, 4.

finduķ: < Ar. Fındık (*Corylus avellana*).

f. 37a/12, 13; f.-ı(finduğı) 38a/1, 2.

fulful: < Ar. Biber.

f. 17b/1.

fulūħū: < Gr. *moloha* Ebegümece (*Malva silvestris*).

f. 32a/14.

gāh: < Far. Zaman, an.

g. gāh 12b/10,10.

ġalatķa: ?

ġ. çiķegin 26a/6.

ġalikuψı: ?

ġ. 35a/7.

ğarğara: < Ar. Gargara, ilacı ağızda çalkalama.

ğ. vèr- 28a/13.

ğark: < Ar. Suya batma; batma.

ğ. ol- 43b/14.

ğāyet: < Ar. Çok, fazla, son derece.

ğ. 5a/15, 7a/13, 10b/17, 11a/2, 13a/17, 17a/6, 33b/3.

ğayrı: < Ar. Ayır, başka, artık, diğer.

ğ. 4b/12, 7a/17, 28a/5, 5, 30b/2, 34a/11, 35a/8, 36a/16.

ğāzab: < Ar. Öfke, kızgınlık, hiddet.

ğ. et- 12b/5.

gebe: Gebe, hamile, yüklü; krş. *hāmīle*.

g. ol- 31a/8, 40a/9.

gēce: Gece; krş. *gece*.

g. 22b/14, 27a/11; her g. 5a/15; üç g. 36b/11.

gece: Gece; krş. *gēce*.

g. 16b/3; bir g. 24b/17.

geç-: Geçmek.

elekden g.-miş 12b/13; içi g.-e 2a/15, 11a/1; içi g.-erse 11a/4; içi g.-se 2a/16, 22b/15; kan g.-e 2a/15, 2b/1, 10b/15, 17a/1; kan g.-en 32b/11; kan g.-ene 34a/17; kan g.-se 2a/16, 11a/8, 11b/2, 18a/7, 22b/5, 33b/10; g.-mezse 20b/11.

geçür-: Geçirmek.

elekden g.-esin 12b/12, 19b/5, 26a/14, 27b/4; elekden g.-üp 28a/15; g.-esin 19b/15.

gel-: Gelmek.

ölüm g.-e 43b/15, 16; ağsıracağı g.-se 11b/13; burnından kan g.-se 18b/4, 24a/3; dünyaya g.-se 42a/7; eyü g.-e 43b/12, 15, 15, 16; kan g.-e 18b/17, 26a/15, 31b/3, 41b/9; kan g.-se 8b/6, 30b/2, 33b/14, 35a/8; kırın g.-e 43b/10; ölüm haddine g.-ür 43b/3; südi g.-e 17a/2, 41a/11, 11; südi g.-mese 17a/2; yaramaz g.-e 43b/16; zor g.-se 2a/17, 11a/17; g.-en 30a/9; g.-meye 16b/8, 9, 42a/8, 42b/13; g.-se 18b/5, 24a/5; g.-ür 32a/13.

gemi: Gemi.

g.-ler 43b/14.

geñiz: Geniz.

g. içine 6a/2; g. hoşusıyîçün 6a/1; g.-ine(geñzine) 20a/11, 24a/13, 27b/4, 7.

gerek: Gerek, ihtiyaç.

g. 43a/5; g.-dür 5b/16, 10b/8, 36a/10, 36b/9, 42a/8.

gerek-: Gerekmek, ihtiyaç duymak.

g.-se 13a/1, 16a/12.

gerin-: Gerinmek.

g.-mekligi 43b/6.

gèrü: Geri, arka, tekrar.

g. 2b/10, 13b/15, 15a/2, 42a/8, 43a/10.

getür-: Getirtmek.

iştahâ g.-ür 39a/3; uyhu g.-e 34b/15; uyhu g.-ür 43a/14; g.-esin 9a/14; g.-ür 43a/11.

gevde: Gövde, vücut; krş. *gövde*.

g.-si şarar- 27b/4; g.-si 30b/1.

gèyik: Geyik; krş. *geyik*.

g. boynuzı 25b/4; g. boynuzın 21a/17.

geyik: Geyik; krş. *gèyik*.

g. boynuzı 16a/10; g. boynuzın 11b/7, 40b/9; g. boynuzunu 16a/3; g. mâyesin 35a/17; g. yağın 4a/5, 14a/15, 15b/14.

gez-: Gezmek.

g.-e 12b/5, 28a/6.

ğîdâ: < Ar. Besin, gıda.

ğ.-sı 3a/13.

gibi: Gibi.

g. 2b/3, 3a/7, 4a/12, 8a/6, 10a/1, 3, 10b/6, 7, 8, 10, 12, 11a/7, 12a/1, 1, 12b/9, 12, 13b/10, 16b/17, 17a/1, 20a/1, 2, 7, 13, 21a/15, 22a/10, 24b/3, 25b/4, 5, 26a/4, 11, 26b/6,

13, 27b/15, 28a/11, 28b/6, 7, 10, 10, 11, 12, 29a/5, 35a/5, 35b/15, 36a/2, 7, 38b/14, 39a/2, 40a/8.

gici: Kaşıntı.

göz g.-si 18a/4; g.-si olan başa 14a/14.

gici-: Kaşınmak; krş. *giçi-*.

g.- yen göze 22a/8.

giciyik: Kaşıntı.

g. 31a/16, 39a/3, 41a/9.

giçi-: Kaşınmak; krş. *gici-*.

gözleri g.-se 22a/7.

gider-: Gidermek, ortadan kaldırmak.

g.-e 4a/13, 8b/2, 3, 34b/12, 36b/17; g.-esin 25a/14; g.-megiçün 1b/4, 3b/3, 17b/15; g.-mek 16b/3; g.-mesine 41a/12; g.-ür 34b/2, 39a/5.

gir-: Girmek.

g.-se 20a/10; g.-sün 27b/11.

git-: Gitmek, geçmek, yok olmak.

қан g.-ene(gidene) 31b/8; қан g.-se 35a/16; sefere g.-se 42a/8; g.-e(gide) 4b/4, 10a/9, 11a/9, 11, 12b/5, 27b/4, 41a/1, 14, 42b/14; g.-er(gider) 33b/12.

göbek: Göbek.

g. 12a/14, 15, 24a/2, 35b/13; g. ağrısıyiçün 2b/5, 17b/15; g.-i(göbegi) ağrı-12a/14, 21b/6; g.-inden(göbeginden) 37b/1.

gögem: Gövemiği, çakal eriği (*Prunus spinosa*).

g.-i 8b/16.

göger-: Morarmak, yeşermek, mavileşmek, bitki yapraklanmak.

bedeni g.-se 18a/13, 23a/4; g.-miş yère 23a/5.

gögercin: Güvercin.

ağ g. yavrusın 26a/1; aқ g. necisin 4b/13; tohta g. қanın 22a/7; g. боқын 39b/13, 41a/8; g. боқыыла 35b/15; g. necisin 4a/13, 9b/9, 28a/3, 14; g. tersiyle 29b/7.

gögüs: Göğüs.

g.-i(gögsi) 18a/13, 23a/7, 8, 26b/4, 29b/12; g.-ün(gögsün) ağrısıyiçün 29b/10;

gök: Yeşil, mavi.

g. mazī 11a/4; g. susam 17b/1.

gölge: Gölge.

g.-de 17b/1.

göñül: Gönül, kalp, yürek.

g.-i(göñli) bulan- 12b/15.

gör-: Görmek.

donuğ g.-e 35b/9; donuğ g.-ür göz 40b/1; düttün g.-medük balıla 5a/2, 14; od g.-medük bal 9b/6; od g.-medük çig bal 3a/14; oñat g.-mese 21b/10; oñat g.-meye 4a/15, 36a/4; oñat g.-mez göze 36a/17; g.-mez ol- 1b/9, 5a/6; g.-e 1b/6, 5a/13; g.-esin 7b/4; g.-mese 26a/5, 37a/7; g.-meye 1b/7, 1b/7.

görün-: Görünmek.

gözine şir̄in g.-e 42b/15.

götür-: Götürmek; taşımak; kaldırmak; gidermek.

g.-e 16b/10, 22a/10; g.-se 42b/11, 11, 15.

gövde: Gövde, vücut; krş. *gevde*.

cemī^c g. 25b/6; g. şarar- 19a/7; g.-de 8b/16, 31b/16; g.-si 2b/9, 15a/10, 35a/6; g.-sinde 2b/3, 9, 12a/1, 5, 13b/7, 10, 21b/4; g.-sine 25a/5, 35a/7.

göz: Göz.

g. 1b/6, 6, 7, 7, 8, 8, 9, 4a/15, 16, 17, 17, 4b/1, 2, 3, 8, 10, 10, 11, 5a/1, 12, 17, 21a/13, 21b/11, 22b/12, 26b/15, 28a/10, 39a/11; ağrıyan g. 20b/11; ağrıyan g.-e 5a/15, 25a/2; aq düşen g.-e 4b/4; donuğ görür g. 40b/1; donuğ g. 5a/6, 21b/11, 31a/11; giciyen g.-e 22a/8; kanlu g. 5a/4; oñat görmez g.-e 36a/17; g. ağrı- 26b/11; g. ağrısıyiçün 1b/9, 9, 10, 5a/11, 14, 16, 17b/11, 13, 18a/4, 18b/10, 19a/2, 20b/9, 21a/10, 22a/11, 25a/1, 30a/17, 30b/6, 12, 34b/17, 35b/9, 36b/15; g.-e aq düş- 1b/7; g. gicisi 18a/4; g. har̄aretiyiçün 31a/2; g.-i ağrı- 31b/13, 37a/7; g.-i şışıyiçün 19a/10; g.-ine aq düş- 18b/14; g.-ine şir̄in görün- 42b/15; g. kapağı 19a/3, 26b/14; g. kapaıkları 23b/10; g.-leri giçi-

22a/7; g.-leri h ar reti ol- 39a/11; g.-leri karar- 25b/16; g.-leri  arar- 27b/4; g.-leri  i - 28a/9; g.-leri ya ar- 18b/1, 19a/8, 23b/9, 27b/9; g.-lerinde ağ ol- 23b/10; g.-lerine ağ d  - 26a/1; g.-lerine  an in- 18a/10, 22b/11; g.- arusıy c n 19a/7; g.  i - 20b/13; g.- n çapağı 26b/15, 34b/17, 40b/2; g.- n  apağına 26b/13; g.- n  apa ları ağrı- 36b/12; g.-de 5a/3; g.-e 4b/5, 9, 14, 15, 5a/2, 13, 5b/4, 20b/12, 12, 14, 26a/2, 16, 35b/10, 36a/5, 36b/16, 37a/7; g.-i 31b/14, 36a/4; g.-in 40b/3; g.-ine 4b/12; g.-leri 4b/4, 18b/15, 21b/10, 22a/12, 26a/4, 5, 5, 27b/6, 10; g.-lerine 24b/3, 25a/5, 26a/3.

gözle-: Bir şeyin olmasını ve bir kimsenin gelmesini beklemek, gözetlemek, dikkatle bakmak.

g.-ye 16b/1.

g rre: < Ar. Arab  ayın birinci gecesini ve günü.

g.-i yan r 43b/10.

g c: G c, kuvvet, zor.

g.-ile i e- 25a/8.

gül: < Far. G l (Rosa canina).

 ızıl g. yaprağın 20b/16;  ızıl g.-i 31b/12;  uru g. yaprağın 6b/3, 16b/11;  uru g.-i 41b/7; yaban g.-  13a/17, 14b/2; g.  uyı 26b/10; g.  uyın 3a/11, 11a/9, 25b/17, 34a/4; g.  uyuyıla 15a/13, 23b/9, 28b/1; g. toğmın 10a/15, 41a/16; g. yağı 26b/8, 27b/2; g. yağın 3a/12, 21a/16, 26b/4, 13, 27a/17; g. yağıyıla 20b/3; g. yaprağı 9b/17; g. yaprağın 5a/11, 10b/15; g. yaprağını 9a/5; g.-i 28a/9, 31b/14.

g ldebe: *g ldibi* 1. Gelincicinin henüz  i ek a mamı  durumu. 2. Tarlalarda biten pancargillerden bir bitki.

g.-yi 21a/3.

g l atme: Ebeg mecigillerden, yaprakları geniş ve yuvarlak, çiçekleri büyük ve türlü renklerde olan, çok yıllık otsu bir bitki (Althaea rosea); kr . * atme*.

yaban g. k kin 13a/17; yaban g. toğmın 14b/2.

gün 1: Gün, yirmi dört saatlik zaman dilimi.

altıncı g. 43a/14; b  ncinci g. 43a/13; be  on g. 21b/14; bir  ki g. 19b/8; bir g. 24b/17; bir a  g. 5a/5, 6; cum a g. 43b/16;  ehar enbih g. 43b/14; dördünci g. 43a/12;

dört g. 36a/15, 36b/5, 41a/10; dört g.-de bir 13a/8; düşünbih g. 43b/11; eki g. 20b/10; ikinci g. 43a/11; evvel g. 43a/11; her g. 13a/1, 9, 17b/2, 27b/11; kırk g. 15b/10, 25b/12, 34a/2; kış g.-leri 3a/14; mübârek olan g.-leri 42a/9; onaltıncı g. 43b/1; onbeş g. 15a/2, 26a/12; onbeşinci g. 43a/17; onbirinci g. 43a/15; ondördüncü g. 43a/17; onekinci g. 43a/16; onsekizinci g. 43b/2; ontoğuzuncu g. 43b/3; onuncu g. 43a/15; onüçüncü g. 43a/16; onyedinci g. 43b/2; otuz g.-e 9a/1, 29a/14; otuzuncu g. 43b/8; pencşenbih g. 43b/15; sekiz g. 25a/10, 28b/4; sekizinci g. 43a/14; seşenbih g. 43b/12; şenbih g. 43b/17; toğuzuncu g. 43a/15; üç g. 27b/13, 36b/11, 40b/17; üç g.-de bir 2b/7, 13a/8; üçüncü g. 43a/12; yedinci g. 43a/14; yegirmi altıncı g. 43b/6; yegirmi beşinci g. 43b/6; yegirmi birinci g. 43b/4; yegirmi dördüncü g. 43b/5; yegirmi ikinci g. 43b/4; yegirminci g. 43b/3; yegirmi sekizinci g. 43b/7; yegirmi toğuzuncu g. 43b/8; yegirmi üçüncü g. 43b/5; yegirmi yedinci g. 43b/7; yedi g. 9a/2; yekşenbih g. 43b/10; g. aşırı 12b/16, 13a/1; g.-de bir 28a/5; g.-de 25b/12, 40b/16; g.-ler 42a/8; g.-leri 42a/10.

gün 2: Güneş; krş. *güneş*.

g.-de 3b/15, 36b/11, 39a/12; g.-den 36a/8; g.-e 25b/1, 2, 26b/16, 34a/12.

güneş: Güneş; krş. *gün 2*.

g. 43a/4, 5; g.-de 25a/16, 27b/10, 36b/5, 37a/14, 38a/9; g.-den 8b/1; g.-e 36a/15, 36b/4, 15, 41a/7.

günlük: Günlük ağacı ve bundan elde edilen zank; ak günlük (Boswelia), kara günlük (Cordex styracis) olmak üzere iki türü bulunur. Günlük ağacından ayrıca buhur yapılır.

g. 9b/17, 19b/14, 26a/3, 27b/2, 28a/14, 28b/7, 41a/13; g.-i(günlüğü) 19b/9.

güvüldü: Kulak uğultusu.

kulak g.-sine 36a/3.

güz: Güz, sonbahar.

g. 43b/13, 16, 17.

hâcet: < Ar. İhtiyaç.

h. ol- 8b/8, 39a/12; h. vaktinde 37a/14.

hadd: < Ar. Had, sınır.

ölüm h.-ine gel- 43b/3; h.-den ziyâde 18b/7, 24a/16, 30a/2, 32b/2.

ḥalka: < Ar. Halka.

ḥ. ét- 43a/7.

ḥalzayıku: < Gr. Aramice.

ḥ. 43a/3.

ḥām: < Far. Ham, olgunlaşmamış, işlenmemiş, pişmemiş.

ḥ. armūd 39b/2; ḥ. dūt yemişin 38a/11; ḥ. encīri 7a/17; ḥ. iken 6a/12.

ḥāmīle: < Ar. Hamile, gebe; krş. *gebe*.

ḥ. ol- 22a/10, 38a/6.

ḥamīr: < Ar. Hamur; krş. *ḥamur*.

ḥ. 8a/6, 36a/1; ḥ. ét- 10a/2, 12b/12, 15b/10; ḥ.-i 10a/3.

ḥamīr-ḥōr: < Ar.-Far. Hamur yiyen, hamur yiyici.

ḥ. ol- 28a/16.

ḥammām: < Ar. Hamam.

ḥ. 23a/13; ḥ.-a 10a/8, 27b/11; ḥ.-da 10a/7; ḥ.-dan 3a/11, 10a/2, 13a/16, 22a/16, 29a/6.

ḥamr: < Ar. Şarap.

mūdām-ı ḥ. ol- 19a/11.

ḥamūlū: < Gr. Papatya (*Matricaria chamomilla*); krş. *ḥamūlyū*.

ḥ. 39a/17.

ḥamūlyū: < Gr. Papatya (*Matricaria chamomilla*); krş. *ḥamūlū*.

ḥ. kökin 8a/9.

ḥamur: < Ar. Hamur; krş. *ḥamīr*.

ḥ. eylesin 12b/9.

ḥār: < Ar. Sıcak, sıcak özelliğe sahip.

ḥ. u raḥbdur “sıcak ve nemli özellikte” 38b/1.

ḥarāret: < Ar. Hararet, hastalıkta ateş, yanma, humma.

ḥ. 18a/7, 19a/13, 29b/15, 30a/7, 31b/10, 32a/6, 33a/12; göz ḥ.-iyiçün 31a/2; gözleri ḥ.-i olsa 39a/11; ḥ.-i ol- 2a/1, 14, 16, 2b/15, 6b/14, 10b/1, 8, 10, 11a/4, 15a/16, 27b/13, 28b/14; ḥ.-i 38b/1; ḥ.-in 6b/15.

hardal: < Ar. Hardal otu, ak hardal (*Snapis alba*) ve yabancı hardal (*Snapis arvensis*) olmak üzere başlıca iki türü vardır.

h. tohumun 36b/15; h. yağı 30b/10, 36b/15; h. yaprağın 9a/15; h.-ı 20b/4, 27a/5, 32a/2.

hareket: < Ar. Hareket.

h. ét- 43b/8.

harket: < Ar. Hareket.

h. ét- 40a/5.

harsūlahnū: < Gr. Lahana (*Brassica oleracea*); krş. *hırasūlahnū*.

h. 11b/6; h. tohumun 3b/9.

hāşıl: < Ar. Meydana gelen şey.

h. ol- 43a/14, 15.

haşşa: < Ar. Etki, özellik.

h.-sı 42b/10.

hāşşiyet: < Ar. *hāşşiyet* Kuvvet, tesir (bir şeye mahsus olan).

h.-i 42b/7, 42b/9.

hasta: < Far. Hasta.

h. 31a/14, 31b/1, 40b/13, 41b/2, 43a/17; h. ol- 42a/7; h.-nuñ 41b/5, 43a/9; h.-ya 41a/3.

hastalık: < Far.-T. Hastalık.

h. 42b/15; h. ol- 43b/17; h.-dan 8b/17.

haşhaş: < Ar. Haşhaş (*Papaver somniferum*).

h. 11b/2; h. tohumun 16b/13, 34b/14.

haşıla-: Haşlamak; krş. *haşla-*.

h.-yasın 12a/11; h.-yup 9a/5.

haşılan-: Haşlanmak; krş. *haşlan-*.

h.-sa 14b/6, 19a/3, 27a/2.

haşla-: Haşlamak; krş. *haşıla-*.

h.-ya 36a/1; h.-yasın 22b/14; h.-yup 22b/14.

haşlan-: Haşlanmak; krş. *haşılan-*.

h.-sa 35b/14, 36b/5, 38a/14.

hatme: < Ar. *hatmi* Ebegümeçigillerden, bazı cinslerinin kök ve çiçekleri hekimlikte kullanılan, çok yıllık otsu bir süs bitkisi, ağaçküpesi (*Althaea officinalis*); krş. *gülhatme*.

yaban h. çiçeğin yaprağın 7a/14; yaban h.-sinün kökiyle 12a/4.

havân: < Far. Havan.

ağaç h. 36a/1; h.-a 6a/6, 12b/13, 28a/17.

havuc: < Far. *hevîc* Havuç (*Daucus carota*).

h. tohumun 14a/1, 37a/11.

havulû: < Gr. Yer mürveri (*Sambucus ebulus*).

h. otın 26b/12.

hayâ: < Far. Taşak, testis; krş. *hâya*.

kündüz h.-sın 15b/4; h.-sı şişe 25a/12.

hâyâ: < Far. Taşak, testis; krş. *hayâ*.

h. 15a/1(hayâ), 25a/15, 28a/11; kündüz h.-sın 26b/17; h.-sı şişe 15a/4(hayâ), 19a/9, 28a/10; h.-sı şişe 28a/1; h. şişe 18b/12; h. şişi 19a/10; h. şişine 36b/7; h. şişiyiçün 2b/14, 30a/9, 33b/7; h.-da 33b/17.

hayr: < Ar. İyilik, fayda, iyi.

h. ét- 24b/8.

hayvân: < Ar. Hayvan.

h. 4b/12.

hayvânât: < Ar. Hayvanlar.

h. 43b/15, 17.

hayz: < Ar. Adet olma, regl olma.

h.-ı dutul- 17a/3; h.-ı tutul- 3a/7.

hazer: < Ar. Sakınma, kaçınma, korunma, çekinme.

h. et- 42a/8.

hazm: < Ar. Midedeki yiyecekleri sindirme.

h.-ı ta^câm 29b/15; h. ét- 30a/15, 31b/15, 34b/9.

hefte: < Far. Hafta.

h. 22b/8.

hekīm: < Ar. Hekim, tabip, doktor.

buḡraṭ ḡ. 29b/13, 31b/4; buḡraṭ ḡ.-üñ 1b/1; cālinūs ḡ. 4a/5, 10, 15, 17, 4b/1, 5a/1, 3, 5b/1; millet ḡ. 17b/4, 19b/3.

helāk: < Ar. Mahvolma, ölme.

h. èt- 16a/14.

hem: < Far. Hem, ve daha.

h. 6a/6, 16, 19b/12, 24a/6, 25b/17, 33b/6, 40a/11.

hemān: < Far. Hemen, derhal.

h. sâ^c at 41a/9.

her: < Far. Her, hep, bütün.

h. 27a/10; h. aḡşam 6b/4; h. bir 40b/16; h. geçe 5a/15; h. gün 13a/1, 9, 17b/2, 27b/11; h. kim 2a/1, 2b/8, 11, 11, 3a/6, 6b/17, 13b/4, 17, 14a/1, 14b/15, 15b/4, 17, 16a/1, 16b/1, 9, 10, 16, 17a/9, 16, 17b/7, 10, 18b/2, 7, 11, 19a/14, 19b/13, 20a/10, 11, 20b/6, 23a/3, 24a/16, 24b/1, 25a/6, 28b/16, 29a/11, 30a/16, 31b/5, 14, 32a/2, 8, 12, 17, 32b/2, 33a/6, 33b/11, 12, 34a/5, 6, 34b/1, 2, 9, 12, 14, 15, 36a/4, 36b/12, 37a/5, 37b/2, 8, 38a/9, 39a/13, 39b/8, 42b/11, 11, 12, 15, 43a/9; h. kimde 20a/2, 28b/9; h. kimi 13a/8, 15b/6, 8, 15b/10, 11, 12, 15b/15, 16a/4, 7, 12, 20a/8, 32b/5, 33a/1, 16, 34a/8, 36b/5; h. kimün 2a/4, 14, 15, 15, 16, 17, 2b/10, 7b/12, 8a/17, 8b/4, 5, 10b/8, 10, 15, 11a/1, 4, 7, 14, 17, 11b/2, 12a/4, 9, 12, 17, 12b/6, 13b/11, 14a/5, 9, 14b/4, 6, 15a/11, 16, 15b/1, 17a/4, 18a/15, 21a/17, 23a/11, 29a/3, 5, 7, 31b/13, 17, 34a/2, 35b/1, 10, 36b/1, 13, 38a/2, 43a/8; h. ne 29b/5, 42a/10, 11; h. nereye 16b/3; h. şabāḡ 6b/4, 8a/6, 9a/2, 11b/17, 21b/14, 22a/14, 25a/10, 25b/3, 26a/12, 26b/17, 27a/2, 27b/13, 28a/2, 8, 29a/12, 13, 29b/4, 33a/4; h. yara 17b/6, 19b/13, 16; h. yaradan 17b/7, 20a/1; h. yaraya 19b/17.

hergiz: < Far. Asla, hiçbir zaman.

h. 22a/10.

hevenk: < Far. *āvenḡ* Bir ipe geçirilmiş veya birbirine bağlanmış yaş yemiş veya sebze bağı.

h. üzümün 39a/3, 4.

ḡirasūlahnū: < Gr. *Lahana* (*Brassica oleracea*); krş. *ḡarsūlahnū*.

ḡ.-nuḡ toḡmın 8b/12.

ḡıyār: < Ar. *Hıyar*, salatalık (*Cucumis sativus*).

ḡ. toḡmın 41a/2.

ḡıyāraḡ: < Far. *Hıyarcık*, kasık bezlerinin iltihaplanmasıyla ortaya çıkan bir tür çıban; krş. *ḡıyārek*.

ḡ. 2b/6(ḡıyāraḡ), 2b/14, 33a/8; ḡ.-ı(ḡıyāraḡı) ol- 12b/11.

ḡıyārek: < Far. *Hıyarcık*, kasık bezlerinin iltihaplanmasıyla ortaya çıkan bir tür çıban; krş. *ḡıyāraḡ*.

ḡ.-i(ḡıyāregi) çık- 15a/11.

ḡızır ilyās: < Ar. *ḡızır+ilyās* *Hıdırellez* çiçeḡi, *erguvani salep* (*Orchis purpurea*); krş. *ḡızırilyās*.

ḡ. çiçeḡin 16b/11, 32b/2.

ḡızır ilyās: < Ar. *ḡızır+ilyās* *Hıdırellez* çiçeḡi, *erguvani salep* (*Orchis purpurea*); krş. *ḡızırilyās*.

ḡ. çiçeḡin 25a/1.

ḡıç: < Far. *Hiç*.

h. 13a/1, 42b/14.

ḡisāb: < Ar. *Hesap*.

şemsiyye ḡ.-ı 41b/12.

ḡorla-: *Horlamak*.

ḡ.-mamaḡ 3a/5; ḡ.-maya 16b/10; ḡ.-sa 16b/9.

ḡorōs: < Far. *Horoz*.

ḡ. daşaḡını 13b/6; ḡ. ödin 35b/9.

ḡōş: < Far. *Hoş*, iyi, iyileşmiş.

ḡ. ol- 15a/4, 26a/16, 26b/7, 34b/7, 35b/11.

hōšāb: < Far. Hoşaf.

h. ét- 39a/5.

hūb: < Far. Güzel.

h. 40a/10, 10.

hukne: < Ar. Makattan ilaç şırınga etme, lavman.

h. ét- 11a/9, 11, 12a/11.

humma: < Ar. Başta sıtma olmak üzere ateşli hastalıklara verilen genel ad.

h. zahmetin 43a/11.

hurma: bkz. *hurma*.

h. çekirdegin 25b/14, 39b/16; h.-y1 27b/17.

hurma: < Far. Hurma (Phoenix dactylifera).

h. 8a/12; döğülmüş h. 27b/1; h.-y1 28b/16; h.-y1la 21b/3.

ıgrupisi: < Gr. *agriopisi/pissitis* Yabani üzümlerden yapılan bir şarap. Galenos'un hastaları tedavide kullandığı doktor şarabı olarak bilinen şarap; krş. *agriopisi*, *agriopesi*.

1. 40a/1, 40b/8, 41a/4.

ıksırvotanu: < Gr. *ıksırvotanu* Ökse otu (*Viscum alba*).

1. 35a/10.

ılıca: Ilıca, sıcak su kaynağı, kaplıca.

1.-ya 12b/5.

ılıcağ: Ilıkça, ılık.

1. ét- 28a/8, 38a/7; 1. şuyıla 27a/1.

ısıcağ: Sıcak; krş. *issi*.

1. 5b/4, 12b/4, 4, 41a/4; 1. ısıcağ 5a/11, 11 34a/15, 15; 1. ét- 5b/14, 9a/17, 9b/12, 13b/6, 21a/3, 16, 24a/12, 40a/15; 1. eyleyüp 28b/2; 1. iken 5b/4; 1. ol- 9a/12; 1. şu 19b/12; 1. şuyıla 12a/14, 22b/14; 1. şüciyile 12a/9; 1.-la 11b/10, 12a/3, 14a/1, 20b/12, 16, 21b/2, 23a/16, 24b/16, 25b/4, 27b/6(ıssıcağla), 28b/2.

ışır-: Isırmak; krş. *ısır-*.

köpek 1.-sa 33a/16; 1.-duğı 14a/5.

ısır-: Isırmak; krş. *ıdır-*.

‘ akreb 1.-duğı 16a/11; ‘ akreb 1.-sa 30a/11, 34a/4, 35b/4, 38a/15, 38b/13; arı 1.-maya 16b/2; aru 1.-sa 3a/3, 16a/12; 1.-duğı yere 15b/15, 16a/7; köpek 1.-duğı yere 15b/7; köpek 1.-sa 2b/16, 17, 15b/10, 38b/9; yılan 1.-duğı yaraya 15b/16; yılan 1.-maya 16a/2; yılan 1.-sa 2b/17, 3a/1, 15b/12, 15, 16a/4, 30a/4, 30b/3, 13, 35b/3, 37a/13.

ıdırğan: Isırğan otu (*Urtica*); krş. *ıdırgen*.

1. diken 40b/10; 1. diken toğmın 7a/8, 28a/1; 1. diken yağı 30b/9; 1. diken yaprağın 34a/9; 1. dikenini 36a/15; 1. dikenün toğmın 15b/6.

ısıtma: Sıtma hastalığı; krş. *sıtma*.

1. 12b/16, 41a/14.

ıdır- Islatmak; krş. *ıdır-*.

1. 26b/4; 1.-yasın 6a/7.

ıdır- Islanmak.

1.-a 21b/14.

ıdır- Islatmak; krş. *ıdır-*.

1.-a(ıdır) 41a/3; 1.-alar(ıdır) 17b/1; 1.-asın(ıdır) 9a/12(ıdır), 12b/10, 15a/16, 20b/10, 13, 24b/10, 25b/12; 1.-up(ıdır) 13b/12, 16a/15, 20b/10, 21a/10, 24b/11, 29b/2, 33a/6, 15, 39a/5.

ıdır: < Gr. Ispanak (*Spinacia oleracea*).

1.-ı(ıdır) 10a/13.

ıdır: Isıtmak, kızdırmak.

1.-ur(ıdır) 38b/1.

ıdır: İç, insanın veya herhangi bir şeyin içi.

ağız i.-inde 6a/13, 7a/3; ağız i.-ine 6a/14, 15; ağız i.-ine 23a/17; ağızın i.-i 6b/15; ağızın i.-i şiş- 2a/1; ağızın i.-ine 8a/2; boğazlağunun i. yüzi ağrı- 7a/11; buğday etmegi i.-in 5b/7; buğday etmegi i.-iyile 14b/14; buğday etmegin i.-in 4a/14; burnun i.-ine 24a/12; burun i.-ine 6a/3, 9, 10, 11; etmek i.-i 4b/10, 27b/1, 29b/11; etmek i.-in 25b/8, 29a/10; etmek i.-ini 20b/13, 21b/2, 27b/2; geñiz i.-ine 6a/2; şavun i.-ini 10b/9; kelem i.-in 28b/17; řöz i.-in 20b/4; řöz i.-ini 16a/8; şulağ i.-ine 5b/1, 12, 20b/15,

35b/12; kulağ i.-ünde 5b/12; şeftâlû çekirdeginün i.-in 39b/13; i. ağrısı 31b/11; i. ağrısına 35a/15, 39b/2, 14; i. ağrısıyiçün 2a/13, 2b/1, 10a/13, 11b/7, 18a/11, 29b/15, 30a/2, 15, 31a/6, 32b/1, 33a/11, 34b/6, 37b/4; i.-i geç- 2a/15, 16, 11a/1, 4, 22b/15; i.-i yellen- 31b/8; i.-i yellen- 29b/14; i.-i yüri- 11a/7; i. kabın 36a/1; i. yüzinden 25a/13; i. de 19a/13, 33a/12; i.-i 1b/8, 5a/8, 11a/6, 12, 14; i.-in 10a/13; i.-inde 2a/14, 15, 7b/6, 8a/1, 8b/1, 10a/9, 10b/1, 8, 16a/4, 16b/2, 17a/9, 11, 22b/8, 9, 23a/13, 24b/2, 28b/9, 14, 36a/1; i.-indeki 11a/9; i.-inden 2a/17, 2b/1, 10b/15, 11a/8, 17, 11b/2, 18a/7, 18b/16, 22b/5, 24b/10, 26a/15, 30a/9, 31b/3, 8, 32b/11, 33b/10, 14, 34a/16, 35a/1, 15, 41b/9; i.-ine 4b/8, 5b/5, 7b/7, 11a/16, 13b/6, 14b/7, 15a/14, 16b/6, 19b/11, 12, 22b/7, 23a/3, 23b/7, 24b/2, 25a/11, 25b/4, 10, 27a/14, 34b/5, 36a/9, 15, 36b/1, 40b/13; i.-ünden 2a/16.

iç-: İçmek.

i. 9b/16, 10a/6, 27a/13; zehir i.-ene 38a/13; i.-diginden 10a/7; i.-dükden 24a/6; i.-e 3b/8, 6a/17, 17, 7a/1, 2, 9b/5, 10a/10, 13, 11b/17, 12b/5, 5, 13a/12, 17a/8, 10, 14, 15, 16, 26b/17, 27a/1, 2, 9, 14, 15, 16, 28b/17, 31b/5, 6, 16, 32a/8, 13, 14, 32b/1, 4, 5, 7, 8, 12, 33a/1, 6, 11, 13, 13, 17, 33b/2, 4, 6, 9, 11, 13, 14, 15, 16, 34a/2, 16, 34b/1, 4, 5, 6, 8, 14, 16, 35a/2, 3, 12, 15, 16, 35b/1, 3, 5, 36a/3, 12, 13, 37a/2, 6, 6, 9, 10, 37b/5, 6, 7, 8, 12, 13, 38a/5, 6, 8, 11, 38b/3, 6, 16, 17, 39a/5, 9, 10, 14, 39b/10, 14, 40a/12, 40b/1, 4, 5, 11, 17, 17, 41a/3, 4, 10, 11, 15, 15, 16, 17, 41b/11; i.-erse 17a/17; i.-esin 6a/16, 7b/8, 10, 8a/3, 7, 8, 16a/2; i.-mek 36a/14, 42b/13; i.-mesün 27b/9; i.-meye 26b/16; i.-se 20a/10, 28b/14, 31b/8, 11, 32b/3, 10, 34b/1, 35a/8, 15, 17, 37b/2, 38a/12, 39a/16; i.-üp 28b/16.

içeri: İçeri; krş. *içerü*.

i.-ye 11a/9.

içerü: İçeri; krş. *içeri*.

i. 11a/11, 15a/1, 41a/1.

içün: İçin.

i. 1b/1, 3, 3, 3, 5, 5, 6, 11, 14, 2a/2, 5, 5, 5, 6, 6, 6, 7, 7, 7, 8, 8, 8, 9, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 17, 2b/1, 2, 4, 5, 6, 6, 6, 6, 7, 10, 11, 11, 12, 12, 12, 12, 12, 13, 14, 14, 14, 15, 16, 3a/1, 4, 5, 5, 8, 8, 9, 9, 10, 10, 3b/4, 8, 12, 4a/5, 10, 5a/4, 7, 5b/7, 7a/8, 7b/14, 16, 8a/4, 11, 13, 8b/5, 7, 10, 13, 13, 15, 17, 9a/8, 9b/7, 14, 10a/14, 17, 11b/5, 9, 12b/16,

13b/13, 14a/13, 15, 14b/2, 3, 16a/10, 17a/5, 9, 14, 15, 17, 17b/6, 6, 8, 9, 11, 14, 14, 16, 18a/1, 4, 4, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 14, 16, 18b/1, 3, 3, 4, 5, 5, 6, 8, 8, 9, 9, 9, 11, 11, 12, 12, 13, 14, 16, 16, 17, 17, 19a/1, 3, 5, 5, 10, 12, 12, 13, 13, 15, 15, 17, 17, 19b/2, 2, 10, 14, 16, 20b/8, 21b/14, 22a/8, 22b/6, 23a/8, 9, 17, 23b/11, 24a/1, 2, 4, 7, 7, 14, 24b/9, 15, 25b/2, 9, 26a/9, 10, 17, 26b/5, 17, 27a/12, 28b/1, 6, 12, 29a/3, 12, 14, 29b/6, 8, 14, 14, 15, 15, 16, 16, 17, 30a/1, 1, 1, 2, 2, 3, 3, 4, 4, 4, 5, 6, 6, 7, 7, 8, 8, 9, 10, 11, 11, 12, 13, 14, 14, 14, 15, 15, 16, 17, 30b/1, 2, 3, 4, 5, 5, 5, 6, 6, 7, 7, 12, 13, 13, 14, 14, 15, 16, 17, 31a/1, 1, 1, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 10, 11, 11, 12, 12, 13, 14, 15, 15, 15, 16, 17, 17, 31b/3, 5, 7, 10, 10, 12, 13, 15, 16, 32a/4, 4, 10, 14, 32b/4, 4, 8, 8, 11, 11, 11, 13, 14, 17, 33a/3, 10, 12, 14, 33b/3, 4, 6, 8, 8, 16, 16, 34a/1, 10, 14, 17, 34b/3, 35a/1, 10, 13, 35b/2, 7, 12, 13, 16, 36a/4, 7, 37a/9, 10, 15, 16, 37b/14, 16, 38a/1, 17, 38b/16, 17, 39a/3, 39b/17, 40a/7, 13, 15, 40b/2, 3, 4, 6, 7, 9, 17, 41a/2, 4, 5, 9, 14, 41b/8, 43a/16.

içür- İçirmek.

i. 26a/16; i.-e 7b/15, 8b/12, 9b/13, 10a/5, 12, 15, 11a/14, 13a/2, 16, 15b/9, 12, 17a/5, 6, 21b/13, 16, 24a/8, 9, 25a/1, 7, 28a/8, 29b/4, 41a/4; i.-eler 11a/2, 33b/5, 35b/4, 8, 16, 38a/4, 41b/10; i.-esin 3b/9, 4b/16, 7a/1, 7b/11, 15, 8b/7, 11, 13, 14, 9a/1, 2, 7, 8, 10, 14, 17, 9b/2, 3, 4, 10a/2, 4, 7, 16, 17, 10b/16, 17, 11a/3, 11b/1, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 12a/10, 16, 17, 12b/2, 3, 16, 17, 13a/4, 6, 10, 11, 13, 14, 15, 13b/1, 2, 5, 14a/1, 2, 2, 3, 4, 14b/15, 15b/9, 13, 16a/8, 9, 16b/16, 17a/1, 3, 7, 7, 20a/10, 20b/6, 21b/17, 22a/2, 4, 6, 6, 14, 16, 17, 22b/1, 4, 6, 6, 7, 10, 15, 16, 23a/1, 2, 13, 15, 23b/3, 9, 24a/1, 5, 6, 7, 7, 9, 10, 17, 24b/14, 15, 16, 25a/9, 10, 25b/3, 4, 17, 26a/10, 13, 27b/5, 13, 28a/3, 5, 8, 17, 28b/15, 29a/13, 15, 16, 29b/6, 9, 10; i.-mek 13a/17; i.-meyesin 28a/4; i.-señ 34a/17; i.-üp 10a/9.

iftelefû: < Gr. Karağaç (Ulmus campestris).

i. 17a/11; i. otınun yaprağın 17a/13.

ihtinâc: < Ar. Meyletme, bir şeye dönme.

i. ol- 43a/12.

iķtilye: ?

i. 40a/5.

ile: İle.

i. 3b/3, 4a/8, 4b/10, 7b/6, 11b/3, 14b/6, 17a/17, 20b/5, 21b/4, 9, 22b/10, 24b/13, 25a/14, 27a/11, 28b/16, 40b/3,14.

ilk yaz: İlkbahar.

i. 43b/13, 15, 16, 16, 17.

ilūs: < Gr. *ilius/kelos* Nasır; krş. *eylūs*

i. 27b/7.

in: İn.

i.-inden 3a/1, 2, 15b/17, 16a/10.

in-: İnmek.

gözlerine kıan i.-se 18a/10, 22b/11; i.-se 26a/3.

ince: İnce.

i. bēzden 11a/8, 11b/1, 12b/7, 19b/15, 22a/12; i. kettān bezinden 5a/9.

incinārā: < Gr. Enginar (*Cynara scolymus*).

i. kökin 15b/1.

inek: İnek.

i. buzağusından 22a/9; i. südiyile 41a/10.

insan: <Ar. İnsan.

i.-da 19b/3, 31b/4.

inşāllāh: < Ar. İnşallah.

i. 41a/9.

ipsilizunya: ?

i. otın 29a/12.

ireçin: < Gr. Bazı bitkilerde, özellikle çamlarda oluşan, katı veya yarı akışkan organik salgı maddesi, ağaç sakızı; krş. *reçin*.

i. yağı 30b/10, 36b/10.

irin: İrin.

i. 29a/8, 39a/8; i. işe- 19a/4, 27a/9.

irinlen-: İrinlenmek, enfekte olmak.

i.-se 5a/7.

ise: İse (şart edatı).

i. 10b/3, 20a/11, 32a/2, 3, 40a/10, 10, 11, 11.

ishāl: < Ar. Hafifleme, azalma, sehl olma, ishal; krş. *ishāl*.

i. 2a/13, 10a/14.

ishāl: < Ar. Hafifleme, azalma, sehl olma, ishal; krş. *ishāl*.

i. ét- 32b/1, 38b/13, 39a/14.

isim: < Ar. İsim, ad.

i.-ler 43a/3; i.-leri 43a/1.

isirgen: Isırgan otu (*Urtica*); krş. *ısırgan*.

i. dikenli yaprağın 34a/8.

iskedi: ?

i. 28b/9.

iskenū: < Gr. Sakız ağacı (*Pistacia lentiscus*); krş. *eskinu*.

i. 41b/4.

İsmīši: ?

i. 13b/8.

issi: Sıcak; krş. *ısıcağ*.

i.-den 3a/11.

iste-: Aramak, istemek.

i.-rse 3a/6, 15b/17, 16a/1, 16b/1, 16, 17, 19a/14, 28b/16, 29a/11; i.-rseñ 10a/8, 16a/14, 16b/3, 7, 25b/10; i.-señ 28a/16; i.-yeler 42a/11.

istifrāğ: < Ar. Boşaltma, kusma, vücutta fazla olan herhangi bir maddeyi azaltma.

i. 30a/1, 2, 30b/12, 14; i. ét- 18b/7, 7, 32a/16, 32b/2, 37b/6.

istikrāh: < Ar. Tiksinme, iğrenme.

i. ét- 3a/6; i. etdür- 28a/16.

isti' māl: < Ar. Kullanma.

i. ét- 5a/5, 6, 29a/14, 31b/12, 36b/12.

isturusyū: ?

u. kökin 12a/9; u. kökiyle 11b/15.

īsūpū: < Gr. Hardal otu (*Sinapis arvensis*).

i. 26b/14.

iş: İş.

i. 42a/10; i.-e yaramazdur 42a/8; i. işle- 28a/6.

işe-: İşemek, idrarını yapmak.

döşeye i.-se 2b/8, 13b/4; gücile i.-se 25a/8; iriñ i.-se 19a/4, 27a/9; kan i.-se 18b/11, 25a/6; i.-mege kâdir ol- 13a/10, 30a/10, 13, 32a/8, 33b/2, 9, 13, 34a/16, 34b/8; i.-mege kâdir olmayan kimesne 32b/10; i.-yesin 15b/15; i.-yimese 22b/14.

işit-: İşitmek, duymak.

i.-mese 1b/12.

işle-: Çalışmak, faaliyete geçmek, etki etmek, kullanmak.

iş i.-ye 28a/6; i.-se 20a/17.

iştāh: < Ar. Yemek yeme isteği; krş. *iştah*.

i. 31a/1.

iştah: Ar. Yemek yeme isteği; krş. *iştāh*.

i.-a getir- 39a/3.

it: İt, köpek.

i. 29b/7; i. necisi 24b/14; i. necisin 9b/9; i. uyuzına 36b/14.

it üzümü: İtüzümü (*Solanum nigrum*). *halk ağzında* Böğürtlen.

i.-n 3b/17.

izmirmū: < Gr. Mürr, mirra, mürrüsafi, sarı sakız (*Commiphora myrrha*/Balsamodendron *myrrha*).

i. 8a/5, 24a/13, 26a/3; kuru i. otın 25a/4; i.-y1 16b/1.

jīvā: < Far. Cıva; krş. *jīve*.

j.-y1 14a/8.

jīve: < Far. Cıva; krş. *jīvā*.

j. 41a/5; j.-yi 23a/6.

ḳab 1: Kap.

k. 13b/6; k.-a 36a/15, 16, 36b/5, 10, 11.

ḳab 2: Kabuk.

alma ağacı ḳ.-ın 14a/12; defne köki ḳ.-ın 36a/13; dūd ağacı ḳ.-ını 24b/5; dūt ağacınun kökinün ḳ.-ın 38a/11; ekşi nāruḳ ḳ.-ların 38b/3; enār ḳ.-ı 11a/5; enār ḳ.-ın 11a/17, 22b/15, 26b/9; encir ağacınun ḳ.-ın 12a/7; etmek ḳ.-ını 20a/1; iç ḳ.-ın 36a/1; ḳöz ağacı ḳ.-ın 4a/11; keberenün ḳ.-ın 25a/16; söğüt ağacı ḳ.-ın 37b/9; yaş ḳalem ḳ.-ın 3a/17; ḳ.-ı çık- 35b/17; ḳ.-ı çıkmış arpayı 7a/9; ḳ.-ın çıkar- 9b/16; ḳ.-ın 14a/11, 24b/5, 31b/11, 38a/3, 16.

ḳabak: Kabak (Cucurbita).

ḳurı ḳ.-ı(ḳabağı) 25a/8, 25b/11; tāze ḳ. 3a/13, 10b/8; tāze ḳ.-ı(ḳabağı) 3a/12; tāze ḳ şuyın 5b/6; ḳ. çekirdegin 41a/2; ḳ. kökin 29a/15; ḳ. yaprağın 23b/7.

ḳabar-: Kabarmak, şişmek.

ḳ.-an 13b/9; ḳ.-sa 13b/8.

ḳabarcuḳ: Kabarcık.

ḳ. 5a/7; ḳ. ol- 1b/9; ḳ.-lar 6a/12.

ḳabūl: < Ar. Kabul.

nesne ḳ. et- 9b/1; nesneyi ḳ. et- 2a/10.

ḳabuḳ: Kabuk.

söğüt ḳ.-ın(ḳabuğın) 29b/8; sümüklü böcek ḳ.-ın(ḳabuğın) 6a/5; ḳ.-ı(ḳabuğı) çıkmış bakla bulamacı 26a/4; ḳ.-ı(ḳabuğı) çıkmış baklayı 26a/13.

ḳabz: < Ar. Kabız.

ḳ. 2a/16, 17, 17, 2b/1, 3a/8, 9, 11b/5, 7, 17a/5, 9, 18a/12, 30a/14, 30b/13, 34b/3, 37a/9; ḳ.-ı açıl- 17a/10, 34b/4; ḳ.-ı yürüt- 37a/9; ḳ.-ın aç- 11a/16; ḳ. ol- 10b/3, 11a/6, 12, 14, 16, 23a/3.

ḳaç-: Kaçmak.

ḳ.-a 15b/14, 16a/3, 37b/15; ḳ.-mamaḳ 3a/4; ḳ.-maya 16b/1, 2.

kaçan: Ne zaman, ne zaman ki.

ķ. 7a/15; ķ. ki 9b/4; ķ. kim 5a/7.

ķadar: < Ar. Kadar.

ķ. 4a/2, 8a/6, 14, 9b/17, 17a/12, 21b/5, 27a/10, 29b/8, 33a/5; ne ķ. 5a/13, 7a/12; Şol ķ. 40a/8.

ķadeķ: < Ar. Kadeķ.

sırķa ķ.-e 16b/11; ķ.  t- 10a/6, 35a/1.

ķ dir: < Ar. G c l , g c  yeter.

işemege ķ. ol- 13a/10, 30a/10, 13, 32a/8, 33b/2, 9, 13, 34a/16, 34b/8; işemege ķ. olmayan kimesne 32b/10; nutķa ķ. ol- 6b/14; s ylemege ķ. ol- 42b/10.

ķafa: < Ar. Kafa, baş.

eşek ķ.-sın 35b/4.

ķ g d: < Far. Kaĝıt; krş. *k g z*.

ķ.-ı 6b/3, 26b/3.

ķ g z: < Far. Kaĝıt; krş. *k g d*.

k 21b/4, 22a/10; k.-ı 7b/2.

ķal-: Kalmak.

ķ.-a 8b/1, 17a/12, 35b/6; ķ.-ınca 22a/3, 22b/5, 16, 23a/1, 10, 24a/1, 24b/6, 26a/12, 40a/17; ķ.-maya 32a/9, 34a/14; ķ.-mayup 16b/4; ķ.-sa 5a/8; ķ.-ur 28b/5.

ķalaŐupu: < Gr. Zulfa otu (*Hyssopus officinalis*).

ķ. otı 23a/7.

ķalem: < Ar. Genellikle kamıŐtan yapılan iēi oyuk ēubuk; kalem, yazı aracı.

ķ. 41a/1; yaş ķ. ķabın 3a/17; ķ.-i 10b/16.

ķalk-: Kalkmak.

ķ.-ıcaķ 25b/16; ķ.-up 8b/17.

ķalya: < Ar. Deniz bitkilerinin yakılmasıyla meydana gelen tuz.

ķ. 10b/8.

ķamıŐ: Kamış (*Pharagmites australis*).

ķ. yapraĝın 12b/6.

kāmil: < Ar. Olgun.

ç aklı k. ol- 43b/6.

қан: Kan.

қ. 29a/8, 30a/9; баға қ.-in 39a/9; burnından қ. gel- 18b/4, 24a/3; burun қ.-ı dur- 1b/12, 6a/3, 17b/10, 20b/4; burun қ.-in 1b/13, 6a/11; davşan қ.-in 35b/1 gözlerine қ. in- 18a/10, 22b/11; қ.-ı dur- 34b/10; кеңі қ.-ına 16b/6; keklik қ.-in 22a/8; тоқта göгерцин қ.-in 22a/7; үveyik қ.-in 22a/7; қ. ақ- 13b/16, 17b/7, 12, 20a/1, 21a/1, 27b/4, 33b/15; қ. ақдуғы тарафına 6a/4; қ. al- 25a/13, 26a/2; қ. aldur- 26b/16, 27b/16, 28a/12, 28b/9, 43a/10, 11, 11, 12, 12, 13, 14, 17, 43b/1, 2; қ. дүкүр- 39b/6; қ. геç- 2a/15, 16, 2b/1, 10b/15, 11a/8, 11b/2, 17a/1, 18a/7, 22b/5, 32b/11, 33b/10, 34a/17; қ. gel- 8b/6, 18b/17, 26a/15, 30b/2, 31b/3, 33b/14, 35a/8, 41b/9; қ. git- 31b/8, 35a/16; қ.-ı diñ- 17a/1, 34a/9; қ.-ı dur- 6a/11; қ.-ı durmayan yaranuñ 20a/1; қ.-in sākin èt- 34b/11; қ. işe- 18b/11, 25a/6; қ. ol- 5a/3; қ. түкүр- 2a/1, 6b/17, 7b/16, 17b/10, 19a/1, 20b/6, 22b/10, 26b/4, 32b/11, 37b/8, 39a/4; қ.-in 13b/16.

қана-: Kanamak.

қ.-ya 21b/4; қ.-yınca 28b/2.

қансуқ: Hayvanlarda dişi.

қ. ешек сүдин 24b/13.

қанқи: Hangi.

қ. 16a/12.

қанлі: Kanlı; krş. *қанлу*.

қ. ol- 1b/8.

қанлу: Kanlı; krş. *қанлу*.

қ. göz 5a/4.

қаныақ: 30-150 cm yükseklikte, çok yıllık, rizumlu ve otsu bir bitkidir. Hayvanlarda zehirlenmelere neden olur (Sorghum halepense).

қ. тоһmin 34a/16.

ķapak: Kapaķ.

göz ķ.-ı(ķapađı) 19a/3, 26b/14; göz ķ.-ları 23b/10; gözün ķ.-ı(ķapađı) 26b/15, 34b/17, 40b/2; gözün ķ.-ına(ķapađına) 26b/13; gözün ķ.-ları ağrı- 36b/12; ķ.-ları 4b/6, 26b/11, 12; ķ.-larına 24b/4.

ķapan-: Kapanmak.

ķ.-maz kelemün yapağın 8a/13; ķ.-mış 10b/11; ķ.-ur 27b/15.

ķapanya: ?

ķ. 5a/12; ķ. kökin 12a/9.

ķapu: Kapı.

ķ.-nuń üst eřigine 42b/14.

ķār: < Far. Etki, iş.

ķ. ét- 42b/15; ķ. et- 42b/11.

ķara: Kara.

ķ. 13b/10, 40a/11; ķ. boyayı 11b/14, 14a/2;ķ. ét- 33a/10, 37b/16; ķ. eyle- 37a/17;ķ. ol -21a/17, 32a/15;; ķ. řabūnı 21b/4; ķ. řarmařık yapađın 6a/9; ķ. zeytūnı 6a/12.

ķara ağac: Karaağaç (Ulmus).

ķ. kökin 14a/11.

ķara çaltı: Kara çalı. 2-4 m. yükseklikte, kışın yapağını dōken, kuvvetli dikenli ve sarı çiçekli bir çalıdır. Meyveleri(kakırdak) idrar artırıcı ve tař dūřürücü olarak kullanılır (Paliurus spina-christi).

ķ. kökin 11a/3, 15b/16.

ķaranfil: < Ar. Karanfil (Dianthus caryophyllus).

ķ.-i 20b/9.

ķarar-: Kararmak.

gözleri ķ.-sa 25b/16; ķ.- an diş 17b/14; ķ.-a 2a/6, 8a/17, 8b/1, 36a/8; ķ.-sa 26b/11.

ķarğadüvlegi: Ebuçehil karpuzu, acıhiyar, eşekhiyarı (Ecballium elaterium).

ķ.-n toğmın 27a/10; ķ. yapağın 5b/9.

ķarın: Karın.

ķ. 9a/5, 10a/17, 10b/1, 5, 8, 10, 12, 17b/15, 38b/11, 41b/2; ‘avrat ķ.-ında(ķarında) 40b/11; ac ķ.-ıla(ķarnıla) 11b/17, 20b/6, 21b/14, 22a/14, 22b/9, 23a/1, 2, 23b/3, 9, 24a/1, 5, 6, 9, 10, 24b/15, 16, 25a/1, 6, 8, 10, 26a/12, 27a/13, 15, 16, 28a/2, 28b/15, 17, 29a/13, 29b/4, 6, 9, 10, 37a/5, 38a/1, 39b/1; Şoğulcanlu ķ. 10b/14; Şişmiş olan ķ. 2a/13; toķ ķ.-ıla(ķarnıla) 39b/1; ķ. ağrısına 37b/13, 38a/8, 38b/3, 10, 15, 41a/15, 41b/11; ķ. ađrısıyiķün 18a/12, 30a/1, 8, 10, 30b/1, 15, 16, 31a/3, 17, 32a/11, 33b/2, 16, 35a/2, 9, 37a/1, 8, 37b/10, 38a/10; ķ.-da Şu durmiŐ ol- 10b/5; k.-ında(ķarında) yılan ol- 18a/6, 22a/17; ķ. Şiş- 41b/1; ķ. ŐiŐyiķün 2b/5; ķ. yellen- 30a/7, 33a/14; ķ. da 18a/1; ķ.-ı(ķarnı) 9a/6, 10b/13, 12b/1, 4, 19a/9, 21b/6, 28a/1; k.-ı(ķarnı) ağrı- 22b/17, 39a/1; ķ.-ı(ķarnı) Şişmiş ol- 2a/14, 10b/10, 12b/2; ķ.-ına(ķarnına) 37b/9; ķ.-ında(ķarında) 10b/12, 21b/16, 31a/13; ķ.-ındaki(ķarnındaki) 40a/9.

ķariŐdur-: Karıştırmak; krş. *ķariŐdur-*.

ķ.-a 35a/4, 36a/2, 39b/3, 4; ķ.-asın 7a/10, 8a/16, 9b/11, 11b/1, 13a/9, 13b/8, 15a/13, 20a/3, 22a/11, 25a/16; ķ.-ıp 25b/2, 8, 9, 26a/7, 27a/1, 4, 27b/5, 6, 28b/11, 12, 29a/12, 13, 16, 29b/8, 36a/5, 37b/3; ķ.-up 3b/7, 11, 5a/15, 5b/11, 13, 17, 6a/3, 14, 6b/1, 10, 7b/2, 8a/5, 8b/14, 9a/9, 10, 12, 14, 15, 17, 9b/2, 4, 9, 10a/4, 10b/12, 13, 12a/2, 8, 11, 12b/1, 4, 9, 13a/5, 13b/15, 14b/1, 5, 7, 10, 13, 15a/5, 9, 12, 16b/8, 20a/16, 20b/15, 16, 22b/11, 23a/10, 13, 23b/5, 8, 13, 24a/17, 24b/8, 12, 25a/2, 14, 25b/1, 6, 7, 14, 26a/5, 6, 11, 26b/3, 27b/8, 13, 28b/13, 29b/7, 32b/17, 35b/13, 39b/7.

ķariŐdur-: Karıştırmak; krş. *ķariŐdur-*.

ķ. 27a/7; ķ.-a 10b/1, 11b/15, 13a/2, 20a/7, 34a/12, 34b/17, 35b/12, 38a/3, 38b/14, 39a/12; ķ.-asın 3a/16, 3b/16, 4a/3, 4, 8, 12, 14, 4b/5, 6, 6a/6, 7, 7a/8, 17, 7b/8, 13, 11b/12, 14, 13a/4, 16, 13b/9, 14a/7, 8, 14b/17, 15a/15, 15b/8, 20a/5, 21a/13, 23b/12, 26a/14, 29a/4; ķ.-ıp 6b/17; ķ.-up 4a/13, 4b/15, 5a/4, 9, 17, 5b/1, 8, 10, 6a/15, 16, 6b/4, 6, 9, 13, 7a/9, 7b/1, 8b/8, 10, 9a/6, 9b/10, 12, 14, 15, 10a/1, 2, 11b/17, 13a/11, 12, 13b/14, 14a/12, 16a/13, 16b/13, 15, 17a/4, 20a/9, 12, 20b/2, 5, 21a/2, 6, 14, 16, 21b/11, 22a/4, 6, 22b/3, 23a/5, 6, 8, 9, 23b/10, 16, 24a/2, 6, 11, 13, 15, 24b/1, 9, 13, 25a/7, 25b/15, 26a/2, 8, 28a/3, 10, 28b/8, 29a/2, 10, 33b/1, 3, 34a/1, 6, 35a/13.

karlağuç: Kırlangıç kuşu (Hirundo).

ķ. yuvasın 23b/13.

ķarnabyulahnū: < Gr. Lahana (Brassica oleracea).

ķ. yaprağın 25b/2; ķ. yı 23a/13.

ķarşu: Karşı.

ķ. 25b/1, 2, 26b/16, 34a/12, 41a/7.

ķāsni: Kadı ağacı, şeytanboku otu ve bundan elde edilen zamk (Ferula assa-foetida); krş.
ķaşnı.

ķ.-yı 12a/14.

ķaşni: Kadı ağacı, şeytanboku otu ve bundan elde edilen zamk (Ferula assa-foetida); krş.
ķāsnı.

ķ. 40a/3; ķ. yı 15b/14, 16a/17.

ķasık: Kasık, vücudun karın ile uyluk arasındaki bölümü.

ķ. 37b/1; ķ.-ı(ķasığı) 13b/3.

ķaş: Kaş.

ķ. 25b/15; ķ.-ları dökül- 18b/13, 25b/13; ķ.-lara 25b/14.

ķaşık: Kaşık.

ķ. 8a/7, 35b/3, 3, 36a/2.

ķat: Kat, tabaka.

ķ. 11a/5.

ķat-: Katmak.

ķ. 26a/15, 16, 26b/4, 5, 7, 7, 27a/8, 14, 17; ķ.-a 34b/1, 5, 36a/2, 36b/4, 5, 37a/9, 10, 37b/12, 38a/9, 38b/8, 8, 11, 39a/17, 39b/1, 14, 41a/3, 4, 13, 13, 13, 41b/2, 9; ķ.-alar 17b/2, 2; ķ.-asın 11a/9, 9, 25a/12, 26a/14, 29a/4; ķ.-up 3b/2, 7b/15, 9b/5, 12b/7, 17a/13, 19b/11, 23a/4, 26b/12, 13, 13, 13, 28a/17, 32a/12, 32b/15, 17, 33a/5, 7, 33b/10, 17, 34a/10, 35a/3, 3, 7, 35b/13, 36b/17, 37a/16, 17, 37b/9, 38a/1, 14 17, 38b/9, 39b/7, 40a/3, 3, 4, 4, 7, 13, 40b/2, 40b/8.

ķatı: Sert; pek; çok; oldukça; şiddetli.

ķ. durur 7b/5; ķ. ol- 43b/13, 15, 16, 17; ķ. öksürüğü 8b/5; ķ. öksürük 2a/7, 8b/5.

kaçır: Kaktır.

ķ. dırmağın 40b/12.

katlan-: Dayanmak, tahammül etmek.

ķ.-ı bil- 4a/2, 8a/14; ķ.-u bildükçe 8a/2.

kaavluc: Fıtıklı, kasığı yarık.

ķ. 37b/14.

kaavuk: Mesane, idrar kesesi.

ķ. ağrısına 35a/2, 37b/1, 12; ķ. ağrısıyıçün 30b/14, 15; ķ.-da olan taş 31a/2.

kaavun: Kavun (Citrullus melo).

ķ. 39a/11; ķ. çekirdegin 26b/7, 41a/2; ķ. içini 10b/9; ķ. kökin 39a/14; ķ.-ı 39a/12.

kaavur-: Kavurmak.

ķ.-a 34a/15; ķ.-asın 6b/1, 22b/3, 9, 23a/5, 24b/2.

kaaya: Kaya.

ķ. 7a/2; yalım ķ. 42b/8.

kaaya koruğı: Bir veya çok yıllık, otsu, etli yapraklı bitkilerdir (Sedum).

ķ. şuyın 27a/13; ķ.-n 3a/12, 3b/5, 4a/17, 27a/3, 41a/9.

kaayna-: Kaynamak.

ciger ķ.-sa 19a/9; ķ.-r şuyıla 36a/1; ķ.-r şuyla 35b/14; ķ.-sun 36b/9; ķ.-ya 36b/4, 5, 15.

kaaynat-: Kaynatmak.

ķ.-a(kaaynada) 11a/2, 14a/14, 16b/16, 17a/12, 19b/17, 22a/16, 23a/1, 27b/13, 34a/7, 36a/10, 36b/11, 37a/10, 37b/6, 17, 39b/17, 40a/7, 8, 12, 17, 40b/3, 5, 41a/4, 10, 16, 17, 41b/1, 2, 43a/9; ķ.-asın(kaaynadasın) 3a/17, 3b/1, 4a/9, 4b/16, 16, 6b/9, 7a/5, 7b/10, 11, 12, 14, 17, 9b/6, 10b/4, 7, 16, 11a/6, 8, 13, 11b/10, 13a/5, 15a/7, 19b/15, 20b/9, 21a/12, 21b/17, 22b/5, 28b/11; ķ.-up(kaaynadup) 3b/3, 5a/9, 11, 5b/4, 7a/3, 17, 7b/15, 8a/3, 4, 9, 10, 12, 8b/7, 11, 12, 9a/2, 7, 8, 9b/3, 8, 13, 16, 10a/14, 15, 16, 10b/2, 3, 17, 11a/5, 11, 15, 11b/3, 4, 5, 7, 8, 10, 13, 12a/3, 9, 10, 17, 12b/2, 3, 7, 17, 13a/12, 13, 13b/2, 14a/11, 13, 17, 14b/3, 15a/17, 15b/1, 13, 16b/4, 14, 17a/5, 11, 16, 19b/5, 6, 11, 12, 20a/4, 10, 14, 20b/17, 21a/5, 9, 11, 21b/2, 3, 8, 9, 22a/2, 4, 5, 14, 22b/6, 6, 16, 23a/2,

3, 10, 11, 15, 23b/3, 6, 24a/1, 5, 7, 8, 9, 24b/5, 6, 9, 12, 16, 25a/3, 6, 9, 11, 14, 25b/16, 26a/10, 17, 26b/2, 9, 10, 17, 27a/3, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 27b/17, 28a/2, 8, 11, 13, 28b/2, 15, 16, 29b/1, 4, 6, 9, 10, 31b/8, 12, 17, 32a/9, 11, 14, 15, 16, 17, 32b/3, 5, 7, 12, 33a/1, 5, 8, 10, 13, 17, 33b/2, 4, 6, 7, 16, 34a/3, 16, 17, 34b/3, 13, 14, 15, 35a/5, 12, 36a/13, 36b/13, 37a/1, 1, 2, 9, 17, 37b/1, 14, 15, 38a/16, 38b/6, 17, 39b/10, 40a/5, 13, 40b/9, 14.

kaz: Kaz (Anser).

ķ. 26b/13; ķ. dilin 13b/5; ķ. yağın 3a/15, 12a/10.

kaz-: Kazmak.

ķ.-asın 16b/5.

kazı-: Kazımak.

ķ.-yasın 23a/12.

kazıt-: Kazıtmak.

başını ķ.-asın(ķazıdasın) 28b/1.

kebāb: < Ar. Kebap.

k. eyle- 28a/7.

kebere: < Lat. Gebre otu, keditırnağı (Capparis spinosa).

k. 11a/4, 17b/1; k. kökin 9b/16, 14a/17, 24a/4, 34a/3, 36a/10; k.-nüñ ķabın 25a/16; k. toħmın 9a/9, 22a/5, 34a/1; k. yaprağın 5b/14, 28b/7; k.-yi 6b/8, 7a/4, 16b/16.

kebsū: ?

k. 41b/4.

keçi: Keçi (Capra hircus).

ölmiş k.-den 22a/9; k. ķanına 16b/6; k. ödin 21a/3; k. sidügin 21a/3; k. südin 40b/11; k. yağı 37a/2.

keçi boynuzı: Keçiboynuzu ağacı (Ceratonia siliqua).

k. 28b/16; k. çekirdegin 21b/17, 24b/17; k. yemişin 10b/15.

kedi: Kedi (Felis domesticus).

k.-yi 37a/14, 15.

kehle: < Ar. Bit; krş. *bit*.

k. 2b/12, 12, 3b/12, 14a/13, 14b/3; k. olan başa 14a/13; k.-yi 1b/4.

kekik: Kekik (*Thymus vulgaris*).

k. 16a/7; k. kökin 17a/5, 6; k. tohumun 5a/6, 17a/8; k. tohumundan 5a/5; k. yaprağın 22a/2; k.-dür 7a/12; k.-i(kekigi) 13b/2, 17a/3, 22b/6.

keklik: Keklik (*Perdrix*).

k. kıanın 22a/8; k. ödin 4b/9, 26a/5, 35b/9.

kel: Kel, kellik hastalığı.

k. 2b/11, 12, 12, 14a/15; k. baş 4a/5, 14b/5, 19a/12, 28b/1; k. başa 14a/17, 14b/1; k. başı 4a/5, 14a/15, 16; k. ol- 14a/9, 14b/4.

kelem: < Far. Lahana (*Brassica oleracea*).

kapanmaz k.-ün yaprağın 8a/13; k. için 28b/17; k. şuyına 26a/15; k. tohumun 41b/10; k. yaprağın 8a/15.

kem: < Far. Kötü, fena, eksik.

k. ol- 29a/5.

kemik: Kemik; krş. *kemük*.

batmış k. 33a/9; k. çıkar- 30b/2, 35a/10; k.-i(kemigi) çıkar- 33a/9.

kemlik: Kötülük.

baş k.-iyiçün(kemligiyiçün) 19a/15.

kemük: Kemik; krş. *kemik*.

k. 22b/12; arsilân k.-in(kemügin) 29a/1; k. bat- 18a/10; k.-lerinde 21b/15.

kendene: < Far. Yabani pırasa (*Allium porrum*).

k. 27b/9, 40a/2, 17; k. kökin 22b/4, 41a/17; k. şuyın 21a/1, 21b/10; k. şuyına 26a/16; k.-yi 5b/11, 22a/2, 31b/7, 8, 34b/9.

kendü: Kendi.

k. 40a/12; k.-sin bil- 23b/15; k.-sini bil- 28a/17; k.-ye 42b/16; k.-yi 20a/4, 37a/14.

kenevir: Kenevir, kendir bitkisi (*Cannabis sativa*).

k. budakların 16a/16; k. kökin 40a/12; k. tohumun 34a/7.

kepek: Kepek.

k. 27a/8, 29a/4, 41b/2; buğday unı k.-i(kepegi) 12a/10; buğday unı k.-in(kepegin) 9b/8, 20a/14; dārū k.-in(kepegin) 15a/15, 16; k.-i(kepegi) 29b/6; k.-ile(kepegile) 3b/7, 10a/17, 37b/16; k.-le 19b/10.

kerdeme: < Gr. Tere otu (*Lepidium sativum*).

şu k.-si 41b/5.

kerefūs: < Far. Kereviz (*Apium graveolens*).

k. 11b/4, 13a/11, 22a/15, 22b/17, 28a/2; yaban k. toħmın 35a/11; k. toħmın 6b/8, 10, 9a/9, 11, 15a/8, 16b/12, 27a/10, 29a/17; k.-i 4b/10.

keret: < Ar. Defa, kez; krş. *kerre*.

k. 26a/2.

kerre: < Ar. Kez, defa; krş. *keret*.

k. 3b/8, 9, 8a/14, 9a/10, 20b/12, 25b/12, 28a/5.

kes-: Kesmek.

k.-e 23a/11; k.-üp 8b/9, 13b/5.

kese: Kese.

bèz k.-ye 36a/2.

kesil-: Kesilmek; sona ermek.

‘ avratuñ südi k.-memegiçün 3a/7; ʔamarlar k.-se 18a/17; ʔamarları k.-se 23b/5.

keşir: < Far. Havuç.

k. toħmın 7b/14.

kettān: < Ar. Keten bitkisi ve bundan elde edilen dokuma, bez (*Linum usitissimum*).

ince k. bezinden 5a/9; k. bèzin 27b/4; k. toħmın 6b/13, 7a/14, 10a/17, 10b/6, 12a/3, 15a/6, 20a/3, 22a/5, 15, 23b/4, 17, 27a/9, 27b/4, 16, 35b/15, 41b/1.

kığ: Hayvan dışkısı.

deve kı.-ın 14b/4.

kıl: Kıl.

kı. 28b/5; kı. bit- 40a/12; kı. bitür- 31a/9.

ķılıç: Kılıç.

ķ. 2b/13, 14b/10, 17b/5; ķ. yarasıyıçün 2b/13, 14b/12, 34b/10; ķ.-ıla(ķılıcıla) 19b/4.

ķıranıy: < Gr. Keçiboynuzu, harnup (Ceratonia siliqua).

ķ. otı şuyın 28a/2.

ķırıl-: Kırılmak, ölüp yok olmak.

ķ.-a 5b/15, 16b/4, 5, 36b/13, 40a/14, 43b/11, 14, 16, 17, 17.

ķırın: *ķırın* Hayvanların hastalık, soğuk gibi sebeplerle ölmesi.

ķ. gel- 43b/10.

ķırķ: Kırk.

ķ. gün 15b/10, 25b/12, 34a/2.

ķış: Kış, kış mevsimi.

ķ. 43b/11, 13, 14, 15, 16, 17; ķ. günleri 3a/14; ķ.-ın 38b/1.

ķız: Kız.

ķ. 31a/9, 40a/9; ķ. oğlan 3a/6, 16b/17, 17a/1; ķ.-dur 40a/10, 11.

ķızar-: Kızarmak.

ķ.-an yere 3b/6; ķ.-sa 19a/3, 26b/14, 29a/3.

ķızıl: Kızıl, kırmızı.

ķ. 1b/6, 4a/17, 13b/10; ķ. ardıç yemişini 37a/11; ķ. gül yaprağın 20b/16; ķ. güli 31b/12; ķ. kızıl şış 13b/8; ķ. kızıl şış- 2b/9, 9; ķ. mürekkeb 13b/4; ķ. susam 40b/6.

ķızılcuķ: Kızılıcıkgillerden; yaprakları açmadan çiçeklenen iri gövdeli bir ağaç (Cornus mas).

ķ. yaprağın 37b/11; ķ. yemişin 37b/10.

ķi: < Far. Ki, ki ilgeci.

k. 1b/1, 6, 6, 7, 7, 8, 8, 9, 13, 2a/1, 14, 14, 15, 15, 16, 16, 17, 2b/1, 3, 3, 4, 9, 9, 10, 10, 10, 11, 3a/6, 7, 11, 4a/6, 17, 5a/1, 3, 6, 5b/14, 16, 6a/9, 15, 6b/2, 15, 7a/12, 7b/12, 16, 8a/11, 17, 8b/1, 4, 5, 9b/2, 10a/8, 14, 10b/8, 8, 10, 15, 11a/1, 4, 6, 7, 12, 14, 17, 11b/2, 16, 12a/1, 4, 9, 12, 14, 17, 12b/2, 6, 11, 15, 13a/8, 17, 13b/2, 7, 10, 11, 15, 14a/1, 5, 14b/4, 6, 15a/4, 10, 11, 11, 16, 15b/1, 5, 6, 8, 16a/2, 3, 7, 12, 17a/1, 2, 3, 4, 11,

12, 17b/5, 6, 7, 7, 8, 18a/4, 5, 6, 7, 8, 9, 9, 10, 10, 18b/1, 4, 13, 14, 15, 16, 19a/8, 8, 19b/7, 10, 11, 20a/1, 2, 8, 15, 20b/1, 21a/11, 12, 15, 17, 21b/4, 6, 9, 10, 16, 22a/1, 7, 9, 13, 13, 15, 17, 22b/1, 2, 5, 7, 9, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 23a/4, 6, 7, 11, 23b/4, 5, 8, 9, 14, 24a/3, 5, 24b/3, 4, 7, 16, 25a/3, 5, 12, 15, 25b/13, 15, 26a/1, 3, 5, 9, 15, 27b/1, 2, 4, 4, 6, 7, 9, 10, 13, 28a/1, 9, 10, 12, 28b/13, 14, 29a/1, 15, 29b/14, 30a/5, 6, 31a/8, 9, 14, 16, 31b/1, 3, 8, 32b/14, 33a/5, 7, 34a/14, 34b/10, 10, 16, 35a/6, 7, 35b/5, 15, 17, 36a/4, 8, 12, 36b/1, 5, 13, 37a/3, 7, 37b/17, 38a/5, 39a/9, 39b/6, 40a/8, 9, 41b/2, 3, 42a/10, 10, 11, 43a/6; kaçan k. 9b/4; tâ k. 40b/17.

kiçirek: Küçücük, küçükçe, daha küçük, ufacak.

k. 8b/8.

kikizi: ?

k. 40b/8.

kil: < Far. Kil.

k. 14b/6.

kim 1: Kim.

k. 23b/14, 34b/16; her k. 2a/1, 2b/8, 11, 11, 3a/6, 6b/17, 13b/4, 17, 14a/1, 14b/15, 15b/4, 17, 16a/1, 16b/1, 9, 10, 16, 17a/9, 16, 17b/7, 10, 18b/2, 7, 11, 19a/14, 19b/13, 20a/10, 11, 20b/6, 23a/3, 24a/16, 24b/1, 25a/6, 28b/16, 29a/11, 30a/16, 31b/5, 14, 32a/2, 8, 12, 17, 32b/2, 33a/6, 33b/11, 12, 34a/5, 6, 34b/1, 2, 9, 12, 14, 15, 36a/4, 36b/12, 37a/5, 37b/2, 8, 38a/9, 39a/13, 39b/8, 42b/11, 11, 12, 15, 43a/9; her k.-de 20a/2, 28b/9; her k.-i 13a/8, 15b/6, 8, 10, 11, 12, 15, 16a/4, 7, 12, 20a/8, 32b/5, 33a/1, 16, 34a/8, 36b/5; her k.-ünj 2a/4, 4, 15, 15, 16, 17, 2b/10, 7b/12, 8a/17, 8b/4, 5, 10b/8, 10, 15, 11a/1, 4, 7, 14, 17, 11b/2, 12a/4, 9, 12, 17, 12b/6, 13b/11, 14a/5, 9, 14b/4, 6, 15a/11, 16, 15b/1, 17a/4, 18a/15, 21a/17, 23a/11, 29a/3, 5, 7, 31b/13, 17, 34a/2, 35b/1, 10, 36b/1, 13, 38a/2, 43a/8; k.-de 17b/7; k.-i 17b/8, 19b/10; k.-ünj 2a/1, 14, 16, 2b/1, 3, 3, 4, 9, 9, 6b/15, 8a/11, 9b/2, 11a/6, 12, 11b/16, 12a/1, 14, 12b/2, 11, 15, 13a/17, 13b/2, 7, 10, 15a/4, 10, 17b/5, 6, 18a/4, 5, 6, 7, 8, 9, 9, 10, 10, 18b/1, 4, 13, 14, 15, 19a/8, 8, 19b/7, 11, 20b/1, 21b/4, 6, 10, 15, 16, 22a/1, 7, 13, 13, 15, 17, 22b/1, 2, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 23a/4, 6, 7, 12, 23b/4, 5, 8, 9, 24a/3, 5, 24b/3, 4, 7, 16, 25a/3, 5, 12, 15,

25b/13, 15, 26a/1, 3, 5, 9, 27b/2, 4, 4, 6, 7, 9, 10, 13, 28a/1, 9, 10, 12, 28b/13, 14, 29a/1, 15, 29b/14, 31b/8, 35a/6, 35b/15, 36a/12, 37a/7, 39b/6.

kim 2: Ki.

k. 2a/6, 3a/12, 4a/15, 4b/1, 10, 5b/4, 6a/8, 7b/4, 8a/17, 9b/1, 10b/4, 11b/2, 16b/17, 19b/6, 20a/3, 42b/10; ammā k. 13b/4; eger k. 10b/5, 12b/10, 13a/1, 20a/16, 28b/5; kaçan k. 5a/7; tā k. 15a/4.

kimesne: Kimse; krş. *kimse*.

k. 17a/6, 19a/1, 3, 4, 11, 27a/2, 9, 28a/16, 32a/16, 33a/15, 38b/12, 39b/6; işemege kıadır olmayan k. 32b/10; k.-yi 3a/2, 19b/4, 32a/5, 35a/14, 36a/11, 37a/3, 13, 38b/9.

kimi: Bazısı, kimisi.

k. 13b/10, 10, 10.

kimnūn: < Ar. Kimyon (Cuminum cyminum).

k. 9a/11, 9b/5, 41a/11; k.-ı 5b/8, 8a/4, 10b/11, 12a/15, 12b/2, 13a/2, 22b/5, 29a/6, 29b/1, 5, 33b/17, 17; k.-ıla 3b/17.

kimse: Kimse, herhangi biri; krş. *kimesne*.

k. 2b/2, 17a/17, 42a/7; k.-nūñ 11b/13, 37a/4, 38b/14, 39a/1, 39b/5, 42b/10, 13, 43a/6; k.-yi 35b/3.

kināmomo: < Gr. *kinnamomon* Tarçın (Cinnamomum).

k.-yı 6b/3, 13a/3.

kirās: < Gr. Kiraz (Cerasus avium).

tāze k.-ı 39a/14; k. ağacınun şakızın 8a/1; k. ağacınun tefegin 39a/14; k. ağacınun zamhuñ 6b/12; k. tefegin 39a/16.

kirec: < Far. Kireç.

söyınmemiş k. 21b/5; k.-i 27a/4.

kirpi: Kirpi (Erinaceus europaeus).

k. cigerin 39a/10; k. derisin 3b/2, 27b/11.

kişi: Kişi.

k. 8b/17, 26b/4, 39a/4; şeb-kūr k.-ye 26a/16; uyuz olan k.-ye 25a/17; k.-nūñ 7a/15, 17b/12, 20b/17, 21a/15, 33b/10, 34a/11, 39a/11.

kitâb: < Ar. Kitap.

k. 1b/1; k.-dur 1b/1.

ko-: Koymak, bırakmak, katmak; krş. *ko-*.

ķ. 26b/4, 8, 12, 15, 15, 27a/4, 6, 7, 8, 13, 36b/8; ağızına ķ.-ya 39b/6, 43a/9; ağızına ķ.-yasın 6b/4, 11, 7a/7, 26a/7; ağızında ķ.-yasın 25a/3; aşıa ķ.-yasın 16a/4, 15; bağlayu ķ.-yasın 6a/8, 15a/3; urı ķ.-yasın 9b/7; ķ.-maķ 32a/6; ķ.-sa 31b/14, 32a/15, 32b/6, 34a/4, 34b/8, 35a/10, 13, 35b/16, 37b/14, 38b/15, 40a/14, 42b/14; ķ.-ya 21b/6, 30b/10, 32a/16, 32b/9, 17, 33a/2, 6, 9, 9, 33b/7, 34a/5, 8, 9, 11, 15, 15, 34b/5, 35a/1, 5, 35b/12, 14, 36a/2, 9, 9, 10, 15, 15, 15, 15, 16, 36b/4, 5, 7, 8, 8, 11, 11, 11, 15, 15, 16, 37b/7, 7, 17, 38a/15, 39a/2, 6, 11, 39b/1, 8, 12, 12, 17, 40a/4, 8, 15, 40b/1, 2, 6, 8, 10, 41a/1, 41b/5, 9, 43a/7; ķ.-yasın 3b/10, 13, 4a/2, 17, 4b/3, 6, 8, 11, 12, 5b/7, 9, 6a/5, 6, 10, 15, 6b/6, 14, 7a/15, 7b/3, 4, 9a/3, 12, 13, 10a/8, 11a/5, 12a/13, 14, 15, 13b/1, 7, 14a/10, 14b/7, 11, 14, 16, 15a/1, 3, 6, 7, 14, 15, 15b/2, 3, 15, 16a/1, 11, 16b/3, 12, 17a/2, 19b/6, 7, 8, 9, 10, 20a/4, 5, 6, 13, 16, 17, 20b/10, 14, 21a/12, 21b/2, 3, 7, 14, 22a/12, 22b/12, 13, 23b/6, 7, 11, 12, 15, 24a/2, 4, 11, 15, 24b/3, 8, 10, 11, 13, 13, 17, 25a/15, 26a/11, 14, 27b/2, 3, 8, 17, 28a/1, 10, 28b/3, 8, 11, 12, 29a/4, 7, 29b/12, 40b/7; ķ.-yasın 19b/17; ķ.-yup 4b/13, 16, 6a/6, 6b/1, 8a/2, 2, 11a/14, 12b/13, 13a/6, 7, 13b/6, 14b/7, 15a/10, 16b/12, 15, 19b/8, 12, 20b/9, 22b/7, 23a/17, 17, 24b/2, 25b/4, 12, 27b/17, 28a/2, 17, 28b/11, 11, 34a/15, 35b/3, 36b/13, 37a/1, 1, 39b/12, 40b/13.

koğa: Hasır otu denilen ve hasır örmeye yarayan bir saz.

ķ.-nuñ toħmın 13b/10.

koķ-: Kokmak.

ķ.-a 1b/13, 6a/9, 30a/5, 33a/5; ķ.-asın 11b/15.

koķlat-: Koklatmak.

ķ.-a(koķlada) 33a/15.

koķu: Koku.

ağız. ķ.-sın 1b/15; ağız ķ.-sın 6b/7, 41b/8; ağız ķ.-sına 41b/7; ağız ķ.-sıyıcıñ 29b/17, 31b/2; burun ķ.-sıyıcıñ 18b/6, 24a/11; geniz ķ.-sıyıcıñ 6a/1; ķ.-sın 32a/7.

koğun-: Koku sürünmek.

ķ.-a dur- 11b/14; ķ.-a 13b/12; ķ.-sa 13b/12.

kolandaru: < Gr. Kışniş (Coriandrum sativum).

ķ. ķurusıyıla 22b/16; ķ. otın 22b/11, 23b/16, 28b/3.

koņak: Saç kepeği.

ķ. 1b/3, 17b/11, 18a/13, 20b/8, 31a/17, 32b/13, 33a/3, 41a/12, 14; başuņ ķ.-ın(ķoņaęın) 3b/3; ķ.-ı 34b/2; ķ.-ı(ķonaęı) ol- 23a/6.

kor: Kor.

ķ. 8a/2, 9a/12, 12b/13, 13a/6, 7, 15a/10, 23a/17, 24b/2, 27b/11, 34a/5, 41a/1.

korķ-: Korkmak.

ķ.-maya 42b/12.

koruķ: Koruk, olgunlaşmamış üzüm.

ķaya ķ.-ı(ķoruęı) şuyın 27a/13; ķaya ķ.-ın(ķoruęın) 3a/12, 3b/5, 4a/17, 27a/3, 41a/9; ķ. şuyın 22a/17, 41a/15.

kov-: Kovmak.

ķ.-a 3a/1, 15b/17; ķ.-asın 16a/3, 16b/7.

kovan: Kovan.

ķ. 8a/1, 16b/1; ķ. arısı 3a/4, 16b/1.

kovuķ: Oyuk, kovuk.

ķ. 5a/8.

koym-: Koymak; krş. *ķo-*

ķ. 27a/7.

koymın: Koyun; krş. *ķoyun*.

ķ. ödin 10b/14.

koymul-: Koyulaşmak.

ķ.-unca 37a/17.

koymun: Koyun; krş. *ķoyın*.

ķ. 16b/6, 22a/9; tuzlanmamış ķ. yağıyıla 21a/12; yunmaduķ ķ. yünjin 15b/2, 23a/5, 26b/4; yünmedük ķ. yünjiyle 24b/9; ķ. boķın 35b/13, 39b/11; ķ. derisini 12a/12;

ķ. eti Őorbāsına 11a/13; ķ. eti Őorbāsıyla 17a/10; ķ. etin 28a/7; ķ. ķuyruđı 39b/17; ķ. ödi 35b/10; ķ. ödiyle 8b/8, 29a/11; ķ. südin 39b/10; ķ. yağı 19b/16, 30b/11, 37a/2; ķ. yağıyla 6a/13, 12a/2, 13b/13, 14, 14b/9, 12, 15a/12, 20a/5, 38a/2; ķ. yapadıusın 36b/8; ķ. yünin 9a/12, 24b/11, 29b/1; ķ. yüniyile 6a/7; ķ.-ı 10a/8.

ķöz: < Far. Ceviz (*Juglans regia*).

ķ. 27a/10; ķ. ağacı 8b/1; ķ. ağacı ķabın 4a/11; ķ. iĉin 20b/4; ķ. iĉini 16a/8; ķ. yağı 30b/9, 36a/14; ķ. yağın 5b/1, 6b/12; ķ. yaprağın 4a/11, 10b/8; ķ. yaprağıyla 11b/10.

ķozak: Kozalak, ağaç kozalağı.

ķınār ķ.-in(ķozadıın) 13b/13; serv ķ.-in(ķozadıın) 36b/4, 41b/4.

ķök: Kök.

ađlakurızu k.-in 22a/14; ađriyanķuriye k.-in 20b/8; aķ ebegömeĉinün k.-in 7a/3; ayruķ k.-in 9a/2; bādam ađacı k.-in 39b/4; bāzı k.-in 19b/6; bögürtlen k.-in 7a/6; ĉiriŐ k.-in 8a/10, 16a/5, 28a/10; ĉiriŐ otı k.-in 3a/16; dārū k.-in 9b/3; defne ađacı k.-i 40a/1; defne k.-i ķabın 36a/13; defne k.-in 11b/12, 37b/6; defne yaprađın k.-in 33b/4; dūd ađacı k.-in 11b/9; dūd ađacınun k.-in 24b/16; dūt ađacınun k.-inün ķabın 38a/11; ebemgömeĉinün k.-in 32b/1; ěgreĉti k.-in 17a/9; ekŐi enār ađacı k.-in 38b/6; encır k.-in 24b/7; engece k.-in 7b/1; ģamulyu. k.-in 8a/9; ķabaķ k.-in 29a/15; ķaraađac k.-in 14a/11; ķaraĉaltı k.-in 11a/3, 15b/16; ķavun k.-in 39a/14; kebere k.-in 9b/16, 14a/17, 24a/4, 34a/3, 36a/10; kekik k.-in 17a/5, 6; kendene k.-in 22b/4, 41a/17; kenevür k.-in 40a/12; labada k.-in 28b/6, 34b/7; labadanun k.-in 12a/2; merg-i māhı k.-in 8a/8; Őiđerlü yapraķ k.-in 4b/14; söğüt k.-in 24a/4; susam ĉiĉegi k.-in 7b/5, 9b/11, 24b/12; susam ĉiĉegin k.-in 16a/6, 25a/17; susam k.-in 34a/6; süsen k.-in 34a/5; yaban armūdı k.-in 11b/5; yaban gülĥatme k.-in 13b/1; yaban ĥatmesinün k.-iyile 12a/4; yelimķara k.-in 23b/3; yılanbıĉadı k.-in 8b/15; yılanbıĉadıınun k.-in 14a/10, 27a/8, 33b/6; k.-i 42b/9; k.-in 3b/3, 4b/14, 5a/3, 7b/1, 8b/12, 10a/5, 12a/9, 9, 13a/13, 14a/4, 15b/1, 17a/10, 11, 16, 22a/5, 15, 23b/3, 24a/8, 24b/5, 26a/8, 9, 32a/14, 32b/5, 6, 33a/7, 8, 12, 33b/1, 16, 34b/13, 13, 15, 35a/2, 12, 36b/4, 37a/17, 39a/17, 40b/3, 5, 42b/12, 13, 15, 43a/8; k.-inden 35a/1, 42b/10, 11, 11, 16; k.-inün 38a/16; k.-iyile 11b/15, 14b/11.

köpek: Köpek (*Canis familiaris*).

k. dala- 15b/6, 30a/12, 34a/8; k. ısır- 33a/16; k. ısırduğı yere 15b/7; k. ısır- 2b/16, 17, 15b/10, 38b/9.

köpük: Köpük.

deniz k.-in(köpügin) 25b/7.

kıduz: Kuduz hastalığı, bu hastalığa tutulan.

ķ. dala- 2b/16, 17, 15b/8, 11, 30b/4, 11, 32a/5, 35b/1, 37a/3.

ķulaķ: Kulak.

ķ. 5b/9, 14, 17b/12, 21a/5, 29a/10; ķ. ağır- 1b/12; ķ. ağrısına 36a/8, 11, 38b/4; ķ. ağrısıyiçün 1b/11, 11, 5b/1, 5, 8, 12, 17b/12, 12, 12, 18a/15, 19a/16, 20b/14, 21a/2, 4, 23a/15, 29a/10, 30a/5, 12, 33a/2, 34a/7, 35b/8, 11, 37b/3, 38a/6; ķ. ağır- 5b/15; ķ. ardında 5b/7; ķ. ardında olan şiş 1b/11; ķ. güvüldüsine 36a/3; ķ. içine 5b/1, 12, 20b/15, 35b/12; ķ. içinde 5b/12; ķ.-a(ķulağa) 5b/2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 15, 16, 17, 20b/16, 17, 21a/1, 2, 3, 5, 6, 8, 23a/16, 33a/3, 3, 34a/7, 35b/8, 36a/9, 37b/4, 38a/7, 38b/4, 39a/8, 41b/6, 7; ķ.-da 36b/1; ķ.-dan 39a/8; ķ.-ıla(ķulağıla) 27a/17; ķ.-ından(ķulağından) 17b/12, 20b/17.

ķullan-: Kullanmak.

ķ.-miş 21a/11.

ķulü: < Gr. Acı karpuz (*Citrullus colocynthis*).

eski ķ.-yı 25b/13.

ķum: Kum.

k.-ı 13b/6.

ķunduz ķāyası: Cavşir otu ve bundan elde edilen zamk.

ķ. ķāyasın 26b/17; ķ. ķāyāsın 15b/4.

ķurak: Kurak.

ķ. ol- 43b/15, 16.

ķuraklık: Kuraklık.

ķ. ol- 43b/13.

ķurd: Kurt; krş. *ķurt*.

ķ. 12a/12, 36b/1.

ķuri: Kuru; krş. *ķuru*.

ķ. 25a/4, 32a/3; ķ. defne yaprağın 4a/7; ķ. enc̄iri 22a/14, 38b/17; ķ. etmegi 21b/13; ķ. fesligeni 21a/11; ķ. ḡül yaprağın 6b/3, 16b/11; ķ. ķabađı 25a/8, 25b/11; ķ. mercimegi 9b/10; ķ. ŗorađotu 12a/10; ķ. ŗz̄m toğmın 20a/15; ķ. ŗz̄mŗn ķekirdegin 25a/14; ķ. yarpuzı 7a/7; ķ. zeytŗmı 27b/4; ķ.-sın 32a/3.

ķurşak: Mide.

ķ. 9a/13, 9b/4, 28a/4, 29b/2; ķ. ağrısıyic̄ŗn 2a/9, 9a/3, 18a/7, 22b/4; ķ. zağmetinden 9a/5; ķ. zağmetiyic̄ŗn 2a/10, 11, 9a/11, 9b/3; ķ.-dur 9b/1; ķ.-ı 24a/13; ķ.-ı(ķurşađı) ağrı- 9b/2.

ķurşun: Kurşun.

ķ. 15b/15.

ķurt: Kurt; krş. *ķurd*.

ķ.-ı dökŗl- 36b/1; ķ.-ları 5b/15.

ķurtlu: Kurtlu.

ķ. 5b/14.

ķurtul-: Kurtulmak.

ķ.-ur 43b/1.

ķuru: Kuru; krş. *ķuri*.

zerdālŗ ķ.-sı 41a/6; ķ. beksimetile 39a/15; ķ. defne 29a/8; ķ. defne yaprağın 6b/7; ķ. enc̄iri 39a/1; ķ. enc̄irile 7a/12; ķ. ḡŗli 41b/7; ķ. na' nāyı 7b/2; ķ. ŗz̄m 26b/14; ķ. ŗz̄mı 39a/5, 6; ķ.-sıyıla 22b/16.

ķurut-: Kurutmak.

ķ.-a(ķuruda)37a/14, 39a/10, 12; ķ.-alar(ķurudalar) 17b/1; ķ.-asın(ķurudasın) 3b/15, 28b/7; ķ.-up(ķurudup) 17a/6, 21a/14, 24a/6, 25a/16.

kuş-: Kusmak.

ķ.-maz ol- 17a/7; ķ.-a 17a/7, 29b/5, 37a/6, 7; ķ.-ar 27b/15; ķ.-arsa 17a/7; ķ.-mağı 32b/3; ķ.-maķ 32b/8, 37a/5, 39a/13; ķ.-mazsa 17a/7; ķ.-sa 2a/10, 9b/1; ķ.-up 24a/16, 24b/1.

kuşdur-: Kusturmak; krş. *ķustur-*.

ķ.-a 39a/14.

ķustur-: Kusturmak; krş. *ķusdur-*.

ķ.-a 37b/2.

kuş: Kuş.

mardin ķ.-ı ödin 23a/15.

kuşak: Kuşak.

ķ. eyle- 12a/13.

kuşan-: Kuşanmak, giyinmek.

ķ.-a 12a/13.

kuşluk: Kuşluk vakti, günün sabahla öğle arasındaki bölümü.

ķ.-ın(ķuşluđın) 28a/6.

ķuvāyı: ?

ķ.-yı 6b/16.

ķuvayı: ?

ķ. 9b/1, 14b/11.

ķuvvet: < Ar. Kuvvet, güç.

cimā' ķ.-iyiçün 3a/8, 17a/8, 30a/7, 13, 33a/17; ķ. vèr- 33b/1, 34a/13, 43b/2.

ķuvvetlü: Kuvvetli, güçlü.

ķ. ol- 43b/5.

ķuyı: Kuyu; krş. *ķuyu*.

ķ. 16b/5.

ķuyruk: Kuyruk.

ķoyun ķ.-ı(ķuyruđı) 39b/17.

ķuytu: Issız, sessiz, gze arpmayan, تنها yer.

ķ. yerde 42b/8.

ķuyu: Kuyu; krş. *ķuyı*.

ķ.-nuŋ 16b/6.

ķuzġun: Kuzgun, karakarga (*Corvus corone*); krş. *ķuzķun*.

ķ. din 5b/2, 23b/11, 41b/6.

ķuzı: Kuzu.

ķ. myesin 35a/16.

ķuzı ķulaġı: Kuzukulaġı (*Rumex acetosella*).

ķ. 29b/11; ķ. yapraġın 10a/13.

ķuzķun: Kuzgun, karakarga (*Corvus corone*); krş. *ķuzġun*.

ķ. necisin 4b/12.

kkrd: < Far. Kkrt.

k. 28a/3, 28b/7, 40a/1, 41a/5, 6; k.-i 25b/5.

kl: Kl.

k. 7b/6, 35b/12, 37a/17; pelid k.-i 41a/6; k. de 3a/16, 3b/2, 4a/11, 14, 6a/7, 13, 6b/3, 7a/16, 7b/2, 3, 13b/5, 14a/12, 15b/9, 12, 20a/9, 25b/14, 27b/4, 35b/3, 37a/15, 37b/11, 38a/13, 39b/3, 4, 7, 41b/7, 9; k. eyle- 26b/3, 37b/9; k.-e 7a/17; k.-i 4a/13, 7b/4, 14b/4.

labada: < Gr. *lapothon* Labada otu (*Rumex petientia*).

l. kkin 28b/6, 34b/7; l.-nuŋ kkin 12a/2; l. toġmın 11b/8, 16b/17, 34b/6; l.-yı 15a/12.

larez: ?

l. 41a/8.

lazan: < Gr. Semizotu, pipirim (*Portulaca oleracea*).

l. 25b/11; l. otın 25b/10.

lefķa: < Gr. Kavak (*Populus canadensis*).

l. 38a/3.

leglek: < Far. Leylek (*Ciconia ciconia*).

l. boğın 4b/9; l. necisin 35b/16.

leke: < Far. Leke.

l. 36a/4; l. ol- 30a/6, 33a/7; l.-ye 36b/17; l.-yi 8b/2, 3.

lemītūtū: ?

l. 34b/17.

lemnīşi: < Gr. Yabani asma (*Vitis vinifera* ssp. *sylvestris*).

l. 24a/13; l. otın 24b/9.

lerze: < Far. Titreme, titreyiş.

l. 43b/1.

lītā: ?

l.-y1 16a/10.

lūfurā: ?

l.-y1 5a/14.

luasetbe: ?

l. 41b/4.

lūpanāriya: < Gr. Acı bakla (*Lupinus varius*).

l. 29b/3, 40a/14; l. otın 9a/13, 27a/15; l. otını 8b/8; l. toğmın 20b/8; l.-y1 28b/10, 29a/11.

ma^ʿcūn: < Ar. Macun, hamur kıvamına getirilmiş ilaç.

m. èt- 16b/14, 37a/12.

ma^ʿīde: < Ar. Mide.

m. 2a/10, 9a/3, 9b/1, 29b/17, 30a/5, 31a/1, 32a/4, 37b/17, 17, 39a/7; oğlancukların m.-si ağrı- 39a/7; m. ağrısıyüçün 19b/1, 1, 1, 29a/17, 29b/2, 4; m. azmamasıyüçün 33a/4; m.-de 38a/10; m.-den 32a/13; m.-si 10b/11, 27b/15; m.-yi 38b/1.

mağ^ʿad: < Ar. Oturak yeri, anüs.

m. ağrı- 18a/16; m. ağrısıyüçün 17b/13, 18a/6; m.-ı ağrı- 21a/8, 22b/1, 23b/3; m.-ı çık- 18a/11; m.-ı yèrine 24b/11; m.-ı yerine 24b/10; m.-ı 24b/12; m.-ına 24b/13.

maḳṣūd: < Ar. Kasdolunan, istenilen şey, istek.

m.-ı 42a/11.

mālaṣarū: < Ar. *maḷsara* Rezene (Foeniculum vulgare).

m.-y1 4b/1; m. kökin 13a/13.

māncūrana: < Gr. *mantzurana* Mercanköşk (Origanum majorana).

m.-nuḡ yaprağın 6b/6, 7b/3, 16b/4.

mantar: < Gr. Çeşitli türleri bulunan mantar bitkisi (Fungi).

m.-ı 15a/14.

marandū: < Gr. *maranthos* Rezene (Foeniculum vulgare); krş. *māreṣe*, *māreṣū*.

m.-y1 29a/3.

maraz: < Ar. Hastalık.

m. 12b/10, 13b/9; cemī^c m. 43b/8; cemī^c m.-a 36a/14; cemī^c m.-ı 11a/11; m. ol-18a/1, 18a/9, 21b/16, 22b/9; m.-dan 8b/1, 27b/15, 43b/1; m.-ı 12a/11, 43b/4; m.-in 11a/10; m.-uḡ 12a/2.

mardin kuşı: Bir çeşit kuş.

m. k. ödin 23a/15.

māreṣe: < Gr. Rezene (Foeniculum vulgare); krş. *māreṣū*, *marandū*.

m. kökin 40b/3.

māreṣū: < Gr. Rezene (Foeniculum vulgare); krş. *māreṣe*, *marandū*.

m. 22b/17, 23b/10, 40a/16, 41a/11; m. kökin 4b/14, 5a/3, 22a/5, 15, 26a/8, 9, 33b/16, 35a/2; m. oti 4b/16; m. şuyın 26a/5; m. toḡmın 24a/8, 29a/5.

mārīl: bkz. *mārūl*.

m. toḡmın 28b/15.

mārīl: bkz. *mārūl*.

m. 3a/13; m. toḡmın 16b/11, 13.

mart: < Lat. Mart, yılın üçüncü ayı.

m. 42a/1, 42b/1.

mārūl: < Gr. Marul (*Lactuca sativa*).

yunmaduğ m.-dur 33b/11; m. toğmın 33b/12, 40b/13, 15; m. yaprağın 4b/7; m.-ı 33b/11.

maşura: < Gr. Koni veya silindir biçiminde olup üzerine şerit, iplik vb. sarılan, karton, tahta, plastik vb.nden yapılan araç.

m. 4b/13; m.-yıla 27b/4.

māye: < Far. Öz, tohum.

at m.-sin 35a/16; davşan m.-sin 35a/14; geyik m.-sin 35a/17; kıuzı m.-sin 35a/16; şığır m.-sin 35a/16; şu şığır m.-sin 35a/17; m.-sinden 35a/17.

māyıs: < Gr. Mayıs, yılın beşinci ayı.

m. 42a/3, 42b/3.

mažarrat: < Ar. Zarar, zararlılık.

m.-ı 33b/11.

māzī: bkz. *māzū*.

m. 4a/1, 21b/7, 25b/7; gök m. 11a/4; m.-yı 11a/17, 15a/17.

māzı: bkz. *māzū*.

m.-yı 28a/9, 40a/6.

māzū: < Far. Mazı (Thuya).

m. 29a/5; yeşil m.-yı 6b/11; m.-yı 4a/7, 25a/4, 29a/8.

mefacāt: < Ar. *mūfācā* Beklenmeyen aniden birdenbire olan.

merg-i m. "Ani ölüm" 43b/12.

mefāşıl: < Ar. Oynak yerleri, eklemler.

m. 30b/5; m. ağrısıyiçün 35b/6.

meflūc: < Ar. Felcolmuş, inmeli.

m. 2b/14, 30b/5, 35b/2.

mekr: < Ar. Hile, düzen.

m.-e uğra- 22a/2.

melanuşı: < Gr. Çörek otu (*nigella sattivā*).

m. 27b/6, 8, 35a/3; m.-yı 16a/10, 22a/11, 24a/9.

melhem: < Ar. *merhem* Deriye sürülerek kullanılan, içinde birçok etkili madde bulunan, yumuşak ve koyu kıvamda, yağlı veya yağsız ilaç.

m. 4a/12, 12b/9, 12, 17b/6, 19b/16, 26b/6, 13, 35a/5, 39a/2; m. ét- 5a/9, 6b/13, 7b/1, 12b/8, 14b/7, 17b/7, 19b/13, 28a/11, 38b/14; m. ol- 19b/15, 17; m.-den 4a/12.

meme: Meme; krş. *emcek*, *emik*.

m. 20a/14, 21b/2; ‘avratuñ m.-leri şiş- 17b/9; ‘avratuñ m.-si şişmiş ol- 20a/16; ‘avratuñ m.-si ucı ağrı- 39a/6; ‘avratuñ m.-si yarıl- 17b/9; ‘avratuñ m.-sinde 20a/6; m.-leri yarıl- 20a/15; sağ m.-si 40a/10; şol m. 10a/11; şol m.-sinden 40a/10; m. ağrısıyüçün 17b/15; m.-leri 17a/2; m.-si 21b/3, 24a/11, 27b/14.

menevşe: < Far. *benefşe* Menekşe (*Viola tricolor*); krş. *benevşe*.

m. 21a/8; m. yaprağın 21b/7, 23b/6, 24b/6.

mercimek: < Far. Mercimek (*Lens culinaris*); krş. *mercümek*.

ķurı m.-i(mercimegi) 9b/10; m. unın 24a/17; m.-e(mercimege) 32a/12; m.-i(mercimegi) 6b/1, 32a/11, 13; m.-le 10a/14; m.-üle(mercimegüle) 28a/13.

mercümek: < Far. Mercimek (*Lens culinaris*); krş. *mercimek*.

m.-i(mercümeği) 26b/1.

merg: < Far. Ölüm.

m.-i mefācāt “Ani ölüm” 43b/12.

merg-i māhī: Bir çeşit bitki.

m.-i m. kökin 8a/8.

mermer: < Gr. Mermer.

aķ m.-i 20a/7.

mersin: < Gr. *mersīn* Mersin ağacı ve yemişi (*Myrtus communis*).

m. 21a/8, 21b/7, 40a/6, 41b/4; m. yağı 30b/9, 36b/3; m. yaprağın 11a/4, 26a/17, 36b/3, 40b/14.

meşāne: < Ar. Mesane.

m.-de olan taş 39a/15; m.-de olan taşı 36a/13; m.-sinde 39a/16.

mevt: < Ar. Ölüm.

m.-e 43a/12.

mezkūr: < Ar. Adı geçen, zikredilmiş.

m. 17a/14, 31b/13, 32b/6, 33a/8, 13, 33b/2; m.-uñ 33a/4.

mı/mi: Soru eki.

m. 31a/8, 9; m.-dur 40a/9; m.-dür 15b/5, 40a/9.

miḳdār: < Ar. Miktar.

m.-ı 37a/12, 13.

miltū: < Gr. Papatya (Matricaria chamomilla).

m. 5a/16.

mirḫıla: ?

m. 3b/17, 35a/1, 40b/5; m.-nuñ çıbuğın 16b/6; m.-nuñ çiçegin 9b/15, 10a/5, 16a/5, 26a/12; m.-nuñ kökin 10a/5; m.-nuñ toḫmın 6a/14, 10a/16, 14a/3; m.-nuñ yaprağın 15a/8; m.-nuñ yemişin 41a/16; m. otınuñ toḫmın 8a/3.

miyāne: < Far. Orta, vasat.

m. ol- 43b/14.

morça: Morumsu, mor renkte.

m. 1b/9, 5a/7.

mu‘allim: < Ar. Öğretmen.

m.-e 42a/11.

muḫkem: < Ar. Sağlam, sıkı.

m. 4a/8, 15a/2, 3.

muḳavvī: < Ar. Güçlendirici.

m.-dür 33b/6, 34a/10.

mūm: < Far. Mum.

arıca bal m.-ı 5a/9; bal m.-ı 12b/7, 19b/15, 26b/8, 39a/17, 40a/1, 40b/8; bal m.-in 8a/1, 23a/6, 26b/12; bal m.-ıyıla 20a/16.

mübārek: < Ar. Uğurlu, hayırlı, mutlu, kutlu.

m. olan günleri 42a/9; m. ol- 42a/7.

mücerreb: < Ar. Tecrübe edilmiş, denenmiş.

m.-dür 5a/15, 17a/17, 27b/3.

müdüâm: < Ar. Devam eden, sürekli.

m. 15a/11, 28a/16; m.-ı hamr ol- 19a/11.

müherrâ: < Ar. Kaynama, iyice kaynama.

m. 6b/10.

mürekkeb: < Ar. Yazı mürekkebi.

m. 23b/4; kıızıl m. 13b/4; m. şuyın 41a/14.

mürver: < Far. 4-10 m yükseklikte, bileşik yapraklı ve süt beyazı çiçekli bir ağaç (Sambucus nigra).

m. yaprağın 26a/11.

müstehil: < Ar. Hafifletici, ishal edici.

m.-dür 32a/17, 38a/12.

müşül: < Ar. *müşül* Örnekler.

m. 17a/12.

nâfi': < Ar. Yararlı.

n. 13a/10; n.-dür 3a/13, 3b/4, 5, 6, 7, 4a/2, 5b/2, 3, 4, 5, 6, 11, 16, 17, 6a/8, 6b/2, 7, 10, 11, 17, 7a/1, 1, 4, 5, 6, 13, 7b/3, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 8a/2, 3, 5, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 15, 17, 8b/3, 5, 7, 12, 13, 14, 15, 16, 9a/2, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 13, 14, 17, 9b/2, 7, 10a/2, 5, 6, 12, 13, 14, 11a/3, 5, 11b/6, 12, 13, 12a/6, 14, 16, 12b/1, 2, 3, 4, 5, 8, 10, 12, 14, 13a/2, 6, 13, 15, 13b/15, 14a/2, 2, 3, 5, 14b/7, 11, 13, 15a/6, 7, 8, 9, 15b/8, 17a/8, 14, 19b/17, 21a/8, 13, 21b/12, 17, 22a/16, 23a/16, 23b/2, 6, 9, 26a/15, 26b/5, 14, 27a/2, 4, 5, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 16, 27b/2, 3, 13, 28a/8, 12, 28b/13, 14, 17, 29a/2, 9, 14, 17, 29b/2, 4, 9, 30b/17, 31b/8, 12, 16, 32a/3, 4, 6, 8, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 32b/2, 4, 6, 8, 9, 10, 12, 15, 17, 33a/2, 3, 4, 6, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 33b/2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 16, 17, 34a/1, 4, 5, 7, 11, 16, 34b/1, 8, 8, 13, 14, 16, 35a/1, 3, 5, 6, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 35b/4, 5, 7, 9, 12, 16, 36a/5, 11, 14, 17, 36b/2, 6, 14, 16, 17, 37a/2, 3, 4, 8, 8, 10, 16, 37b/4, 5, 8, 10, 11, 12, 12, 13, 13, 14, 17, 38a/1, 3, 4, 5, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 38b/1, 3, 4, 6, 7, 7, 9, 10, 11, 11, 13, 15, 15, 16, 17, 39a/1, 2, 3, 4, 6, 8, 10, 11, 39b/1, 2, 2, 5, 6, 8, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 40a/4, 6, 7, 8, 15, 40b/2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 15, 17, 41a/2, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 14, 15, 15, 16, 17, 41b/2, 5, 6, 7, 9, 11, 42b/9, 13, 43a/9.

nāgah: < Far. Vakitsiz, ansızın, birdenbire.

n. 43b/8.

nahīsāt: < Ar. Uğursuz.

eyyām-ı n. 41b/12.

nām: < Ar. İsim, ad.

n. 17a/11, 15, 32b/12, 33a/12, 34b/4, 17, 35a/3, 10, 40b/8, 42b/7.

nāna: < Ar. *na^ˆnā^ˆ* Nane (*Mentha piperita*); krş. *na^ˆnā*.

tāze n.-y1 5a/3.

na^ˆ nā: < Ar. *na^ˆnā^ˆ* Nane (*Mentha piperita*); krş. *nāna*.

ķuru n.-y1 7b/2; tāze n.-y1 5b/17, 13b/14; n. şuyın 20b/6; n.-y1 6a/5, 11, 16, 6b/5, 15, 7b/10, 9a/15, 10b/13, 12b/16, 13b/10, 15b/13, 17a/1, 2, 22a/2, 24a/15, 29b/3, 33b/10.

nār: < Far. Nar ağacı ve meyvesi (*Punica granatum*); krş. *enār*.

ekşi n.-uñ ķabların 38b/3.

narduķa: < Gr. *nardos* Hint sümbülü (*Nardostachys jatamansi*).

n. 35a/8.

nażar: < Ar. Bakma, bakış.

n. èt- 40a/9.

nāzile: < Ar. Nezle.

n. 17b/16, 18a/14, 18b/8, 19a/13, 23a/9, 28b/12; n.-si ol- 21b/10, 24b/3, 26a/3; n.-yiçün 18b/15.

ne: Ne.

n. 13a/1, 42b/7, 7, 7, 17, 43b/14, 14; her n. 29b/5, 42a/10, 11; n. ķadar 5a/13, 7a/12; n....ne....ve....ne 43b/14.

nebāt: < Far. Nöbet şekerı.

n. süker 41a/3.

necis: < Ar. Dışkı.

aķ gögercin n.-in 4b/13; canavar n.-in 13a/7; canavar n.-ini 14b/4; dişi canavar n.-in 12a/8; doğan n.-ini 14b/1; gögercin n.-in 4a/13, 9b/9, 28a/3, 14; it n.-i 24b/14; it n.-

in 9b/9; kızkım n.-in 4b/12; leglek n.-in 35b/16; tavuğ n.-in 23b/16; n.-in 4b/13; n.-ini 15b/4.

nefes: < Ar. Soluk.

zık n. “Nefes darlığı, tık nefes” 2a/11, 9b/7, 19b/2, 29b/6, 30a/4, 8, 30b/5, 32b/11, 33b/6, 35b/7, 36a/3.

ner: Nereye.

her n.-ye 16b/3; n.-ye 16b/5.

nesne: Nesne, Şey.

n. 2b/3, 6b/2, 7b/13, 10b/6, 12a/1, 20a/2, 6, 27b/7, 28a/5, 13, 35b/15, 38b/14; yumrıca n. 2a/4; n. kabul et- 9b/1; n.-yi kabul et- 2a/10; n.-ye 42b/9; n.-yi 41a/1.

nev: < Ar. Tür, çeşit.

n. 10b/12; diğer n. 33a/10; n.-i diğer 1b/10, 3a/17, 3b/1, 1, 5, 6, 8, 10, 11, 13, 4a/4, 6, 9, 12, 14, 4b/2, 3, 5, 6, 8, 11, 12, 14, 17, 5a/5, 12, 5b/2, 2, 3, 6, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 6a/2, 4, 5, 10, 13, 14, 16, 6b/1, 6, 9, 10, 13, 7a/1, 2, 3, 4, 6, 6, 7, 10, 12, 15, 7b/2, 3, 4, 8, 10, 11, 15, 17, 8a/3, 5, 5, 7, 9, 15, 8b/2, 9, 11, 15, 9a/1, 4, 4, 5, 7, 7, 10, 13, 15, 16, 9b/2, 5, 5, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 10a/1, 4, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 15, 16, 10b/1, 2, 3, 5, 9, 14, 16, 11a/2, 10, 15, 11b/4, 6, 8, 10, 11, 14, 12a/2, 3, 6, 7, 10, 14, 15, 17, 12b/1, 3, 8, 13, 14, 17, 13a/2, 4, 6, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 13b/5, 6, 14, 14a/2, 3, 7, 10, 10, 11, 14, 16, 17, 14b/7, 9, 13, 15, 16, 15a/6, 7, 8, 14, 15, 15b/2, 7, 9, 13, 14, 15, 16, 16a/2, 5, 6, 8, 13, 15, 16, 16b/2, 4, 5, 8, 12, 13, 14, 17a/5, 6, 14, 20a/4, 5, 20b/11, 13, 15, 16, 21a/1, 7, 21b/2, 23a/14, 24a/9, 9, 10, 12, 15, 24b/11, 13, 14, 17, 25a/4, 7, 9, 13, 17, 25b/1, 3, 4, 6, 11, 14, 26a/7, 11, 13, 26b/1, 2, 7, 9, 10, 12, 15, 17, 27a/1, 3, 5, 5, 7, 7, 8, 11, 14, 15, 16, 28a/3, 28b/17, 29b/11, 31b/5, 7, 12, 13, 15, 32a/4, 5, 7, 8, 12, 15, 15, 32b/3, 5, 8, 10, 12, 15, 33a/3, 8, 11, 13, 14, 15, 16, 33b/1, 4, 8, 9, 12, 13, 14, 17, 34a/2, 4, 5, 8, 11, 13, 13, 16, 34b/1, 1, 7, 7, 8, 11, 13, 16, 35a/4, 5, 9, 12, 15, 35b/4, 5, 8, 11, 14, 36a/8, 11, 12, 17, 36b/1, 6, 6, 17, 37a/6, 8, 10, 15, 37b/2, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 14, 16, 17, 38a/1, 4, 5, 6, 10, 11, 13, 14, 15, 38b/2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 12, 15, 15, 16, 17, 39a/1, 2, 4, 4, 6, 8, 9, 12, 13, 15, 39b/2, 2, 5, 5, 6, 40a/6, 40b/2, 12, 41a/4, 6, 7, 11, 12, 16, 16, 41b/6.

nevbet: < Ar. Nöbet, sıra.

n. şekerin “Nöbet şekeri” 8a/5.

nikāh: < Ar. Nikah.

n. 42a/11.

nişeste: < Far. Nişasta.

n. 6b/17, 9b/17, 11a/9, 14b/7, 24b/13.

noerī: < Lat. Kasım, yılın onbirinci ayı.

n. 41b/14, 42a/14.

noḥūd: < Far. Nohut (Cicer arietinum).

n. 33b/7; n.-ı 23b/9.

nurlan-: Işık içinde kalmak, aydınlanmak.

n.-a 21b/11.

nutḳ: < Ar. Söz, konuşma.

n.-ı dutul- 42b/10; n.-a kâdir ol- 6b/14.

nüşha: < Ar. Nüşa, muska.

n.-yı 13b/3.

ocak: Ocak.

o.-a(ocağa) 27a/2, 31b/7, 36b/8, 38a/14, 40b/8; o.-da 38a/9; o.-ı(ocağı) 7b/6.

od: Ateş.

o. 36b/5; o. görmedük bal 9b/6; o. görmedük çig bal 3a/14; o. yanuğına 32a/16.

oğlak: Oğlak.

o. derisinden 26b/2.

oğlan: Çocuk, evlat.

o. 31a/8, 14, 40a/9, 42a/7, 11; erkek o. 5b/3; kız o. 3a/6, 16b/17, 17a/1; yemek yer o. 37a/12; o. doğuran ‘avrat şarplan- 33b/5; o. doğur- 18a/4, 22a/8, 30a/15, 40b/11; o. doğurmayan ‘avrat 34b/4; o. düş- 40b/12; o. düşür- 40b/12; o. eyle- 34b/5; o. şarplan- 31a/16, 41a/8; o. sidügiyle 27b/8; o. yatağına 36a/3.

oğlancuğ: Çocuk, küçük çocuk.

o.-lar öksürügiyiçün 37a/11; o.-ların ma^cidesi ağrı- 39a/7; o.-lar 43b/17; o.-larda 14a/6.

oğu-: Okumak.

o.-ya 43a/1, 4.

ol: O.

o. 4a/12, 5a/8, 6b/10, 8a/15, 8b/1, 9b/6, 10a/3, 11a/7, 8, 11b/14, 15, 12a/2, 7, 10, 11, 13, 13b/9, 11, 14, 15, 15a/3, 16a/4, 16b/3, 9, 17a/12, 13, 15, 16, 20b/9, 10, 14, 21a/10, 21b/6, 12, 22a/4, 12, 23a/10, 24b/9, 11, 25a/12, 25b/12, 31b/9, 32a/9, 9, 33a/5, 11, 33b/5, 34a/14, 34b/1, 2, 8, 13, 16, 36a/10, 11, 13, 38a/5, 16, 38b/11, 12, 13, 39a/10, 40b/3, 42b/8, 12, 13, 14, 14, 16, 43a/6, 7, 9.

ol-: Olmak, bulunmak, meydana gelmek.

‘aklı kâmil o.-ur 43b/6; ‘aklı perâkende o.-sa 18a/8, 22b/6; ‘aklı zâ’il o.-sa 18a/2, 22a/1; ‘aklı zâ’il o.-ur 43a/13; ‘avraduñ südi o.-masa 32b/7; ‘avraduñ südi o.-maya 24a/8; ‘avratuñ memesi şişmiş o.-sa 20a/16; ‘avratuñ südi o.-masa 18b/6, 40a/11; ‘avratuñ südi o.-maya 30a/3, 41a/10; alaca alaca o.-a 16a/3; alaca o.-sa 30b/1, 34a/11, 35a/6, 36a/12; az o.-a 43b/12, 17; bağası o.-sa 29a/15; baş o.-a 43b/14; beñzi şaru o.-sa 8b/17, 24b/16; berâber o.-a 35b/6; berk o.-a 24b/7; bî-ğod o.-a 39b/9; cānı rāhat o.-a 13b/12; cem^c o.-a 16a/15, 16b/7; cem^c o.-sa 36a/10, 36b/9; ceng o.-a 43b/16; çıkmamış o.-a 4b/7; çigid o.-a 36a/8; çigit o.-sa 8b/16, 17a/4; çok o.-a 43b/10, 12, 13, 15, 16, 17; debe o.-an 14b/17; debe o.-sa 14b/15; def^c o.-a 3a/15, 11b/7, 26a/2, 33b/12, 34a/9; düvice o.-sa 2b/11; doğmaduğ o.-a 22a/9; donuğ o.-a 1b/7, 4b/1; donuğ o.-sa 18b/15, 21b/10, 26a/5; dökülmez o.-a 36b/6; dumanlu o.-up 4a/15; düviçe o.-sa 13b/17; el degmemiş o.-a 3a/12, 19b/6; eyü o.-a 43b/10, 11, 11, 13, 14; ferah o.-a 33a/7; fetḥ o.-a 11b/15, 13b/2, 4; ğarğ o.-a 43b/14; gebe o.-a 31a/8, 40a/9; gicisi o.-an başa 14a/14; görmez o.-a 1b/9, 5a/6; gözleri ḥarâreti o.-sa 39a/11; gözlerinde ağ o.-sa 23b/10; ḥacet o.-duğça 8b/8; ḥacet o.-ıcağ 39a/12; ḥāmile o.-maya 22a/10, 38a/6; ḥamir-ḥör o.-a 28a/16; ḥarâreti o.-an 10b/10; ḥarâret o.-sa 2a/1, 6b/14; ḥarâreti o.-sa 2a/14, 16, 2b/15, 10b/1, 8, 15a/16, 27b/13; ḥarâreti o.-up 28b/14; ḥarâreti o.-ursa 11a/4; ḥâşıl o.-ur 43a/14,

15; hasta o.-sa 42a/7; hastalık o.-a 43b/17; hıyārağı o.-sa 12b/11; hōş o.-a 15a/4, 34b/7, 35b/11; hoş o.-a 26a/16, 26b/7; ısıcağ o.-a 9a/12; ihtināc o.-ur 43a/12; işemege kâdir o.-masa 13a/10, 30a/10, 13, 32a/8, 33b/2, 9, 13, 34a/16, 34b/8; işemege kâdir o.-mayan kimesne 32b/10; kabarcuğ o.-a 1b/9; kabz o.-an 11a/16; kabz o.-mı 10b/3; kabz o.-sa 11a/6, 12, 14, 23a/3; kan o.-a 5a/3; kanlı o.-a 1b/8; kara o.-a 32a/15; kara o.-sa 21a/17; karında şu durmuş o.-a 10b/5; karnı şişmiş o.-sa 2a/14, 10b/10, 12b/2; karnında yılan o.-sa 18a/6, 22a/17; katı o.-a 43b/13, 15, 16, 17; kavuğda o.-an taş 31a/2; konağı o.-sa 23a/6; kulak ardında o.-an şiş 1b/11; kurağ o.-a 43b/15, 16; kurağlık o.-a 43b/13; kuşmaz o.-a 17a/7; kuvvetlü o.-ur 43b/5; kehle o.-an başa 14a/13; kel o.-sa 14a/9, 14b/4; kem o.-sa 29a/5; leke o.-a 30a/6; leke o.-sa 33a/7; maraz o.-sa 18a/1, 21b/16; maraz o.-up 18a/9, 22b/9; melhem o.-a 19b/15, 17; meşānede o.-an taş 39a/15; meşānede o.-an taşı 36a/13; miyāne o.-a 43b/14; mübārek o.-an günleri 42a/9; mübārek o.-maya 42a/7; müdām-ı hamr o.-sa 19a/11; nāzilesi o.-sa 21b/10, 24b/3, 26a/3; nuğka kâdir o.-masa 6b/14; şafrāsı o.-sa 25b/15; sağır o.-a 5b/15; sağır o.-sa 17b/12, 21a/5; sākin o.-a 34b/7, 41b/10, 43a/7; sākin o.-masa 18b/7, 32a/17; şancı o.-sa 11b/16; şancu o.-sa 2b/3; şancusı o.-sa 12a/17; şaru o.-sa 27b/6; serāseme o.-ur 41b/3; serhōş o.-mamağ 19a/14, 28b/16; serhōş o.-maya 29a/1; sersem o.-up 22a/17; sızı o.-sa 21b/15; sızısı o.-a 37a/3; sidügi yolında taş o.-sa 2b/7; şoğulcan o.-sa 10b/13; şoğulcanı o.-ana 37b/8, 38b/6; şoğulcanı o.-sa 12b/15, 27a/13; söylemege kâdir o.-masa 42b/10; şu o.-a 21a/12; südi o.-a 32b/7; südi o.-maya 31a/9, 16; süst o.-ur 43a/14, 43b/3; şiş o.-an 10a/17, 10b/1; şişik o.-a 4a/17; şişmiş o.-an 12b/4; şişmiş o.-an karnın 2a/13; talağı o.-anı 36a/4; talağı o.-sa 42b/13; talağı şişmiş o.-sa 24b/7; tamām o.-a 40b/17; te'lif o.-mı 1b/2; tendürüst o.-a 34b/3, 35a/4, 17; tendürüst o.-ur 43a/14, 43b/2, 4, 5, 7; uyuz o.-an kişiye 25a/17; uyuz o.-sa 34a/6; uyuz o.-ur 43a/15; uyuzı o.-sa 25a/15, 29a/7, 32a/2; uzun o.-maya 42a/8; vāki' o.-sa 25a/5, 43b/10, 11, 15, 16; vāki' o.-ur 43b/1; vāki' o.-ursa 43b/12, 14, 17; yağmurlu o.-a 43b/12, 13, 15, 16; yanğısı o.-sa 21a/16, 22b/2, 28a/12; yanğısı o.-sa 25a/12; yanğısı o.-ursa 10b/4; yaramaz o.-a 43b/13; yatmış o.-a 21b/9; yel o.-a 43b/17; yel o.-up 9b/4; yellü o.-a 43b/16; yumışağ o.-a 43b/11; yumrıcağ o.-sa 7a/13; yumrucağı o.-ursa 12b/6; yumrucağ o.-sa 2a/3; yüklü o.-a 34b/6; zağmet o.-sa 33b/17; zağmeti o.-a

10a/8; zaḥmetlü o.-sa 13b/13; za'îf o.-ur 43a/12, 13, 43b/7; zıkr o.-an 15a/1, 33b/8, 15, 35a/4; zorı o.-an 11b/1; o.-a 1b/6, 8, 8, 3a/7, 11, 13, 14, 4a/12, 4b/10, 5a/1, 13a/15, 13b/4, 16b/17, 17a/1, 19b/16, 21a/11, 27b/12, 35a/5, 36a/2, 40a/8; o.-an 1b/3, 5, 6, 2a/2, 4a/10, 13, 5b/7, 7a/8, 9, 8b/2, 12b/6, 16b/10, 17a/9, 17b/14, 18a/6, 18b/17, 19a/13, 15, 19b/3, 9, 26a/17, 26b/2, 31b/4, 16, 32b/3, 13, 33a/3, 12, 36a/4, 7, 36b/16, 17, 38a/10, 38b/8, 39a/16, 42b/16, 43a/16; o.-ana 36a/3, 37b/13; o.-duğı 26b/6; o.-ıcağ 37a/12, 12; o.-sa 3a/14, 8b/5, 10b/6, 6, 11, 14a/6, 21b/4, 22b/14, 26a/9, 33a/9, 34a/14, 35a/11, 36b/1, 13, 38a/2; o.-sun 16a/12; o.-ur 5a/16, 17a/11, 26b/6, 32b/14, 34b/10, 42b/7, 8; o.-urmuş 28b/9; o.-ursa 5a/13, 5b/14, 6a/12, 24b/10, 28b/9.

olağan: Sık sık olan, olagelen, doğal, normal.

o.-dur 14a/6.

omuz: Omuz.

o. ağrısıyüçün 2a/4, 7b/7; o.-a 7b/9; o.-ına 27b/14.

on: On.

beş o. gün 21b/14; o. altıncı gün 43b/1; o. beş gün 15a/2, 26a/12; o. beşinci gün 43a/17; o. birinci gün 43a/15; o. dördüncü gün 43a/17; o. êkinci gün 43a/16; o. sekizinci gün 43b/2; o. toğuzıncı gün 43b/3; o.-uncı gün 43a/15; o. üçüncü gün 43a/16; o. yêdinci gün 43b/2; o. bêş 9a/16; o. beş 3b/15, 9a/14, 13a/15; o. beşinde 43a/4, 5; o. êki 9a/16, 29b/3; o. sekiz 40b/16, 17; o. toğuz 22a/15, 28a/14.

oñ-: İyileşmek, onmak.

o.-sa 2b/10.

oñat: İyice, adamakıllı.

o. gör- 4a/15, 21b/10, 36a/4; o. görmez göze 36a/17; o. yuduğdan 4a/1.

oñul-: Onulmak.

o.-sa 13b/15.

oñurğa: Omurga, omurga kemiğı.

o. ağrısıyüçün 2b/2, 11b/12.

ot: Ot, bitki.

o. 31b/9, 34b/10, 15, 42b/9, 43a/1, 6; cemi^c o.-ların 42b/8; çiriş o.-ı 3a/16; delüce o.-ı 32b/14; kuru tırağ o.-ı 12a/10; tırağ o.-ı 4b/15, 9b/13; tırağ o.-ı tohumun 16b/13; tırağ o.-ın 12b/3; tırağ o.-ı 12b/17, 37a/1 tırağ o.-ı tohumun 9a/9; tırağ o.-ın 12a/17; tırağ o.-ını 11b/3, 22b/17; tırağ o.-ın tohumun 12a/16; yılan o.-ını 16a/1; o.-a 5a/8; o.-dan 31b/9, 42b/14, 43a/7; o.-ı 4b/16, 5a/12, 17a/11, 16, 21b/15, 22a/1, 23a/7, 27a/6, 28a/2, 31b/17, 32a/1, 7, 32b/9, 12, 33a/1, 33b/13, 34b/4, 35a/3, 4, 10, 39b/10, 40a/5, 12, 14, 15, 40b/8, 42b/13, 43a/7, 9; o.-ın 7a/13, 8b/11, 14, 9a/7, 13, 9b/4, 17, 10a/2, 10b/2, 17, 17, 11a/1, 12, 11b/6, 22a/6, 22b/11, 14, 23b/16, 24a/3, 24b/9, 25a/4, 25b/9, 10, 26b/12, 27a/8, 15, 16, 27b/16, 28b/3, 3, 29a/12; o.-ını 8b/8; o.-ının 8a/3, 17a/10, 13; o.-uñ 3b/17, 17a/14, 16, 26b/14, 32a/14, 32b/5, 6, 7, 33a/7, 8, 12, 13, 33b/1, 2, 15, 34b/17, 35a/1, 8, 39a/17, 40b/5, 42b/7, 8, 10, 16, 43a/8.

otur-: Oturmak.

o.-maya 28a/6; o.-urken 15b/4.

oturağ: Oturulacak yer veya şey.

o. yerine “Kaba et, makat” 34a/10.

oturuş-: Oturup yerleşmek, yatışmak, hareketten kalmak.

o.- mış za^c firānı 13b/9; o.-a 13b/8.

otuz: Otuz.

o. 17a/14, 22a/4, 5, 26a/9, 32a/13; o. güne 9a/1, 29a/14; o.-uncı gün 43b/8.

ov-: Ovmak.

o.-asın 16b/2, 19b/12, 21b/1, 24a/13, 24b/1, 28b/2; o.-up 4b/13.

öd: Öd maddesi, safra.

ayu ö.-i 35b/10; ayu ö.-in 4b/8; bağa ö.-in 39a/7, 8; davşan ö.-in 5b/3, 41b/6; davşancıl ö.-in 4b/9, 35b/9; dilkü ö.-in 23a/16; érkeç ö.-i 35b/10; ħoros ö.-in 35b/9; keçi ö.-in 21a/3; keklik ö.-in 4b/9, 26a/5, 35b/9; koyun ö.-in 10b/14; koyun ö.-i 35b/10; koyun ö.-iyile 8b/8, 29a/11; kuzğun ö.-in 5b/2, 23b/11, 41b/6; mardin kuşu ö.-in 23a/15; şığır danası ö.-in 21a/7; şığır danasının ö.-in 8b/9; şığır danasının ö.-ünü 7b/13; şığır ö.-in

10b/14, 11a/6, 24a/2, 25b/8, 27a/14, 40a/7; tavşan ö.-in 21a/6; ö.-in 28a/17; ö.-lerden 35b/11, 12.

ökçe: Ökçe, topuk.

ö.-lerin 23a/11.

öksür-: Öksürmek.

uvağ uvağ ö.-se 18a/9, 22b/9; ö.-ür 27b/15.

öksürük: Öksürük.

ö. 2a/5, 2a/5, 2a/5, 7b/14, 7b/16, 8a/4, 18a/8, 18a/10, 18a/16, 18b/3, 18b/5, 18b/5, 18b/16, 22b/6, 23a/17, 24a/1, 24a/7, 24a/7, 26a/9, 29b/14, 30a/1, 30a/3, 30a/8, 30b/13, 30b/15, 30b/17, 31a/11, 31a/15, 31b/7, 32a/14, 32b/4, 33b/3, 33b/4, 37a/10, 37b/13, 38a/1, 38a/17, 38b/16, 40b/3, 41a/2, 41a/4; eski öksürük.-i(öksürüğü) 26a/9; katı öksürük 2a/7, 8b/5, katı öksürük.-i(öksürüğü) 8b/5; oğlancıklar öksürük.-iyiçün(öksürügiyiçün) 37a/11; ö.-e(öksürüğe) 17a/6, 33b/3; ö.-i(öksürüğü) 22b/13; ö.-in(öksürügin) 37b/3.

öl-: Ölmek.

ö.- miş keçiden 22a/9; ö.-en 31a/13; ö.-se 40b/11, 43a/13; ö.-ür 43a/17, 43b/8.

öldür-: Öldürmek.

ö.-e 37a/3; ö.-esin 14a/8.

ölüm: Ölüm.

ö. gel- 43b/15, 16; ö. haddine gel- 43b/3.

‘**ömr:** < Ar. Ömür, hayat.

‘ö.-i 42a/8.

ört-: Örtmek.

ö.-ecek 21b/5.

örtleme: ?

ö. 1b/3, 2a/7, 3b/4, 19a/15, 29a/3, 31a/13, 37b/16, 40b/9; ö.-yiçün 8b/3.

örümce: Örümcek (Aranea).

ö. yuvasını 13b/16.

öyken: Akciğer.

ö. ağrısına 38b/16, 39b/11; ö.-inden 35b/7.

panbuḡ: bkz. *banbuḡ*.

p.-ı(panbuḡı) 20b/10.

pāre: < Far. Parça, cüz.

p. 12b/7, 13b/1, 15b/7, 23a/3, 26a/15, 26b/7, 28a/7, 29b/9, 32b/15, 33a/6, 34b/5, 35a/3, 36a/15, 36b/8, 37a/9, 37b/7, 39a/11, 17, 39b/14, 40a/3, 4, 40b/8, 41a/3; p. pāre ét-13b/1; p.-sin 20b/12, 12, 12.

paṣanbu: ?

p. 43a/4, 5.

pay: Pay.

p. 17a/12, 22a/3, 22b/5, 16, 23a/1, 10, 24a/1, 24b/6, 26a/12, 40a/17; p.-dan 17a/12, 22a/3, 22b/5, 15, 23a/1, 9, 24a/1, 24b/6, 26a/12, 40a/17.

pazı: Pazı (Beta vulgaris varcicla); krş. *bazı, pazu*

p. yaprağın 23a/3.

pazu: Pazı (Beta vulgaris varcicla); krş. *bazı, pazı*.

p. yaprağın 41a/13; p.-yı 21b/11.

pelīd: < Ar. Meşe palamutu, pelit (Quercus).

p. ağacı 41b/8; p. küli 41a/6; p. yağı 30b/8; p. yağın 36a/7.

pelīn: < Gr. Birleşikgillerden, yapraklarında ve öteki bölümlerinde çok acı, kokulu bir madde bulunan, hekimlikte kullanılan çok yıllık ve otsu bir bitki, pelin otu, acı pelin, akpelin (Artemisia absinthium).

p. 9a/11; yaş p.-i 26b/12; p. yaprağın 25a/6; p.-i 16b/7, 26b/15, 17, 27a/14, 28a/8, 29b/1.

pençsenbih: < Far. Perşembe “beşinci gün”.

p. gün 43b/15.

pendānūrū: < Gr. *pentenevra* Bağa yaprağı, sinirli yaprak, beş damar otu (Plantago major).

p. -nuḡ yaprağın 8b/2, 12a/1.

perākende: < Far. Dağınık, darmadağın.

‘ aklı p. ol- 18a/8, 22b/6.

perhiz: < Far. Perhiz.

p. ét 27a/12; p. et- 13a/1.

peri: < Far. Peri, cin.

p. 42b/12.

periplukazayı: < Gr. Çit sarmaşığı (*Calystegia sepium*).

p. otın 11b/6.

persiterū: ?

p. 17a/15.

pevrinya: ?

p. şuyın 29b/5.

peygānū: < Gr. *pigano* Sedef otu (*Ruta graveolens*); krş. *peyvīne*.

p. 10b/11; p.-y1 15b/7,17.

peynir: < Far. Peynir.

eski p. 11b/3, 41b/11; eski p.-i 24b/1.

peyvīne: < Gr. *pigunia* Sedef otu (*Ruta graveolens*); krş. *peygānū*.

p. 42b/7, 8; p.-nüñ 42b/17; p.-yi 43a/1.

pirasa: < Gr. Pırasa (*Allium porrum*).

yaban. p.-y1 33a/1; p. başın 4a/4; p. şuyın 21a/5.

pīde: < Gr. Pide.

p. ét- 8b/8.

piperūze: < Gr. *piperoriza* Zencefil (*zingiber officinale*); krş. *cinciveri*, *cenciver*.

p. 31b/9.

pire: Pire (*Pulex*); krş. *bire*, *büre*, *püre*.

p. 32a/9; p.-ler 43b/11.

piş-: Pişmek; krş. *biş-*.

p.-e 6b/10.

pişir-: Pişirmek; krş. *bişür-*.

p.-üp 31b/7.

pulikuçı: ?

p. 33b/13.

pūlpūzı: ?

p. otın 11a/12; p. otunun kökin 17a/10.

püre: bkz. *pire*.

p. 3a/4; p.-yi 16b/3.

pürnâr: < Gr. *pürnari* Çalı meşesi, pırnal meşesi, pırnar (*Quercus ilex* L.).

p. kökin 3b/3, 37a/17.

pürunya: ?

p. 33a/7.

râhat: < Ar. Rahat.

câni r. o.-a 13b/12.

rakı: Bir çeşit sabun.

r. şabūniyla 35b/12.

rāmunū: < Gr. Cehri, 3 metre kadar yükselebilen dikenli bir ağaççık (*Rhamnus petiolaris*).

r. 31b/11.

randîli: < Gr. *randizio* Kırmızı lahanı (*Brassica oleracea* var. *capitata* f. *rubra*).

r. 34b/15.

ratb: < Ar. Rutubetli, nemli özelliğe sahip.

hâr u r.-dur 38b/1.

rayihâ: < Ar. Koku, güzel koku.

r.-sından(rayhâsından) 16a/3.

reçin: < Gr. Bazı bitkilerde, özellikle çamlarda oluşan, katı veya yarı akışkan organik salgı maddesi, ağaç sakızı; *krş. ireçin*.

r. 4a/6, 27a/6, 40a/1; aq r.-den 36b/10; r.-i 4a/7.

redd: < Ar. Geri döndürme, geri çevirme, kabul etmeme.

r. etmegiçün 3a/2; r. et- 16a/10.

renc: < Far. Hastalık, ağrı, sızı.

r. 10b/6, 12a/5, 43a/14; yumurlanan r. 12a/5, 7; r.-i 11a/14.

renk: < Far. *reng* Renk.

yüzinün r.-in(rengin) 39a/15.

revedünyegi: ?

r. 41a/1.

revengi: ?

r. 26b/10.

riḡān: < Gr. *rigani/oreganon* Mercanköşk (Origanum vulgare).

r.-a 13b/12; r.-ı 7b/10, 40a/16.

rufadan: Rafadan; krş. *rufudan*.

r. yumurda 22b/10.

rufudan: Rafadan; krş. *rufadan*.

r. yumurda şarusın 28a/7.

rumca: Rumca.

r. 5a/8, 28b/9, 31b/9, 10, 34b/10, 12, 15, 35a/10, 38a/3, 7, 39a/17, 39b/9, 40a/5, 40b/4.

rumurtanu: ?

r. otın 27a/8.

runyā: ?

r.-yı 16b/8.

rūzigār: < Far. Zaman.

r. 43b/15.

sā' at: < Ar. Saat.

s. 11a/7, 11b/14, 15, 25a/3, 26a/7; hemān s. 41a/9.

şabāḥ: < Ar. Sabah.

ş. 20b/6, 22b/14, 25a/9, 27a/15, 29b/9, 43a/1; her ş. 6b/4, 8a/6, 9a/2, 11b/17, 21b/14, 22a/14, 25a/10, 25b/3, 26a/12, 26b/17, 27a/2, 27b/13, 28a/2, 8, 29a/12, 13, 29b/4, 33a/4; ş.-da 37a/13.

şābūn: < Ar. Sabun; krş. *şābūn, şāpūn*.

ş. 21b/5; kıara ş.-ı 21b/4.

şabūn: < Ar. Sabun; krş. *şābūn, şāpūn*.

raķı ş.-ıyıla 35b/12.

şaç: Saç.

ş. 25b/11, 37a/16; aķ ş. boya- 33a/10; aķ ş.-a 32a/15, 33a/10, 37b/16; dökülen ş.-a 36b/6; dökülen ş.-ına 43a/9; ş. boya- 30b/14; ş.-ı dökül- 43a/10; ş.-ı uzat- 25b/10, 40a/13; ş.-ın darayasın 25b/13; ş. uzamasıyıçün 18b/13; ş.-a 37a/17.

şaç-: Saçmak.

ş.-a 21b/5.

şāfi: < Ar. Safi, katışıksız.

sidügin ş. ét- 34b/9.

safķlu: ?

s. 39b/10, 40b/4.

şāfrā: < Ar. Dört ana ögeden biri olan öd maddesi; krş. *şufrā*.

ş. 2a/9, 9a/8, 18b/14, 19a/17, 27b/15, 29a/14; ş.-sı ol- 25b/15; ş.-dan 3a/11; ş.-sı 18b/5, 24a/5; ş.-sını 11a/10.

şāğ: Sağ taraf, sağ yön.

ş. dizine 42b/13; ş. elinde 27b/15; ş. elinden 28b/9; ş. memesi 40a/10; ş yanı 27b/14.

şāğıl-: *şāğalmak* Hastalıktan kurtulmak, şifa bulmak, iyileşmek.

ş.-ınca 27b/10; ş.-up 15a/4.

şāğır: Sağır.

ş. ola 5b/15; ş. olsa 17b/12, 21a/5.

şāğırlık: Sağırılık; krş. *şāğırılık*.

ş.-içün(şāğırılığıçün) 31b/2.

şāğıruluk: Sağırılık; krş. *şāğırılık*.

ş.-içün(şāğıruluğıçün) 41b/6.

şagyāğ: *şayāğ* Sadeyağ, tereyağ.

ş. 13b/17; 24a/1, 39b/16; şığıruñ ş.-yıla 23b/1; ş.-n 7a/11, 39b/15; ş.-yıla 7a/10, 7b/13, 9b/12, 15, 10b/4, 15a/5, 14, 21b/15, 23a/7, 24b/2.

saḥk: < Ar. Dövme, ezme.

s. èt- 41a/3.

saḫaklu: ?

s. 31b/16.

şakal: Sakal.

aḫ ş. 33a/10; ş. boya- 30a/6, 37a/16; ş.-a 36b/6, 37a/17, 37b/16.

şakız: Sakız.

ş. 26a/3, 32a/1; çam ş.-ı 6b/12, 19b/14, 29a/8; çam ş.-ın 5a/10, 14a/6, 16, 14b/17, 28b/10; çam ş.-ını 20a/8; kirās ağacınun ş.-ın 8a/1; şarmaşık ş.-ın 3b/12; ş. ağacı 40a/6; ş. ağacı yağın 36b/14; ş. ağacı yaprağın 40a/14; ş. yağı 30b/10; ş.-ı 4b/17, 6b/10, 9a/10, 19b/8, 14, 16, 29a/6, 14; ş.-ıla 3b/17; ş.-la 4a/3; ş.-u 6b/12.

sākin: < Ar. Sakin, dindirilmiş.

s. 30b/14; ḫanın s. èt- 34b/11; s. èt- 6a/5, 20a/2; s. ol- 18b/7, 32a/17, 34b/7, 41b/10, 43a/7.

şakşı: Saksı.

ş.-ya 8a/1.

şalın-: Sallanmak.

dişleri ş.-şa 18a/4; dişleri ş.-sa 18b/8, 22a/13, 24b/4.

şalyār: < Gr. Salya.

ş. 29b/16; ş. aḫ- 30b/4, 32a/1, 35b/2.

şancı: Sancı; krş. *şancu*.

ş. ol- 11b/16.

şancu: Sancı; krş. *şancı*.

ş. 2b/2, 5, 11b/9, 19a/1(şançu), 26b/5, 26b/6, 30a/11, 13, 32b/8, 33b/16, 34a/14; ş. ol- 2b/3; ş.-sı ol- 12a/17.

şandelūs: < Gr. Sandal ağacı (Santalum album).

dögülmüş ş.-ı 13b/16.

şap: Sap, bitki sapı.

şarımşak ş.-in 12b/6.

şāpūn: < Ar. *şābūn* Sabun; krş. *şābūn, şabūn*.

ş.-ıla 28b/1.

şarar-: Sararmak.

gevdesi ş.-sa 27b/4; gövde ş.-sa 19a/7; gözleri ş.-sa 27b/4.

şarı: Sarı; krş. *şaru*.

ş. zernağı 25b/1; ş. zerniği 22b/10.

şarılık: Sarılık hastalığı; krş. *şarılık*.

ş. 1b/3, 2a/8, 9, 3a/10, 3b/8, 8b/10, 13, 17, 17a/14, 15, 18b/11, 19a/17, 29a/12, 30a/14, 32b/3, 33b/16, 34a/17, 43a/15.

şarımşak: Sarımsak (*Allium sativum*); krş. *şarmışak*.

ş. 27b/9, 32a/5; çiğ ş.ı 32a/5; ş. şapın 12b/6.

şarmaşık: Sarmaşık (*Hedera helix*).

ş. kara ş. yaprağın 6a/9; ş. şakızın 3b/12; ş. yaprağın 4b/5, 6a/1, 21a/13.

şarmışak: Sarımsak (*Allium sativum*); krş. *şarmışak*.

ş. 15b/10; bişmiş ş. 32a/4; yaban ş.-ın(şarmışağın) 35a/13; ş. tefegin 13a/15; ş.-ı(şarmışağı) 15b/17, 23b/11.

şarp: Şiddetli, güç, keskin.

ş. eski şüciyile 13a/16; ş. şüci 4a/8, 11a/9, 24a/7; ş. şüciyile 8b/6, 11a/5, 22b/1, 27b/12, 29a/9; ş. sirkeyile 21b/14.

şarplan-: Doğumda güçlük çekmek.

oğlan doğuran ‘ avrat ş.-sa 33b/5; oğlan ş.-sa 31a/16, 41a/8.

şaru: Sarı; krş. *şaru*.

ş. 13b/10; ak tavuk yumurdası ş.-sıyla 23b/2; beñiz ş.-sıyıçün 18b/10; beñzi ş. ol- 8b/17, 24b/16; göz ş.-sıyıçün 19a/7; rufudan yumurda ş.-sın 28a/7; yumurda ş.-sı 26b/8; yumurda ş.-sın 5a/16, 39b/12, 40b/10; yumurda ş.-sıyla 8b/14, 16b/15, 39b/15;

yumurda ş.-sıyla 29a/13, 34b/17; yumurdanuñ ş.-sın 20a/17; yumurdanuñ ş.-sıyla 15a/13; ş. ol- 27b/6; ş.-sın 14b/8.

şarılık: Sarılık, sarılık hastalığı; krş. *şarılık*.

ş. 25a/5; beñiz ş.-ıyıçün 34b/11; ş.-ın(şarılığın) 34b/12.

şat-: Satmak.

ş.-mak 42a/11.

savaş-: Savaşmak.

s.-maya 17a/17.

şavuk: Soğuk; krş. *şovuk*.

ş. al- 31b/9; ş. şuyıla 25a/8; ş.-dan 23a/4.

şaz: Saz, ince kemiş.

ş. 12b/6.

sefer: < Ar. Yolculuk.

s.-e git- 42a/8; s.-e 42a/11.

sekirden: Pöç, uca (kuyruk sokumu) kemiği.

s.-leri ağrı- 11a/10.

sekiz: Sekiz.

s. 26a/2; s. gün 25a/10, 28b/4; s.-inci gün 43a/14.

selâtin: < Ar. Sultanlar.

s.-ler 42b/15.

selvi: Far. *serv* Servi (*Cupressus sempervirens*); krş. *serv*.

s. almasın 4a/7, 10a/15, 21a/9, 29a/8; s. yaprağın 14b/16.

semizotu: Semizotu (*Portulaca oleraceae*).

s.-nuñ toğmın 7b/16.

semür-: Besili, yağlı bir duruma gelmek, şişmanlamak.

s.-ür 43a/17.

sen: Sen.

s.-den 15b/14.

serāseme: < Far. *serāsime* Sersem; krş. *sersem*.

s. ol- 41b/3.

serhōş: < Far. Sarhoş.

s. ol- 19a/14, 28b/16, 29a/1.

serhūluk: Sarhoşluk.

s.-ında(serhūlugında) 17a/17.

sersem: < Far. *sersām* Sersem; krş. *serāseme*.

s. ol- 22a/17.

serv: < Far. Servi (*Cupressus sempervirens*); krş. *selvi*.

s. ağacı yaprağın 40b/2, 9; s. kozacağın 36b/4, 41b/4; s. yaprağın 37b/12, 14, 15, 16.

şeşenbih: < Far. Üçüncü gün, salı.

s. gün 43b/12.

sêz-: Sezmek, hissetmek, farketmek.

s.-dügün yere 16a/11.

sezāb: < Far. Su teresi (*Nasturtium officinale*).

s. 4b/15, 9b/13, 11b/3, 21b/9, 41b/11; s. şuyın 31b/6; s. yaprağın 24a/7, 31b/5; s.-ı 3a/14, 5b/10, 7b/15, 8a/4, 9b/5, 6, 7, 12b/1, 13a/5, 16a/8, 13, 22a/2, 22b/3, 23b/12, 17, 27a/17, 29b/5, 38b/17; s.-ıla 26a/14.

sıçan: Sıçan (*Rattus*).

s.-ı 35b/2.

şığır: Sığır.

şu ş.-ı māyesin 35a/17; tuzsuz ş. yağı 19b/15; ş. danası ödin 21a/7; ş. danasının dışın 16b/10; ş. danasının ödin 8b/9; ş. danasının ödünü 7b/13; ş. māyesin 35a/16; ş. ödin 10b/14, 11a/6, 24a/2, 25b/8, 27a/14, 40a/7; ş.-un şağyağıyla 23b/1; ş. yağı 5b/7; ş. yağın 5a/8, 29a/10.

şığır dili: Sığirdili otu (*Anchusa officinalis*).

ş. şuyın 33a/6; ş. yaprağın 23b/3.

şihhat: < Ar. Sağlık, sıhhat.

ş 30b/1, 4; ş. bul- 42a/7, 42b/16.

şık-: Sıkmak.

ş. 27a/8; ş.-a 36a/2, 2, 41a/3; ş.-asın 4b/8, 20b/13, 22b/7; ş.-up 36b/9, 38a/9.

sırça: Cam, camdan yapılmış eşya.

s. kadehe 16b/11.

sıska: Karın boşluğuna su dolmuş olan.

s. 30a/4, 32b/17.

sıtma: Sıtma hastalığı; krş. *ısıtma*.

s. 2a/8, 2b/6, 8b/13, 31a/17; üç günde bir dutan s. 2b/7; s. dutan âdeme 13a/9, 36a/5; s. dut- 13a/4, 5, 7; üç günde bir s. dut-13a/8.

sızı: Sızı.

s. 29b/14, 31b/5, 37a/15; s. ol- 21b/15; s.-sı ol- 37a/3; s.-yiçün 3a/10, 17a/13.

sidük: Sidik.

bağa s.-in(sidügin) 35b/7; eşek s.-in(sidügin) 35b/5; keçi s.-in(sidügin) 21a/3; oğlan s.-iyile(sidügiyile) 27b/8; s. dutul- 25a/7; s.-i(sidügi) dur- 35a/11; s.-i(sidügi) dutul- 2b/7, 8, 13a/10, 13b/2, 18b/1, 19a/8, 23b/8, 27b/11, 30b/3, 31a/10, 37b/5, 38a/4, 40a/16; s.-i(sidügi) yolında taş dur- 13a/17; s.-i(sidügi) yolında taş ol- 2b/7; s.-in(sidügin) şâfi èt- 34b/9.

sigilçik: Küçük siğil.

s. 30a/1(sigilcik), 32a/10, 33b/8(sigilcik).

sihr: < Ar. Büyü, büyücülük.

s. 42b/11.

silkü: ?

ş. 34b/4.

şimü: ?

ş. otın 27a/16.

siñ-: Sinmek, hazmedilmek.

s.-mese 29a/17.

siğer: Sinir; krş. *siğir*.

s. 39b/17; ağrıyan s. 28b/14; bozulan s. 29a/2; s. ağrısına 36a/3, 6, 38b/15, 39b/16; s. ağrısıyîçün 19a/4, 13, 27a/4, 30b/16, 31a/7, 34b/13, 35b/5; s.-leri ağrı- 22a/15, 28b/13, 34a/6, 38a/4; s.-leri bozul- 19a/14, 29a/1; s.-lere 36a/16.

siğerlü: Sinir otu, bağa yaprağı (*Plantago major*); krş. *siğirlü*.

s. yaprağı 12b/14, 14b/6; s. yaprağın 28b/13; s. yaprak 40a/16; s. yaprak kökin 4b/14.

siğir: Sinir; krş. *siğir*.

s. ağrısıyîçün 18a/5, 33a/13.

siğirlü: Sinir otu, bağa yaprağı (*Plantago major*); krş. *siğirlü*.

s. yaprağın tohumın 24b/14; s. yaprağın tohumın 9a/8.

sirke: < Far. Sirke.

s. 3b/3, 23b/7, 26a/14, 15, 27a/1, 32a/12, 33b/10, 37b/9, 38b/8, 39b/14; eski s.-yile 26a/8; şarp s.-yile 21b/14; s.-ye 28a/2, 28b/10, 37a/16; s.-yi 21a/3, 21b/1, 24a/10, 25b/16; s.-yile 3a/17, 3b/11, 16, 4a/3, 11, 13, 14, 6a/6, 7, 16, 7a/3, 7b/11, 8a/9, 10, 9a/7, 11, 15, 10a/2, 10, 10b/13, 11b/14, 12b/16, 13b/12, 14a/8, 12, 17, 14b/1, 15a/7, 16a/15, 16b/4, 17b/1, 20a/10, 12, 20b/3, 6, 21a/16, 21b/3, 22b/8, 24b/5, 25a/7, 16, 25b/6, 7, 8, 9, 26a/11, 26b/1, 4, 27a/17, 27b/5, 6, 28a/15, 28b/8, 29b/3, 10, 31b/15, 33a/15, 34a/3, 35a/6, 13, 39b/7, 8, 41a/5, 43a/7.

sitevrî: < Lat. Eylül, yılın dokuzuncu ayı.

s. 41b/13, 42a/12.

sivrisinek: Sivrisinek (*Culex pipiens*).

s. 16a/16, 17, 37b/15; s.-i(sivrisinegi) 3a/3, 4, 16a/14, 16b/7.

siyzereti: ?

s. otı 22a/1.

şoğan: Soğan (*Allium cepa*).

ş. 27b/9; ak ş.-ı 22b/2, 24b/2; ş. cücüğün 11a/15; ş. şuyın 5b/4, 13; ş. yaprağın 28a/13, 34a/10, 11; ş.-ı 7b/5, 12b/13.

şoğulcan: Solucan, tenya.

ş. 2b/6, 3a/9, 18b/3, 19a/5, 24a/2, 29b/17, 30b/3, 30b/6, 31a/10, 32a/4, 35a/13, 35b/13, 40a/13; ş.-ı dök- 17a/9, 34b/1; ş.-ı ol- 12b/15, 27a/13, 37b/8, 38b/6; ş. ol- 10b/13; ş.-ı 38a/12.

şoğulcanlı: Solucanlı.

ş. qarın 10b/14.

şok-: Sokmak, ısırmaq.

‘ akreb ş.-sa 32b/6; arı ş.-duğı yere 16a/12; yılan ş.-a 33a/1; yılan ş.-ana 37a/15; yılan ş.-sa 35a/14, 36a/11; ş.-asın 11a/16.

şol: Sol, sol taraf.

ş. meme 10a/11; ş. memesinden 40a/10; ş. yanına 10a/7, 9.

şonra: Sonra.

ş. 4a/1, 10a/2, 7, 9, 12b/7, 13a/16, 15a/2, 17, 19b/6, 8, 21a/12, 21b/5, 17, 22a/16, 22b/8, 24a/7, 24b/17, 28b/2, 5, 29a/7, 32a/12, 35a/12, 36a/2, 16, 36b/3, 4, 5, 8, 11, 40a/8, 40b/1, 10, 14, 14, 41a/8.

sovu-: Soğumak.

s.-duğdan 12b/7.

şovuk: Soğuk; krş. *şavuk*.

ş. daş 21b/6; ş.-dan 18a/13.

şoy-: Soymak.

ş.-up 9b/16, 10a/12, 12a/7.

söğüt: Söğüt ağacı (Salix).

tâze s. yaprağın 10a/6; s. ağacı qarın 37b/9; s. çiçeğın 23a/14; s. qarbuğın 29b/8; s. kökin 24a/4; s. yaprağın 37b/7; s. yaprağın şuyın 10a/8.

sök-: Çıkması, akması kolaylaşmak.

s.-e 11a/12.

söyin-: Sönmek.

s.- memiş kireç 21b/5.

söyle-: Konuşmak.

s.- mege kâdir ol- 42b/10.

şu: Su; krş. *su*.

ş. 7b/7, 10a/6, 15a/14, 17a/11, 27a/7, 28a/2, 4, 35a/2, 36a/2, 9, 15, 36b/8, 15, 40b/3, 13; ağzı ş.-yı aç- 29a/5; bâzî ş.-yıla 12b/12; datlu enârûş ş.-yından 38b/4; defne ş.-yın 37b/2, 4, 5; deñiz ş.-yın 19b/12; deñiz ş.-yıyla 33a/1; ekşi enâr ş.-yın 6a/17; ekşi enâr ş.-yıyla 28b/12; encir ş.-yıla 25b/16; gül ş.-yı 26b/10; gül ş.-yın 3a/11, 11a/9, 25b/17, 34a/4; gül ş.-yıyla 15a/13, 23b/9, 28b/1; ılıcağ ş.-yıla 27a/1; ısıcağ ş. 19b/12; ısıcağ ş.-yıla 12a/14, 22b/14; qarında ş. durmuş ol- 10b/5; kaya qoruğı ş.-yın 27a/13; qaynar ş.-yıla 36a/1; qaynar ş.-yla 35b/14; qıranı otu ş.-yın 28a/2; qoruğ şuyın 22a/17, 41a/15; kelem ş.-yına 26a/15; kendene ş.-yın 21a/1, 21b/10; kendene ş.-yına 26a/16; mürekkeb ş.-yın 41a/14; na' nâ ş.-yın 20b/6; pırasa ş.-yın 21a/5; şavuç ş.-yıla 25a/8; sezâb ş.-yın 31b/6; şıgır dili ş.-yın 33a/6; şoğan ş.-yın 5b/4, 13; söğüt yaprağın ş.-yın 10a/8; südligen ş.-yıla 41a/3; şâhtere ş.-yından 11a/2; şeftâlû yaprağın ş.-yın 22b/1; tâze kabak ş.-yın 5b/6; turb ş.-yın 36b/13; turb ş.-yıyla 32b/15, 16; turunc ş.-yından 41a/12; turunc ş.-yıyla 41a/14; tuzlu ş.-yı 23a/11; yağmur ş.-yı 8b/1; yağmur ş.-yın 25b/11, 36b/11; yağmur ş.-yıyla 22a/11, 38b/3, 39a/5; yelimqara yaprağı ş.-yın 4b/14; zeytün yaprağın ş.-yın 20b/14; ş. bağasın 28a/16; ş. ol- 21a/12; ş. şıgırı mâyesin 35a/17; ş.-yın al- 41a/3; ş.-yın çıkar- 3b/14, 4b/3, 6, 7, 5a/13, 5b/9, 11, 15, 6b/16, 8a/15, 16, 10a/6, 11a/3, 8, 11b/11, 13b/1, 14a/4, 14b/6, 11, 15a/5, 17a/16, 21a/7, 21b/12, 23a/13, 24a/12, 24b/4, 25a/2, 25b/3, 27b/12, 29a/16, 33b/10, 34b/5, 35a/2, 36b/3, 37a/6, 38a/4, 40a/3; ş.-cığazla 12b/9; ş.-cuğazla 28a/8; ş.-da 21b/9; ş.-dan 16b/3, 17a/12, 13, 15, 16, 20b/14, 22a/12, 33a/11, 33b/5, 34b/1, 2, 8, 16, 38a/5, 16; ş.-ya 11a/8, 16b/3, 20b/13, 21a/10, 24b/9, 11, 25b/12, 35b/3; ş.-yı 8b/2, 12b/5, 19b/11, 23a/10, 28b/14, 34b/5; ş.-yıla 4a/9, 4b/16, 7a/1, 2, 5, 7b/11, 12, 15, 17, 8a/16, 8b/13, 9a/5, 8, 9b/3, 10a/12, 10b/2, 7, 11a/2, 12a/10, 10, 12b/10, 17, 13a/13, 13b/8, 14a/2, 15a/17, 15b/1, 16a/9, 16b/11, 16, 17a/11, 20a/17, 20b/9, 21a/9, 21b/12, 17, 22a/2, 4, 14, 22b/6, 6, 23b/12, 24a/6, 24b/8, 12, 25a/6, 11, 14, 26a/8, 26b/1, 27a/12, 14, 27b/5, 17, 28a/11, 13, 28b/15, 29a/15, 29b/4, 6, 32a/7, 9, 32b/12, 33a/5, 12, 34a/17, 34b/6, 35a/4, 12, 15, 35b/16, 38a/11, 16, 39a/10, 40a/17,

40b/3; ş.-yın 3a/12, 14, 3b/4, 13, 4b/16, 5a/14, 5b/16, 17, 6a/2, 4, 9, 10, 11, 16, 17, 6b/5, 7a/5, 7, 8a/14, 8b/4, 9b/1, 13, 11b/3, 4, 5, 8, 9, 12a/10, 13a/13, 14, 14b/15, 15b/13, 17a/1, 5, 13, 15, 20a/12, 20b/1, 13, 17, 21a/4, 21b/8, 9, 22b/7, 23a/15, 24a/10, 17, 24b/6, 11, 25a/3, 25b/17, 26a/5, 27a/8, 28b/16, 29b/5, 31b/8, 15, 17, 32a/8, 11, 32b/1, 3, 7, 33b/13, 14, 16, 34a/3, 7, 16, 34b/4, 11, 13, 37a/6, 7, 37b/6, 15, 38a/6, 12, 38b/16, 39a/12, 14, 39b/10, 40a/3, 12, 40b/4, 41a/16; ş.-yına 17a/13, 29b/2, 34a/17; ş.-yından 22b/6, 32b/4, 8, 10, 12, 13, 33a/3, 4, 13, 33b/9, 15, 37a/2, 6, 37b/7, 8, 10, 38b/6, 39a/5, 41a/13; ş.-yını 6b/16; ş.-yıyla 7a/17, 33b/2, 34b/14; ş.-yla 9b/13, 11b/11.

su: Su; krş. *şu*.

s.-ya 3b/13.

şufrā: < Ar. Safra; krş. *şafra*.

ş.-nuş yeri 15b/2; ş.-sı çık- 2b/15, 15a/13, 15b/3, 22b/16; ş.-sı yeri çık- 15b/1; ş.-sı yeri çık- 2b/15; ş.-sı 11a/7, 13b/7; ş.-sına 15b/3, 21a/10; ş.-sını 15a/15.

şu kerdemesi: Su teresi, 10-90 cm uzunlukta, bileşik yapraklı, beyaz çiçekli, otsu ve çok yıllık bir bitki (*Nasturtium officinale*).

ş. 41b/5.

şula-: Sulamak.

ş.-sa 32a/9.

şulan-: Sulanmak.

ağız ş.-sa 18a/9, 22b/7; ş.-a 6a/16; ş.-mamasına 6b/2.

şumāk: < Ar. Sumak ağacı ve tohumu (*Rhus coriaria*).

ş.-ıla(şumağıla) 11a/1.

şuşa-: Susamak.

ş.-r 27b/15.

şūsām: < Ar. *şūsām* Susam (*Sesamum indicum*); krş. *şūsen*.

gök s. 17b/1; kızıl s. 40b/6; s. çiçeği kökin 7b/5, 9b/11, 24b/12; s. çiçeğin kökin 16a/6, 25a/17; s. kökin 34a/6.

şūsen: < Ar. Susam; krş. *şūsām*.

s. kökin 34a/5.

şusuzlık: Susuzluk; krş. *şusuzluk*.

ş. 31b/13.

şusuzluk: Susuzluk; krş. *şusuzluk*.

ş.-in(şusuzluğun) 39a/5.

şüci: Şarap; krş. *süci*.

ş. 25b/4, 26b/7, 8, 27b/9, 28a/4, 7, 28b/16, 37a/1, 37b/7, 39a/2, 41a/13; çirkin ş.-yile 21a/2; eski ş.-yile 9b/4, 16, 10a/4, 10b/3, 11b/16, 13a/11; ısıcağ ş.-yile 12a/9; şarp eski ş.-yile 13a/16; şarp ş. 4a/8, 11a/9, 24a/7; şarp ş.-yile 8b/6, 11a/5, 22b/1, 27b/12, 29a/9 ; tâze ş.-yile 25a/9; ş. balçığın 15a/9; ş. balçuğıyla 27a/4, 28a/9; ş.-den 36a/14; ş.-ye 24b/17, 28a/17, 28b/17; ş.-yi 19b/10, 20b/15, 21a/1, 23a/5, 26b/16, 28a/9; ş.-yile 3b/8, 9, 4b/16, 6b/9, 7b/10, 14, 8a/3, 8, 8b/12, 9a/2, 14, 10a/5, 15, 15, 16, 10b/16, 11b/12, 13, 12a/16, 12b/2, 13a/5, 13b/2, 5, 14a/2, 3, 4, 15a/15, 15b/9, 12, 16a/2, 8, 9, 16b/12, 17a/8, 20b/10, 21b/1, 13, 22a/3, 5, 6, 22b/4, 5, 15, 23a/2, 23b/3, 8, 10, 24a/5, 7, 7, 8, 9, 24b/6, 14, 16, 25a/1, 25b/1, 26a/7, 10, 12, 17, 26b/1, 3, 9, 10, 27a/13, 29a/16, 29b/1, 9, 31b/5, 6, 32a/13, 14, 32b/5, 33a/1, 17, 33b/4, 34a/2, 35a/16, 36a/13, 37a/10, 37b/5, 39a/16, 39b/14, 40a/5, 40b/5, 11, 15, 41a/11, 17, 41b/10, 11; ş.-yle 20b/10, 35a/17.

süci: Şarap; krş. *şüci*.

s. 25b/10; s.-yile 9b/1.

süd: Süt.

‘avraduñ s.-i ol- 24a/8, 32b/7; ‘avrat s.-in 20b/2, 21a/6, 27b/6; ‘avrat s.-ine 4b/4; ‘avrat s.-iyile 6a/2, 20a/12, 26a/2, 35b/11; ‘avrat s.-iyle 24a/13; ‘avratuñ s.-i kesilmemeğiçün 3a/7; ‘avratuñ s.-i ol- 18b/6, 30a/3, 40a/11, 41a/10; inek s.-iyile 41a/10; kaçucuk eşek s.-in 24b/13; koyun s.-in 39b/10; keçi s.-in 40b/11; yaban encir s.-ini 38b/7; s.-i gel- 17a/2, 2, 41a/11, 11; s.-i ol- 31a/9, 16, 32b/7; s.-ile 40b/16; s.-in 5b/3.

südligen: Sütleşen otu; bir, iki veya çok yıllık, sütlü, otsu veya çalimsı bitki (Euphorbia).

s. şuyıla 41a/3.

süker: < Ar. Şeker; krş. *şeker*.

s. 7b/15; nebât s. 41a/3; s.-ile 31b/7; s.-le 7a/9, 9a/10, 40b/16; s.-i(sükkeri) 29a/15.

sülük: Sülük (*Hirudo medicinalis*).

s. 17b/8, 20a/10; s.-e(sülüğe) 3b/15; s.-i(sülügi) 3b/15, 20a/11.

sümük: Sümük.

s.-leri 29a/5.

sümüklü böcek: Sümüklü böcek (*Limax*).

s. kabuğın 6a/5.

sünbül: < Far. Sümbül (*Hyacinthus orientalis*).

s. 25b/11.

sünger: < Gr. Sünger.

s.-i 6a/7, 16a/15; s.-le 21b/2.

sür-: Sürmek.

s. 26b/6, 13, 27a/6, 17; s.-e 13b/9, 17, 17, 16b/13, 21a/13, 16, 23a/9, 25a/5, 25b/14, 27a/5, 5, 29a/2, 12, 32a/3, 32b/13, 15, 33a/3, 4, 8, 10, 33b/1, 34a/6, 12, 13, 34b/7, 12, 35a/7, 35b/7, 11, 13, 14, 36a/4, 4, 5, 8, 12, 16, 17, 36b/2, 6, 9, 10, 12, 13, 14, 14, 16, 17, 37a/3, 7, 16, 17, 37b/10, 11, 13, 38a/14, 38b/5, 7, 7, 9, 11, 11, 12, 13, 15, 39a/3, 8, 39b/4, 5, 5, 14, 16, 40a/2, 13, 40b/15, 41a/6, 7, 7, 9, 12, 14, 41b/1, 3, 8, 43a/8, 10; s.-eler 36a/7; s.-erler 35a/7; s.-esin 3a/13, 15, 17, 17, 3b/1, 2, 4, 12, 13, 14, 16, 4a/4, 6, 10, 12, 13, 15, 4b/5, 8, 9, 15, 5a/2, 10, 13, 15, 6b/5, 13, 17, 7a/10, 11, 7b/9, 13, 8a/15, 17, 8b/2, 4, 9, 10, 15, 16, 9b/6, 8, 9, 10, 14, 15, 10a/3, 10b/15, 11a/11, 12b/1, 9, 13b/11, 15, 14a/7, 9, 14, 15, 15, 17, 14b/1, 2, 3, 8, 10, 15b/14, 16b/8, 17a/4, 20b/2, 3, 21a/14, 22a/8, 22b/3, 23a/7, 8, 10, 23b/4, 5, 16, 24b/4, 25a/2, 17, 25b/1, 2, 6, 8, 9, 11, 15, 17, 26a/6, 26b/1, 2, 28a/4, 4, 29b/7, 33b/8; s.-se 36a/6, 36b/12; s.-señ 34b/2, 36a/6, 6; s.-üp 12b/8.

sürün-: İlaç sürünmek.

s.-e 34b/16.

süst: < Far. Gevşek, güçsüz, işlevini yapamaz.

s. ol- 43a/14, 43b/3.

süz-: Süzmek.

s.-e 36b/11; s.-esin 5a/10, 11b/1, 12b/7, 22a/12; s.-üp 11a/8.

şāb: < Far. Şap.

ş.-ı 21a/10, 24a/3; ş.-ıla 21a/11.

şāh: < Far. Şah.

ş. tamarından “şah damarı” 27b/16.

şāhmühre: ?

ş.-yi 15b/9.

şāhtere: < Far. Şahtere otu (Fumaria officinalis).

ş. suyundan 11a/2.

şakak: Şakak; krş. *tuluḡ*.

ş.-a(şakağa) 21a/15; ş.-dan 21a/14.

şarāb: < Ar. İçilecek şey; şarap.

benevşe ş.-ıyla 6b/11; ş.-dan 3a/11; ş.-ıla 8b/11.

şeb: < Far. *şebb* Şap.

ş. 11a/6.

şeb-kūr: < Far. Gece körlüğü.

ş. 5a/4, 18b/17; ş. kişiye 26a/16.

şeftālū: < Far. Şeftali (Persica vulgaris).

ş. çekirdeğinin için 39b/13; ş. yaprağın 10b/13; ş. yaprağın şuyun 22b/1.

şeker: < Far. Şeker; krş. *süker*.

ş. 34b/1, 5, 35a/3; nevbet ş.-in 8a/5; ş. şerbetin 8a/7; ş.-le 31b/12, 34b/3, 35a/9.

şemsiyye: < Ar. Güneşle ilgili.

ş. hisābı 41b/12.

şenbih: < Far. Cumartesi günü.

ş. gün 43b/17.

şerbet: < Ar. Şerbet, içilecek tatlı şey, şurup.

bal ş.-iyile 17a/3, 6, 27a/9; betmez ş.-ine 9a/17; şeker ş.-in 8a/7; ş.-den 17a/7, 7; ş.-in 38a/9.

şeşik: Şişik; krş. *şişik*.

ş. 1b/6.

şīrīn: < Far. Tatlı, sevimli.

gözine ş. görüne 42b/15.

şiş: Şiş, ur.

ş. 3b/5, 7, 5b/7, 39a/2; ayak ş.-iyiçün 18a/14; barmakları ş.-iyiçün 19a/6; boyun ş.-içün 2a/4; boyun ş.-iyiçün 7b/9; gözi ş.-iyiçün 19a/10; hāya ş.-i 19a/10; hāya ş.-ine 36b/7; hāya ş.-iyiçün 2b/14, 30a/9, 33b/7; karın ş.-iyiçün 2b/5; kızıl kızıl ş. 13b/8; kulak ardında olan ş. 1b/11, 5b/7; ş. ol- 10a/17, 10b/1; ş.-ün 15a/7.

şiş-: Şişmek.

‘avratuñ emcegi ş.-e 19a/6, 20a/14; ‘avratuñ memeleri ş.-e 17b/9; ‘avratuñ memesi ş.-miş ol- 20a/16; ağzınuñ içi ş.-se 2a/1; ayakları ş.-e 23a/11; barmakları ş.-e 27b/2; dil ş.-üp 1b/14, 6a/12, 6b/5; emcegi ş.-e 27b/1; göz ş.-e 20b/13; gözleri ş.-se 28a/9; hāya ş.-e 18b/12; hāyası ş.-e 19a/9, 28a/10; hāyası ş.-se 28a/1; hayası ş.-e 25a/12; hayası ş.-e 15a/4; karın ş.-e 41b/1; karnı ş.-miş ol- 2a/14, 10b/10, 12b/2; kızıl kızıl ş.-se 2b/9; talakı ş.-miş ol- 24b/7; yüzi ş.-e 8b/4; ş.-miş ayaklara 23a/12; ş.-miş ol- 12b/4; ş.-miş olan karın 2a/13; ş.-e 37b/17, 39a/9; ş.-se 6b/14, 16, 9a/6, 9b/4, 29a/3, 39a/1.

şişe: < Far. *şīše* Şişe.

ş.-ye 25b/12; ş.-yi 25b/12.

şişik: Şişmiş, şişik; krş. *şeşik*.

ş. ol- 4a/17.

şol: Şu.

ş. kadar 40a/8.

şōrbā: < Far. Çorba.

ş. 28a/5; balık ş.-sında 11a/13; koyun eti ş.-sına 11a/13; koyun eti ş.-sıyla 17a/10; tavuk ş.-sıyla 17a/10; ş. èt- 10a/13, 11b/6; ş.-ya 9b/5.

şürû': < Ar. Başlama.

ş. et- 43a/5.

tâ: < Far. Ta, bir şeye, bir yere doğru.

t. ki 40b/17; t. kim 15a/4.

ta'âm: < Ar. Yemek, yiyecek.

t. 31b/14, 34b/9; hażm-ı t. 29b/15, 30a/15; t.-dan 27a/12; t.-ı 11b/3, 27b/12.

tahta: < Far. *tahte* Tahta.

t.-ya 8a/1.

talak: Dalak.

t. 2a/12, 3a/10, 9b/14, 14, 15, 10a/1, 3, 3, 9, 17a/17, 18a/1, 18b/4, 8, 9, 11, 16, 19b/2, 21b/13, 24a/4, 24b/8, 15, 25a/12, 26a/10, 11, 14, 29b/8, 30a/11, 17, 31a/11, 31b/10, 15, 34a/1, 34b/8, 35a/1, 13, 36a/4, 40b/4; t.-ı ol- 36a/4, 42b/13; t.-ı şişmiş ol- 24b/7; t. zaħmetiyiçün 25a/10; t.-dan 10a/8; t.-ı 10a/7, 42b/14; t.-ı(ıalağı) 10a/1, 28a/4.

tamak: Damak; krş. *tımağ*.

t.-ları ağrı- 25a/3.

tamâm: < Ar. Tamam, bütünüyle.

t. 22b/8; t. ol- 40b/17.

ıamar: Damar.

şah t.-ından 27b/16; t.-lar kesil- 18a/17; t.-ları kesil- 23b/5.

ıaıı: Tan vakti, şafak, sabah.

t.-la "Şafakla" 17b/2.

tânü: ?

t. 32b/12, 34b/4; t.-yı 3b/8.

ıaraf: < Ar. Taraf, yan.

ağrıyan t.-ına 40a/4; kan ağduğı t.-ına 6a/4.

ıarĥü: ?

t. 3b/8.

ıarla: Tarla.

t.-larda 5a/16.

taru: Darı (*Panicum miliaceum*); krş. *daru*.

‡.-y1 34a/15.

taş: Taş; krş. *daş*.

‡avukda olan ‡. 31a/2; meşānede olan ‡. 39a/15; meşānede olan ‡.-ı 36a/13; sidügi yolında ‡. dur- 13a/17; sidügi yolında ‡. ol- 2b/7; ‡.-ı 13b/1, 39a/16.

taşra: Dışarı; krş. *daşra*.

‡. 38a/12; ‡.-sı 6b/16.

tatar ‡urdi: Sinir gerilmesi, sinir spazmı, tetanos.

t. 38b/17.

tava: ‹ Far. Tava.

‡. 24b/2; ‡.-ya 6b/1, 34a/15.

tavşan: Tavşan; krş. *davşan*.

‡. ödin 21a/6.

tavuk: Tavuk.

‡. 11a/13; a‡ ‡. yumurdası şarusıyla 23b/2; ‡. necisin 23b/16; ‡. şörbāsiyla 17a/10; ‡. yağın 3a/15, 12a/10, 25a/11, 26b/13; ‡. yüniyile 14b/8, 20b/2.

tāze: ‹ Far. Taze, bayatlamamış.

t. 13a/15; ‡am ağacı yaprağın t.-sin 38a/17; ‡ınār ağacının ‡. yaprağın 14b/9; t. bādami 3b/11; t. ‡am ağacı yaprağın 24a/7; t. defne yaprağın 23b/8; t. iken 14b/2, 24a/14; t. ‡abağı 3a/12; t. ‡aba‡ 3a/13, 10b/8; t. ‡aba‡ şuyın 5b/6; t. kirāsı 39a/14; t. nānayı 5a/3; t. na^cnāyı 5b/17, 13b/14; t. söğüt yaprağın 10a/6; t. şüciyile 25a/9; t. yarpuzı 5b/16; t. yelim‡ara yaprağın 24a/11.

tecribe: ‹ Ar. Tecrübe, deneme.

t. èt- 15b/5; t. et- 10a/8.

tefek: Tevek, Asma, kavun, karpuz, kabak vb. bitkilerin sürgünü, dalı veya yaprakları.

bögürtlen t.-in(tefeğin) 6b/9, 33a/10; kirās ağacının ‡.-in(tefeğin) 39a/14; kirās t.-in(tefeğin) 39a/16; şarmışa‡ t.-in(tefeğin) 13a/15; t.-den(tefeğden) 6b/10; t.-in(tefeğin) 24b/6.

tekrār: < Ar. Tekrar.

t. 15a/3, 21a/12, 28b/2, 5.

te'lif: < Ar. Kitap, eser yazma.

t. èt- 1b/1; t. ol- 1b/2.

temmet: < Ar. "Bitti, tamam oldu" manasınadır.[Kitapların sonuna yazmak adet idi].

t. 41b/11, 42b/6, 43b/9, 17.

temregi: Temriye hastalığı; krş. *temregü, demregü*.

t. 8a/10, 14a/9, 10, 11, 12, 41b/9; t.-yiçün 8a/8, 32b/14.

temregü: Temriye hastalığı; krş. *temregi, demregü*.

t. 2a/6, 2b/12, 14a/9, 14b/2, 2, 18b/1, 13, 19a/12, 23b/11, 12, 25b/9, 9, 28b/6, 8, 33b/8; t.-ye 34a/13, 37b/11.

temür: Demir; krş. *demür*.

t. boğın "Cüruf, maden posası" 23a/9.

ten: < Far. Beden, vücut.

t.-üñe 8b/16.

tendürüst: < Far. Sağlıklı, sağlam.

t. ol- 34b/3, 35a/4, 17, 43a/14, 43b/2, 4, 5, 7.

tene: < Far. *tāne* Tane; krş. *dāne*.

t. dutmamış uvağ enāri 11b/2.

tere: < Far. Tere otu (*Lepidium sativum*).

t. toħmın 8a/5, 13a/11, 23a/17, 25a/17, 28b/12, 34a/12, 14, 39b/13; t. unı 20b/3; t.-yi 16a/10, 31b/14, 15, 32b/12, 41a/10.

terkīb: < Ar. Terkip, ilaç terkibi.

t. 33b/8; t.-leri 15a/1.

termbi: ? Kekik.

t. 7a/12.

ters: Hayvan dışkısı.

gögercin t.-iyle 29b/7.

tetrānkaşū: ?

t. otın 22b/14.

tetrānkaşū: ?

t. 8b/6.

teveccüh: < Ar. Teveccüh, yönelme.

t.-i 42b/9.

têz: < Far. Tez, çabuk.

t. 33b/5.

tilâ: < Ar. Sürülerek kullanılan ilaçlar, merhem.

‡. èt- “Sürmek” 36a/10, 36b/6, 37b/9, 38a/3, 39b/7, 40b/10.

tılsım: < Ar. Tılsım, sihir, büyü.

‡. 22a/10; ‡.-ı 22a/9.

tımak: Damak; krş. *‡ama‡*.

‡. ağrısıyıçün 18b/10.

tırna‡: Tırnak; krş. *dırna‡*.

‡.-ların 23a/11.

ticâret: < Ar. Ticaret, alım-satım.

t.-e 42a/11.

tîl: < Gr. *tilio* Ihlamur (*Tilios cordata*).

t. to‡mın 10b/6.

tîl otı: < Gr. *tilio* Ihlamur (*Tilios cordata*); krş. *tîl, tîli, tîlyi*.

t. o.-n 10b/2; t. o.-n to‡mın 10a/2.

tîli: < Gr. *tilio* Ihlamur (*Tilios cordata*); krş. *tîl otı, tîl, tîlyi*.

t. otın 27b/16; t. to‡mın 15a/6.

tîlyi: < Gr. *tilio* Ihlamur (*Tilios cordata*); krş. *tîl otı, tîl, tîli*.

t. otın 9a/7.

tirfil: < Gr. Yabani yonca, üçgöl, bir veya çok yıllık, otsu ve yaprakları genellikle üç yaprakçıklı olan bitki (*Trifolium*).

t. yaprağın 4b/2, 11b/11.

tîrhūvūtānū: ?

t. otın 8b/11.

tirkuke: ?

t. 38a/7.

toḥm: < Far. Tohum.

ayıt ağacınun t.-in 24b/15; ayıt t.-in 9b/14, 10a/12, 12b/3, 17a/17, 29b/8; banbuḳ t.-in 20a/3; butraḳ t.-in 32a/8; defne t.-in 9a/16, 12a/15, 21a/7, 23b/1, 24b/10, 29b/3; dūt yemişi t.-in 41b/10; fesligen t.-in 16b/14, 24a/10, 26b/5; gül t.-in 10a/15, 41a/16; ḥardal t.-in 36b/15; ḥaşḥaş t.-in 16b/13, 34b/14; havuc t.-in 14a/1, 37a/11; ḥıyār t.-in 41a/2; ısırgan dikenı t.-in 7a/8, 28a/1; ısırgan dikenun t.-in 15b/6; ḳanyaş t.-in 34a/16; ḳarḡadüvlegın t.-in 27a/10; kebere t.-in 9a/9, 22a/5, 34a/1; kekik t.-in 5a/6, 17a/8; kekik t.-ından 5a/5; kelem t.-in 41b/10; kenevür t.-in 34a/7; kerefüs t.-in 6b/8, 10, 9a/9, 11, 15a/8, 16b/12, 27a/10, 29a/17; keşir t.-in 7b/14; kettān t.-in 6b/13, 7a/14, 10a/17, 10b/6, 12a/3, 15a/6, 20a/3, 22a/5, 15, 23b/4, 17, 27a/9, 27b/4, 16, 35b/15, 41b/1; ḳoḡanun t.-in 13b/10; ḳurı üzüm t.-in 20a/15; labada t.-in 11b/8, 16b/17, 34b/6; mārıl toḥmın 8b/15; mārıl t.-in 16b/11, 13; mārül t.-in 33b/12, 40b/13, 15; semizotınun t.-in 7b/16; sıjırlü yapraḡın t.-in 24b/14; sıjırlü yapraḡun t.-in 9a/8; tere t.-in 8a/5, 13a/11, 23a/17, 25a/17, 28b/12, 34a/12, 14, 39b/13; ṭoraḡ otı t.-in 16b/13; ṭoraḳ otı t.-in 9a/9; ṭoraḳ otın t.-in 12a/16; ṭurb t.-in 25a/7, 26a/10, 27b/12; turb t.-in 13a/14, 36b/13; varşamū t.-in 13a/2; yaban gülḥatme t.-in 14b/2; yaban kerefüs t.-in 35a/11; yaban turbı t.-in 13a/14; yelimḳara t.-in 10a/4; t.-in 3b/9, 17, 6a/14, 8a/3, 16, 8b/12, 10a/2, 16, 10b/6, 13a/3, 14a/3, 15a/6, 15b/16, 16a/6, 20b/8, 24a/8, 29a/5, 32b/7, 33b/3, 34a/9, 35a/8, 9, 12, 39a/12, 42b/13, 15; t.-ından 10b/9; t.-ını 25a/8.

toḥta: İhtiyar.

t. gögercin ḳanın 22a/7.

toḳ: Tok, aç olmayan.

t. ḳarnıla 39b/1.

toḳuz: Dokuz.

ṭ.-ıncı gün 43a/15.

topalak: Kırkboğum, suut kökü (Cyperus rotundus); krş. *topalak*.

t. 40a/16; t.-ı 36b/4.

topalak: Kırkboğum, suut kökü (Cyperus rotundus); krş. *topalak*.

t. 12b/17.

topuk: Topuk.

t.-larının altında 25a/13.

torag otı: Dereotu, rezene (Anethum graveolens); krş. *torak otı*.

t. 4b/15, 9b/13; kuru t. 12a/10; t. tohumun 16b/13; t.-n 12b/3.

torak otı: Dereotu, rezene (Anethum graveolens); krş. *torag otı*.

t. 12b/17, 37a/1; t.-n tohumun 12a/16; t. tohumun 9a/9; t.-n 12a/17; t.-nı 11b/3, 22b/17.

toz: Toz.

yaban t.-in 37a/5.

tuluğ: Şakak; krş. *şakağ*.

t.-a 20a/13, 35a/7; t.-ından 20a/13; t.-larına 16b/13, 15.

turb: < Far. Turp (Raphanus sativus); krş. *turb*.

t. tohumun 25a/7, 26a/10, 27b/12; t.-ı 22b/6, 8, 26b/11.

turb: < Far. Turp (Raphanus sativus); krş. *turb*.

yaban t.-ı tohumun 13a/14; t. şuyun 36b/13; t. şuyıyla 32b/15, 16; t. tohumun 13a/14, 36b/13; t. yağı 30b/10, 36b/13.

turunc: < Far. Turunç (Citrus aurantium amara).

t. şuyundan 41a/12; t. şuyıyla 41a/14.

tururlu: ?

t. yaprak 32a/6.

tütüyâ: < Ar. Göz hastalıklarında kullanılan, çinkodan yapılan bir ilaç.

t.-yı 4b/4.

tutul-: Tutulmak; krş. *dutul-*.

hayzı t.-sa 3a/7.

tuз: Tuz.

т. 7a/12, 11a/16, 13b/1, 19b/11, 23a/3, 23b/12, 29a/6, 8, 32b/15, 38b/8, 40a/2, 41b/5, 9; т.-ı 20a/14, 22b/10, 24a/11, 40a/7, 15; т.-ıla 3b/17, 7a/8, 11a/10, 12b/9, 15b/7, 19b/10, 20a/17, 37a/5.

tuзlan-: Tuzlanmak.

т.-mamiş koyun yağıyla 21a/12.

tuзlu: Tuzlu.

т. şuyı 23a/11.

tuзsuz: Tuzsuz.

т. şıgır yağı 19b/15.

tükür-: Tükürmek; krş. *dükür-*.

қан т.-e 7b/16; қан т.-en 32b/11; қан т.-se 2a/1, 6b/17, 17b/10, 19a/1, 20b/6, 22b/10, 26b/4, 37b/8, 39a/4; т.-e 34a/3; т.-esin 8a/14; т.-se 32a/13, 39b/9.

tütsü: Tütsü; krş. *dütsü.*

т. ёт- 27b/11, 41a/8, 42b/11, 12, 16.

tütüzle-: Tütüzlemek.

т.-yesin 22b/17.

uc: Uç.

‘ avratuñ memesi u.-ı ağırı- 39a/6; u.-ından 8b/9.

ud: Edep, utanç.

u. yerinde “Erkek ve kadının üreme organlarının bulunduğu yer” 12b/11.

uğra-: Uğramak.

mekre u.-sa 22a/2; u.-maya 16a/16, 17.

ulhūnū: ?

u. 41b/4

un: Un.

u. 20a/1, 7, 25b/4, 5, 28b/7, 10, 10; arpa u.-ı 39a/1; arpa u.-ın 10a/2, 10b/4, 8, 11, 12b/11, 25a/10, 27b/4, 16; arpa u.-ıyıla 12b/14, 24b/12, 28a/11; bakla u.-ı 25a/14; bakla u.-ıyıla 38b/14; buğday u.-ı 7b/5, 12b/9; buğday u.-ı kepegi 12a/10; buğday u.-ı kepegin

9b/8, 20a/14; buğday u.-ın 19b/5; buğday u.-ıyla 24b/8, 39a/12; burçak u.-ın 8b/8, 15b/10, 24a/17; burçak u.-ını 17a/4; mercimek u.-ın 24a/17; tere u.-ı 20b/3; u. ét- 4b/13, 6b/3, 4, 8, 9b/10, 21a/17, 21b/13, 23b/9, 25a/4, 25b/5, 28b/4, 32a/10, 13, 32b/14, 16, 39a/10; u. eyle- 4a/7, 7a/14, 9a/1, 25a/4, 8, 26a/13, 27b/16, 28b/3; u.-dan 39a/10; u.-ı 4a/8; u.-ıla 20a/17.

‘**unnâb**: < Ar. 5-10 m yükseklikte, dikenli ve kışın yapraklarını döken bir ağaçtır (Zizyphus jujuba).

u. ağı yaprağın 35a/6; u. çekirdeğin 39b/9.

unutsağı: Unutkan.

u. 30b/7, 35b/16.

ur-: Vurmak, ilaç sürmek; krş. *vur-*.

u. 26b/7; u.-ı koyasın 9b/7; u.-a 10a/11, 10b/1, 10, 12, 14a/16, 15b/8, 11, 16a/7, 14, 20a/8, 15, 20b/11, 28b/14, 32a/11, 37b/17, 38b/10, 39a/1, 7, 39b/11, 40b/9; u.-asın 3b/5, 6, 7, 11, 4a/2, 3, 6, 8, 16, 4b/2, 5a/4, 12, 17, 5b/14, 6b/15, 7b/1, 7, 8a/9, 8b/3, 9a/4, 5, 16, 9b/12, 10a/1, 3, 10b/2, 3, 5, 7, 9, 14, 11a/7, 12a/2, 3, 4, 6, 6, 8, 8, 12b/4, 8, 10, 12, 14, 15, 13b/14, 16, 14a/5, 11, 12, 14b/5, 13, 15a/8, 9, 12, 16, 17, 15b/7, 13, 16, 16a/5, 6, 13, 19b/13, 20a/2, 9, 21a/10, 15, 21b/11, 23a/5, 23b/2, 7, 10, 24a/15, 25a/12, 26a/4, 28a/15, 29a/10, 29b/2; u.-salar 17b/8, 19b/10, 20a/8; u.-up 19b/4.

urayu: ?

u.-yı 6b/17.

urşiperstra: ?

u. 43a/6.

usturultu: ?

u. necisin 4b/13.

uvacuğ: Ufacık, küçücük.

u. balığı 37a/1; u. balık 30b/11.

uvağ: Ufak, küçük.

u. 11a/16, 20b/8, 21b/12, 22b/6, 23a/12; tene dutmamış u. enârı 11b/2; u. uvağ öksür- 18a/9, 9, 22b/9, 9.

uvan-: Ufanmak, kırılmak, parçalanmak.

ayağı u.-sa 17b/5; eli u.-sa 19b/7.

uvanuk: Kırık.

u. 19b/9.

uyan-: Uyanmak.

u.-a 43b/15.

uyhu: Uyku; krş. *uyku*.

u. getir- 34b/15, 43a/14; u.-dan 25b/16.

uyku: Uyku; krş. *uyhu*.

u. uyu- 17b/8, 20a/11.

uyu-: Uyumak.

uyku u.-masa 17b/8, 20a/11; u.-mağ 30a/10, 14; u.-masa 16b/11, 18b/2, 23b/14, 30a/16, 31a/14, 31b/1, 34b/14, 40b/13, 41b/2; u.-mayan 3a/5; u.-rken 15b/4, 16b/10, 33b/12; u.-ya 33b/11, 34b/3, 41b/3.

uyuz: Uyuz hastalığı.

u. 18b/12, 19a/15, 30a/4, 31a/7, 15, 32b/14, 35b/12, 39b/17, 41a/5; at u.-ına 36b/2, 14; dānelü u. 2b/11, 23a/8; dānelü u.-ı 14a/5; datlu u. 1b/5, 18a/14, 18b/17, 26a/17; it u.-ına 36b/14; u.-ı ol- 25a/15, 29a/7, 32a/2; u. olan kişiye 25a/17; u. ol- 34a/6, 43a/15; u.-a 14a/7, 25b/1, 2, 32a/3, 34a/13, 34b/7, 36b/2, 9, 10, 14, 40a/2.

uza-: Uzamak.

şaç u.-masıyüçün 18b/13.

uzak: Uzak.

u. 5a/13.

uzat-: Uzatmak.

şaçı u.-a(uzada) 40a/13; şaçı u.-asın(uzadasın) 25b/10.

uzlucağ: Yavaş bir biçimde.

u.-ıla(uzlucağıla) 15a/3, 28b/5.

uzun: Uzun.

u. ol- 42a/8.

üç: Üç.

ü. 8a/6, 7, 8b/17, 9a/10, 14, 11a/5, 16b/9, 17a/12, 22a/3, 22b/5, 15, 23a/1, 9, 24a/1, 24b/6, 25a/8, 25b/17, 26a/7, 12, 29a/14, 29b/3, 3, 9, 9, 35b/3, 37a/11, 40a/17; ü. gece 36b/11; ü. gün 27b/13, 36b/11, 40b/17, ü. günde bir 2b/7, 13a/8; ü.-üncü gün 43a/12; ü.-in 26a/3, 33b/7, 39a/2, 39b/10, 40a/8; ü.-ini 25a/16.

üfür-: Üfleme.

ü.-esin 4b/14, 27b/4.

üst: Üst.

kapunun ü. eşigine 42b/14; ü.-ünde 6a/12.

üstübec: Boyacılıkta kullanılan zehirli, bazik kurşun karbonat.

ü.-i 28a/9; ü.-ile 4b/6.

üstübi: < Gr. *stuppe* Gemi kalafatında, işliklerde, buharlı makinelerde, temizlik işlerinde, otomobilcilikte kullanılan didilmiş kendir.

ü. 19b/8, 20b/5, 21a/9.

üşü-: Üşümek.

başı ü.-se 18a/5, 22a/13.

üşüt-: Üşütmek.

ü.-se 12b/16, 13a/3; ü.-ürse(üşüdürse) 13a/2.

üveyik: Güvercinlerden, korularda yaşayan, eti için avlanan boz renkli bir kuş (Streptopelia turtur).

ü. kanın 22a/7.

üzer+: Üst.

ü.-inde 34a/5; ü.-indedür 6a/8; ü.-inden 27b/14; ü.-ine 3b/5, 7, 10, 4a/3, 6, 8, 16, 17, 4b/2, 3, 6, 8, 10, 11, 5a/4, 10, 10, 12, 17, 5b/7, 9, 6a/5, 6, 8, 6b/5, 6, 14, 15, 7a/12, 15, 7b/1, 3, 4, 6, 8a/2, 7, 9, 10, 8b/3, 9a/3, 4, 5, 12, 12, 13, 15, 9b/6, 7, 12, 14, 15, 10a/1, 3, 3, 11, 10b/1, 2, 3, 5, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 11a/5, 7, 11, 12a/2, 3, 4, 5, 6, 8, 8, 11, 13, 14, 15, 12b/1, 4, 5, 8, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 13a/6, 7, 13b/3, 9, 16, 16, 17, 14a/9, 10, 11, 12, 16, 16, 16, 14b/2, 5, 10, 11, 13, 14, 16, 15a/2, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 17, 15b/2, 8, 11, 13, 15, 16a/5, 6, 13, 16b/12, 15, 17, 17a/2, 19b/5, 7, 8, 8, 10, 13, 20a/1, 3, 5, 6, 7, 9,

12, 13, 14, 15, 16, 17, 20b/2, 5, 11, 21a/13, 14, 21b/2, 3, 4, 5, 6, 7, 11, 22a/12, 22b/12, 13, 23a/8, 17, 23b/5, 6, 7, 10, 12, 17, 24a/2, 11, 14, 15, 24b/2, 8, 12, 12, 25a/11, 12, 15, 15, 25b/8, 9, 11, 15, 26a/4, 5, 11, 14, 26b/4, 12, 15, 15, 27a/3, 4, 5, 6, 7, 8, 13, 27b/2, 3, 8, 11, 17, 17, 28a/4, 4, 6, 10, 11, 15, 28b/3, 3, 4, 4, 8, 11, 12, 14, 29a/2, 4, 7, 9, 10, 29b/2, 12, 12, 31b/14, 32a/6, 11, 32b/6, 9, 9, 15, 17, 33a/2, 9, 9, 33b/7, 34a/4, 5, 6, 8, 15, 34b/8, 10, 17, 35a/10, 13, 35b/6, 14, 15, 36a/4, 10, 37b/1, 14, 17, 17, 38a/14, 15, 38b/10, 11, 13, 15, 39a/2, 6, 7, 11, 39b/1, 12, 17, 40a/4, 4, 8, 14, 15, 40b/2, 6, 7, 9, 41a/1, 41b/2, 9, 43a/1.; ü.-üne 16b/8.

üzre: Üzere.

ü. 1b/2, 31b/14, 33b/8, 41b/12.

üzüm: Üzüm (Vitis vinifera).

ü. 43b/11, 12, 15, 16, 17; ağ ü.-ün çubuğun 15b/11; hevenk ü.-in 39a/3, 4; it ü.-in 3b/17; kuru ü. tohumun 20a/15; kuru ü.-ün çekirdeğin 25a/14; kuru ü. 26b/14; kuru ü.-i 39a/5, 6; ü. bekmezin 39b/12; ü.-i 25a/14.

vâki': < Ar. Olan, olma.

v. ol- 25a/5, 43b/1, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17.

vaqt: < Ar. Vakit.

v. 28a/5; hâcet v.-inde 37a/14; yatacak v. 27a/10; yatduğu v. 16b/9, 10, 22a/10, 23a/16.

var: Var.

v.-dur 31b/9, 34b/15, 42b/7, 9, 43a/6.

var-: Varmak, gitmek, ulaşmak.

v.-a 43a/1; v.-ınca 20a/13, 21a/15, 23b/2, 27b/14.

varşamū: < Gr. *varsama* Güzel kokulu yaprakları yemeklere konulan, nane ve yaban kekiğinin ortak adı; barsama otu, keklik otu (Mentha aquatica).

v. tohumun 13a/2; v. yaprağın 4a/16, 4b/3; v.-yı 6a/10.

vaşak: Çaduruşığı otu ve bundan elde edilen zamk (Dorema ammoniacum).

v. yaprağın 40a/17.

ve: < Ar. Ve, dahi, hem.

v. 1b/1, 6, 2a/16, 2b/11, 13, 3a/2, 12, 12, 12, 12, 14, 15, 15, 3b/5, 6, 8, 17, 17, 17, 17, 4a/6, 7, 7, 9, 11, 13, 17, 4b/9, 9, 11, 13, 14, 14, 15, 16, 17, 5a/5, 6, 9, 9, 16, 5b/1, 3, 4, 7, 15, 6a/1, 2, 6, 7, 7, 16, 17, 6b/2, 3, 4, 7, 8, 8, 10, 12, 12, 12, 16, 17, 7a/5, 9, 9, 12, 14, 14, 16, 17, 17, 7b/1, 2, 5, 8, 8, 10, 10, 11, 11, 8a/1, 4, 4, 5, 5, 12, 16, 8b/6, 6, 8, 13, 9a/3, 5, 9, 9, 11, 11, 11, 11, 14, 15, 16, 9b/4, 5, 13, 17, 17, 17, 10a/2, 12, 13, 16, 17, 10b/2, 2, 4, 5, 6, 6, 8, 8, 8, 8, 11, 11, 11, 11, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 11a/1, 2, 3, 4, 4, 4, 4, 5, 6, 9, 9, 10, 10, 17, 11b/1, 3, 3, 3, 4, 6, 16, 12a/3, 7, 8, 10, 10, 11, 13, 16, 12b/4, 5, 5, 6, 7, 14, 17, 13a/1, 1, 2, 3, 3, 3, 5, 12, 13, 14, 15, 13b/3, 8, 9, 10, 10, 12, 17, 14a/1, 3, 5, 6, 8, 11, 13, 14b/4, 7, 10, 17, 15a/6, 7, 8, 13, 15b/4, 4, 4, 5, 6, 12, 16, 16, 17, 16a/3, 5, 8, 8, 8, 10, 10, 10, 10, 11, 16b/2, 5, 8, 11, 11, 11, 13, 13, 16, 17a/6, 7, 15, 16, 17b/5, 6, 15, 18a/13, 19b/5, 6, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 12, 14, 14, 14, 14, 15, 15, 15, 15, 20a/3, 4, 8, 12, 14, 17, 17, 17, 20b/1, 2, 3, 4, 8, 21a/3, 6, 6, 7, 8, 8, 9, 9, 11, 21b/6, 7, 7, 15, 15, 16, 22a/2, 2, 2, 5, 5, 12, 14, 15, 15, 15, 22b/2, 5, 10, 14, 17, 17, 23a/4, 6, 6, 7, 8, 9, 11, 14, 14, 16, 17, 23b/1, 3, 3, 6, 10, 10, 12, 12, 12, 13, 16, 17, 24a/1, 2, 3, 4, 4, 6, 8, 11, 24b/2, 6, 8, 14, 25a/7, 8, 11, 13, 16, 16, 17, 25b/5, 6, 7, 7, 8, 11, 11, 11, 12, 12, 13, 15, 17, 26a/3, 3, 7, 9, 10, 10, 14, 26b/1, 1, 7, 8, 8, 8, 10, 10, 11, 13, 14, 16, 16, 16, 27a/1, 1, 1, 3, 5, 6, 6, 7, 8, 10, 10, 11, 27b/1, 2, 2, 3, 4, 4, 5, 5, 5, 6, 9, 9, 9, 9, 10, 10, 10, 11, 12, 12, 14, 15, 15, 15, 15, 16, 16, 16, 17, 28a/2, 2, 2, 3, 3, 4, 4, 5, 6, 6, 6, 6, 7, 7, 7, 8, 9, 9, 9, 9, 13, 14, 14, 17, 28b/1, 3, 3, 7, 7, 7, 10, 10, 15, 29a/4, 4, 5, 5, 6, 6, 6, 6, 8, 8, 8, 8, 11, 12, 13, 15, 16, 29b/1, 1, 1, 1, 3, 3, 3, 3, 4, 5, 5, 5, 5, 6, 7, 10, 11, 11, 11, 12, 17, 30a/9, 30b/2, 31b/10, 11, 16, 32a/3, 4, 6, 10, 17, 32b/6, 8, 11, 11, 12, 13, 14, 15, 33a/1, 3, 11, 11, 13, 15, 16, 33b/2, 3, 3, 6, 7, 7, 8, 8, 14, 14, 16, 17, 34a/2, 13, 16, 34b/3, 4, 5, 8, 8, 9, 11, 13, 14, 35a/2, 8, 9, 11, 12, 16, 16, 17, 17, 35b/4, 9, 9, 10, 12, 12, 36a/3, 3, 3, 4, 4, 4, 6, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 16, 36b/2, 2, 2, 4, 6, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 14, 17, 37a/1, 1, 2, 2, 6, 10, 15, 17, 17, 37b/4, 7, 14, 16, 38a/13, 15, 16, 38b/8, 11, 13, 15, 15, 17, 39a/1, 2, 7, 12, 15, 17, 39b/10, 11, 13, 13, 15, 16, 16, 40a/1, 1, 1, 1, 1, 1, 2, 2, 3, 4, 6, 6, 7, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 16, 16, 16, 17, 17, 40b/1, 4, 8, 9, 41a/1, 2, 2, 3, 3, 3, 5, 5, 6, 6, 6, 8, 11, 11, 11, 13, 13, 17, 41b/2, 2, 4, 4, 4, 4, 4, 4, 4, 4, 5, 8, 10, 10, 11, 42a/11, 11, 11, 11, 11, 11,

42b/7, 7, 11, 11, 11, 12, 12, 12, 13, 13, 14, 15, 15, 15, 16, 16, 43a/8, 8, 9, 13, 43b/5, 11, 14, 17, 17; v. yāḥūz 3a/11, 13; v. yāḥūz 2a/3, 3a/11, 15a/10, 24a/17, 34a/11, 35a/11, 36a/2, 8, 36b/5, 38a/2, 9,14, 40b/14, 16.

vech: < Ar. Yüz, suret.

v.-ile 42b/17.

vêr-: Vermek.

ğargara v.-sün 28a/13; kuvvet v.-e 33b/1; kuvvet v.-ür 34a/13, 43b/2; v.-esin 15b/5; v.-mek 42a/11.

verem: < Ar. Şiş, ur, çıban.

v. 19a/5, 27a/12.

verezgüli: ?

v. 33a/17.

verye: ?

v. 34b/10.

veyâ: <Ar. “ve” + Far. “yâ” Veya.

v. 3a/11, 4a/11, 4b/12, 13, 7a/13, 7b/12, 8b/1, 10b/6, 11a/13, 13, 12a/5, 12b/11, 13a/8, 9, 13b/7, 7, 14a/6, 9, 14b/4, 6, 12, 15a/12, 15b/5, 16a/9, 16b/6, 19a/9, 9, 9, 19b/4, 7, 11, 20a/2, 10, 20b/5, 21a/3, 21b/16, 22a/2, 7, 8, 9, 9, 22b/12, 13, 23b/4, 24a/17, 24b/5, 5, 5, 5, 6, 25a/5, 5, 27a/2, 27b/7, 28a/1, 1, 5, 32a/2, 33a/10, 16, 33b/10, 14, 34a/6, 40b/16.

vulû: Ermeni kili, oksit demiri bol olan bir kil türü.

v. 7a/2.

vur-: Vurmak, ilaç ya da merhem benzeri şey sürmek; krş. *ur-*.

v.-a 37b/1; v.-alar 35b/6; v.-sa 34b/11.

vurunyâ: ?

v.-y1 14b/15.

vütânû: ?

v. 17a/15.

ya: ‹Far. Ya, veya.

y. 17a/10, 35b/3, 4.

yabān: ‹Far. Yaban, yabani.

y. armūdı kökin 11b/5; y. armūdın 37a/8; y. ebeğömece yaprağın 27a/12; y. ebeğömececi yaprağın 20a/4; y. encir südini 38b/7; y. encir yaprağın 38b/8, 40b/6; y. enciri 38b/10; y. enciri yaprağın 3b/1, 40a/3; y. fesligeni 34b/3; y. gülhatme kökin 13a/17, 14b/2; y. hatme çiçeğin yaprağın 7a/14; y. hatmesinün kökiyle 12a/4; y. gülhatme tohumun 14b/2; y. kerefüs tohumun 35a/11; y. pırasayı 33a/1; y. şarmışağın 35a/13; y. tozun 37a/5; y. turbı tohumun 13a/14; y. zeytün yağı 30b/8; y. zeytün yağın 36a/5; y. zeytün yaprağın 29a/3; y. zeytünü yaprağın 6a/4, 12a/6, 24b/5, 33a/2; y. zeytünü yaprağın 3b/4; y.-a 32a/12, 37a/14.

yağ: Yağ.

y. 14a/16; acıbadam y.-in 41b/3; acıbadam y.-inun 35b/17; ardıç ağacınınun y.-in 36a/17; ardıç y.-ı 30b/9; ayu y.-in 7b/8, 25b/15, 40a/13; ayu y.-ıyla 38a/2; badam y.-in 5b/1, 13, 23a/6, 36a/7; badam y.-ıyla 25a/2, 39b/4; canavar y.-in 25a/11; canavar y.-ıyla 14b/12, 15a/12, 24a/14, 15; defne yağı 30b/8; defne y.-in 5b/5, 28a/3, 41a/7; defne y.-ıyla 25b/14; dilkü y.-ından 35b/8; erkek y.-ı 37a/2; erkek y.-in 11a/1; erkek y.-ıyla 11a/8; geyik y.-in 4a/5, 14a/15, 15b/14; gül y.-ı 26b/8, 27b/2; gül y.-in 3a/12, 21a/16, 26b/4, 13, 27a/17; gül y.-ıyla 20b/3; hardal y.-ı 30b/10, 36b/15; ısırgan dikenini y.-ı 30b/9; ireçin y.-ı 30b/10, 36b/10; kaz y.-in 3a/15, 12a/10; koyun y.-ı 19b/16, 30b/11, 37a/2; koyun y.-ıyla 6a/13, 12a/2, 13b/13, 14, 14b/9, 12, 15a/12, 20a/5, 38a/2; köz y.-ı 30b/9, 36a/14; köz y.-in 5b/1, 6b/12; keçi y.-ı 37a/2; mersin y.-ı 30b/9, 36b/3; pelid y.-ı 30b/8; pelid y.-in 36a/7; sağ y.-ı 13b/17, 24a/1, 39b/16; sağ y.-in 7a/11, 39b/15; sağ y.-ıyla 7a/10, 7b/13, 9b/12, 15, 10b/4, 15a/5, 14, 21b/15, 23a/7, 24b/2; şakız ağacı y.-in 36b/14; şakız y.-ı 30b/10; şığır y.-ı 5b/7; şığır y.-in 5a/8, 29a/10; şığırın sağ y.-ıyla 23b/1; tavuk y.-in 3a/15, 12a/10, 25a/11, 26b/13; turb y.-ı 30b/10, 36b/13; tuzlanmamış koyun y.-ıyla 21a/12; tuzsuz şığır y.-ı 19b/15; yaban zeytün y.-ı 30b/8; yaban zeytün y.-in 36a/5; zeyt y.-ı 13b/17, 19b/16, 23b/12, 36a/15, 36b/3, 8, 37a/1, 40a/1, 41a/6, 13; zeyt y.-in 3b/2, 11, 5a/9, 10a/3, 11a/11, 12a/11, 23a/9, 26b/5, 38b/10; zeyt y.-ına 3a/16,

15b/3, 34a/10; zeyt y.-ını 11a/15; zeyt y.-ıyla 4a/4, 11, 5b/4, 8, 10, 11, 13, 9a/11, 9b/6, 7, 14, 11a/14, 11b/7, 12b/1, 3, 7, 13a/2, 4, 5, 9, 14a/7, 8, 14, 14b/3, 5, 17, 15a/7, 15b/8, 16a/13, 16b/8, 20a/9, 21a/4, 14, 22a/16, 22b/3, 23a/4, 14, 23b/13, 24b/9, 26a/6, 27a/3, 29a/2, 29b/1, 8, 33a/8, 33b/1, 34a/1, 5, 12, 34b/9, 35b/13, 39b/3, 41a/5, 43a/9; zeyt y.-ıyla 41b/1; zeyt y.-ların 19b/15; zeytün y.-ıyla 23a/10; zift yağı 30b/10, 36b/7; y.-ın çıkar- 36b/9; y.-lar çıkar- 35b/17; y.-lar çıkarmasıyüçün 30b/7; y.-dan 35b/14, 36a/11, 38b/11, 12, 13; y.-ı 36a/10, 10; y.-ın 36a/16; y.-ından 41b/1; y.-lardan 14a/1.

yağmur: Yağmur.

y. şuyı 8b/1; y. şuyın 25b/11, 36b/11; y. şuyıyla 22a/11, 38b/3, 39a/5.

yağmurlu: Yağmurlu.

y. ola 43b/12, 13, 15, 16.

yāhūd: < Far. Veya; isterseniz; krş. *yāhūz*, *yāhūz*.

ve y. 36b/5.

yāhūz: < Far. Yahut, veya; krş. *yāhūd*, *yāhūz*.

y. 4b/16; ve y. 3a/11, 13; 34a/11, 35a/11.

yāhūz: < Far. Yahut, veya; krş. *yāhūz*, *yāhūd*.

y. 6b/3, 39a/7; ve y. 2a/3, 3a/11, 15a/10, 24a/17, 36a/2, 8, 38a/2, 9, 14, 40b/14, 16.

yaq-: Yakmak.

y. 26b/3; y.-a 37b/9, 39b/7, 41b/7, 8; y.-asın 4a/14, 6a/7, 15a/14, 15b/9, 16a/3, 23b/6; y.-sa 36b/5; y.-up 3a/16, 3b/2, 4a/11, 6a/13, 6b/3, 7a/16, 7b/2, 3, 13b/5, 14a/12, 14b/4, 15b/2, 12, 20a/1, 9, 16, 21b/13, 25b/13, 27b/4, 29a/1, 35b/3, 4, 37a/15, 37b/11, 38a/2, 13, 39b/3, 4, 40b/10.

yaqı: Yakı; krş. *yaqu*.

y. 10a/1, 3, 10b/7, 8, 9, 21a/15, 26a/11, 28b/11, 12; y. ét- 10b/5, 13, 23b/2; y. eyle- 29a/6.

yaqu: Yakı; krş. *yaqı*.

y. 10b/12, 11a/6, 20a/13, 23b/2, 26a/4, 28a/11; y. ét- 12b/14, 14a/16, 15a/1, 23b/14, 17, 26a/14, 27b/17, 40a/4, 41b/2; y. eyle- 22b/12; y.-yı 15a/3.

yalım: Yalçın, sarp.

y. kıaya 42b/8.

yalupı: ?

y. 5a/8.

yamrı yumrı: Eğri büğrü.

y. y. 35b/6.

yan 1: Yan, taraf, nezd.

şğı y.-ı 27b/14; şol y.-ına 10a/7, 9.

yan 2: Kalça kemiğinin üst bölümü.

y. ağrısıyıçün 18a/3, 22a/6; y.-ı ağrı- 18a/13, 23a/7.

yan-: Yanmak.

y.-an yere 14b/7; y.-ana 38a/14; y.-ar 27b/15; y.-sa 14b/6, 20b/1, 27a/2, 28a/10.

yanār: < Lat. Ocak, yılın ilk ayı; krş. *yanārī*.

ğurre-i y. 43b/10.

yanārī: < Lat. Ocak, yılın ilk ayı; krş. *yanār*.

y. 41b/16, 42a/16.

ya' nī: < Ar. Yani.

y. 43b/14.

yanķı: Yankı; krş. *yanķu*.

y. 17b/14; y.-sı ol- 21a/16, 22b/2, 28a/12.

yanķu: Yankı; krş. *yanķı*.

ağız y.-sıyıçün 19a/2, 26b/9; y.-sı ol- 10b/4, 25a/12.

yanuķ: Yanık.

y. 2b/13, 14b/10, 17b/9, 20b/2; od y.-ına(yanuğına) 32a/16.

yapağı: Yapağı, ilkbaharda kırkılan koyun tüyü.

ķoyun y.-sın 36b/8; y.-da 36b/9; y.-yı 36b/9.

yapış-: Yapışmak.

y.-an 8a/1.

yapışdur-: Yapıştırmak.

y.-asın 16b/15, 20b/5, 28b/4.

yapraq: Yaprak.

y. 32a/6; acı defne y.-ın(yaprağın) 3b/13, 16b/3; ağı ağacı y.-ın(yaprağın) 40a/16; alma y.-ın(yaprağın) 7b/10, 15b/12, 39b/12; armūd y.-ın(yaprağın) 39b/3; ayıt y.-ın(yaprağın) 15a/5; bāğ y.-ın(yaprağın) 3b/10; bāğ y.-ını(yaprağını) 9a/3; bāzī y.-ın(yaprağın) 12b/11; böğürtlen y.-ın(yaprağın) 4a/9, 7a/4, 11a/4, 33a/11, 40a/1; çam ağacı y.-ın(yaprağın) tāzesin 38a/17; çınār ağacınuñ tāze y.-ın(yaprağın) 14b/9; çınār y.-ın(yaprağın) 8a/16, 24a/14; defne y.-ın(yaprağın) 4a/9, 7b/11, 10b/11, 21a/8, 22a/13, 23b/11, 39b/11, 40b/14; defne y.-ın(yaprağın) kökin 33b/4; defne y.-ına(yaprağına) 23b/14; defne y.-ını(yaprağını) 14b/3; defni y.-ın(yaprağın) 37b/1; dūd ağacı y.-ın(yaprağın) 27a/2; dūd y.-ın(yaprağın) 24b/5; dūt y.-ın(yaprağın) 38a/13; ebeğömece y.-ın(yaprağın) 10b/2, 6, 16a/12, 23a/2; enār ağacınuñ y.-ın(yaprağın) 7a/5; enār y.-ın(yaprağın) 21a/9; encir y.-ın(yaprağın) 25b/5; fesligen y.-ını(yaprağını) 37a/7; gül y.-ı(yaprağı) 9b/17; gül y.-ın(yaprağın) 5a/11, 10b/15; gül y.-ını(yaprağını) 9a/5; ħardal y.-ın(yaprağın) 9a/15; ısırğan diken y.-ın(yaprağın) 34a/9; isirgen diken y.-ın(yaprağın) 34a/8; k̄abağ y.-ın(yaprağın) 23b/7; k̄amış y.-ın(yaprağın) 12b/6; k̄apanmaz kelemün y.-ın(yaprağın) 8a/13; k̄ara şarmaşık y.-ın(yaprağın) 6a/9; k̄arğadüvlegi y.-ın(yaprağın) 5b/9; kebere y.-ın(yaprağın) 5b/14, 28b/7; kekik y.-ın(yaprağın) 22a/2; kelem y.-ın(yaprağın) 8a/15; kızıl gül y.-ın(yaprağın) 20b/16; kızılcuğ y.-ın(yaprağın) 37b/11; k̄öz y.-ın(yaprağın) 4a/11, 10b/8; k̄öz y.-ıyıla(yaprağıyıla) 11b/10; k̄urı defne y.-ın(yaprağın) 4a/7; k̄urı gül y.-ın(yaprağın) 6b/3, 16b/11; k̄uru defne y.-ın(yaprağın) 6b/7; k̄uzıkulağı y.-ın(yaprağın) 10a/13; mārül y.-ın(yaprağın) 4b/7; menevşe y.-ın(yaprağın) 21b/7, 23b/6, 24b/6; mersin y.-ın(yaprağın) 11a/4, 26a/17, 36b/3, 40b/14; mürver y.-ın(yaprağın) 26a/11; pazı y.-ın(yaprağın) 23a/3; pazu y.-ın(yaprağın) 41a/13; pelin y.-ın(yaprağın) 25a/6; şakız ağacı y.-ın(yaprağın) 40a/14; şarmaşık y.-ın(yaprağın) 4b/5, 6a/1, 21a/13; selvi y.-ın(yaprağın) 14b/16; serv ağacı y.-ın(yaprağın) 40b/2, 9; serv y.-ın(yaprağın) 37b/12, 14, 15, 16; sezāb y.-ın(yaprağın) 24a/7, 31b/5; şığır dili y.-ın(yaprağın) 23b/3; şınerlü y. 40a/16; şınerlü y.-ı(yaprağı) 12b/14, 14b/6; şınerlü y.-

ın(yaprağın) 28b/13; sişerlü y. kökin 4b/14; sişirli y.-ın(yaprağın) toħmın 24b/14; sişirli y.-uñ(yaprağın) toħmın 9a/8; şoğan y.-ın(yaprağın) 28a/13, 34a/10, 11; söğüt y.-ın(yaprağın) 37b/7; söğüt y.-ın(yaprağın) şuyın 10a/8; şeftälü y.-ın(yaprağın) 10b/13; şeftälü y.-ın(yaprağın) şuyın 22b/1; taze çam ağacı y.-ın(yaprağın) 24a/7; taze defne y.-ın(yaprağın) 23b/8; taze söğüt y.-ın(yaprağın) 10a/6; taze yelimķara y.-ın(yaprağın) 24a/11; tirfil y.-ın(yaprağın) 4b/2, 11b/11; ‘unnāb ağı y.-ın(yaprağın) 35a/6; varşamū y.-ın(yaprağın) 4a/16, 4b/3; vaşaq y.-ın(yaprağın) 40a/17; yaban ebegömeçi y.-ın(yaprağın) 27a/12; yaban ebegömeçinüñ y.-ın(yaprağın) 20a/4; yaban encir y.-ın(yaprağın) 38b/8, 40b/6; yaban enciri y.-ın(yaprağın) 3b/1, 40a/3; yaban ħatme çiçeğın y.-ın(yaprağın) 7a/14; yaban zeytün y.-ın(yaprağın) 29a/3; yaban zeytünü y.-ın(yaprağın) 6a/4, 12a/6, 24b/5, 33a/2; yaban zeytünüñ y.-ın(yaprağın) 3b/4; yelimķara y.-ı(yaprağı) şuyın 4b/14; yelimķara y.-ın(yaprağın) 26a/9; yelümķara y.-ın(yaprağın) 40a/2; yılanbıçağı y.-ın(yaprağın) 5a/1, 24b/3; yılanbuçağınüñ y.-ın(yaprağın) 8b/4; zeytün ağacınüñ y.-ın(yaprağın) 7a/6; zeytün y.-ın(yaprağın) 6b/7, 20b/7, 25a/3; zeytün y.-ın(yaprağın) şuyın 20b/14; y.-ın(yaprağın) 3b/6, 6, 5a/6, 6b/6, 7b/3, 8b/2, 11a/3, 12a/1, 3, 5, 14a/5, 13, 15a/8, 8, 15b/16, 16b/4, 17a/13, 14, 16, 24a/4, 25b/2, 26b/14, 31b/11, 32a/16, 33b/3, 34a/4, 34b/5, 5, 14, 37a/9, 38a/5, 6, 16, 38b/9, 42b/12, 15; y.-ından(yaprağından) 5a/5; y.-ıyıla(yaprağıyla) 14a/4; y.-larınüñ 42b/8.

yara: Yara.

y. 2b/10, 10, 13b/13, 15, 16, 14b/11, 13, 14, 17b/6, 19b/8, 10, 20a/9, 22b/13, 34a/8; bıçaq y.-sıyıçün 14b/10; buçaq y.-sıyıçün 2b/13, 17b/5; her y. 17b/6, 19b/13, 16; her y.-dan 17b/7, 20a/1; her y.-ya 19b/17; ķanı durmayan y.-nuñ 20a/1; kılıç y.-sıyıçün 2b/13, 14b/12, 34b/10; yılan ısırduğı y.-ya 15b/16; zaħmetlü y.-ya 13b/14, 15; y.-da 36b/16; y.-ya 30b/10.

yaralan-: Yaralanmak.

y.-sa 6b/3.

yaramaz: Bir işe yaramayan, kötü.

işe y.-dur 42a/8; y. gel- 43b/16; y. ol- 43b/13; y.-dur 43a/14, 14, 15, 15, 17, 43b/1, 3, 3, 7, 8, 8.

yarıl-: Yarılmak.

‘ avratuñ memesi y.-sa 17b/9; dudak y.-sa 18a/17; dudakları y.-a 6b/16; dudakları y.-sa 23b/4; memeleri y.-sa 20a/15; y.-sa 1b/14, 6b/5.

yarım: Yarım.

y. baş ağrısıyiçün 1b/2, 4, 3a/16, 3b/15, 19a/11, 28a/14.

yarpuz: Yarpuz, ballıbabagillerden, çiçekleri birbirinden ayrı halka durumunda, nane türünden, kısa saplı, az veya çok tüylü, güzel kokulu bir bitki (*Mentha pulegium*).

ķurı y.-ı 7a/7; taze y.-ı 5b/16; y. çiçegin 10a/10, 29b/10; y.-ı 7b/8, 8b/6, 9a/6, 11b/3, 13a/5, 13b/12, 16b/16, 27a/7, 33a/14, 15, 16, 17.

yaş 1: Yaş, taze, ıslak.

y. 32a/2; y. kalem ķabın 3a/17; y. pelini 26b/12; y.-ın 32a/2.

yaş 2: Yaş, ömür.

y.-ında 16b/9.

yaşar-: Yaşarmak.

gözleri y.-sa 18b/1, 19a/8, 23b/9, 27b/9.

yat-: Yatmak.

y.-acaķ vaķt 27a/10; y.-duğı vaķt 16b/9, 10, 22a/10, 23a/16; y.-duğun yere 16a/16, 17; y.-mış ol- 21b/9; y.-a 34b/6; y.-ıcaķ 33a/6, 38a/1; y.-maya 16b/16, 28a/6; y.-urken 3a/5.

yataķ: Yatak.

oğlan y.-ına(yatağına) 36a/3; y.-ın(yatağın) 16b/1.

yatur-: Yatırmak.

y.-asın 22b/8; y.-up 20b/10.

yaturt-: Yatırtmak.

y.-asın(yaturdasın) 10a/7, 9.

yavaş: Yavaş, yumuşak huylu.

y. eyle- 16a/1.

yavru: Yavru.

ağ gögercin y.-sın 26a/1.

yavuz: Kötü, fena.

y. 43b/14.

yay: Yaz mevsimi.

y. ayları 43b/11, 15; y. aylarında 43b/17.

yay-: Yaymak, sermek.

y.-a 21b/5; y.-asın 20a/13, 14, 24b/12, 25a/11, 15.

yaz: Bahar mevsimi, ilkbahar.

y. 43b/11; y.-ın 38b/1.

yaz-: Yazmak.

y.-a 22a/10; y.-alar 13b/3, 4; y.-asın 23b/14.

yê-: Yemek; krş. *yê-*.

yemek y.-meye 28a/6; yemek y.-r oğlan 37a/12; y.-mek 8a/12, 32a/6, 34a/12, 39a/3, 4, 14, 39b/1, 2, 2; y.-mese 10b/4; y.-mesün 28a/14; y.-meye 27b/9; y.-mezse 15b/6; y.-miş 12a/12; y.-rise 7a/13; y.-rse 15b/6, 29b/5; y.-se 28b/17, 31b/7, 9, 15, 32a/5, 17, 17, 33a/16, 33b/3, 3, 11, 17, 34a/1, 10, 13, 34b/3, 35a/3, 9, 14, 37a/8, 37b/3, 38a/1, 17, 38b/1, 13, 39a/15, 40a/12, 42b/16; y.-sün 13a/1, 28a/13; y.-ye 9b/11, 12b/4, 15b/5, 17a/9, 27a/15, 28a/6, 6, 7, 7, 7, 32a/12, 33a/5, 14, 33b/12, 34b/9, 37a/13, 37b/11; y.-yeler 4b/17, 17b/2; y.-yesin 6b/1, 9, 10, 7a/9, 7b/17, 8a/5, 5, 7, 10a/13; y.-yicek 38b/2.

ye-: Yemek; krş. *yê-*.

y.-dügi 29a/17; y.-mek 31b/10; y.-ñ 32a/4; y.-se 38a/9; y.-sün 15a/11.

yedi: Yedi.

y. 3b/17, 13a/3, 15, 21a/4, 26a/2, 29a/5, 32a/11, 43a/1; y. gün 9a/2; y.-nci gün 43a/14.

yêdür-: Yedirmek; krş. *yêdür-*.

y. 27a/10, 11; y.-e 11b/6, 21b/14, 37a/4; y.-eler 37a/5, 12; y.-esin 8a/12, 9a/6, 10a/14, 11a/2, 11a/15(yêdiresün), 11b/7, 13b/6, 15a/10, 15b/10, 16b/14, 22b/9, 23a/4, 24a/17, 24b/1, 25a/6, 25b/17, 28a/5, 5; y.-meyesin 28a/5.

yedür-: Yedirmek; krş. *yêdür-*.

y.-e 37a/15; y.-esin 9a/9, 13a/12, 15b/5; y.-seler 35b/2.

yègirmi: Yirmi.

y. altıncı gün 43b/6; y. beşinci gün 43b/6; y. birinci gün 43b/4; y. dördüncü gün 43b/5; y. ikinci gün 43b/4; y.-nci gün 43b/3; y. sekizinci gün 43b/7; y. toktuzuncu gün 43b/8; y. üçüncü gün 43b/5; y. yedinci gün 43b/7.

yekşenbih: < Far. Pazar günü.

y. gün 43b/10.

yél: Yel, rüzgar; mide gazı.

y. ol- 9b/4, 43b/17; y.-de 27b/10; y.-e 26b/16.

yélím: Tutkal, yapışkan nesne, çiriş.

y. 40a/8.

yélímķara: Ökse de denilen yapışkan madde; ökse otugillerden, elma, armut, ıhlamur, kiraz, erik vb. ağaçların dalları üzerinde asalak olarak yaşayan, üzümüne benzer yemiş veren, saplarından ökse çıkarılan bitki, burç (*Viscum album*); krş. *yélímķara*.

y. kökin 23b/3; y. tohtının 10a/4; y. yaprağı suyun 4b/14; y. yaprağın 26a/9, 40a/2(yélümķara yaprağın).

yelimķara: Ökse de denilen yapışkan madde; krş. *yélímķara*.

tāze y. yaprağın 24a/11.

yéllen-: Yel meydana gelmek; krş. *yellen-*.

içi y.-se 31b/8; ķarın y.-mek 30a/7, 33a/14; y.-se 10b/11.

yellen-: Yel meydana gelmek; krş. *yéllen-*.

içi y.-se 29b/14.

yellü: Yelli, rüzgarlı.

y. ol- 43b/16.

yémek: Yemek, yiyecek; krş. *yemek*.

y. 10b/4; y. yémeye 28a/6; y. yér oğlan 37a/12; y.-ler 28a/13.

yemek: Yemek; krş. *yémek*.

y. 38b/1; y.-i(yemegi) 28a/6.

yemiş: Meyve, çeşitli bitkilerin tohum ve meyveleri.

y. 40b/16, 43b/13; ardıç y.-in 37a/10; böğürtlen y.-ini 10a/11; defne y.-in 36a/9, 37b/3; defne y.-inden 40b/15; düt ağacınınu y.-in 38a/8; düt y.-i tohumın 41b/10; hām düt y.-in 38a/11; keçiboynuzı y.-in 10b/15; kıızıl ardıç y.-ini 37a/11; kıızılcuğ y.-in 37b/10; y.-in 38a/8, 41a/16.

yene: Yine.

y. 8a/15.

yengeç: Yengeç.

deniz y.-in 7a/16; dere y.-i 27b/12; dere y.-ini 15b/12, 22b/13; y.-i 7a/17, 13a/12, 15b/9.

yeñi: Yeni.

ay y.-sinde 22b/6, 42b/16.

yêr: Yer; krş. *yer*.

ağrıyan y.-e 23a/8, 26b/7, 8, 27a/6, 37a/16, 39a/7, 39b/11, 40b/10; ağrıyan y.-ün 12a/13; arı şokduğı y.-e 16a/12; boş y.-inden 27b/14; boş y.-leri ağrı- 2b/4, 12a/12; ek y.-leri 37a/4; ek y.-leri ağrı- 30b/12; ek y.-leri ağrısıyiçün 18a/1; ek y.-lerinde 21b/15; gögermiş y.-e 23a/5; ısırduğı y.-e 15b/15, 16a/7; kızaran y.-e 3b/6; köpek ısırduğı y.-e 15b/7; kıyutu y.-de 42b/8; mağ^c adı y.-ine 24b/11; sêzdüğü y.-e 16a/11; şufrâsı y.-i çık- 15b/1; ud y.-inde 12b/11; yanan y.-e 14b/7; yatduğı y.-e 16a/16, 17; y.-de 14a/6, 42b/7; y.-den 30b/2; y.-e 3a/3, 13, 4a/1, 8b/6, 11b/2, 13b/11, 14a/5, 15b/4, 16a/14, 15, 15, 16b/5, 7, 9, 17b/2, 19b/9, 17, 26b/6, 8, 11, 38b/2, 39b/15, 40a/2, 41a/6, 41b/5; y.-i 20b/1.

yer: Yer; krş.; krş. *yêr*.

ağrıyan y.-i 19b/12; mağ^c adı y.-ine 24b/10; oturağ y.-ine 34a/10; şufrânuğ y.-i 15b/2; şufrâsı y.-i çık- 2b/15; y.-i 14b/6; y.-inde 34a/11, 35a/11; y.-inden 35a/8; y.-ine 15a/3.

yeşil: Yeşil.

y. mâzūyı 6b/11.

yet-: Yetmek, kafi gelmek.

y.-e 8a/14.

yılan: Yılan.

y. 15b/14, 16a/4, 11, 32b/5, 33a/16, 34a/14, 14, 38a/15, 38b/13; arnında y. ol-
18a/6, 22a/17; y. derisin 13a/6; y. ısırduğı yaraya 15b/16; y. ısır- 2b/17, 3a/1, 15b/12, 15,
16a/2, 4, 30a/4, 30b/3, 13, 35b/3, 37a/13; y. otını 16a/1; y. ok- 33a/1, 35a/14, 36a/11,
37a/15; y. yuvasına 15b/17; y.-dan 42b/12; y.-ı 3a/1, 1, 2, 15b/17, 16a/1, 2, 10, 31a/4; y.-
u 39b/8.

yılan bıağı: Yılan bıağı otu (*Dracunculus vulgaris*); kr. *yılan bıağı*.

y. 16a/3; y. kkin 8b/15; y.-nu kkin 14a/10, 27a/8, 33b/6; y. yaprağın 5a/1,
24b/3.

yılan buağı: Yılan bıağı otu (*Dracunculus vulgaris*); kr. *yılan bıağı*.

y.-nu yaprağın 8b/4.

yılduzunya: ?

y. kkin 8b/12; y. otın 8b/14.

yigit: Gen.

y.-lere 43b/16.

yoğur-: Yoğurmak.

y.-asın 4a/1, 7b/6, 6, 8a/6, 12b/8, 14b/14, 24a/14, 28a/15; y.-up 5b/7, 12b/14,
27b/1, 3, 29a/10.

yol: Yol.

sidügi y.-ında a dur- 13a/17; sidügi y.-ında a ol- 2b/7.

yu-: Yıkamak.

ağzın y.-sa 32a/7; ağzın y.-ya 36b/2; oat y.-duğdan 4a/1; y.-maya 27b/10; y.-ya
34b/14, 39a/13, 40b/3; y.-yasın 4a/8, 4b/4, 7b/4, 14a/15, 20b/9, 21b/12, 23a/11, 28b/1, 2,
6, 6, 29a/9; y.-yup 4a/5, 12a/14, 40b/14.

yumuak: Yumuak.

y. 43b/14; y. t- 36b/12, 39a/13; y. et- 31a/4; y. ol- 43b/11.

yumuşat-: Yumuşatmak.

y.-a(yumuşada) 39b/5; y.-ur(yumuşadur) 36a/6.

yumru: Yumru, ur, kabarcık.

yamrı y. "Eğri büğrü" 35b/6; y.-ca nesne 2a/4.

yumrucağ: Yuvarlak, yumru olan; krş. *yumrucağ*.

y. 7a/15, 7b/1, 5, 12, 12a/1, 5, 12b/8; y. çık- 7a/16; y. ol- 7a/13; y.-ı(yumrucağı) 7b/4; y.-ı(yumrucağı) ol- 12b/6.

yumrucağ: Yuvarlak, yumru olan; krş. *yumrucağ*.

y. 2b/4, 6, 5a/7; y. ol- 2a/3.

yumrulan-: Yuvarlak biçim almak, toplanmak, yuvarlak hale gelmek; krş. *yumrulan-*.

y.-sa 10b/6.

yumurda: Yumurta.

y. 20b/11; ağ tavuğ y.-sı şarusıyla 23b/2; rufadan y. 22b/10; rufadan y. şarusın 28a/7; y. ağını 13b/8; y. ağıyla 4b/11, 22b/11; y.-nuñ ağın 14b/8, 19b/5, 6, 7, 12, 20b/1; y.-nuñ ağıyla 11a/17, 20a/3, 7, 20b/4; y.-nuñ şarusın 20a/17; y.-nuñ şarusıyla 15a/13; y. şarusı 26b/8; y. şarusın 5a/16, 39b/12, 40b/10; y. şarusıyla 8b/14, 16b/15, 39b/15; y. şarusıyla 29a/13, 34b/17.

yumrulan-: Bir araya gelmek, toplanmak; krş. *yumrulan-*.

y.-an renc 12a/5, 7.

yun-: Yıkanmak; krş. *yuyın-*, *yün-*.

y.-maduğ koyun yünün 15b/2, 23a/5, 26b/4; y.-maduğ mārūldur 33b/11; y.-a 31b/17; y.-ıcağ 33b/11.

yuva: Yuva.

ğarlağuç y.-sın 23b/13; örümce y.-sını 13b/16; yılan y.-sına 15b/17.

yuvalağ: Yuvarlak.

y. ét- 8a/6.

yuyın-: Yıkanmak; krş. *yun-*, *yün-*.

y.-a 5a/5.

yüce: Yüksek, yüce.

y. dağlarda 42b/8.

yüklü: Gebe, hamile.

y. ol- 34b/6.

yüň: Yün.

çoğun y.-in 9a/12, 24b/11, 29b/1; çoğun y.-iyile 6a/7; tavuğ y.-iyile 14b/8, 20b/2; yunmaduğ çoğun y.-in 15b/2, 23a/5, 26b/4; yünmedük çoğun y.-iyile 24b/9.

yün-: Yıkanmak; krş. *yün-*, *yuyın-*.

y.-medük çoğun yüniyile 24b/9.

yürek: Yürek, kalp.

y. 23b/17, 29b/11; deve y.-in(yüregin) 15b/4; y. ağrısına 39b/9; y. ağrısıyüçün 2a/12, 10a/10, 18b/3, 19b/2, 23b/16, 29b/10, 31a/5, 31b/4; y.-de 18a/1; y.-e(yürece) 39a/1; y.-i(yüregi) 34b/3; y.-inde(yüreginde) 21b/16.

yüri-: Yürümek.

içi y.-ye 11a/7.

yürüt-: Yürütmek, hareket ettirmek, sürmek.

kağız y.-e(yürüde) 37a/9; y.-e(yürüde) 11a/15.

yüz 1: Yüz, yüz sayısı.

altı y. dört 1b/1.

yüz 2: Yüz, surat, beniz.

y. 2a/6, 8a/17, 8b/3; y.-i ağ eyle- 2a/7, 8b/7; y.-i arı etmegiçün 19a/16; y.-i arı eyle- 29a/11; y.-i şiş- 8b/4; y.-inün rengin 39a/15; y.-de 1b/3, 6, 4a/10, 13, 8b/2, 30a/6, 31b/16, 32b/3, 33a/7, 36a/4, 8, 36b/17; y.-e 4a/12, 13, 15, 8b/4, 9, 10, 15, 17a/4, 36a/4, 36b/12; y.-i 8b/1, 10, 29a/3, 31a/4, 40a/4, 9; y.-in 34b/14, 39a/13; y.-inde 13b/7, 17a/4; y.-ine 29a/12, 33a/8, 36a/6, 8, 39b/4, 40a/9, 42b/11; y.-üne 16b/8; y.-üne 25a/5.

yüz 3: Yan, taraf, yüzey.

boğazlađunuñ iç y.-i ağrı- 7a/11; iç yüzünden 25a/13.

zâc: ‹ Ar. Kükürt ile demir bileşimlerinden biri, demir sülfat.

z.-ı 34a/17.

za^ʿ firān: < Ar. Safran (*Crocus sativus*).

z. 6b/16, 9b/17; döğülmiş z. 27a/11; oturmuş z.-ı 13b/9; z.-ı 4b/11, 7a/10, 13b/8, 15a/13, 27b/3, 34b/2(za^ʿ ferānı); z.-ıla 6a/10, 37a/2.

zahmet: < Ar. Ağrı, acı, zorluk.

z. 9b/6; bağır z.-iyiçün 2a/12, 9b/13; bağırsağ z.-iyiçün 33b/14; humma z.-in 43a/11; kırşak z.-inden 9a/5; kırşak z.-iyiçün 2a/10, 11, 9a/11, 9b/3; talak z.-iyiçün 25a/10; z.-i ol- 10a/8; z.-iyiçün 19a/7; z. ol- 33b/17.

zahmetlü: Sıkıntı veren, eziyetli, güç.

z. ol- 13b/13; z. yaraya 13b/14, 15.

za^ʿ if: < Ar. Zayıf, güçsüz.

z. düşür- 43a/11; z. ol- 43a/12, 13, 43b/7.

zā^ʿ il: < Ar. Sona eren, devamlı olmayan, geçen.

ʿ aklı z. ol- 18a/2, 22a/1, 43a/13.

zamān: < Ar. Zaman.

z. 10a/9.

zamḥ: < Ar. Zamk, akasya, kitre, sütleğen vb. ağaçların kabuklarından sızarak donan, eriyiği yapıştırıcı olarak kullanılan, renksiz veya sarı kırmızımtrak renkte biçimsiz madde; krş. *zamḥ*.

kiras ağacının z.-uñ 6b/12.

zamḳ: < Ar. Zamk, akasya, kitre, sütleğen vb. ağaçların kabuklarından sızarak donan, eriyiği yapıştırıcı olarak kullanılan, renksiz veya sarı kırmızımtrak renkte biçimsiz madde; krş. *zamḥ*.

erik z.-ını(zamḡını) 25a/16, 25b/6; zeytün ağacının z.-ını(zamḡını) 14a/9; zeytün z.-ını(zamḡını) 25a/15.

zarar: < Ar. Zarar.

z.-dur 39b/1.

zehir: < Far. Zehir.

z. iç- 38a/13.

zencebîl: < Ar. Zencefil (*Zingiber officinale*).

z. 40a/4, 40b/1; z.-i 16a/8.

zerdâlû: < Far. Kayısı, zerdali (*Armeniaca vulgaris*).

z. kurası 41a/6.

zernaķ: < Far. *zernîḡ* Zırnık, arsenik; krş. *zernîḡ*.

şarı z.-ı(zernağı) 25b/1.

zernîḡ: < Far. Zırnık, arsenik; krş. *zernaķ*.

şarı z.-ı 22b/10.

zeyt: < Ar. Zeytin, zeytin yağı (*Olea europea*); krş. *zeytûn*.

z. 38a/13; z. yağı 5a/9, 13b/17, 19b/16, 23b/12, 36a/15, 36b/3, 8, 37a/1, 40a/1, 41a/6, 13; z. yağın 3b/2, 11, 10a/3, 11a/11, 12a/11, 23a/9, 26b/5, 38b/10; z. yağına 3a/16, 15b/3, 34a/10; z. yağını 11a/15; z. yağıyla 4a/4, 11, 5b/4, 8, 10, 11, 13, 9a/11, 9b/6, 7, 14, 11a/14, 11b/7, 12b/1, 3, 7, 13a/2, 4, 5, 9, 14a/7, 8, 14, 14b/3, 5, 17, 15a/7, 15b/8, 16a/13, 16b/8, 20a/9, 21a/4, 14, 22a/16, 22b/3, 23a/4, 14, 23b/13, 24b/9, 26a/6, 27a/3, 29a/2, 29b/1, 8, 33a/8, 33b/1, 34a/1, 5, 12, 34b/9, 35b/13, 39b/3, 41a/5, 43a/9; z. yağıyla 41b/1; z. yağları 19b/15.

zeytûn: < Ar. Zeytin (*Olea europea*); krş. *zeyt*.

z. 21b/8; kâra z.-ı 6a/12; kûrı z.-ı 27b/4; yaban. z. yaprağın 29a/3; yaban. z.-ı yaprağın 33a/2; yaban z. yağı 30b/8; yaban z. yağın 36a/5; yaban z.-ı yaprağın 6a/4, 12a/6, 24b/5; yaban z.-uḡ yaprağın 3b/4; z. ağacınuḡ yaprağın 7a/6; z. ağacınuḡ zamğını 14a/9; z. çekirdeğın 32a/10; z. yağıyla 23a/10; z. yaprağın 6b/7, 20b/7, 25a/3; z. yaprağın şuyın 20b/14; z. zamğını 25a/15.

zîķ: < Ar. Darlık, sıkışıklık.

z. nefes “nefes darlığı” 2a/11, 9b/7, 19b/2, 29b/6, 30a/4, 8, 30b/5, 32b/11, 33b/6, 35b/7, 36a/3.

zift: < Ar. Zift.

z. 19b/14, 23a/8, 28b/3, 4; z. yağı 30b/10, 36b/7; z.-i 6a/7, 14b/17, 19b/8, 16, 23b/5, 28b/2, 5, 36b/7.

zīkr: < Ar. Anma, konuşma, söyleme.

z. ét- 17b/4, 20a/6, 29b/13; z. ol- 15a/1, 33b/8, 15, 35a/4.

ziyāde: < Ar. Fazla, aşırı.

ḥadden z. 18b/7, 24a/16, 30a/2, 32b/2.

zōr: < Far. Sancı; kabızlık, bağırsak iltihabı; zor.

z. 19a/3, 26b/17; z. gel- 2a/17, 11a/17; z.-ı ol- 11b/1.

zūḥū: < Gr. *zoxos* Adi eşek marulu (*Sonchus oleraceus*).

z. 40a/11; z.-nuḥ kökin 14a/4; z.-yı 3b/5, 9a/4, 12b/14, 21a/4, 22a/3, 29a/4.

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

Benī İsrā'īl: < Ar. İsrailoğulları.

b.-e 42a/10.

Buḳrāt: Hipokrat.

b. ḥekīm 29b/13, 31b/4; b. ḥekīmüñ 1b/1.

Cālinūs: Galen.

c. 1b/1, 5a/7, 11, 5b/8, 7b/9, 14, 16, 8a/4, 9, 11, 8b/3, 5, 7, 11, 17, 9a/9, 11a/12; c. ḥekīm 4a/5, 10, 15, 17, 4b/1, 5a/1, 3, 5b/1.

Muḥammedi Muṣṭafā: Hz. Muhammed.

m.-ya 42a/10.

Millet: Millet.

m. 1b/1; m. ḥekīm 17b/4, 19b/3.

SONUÇ

Envâ-ı Emrâz, çeşitli hastalıklar, bedensel rahatsızlıklar, bunlar için sunulan tedavi önerileri, hastalıkların tedavisinde kullanılan bitkisel yağların elde edilme yöntemleri ve son olarak doğayla ilgili çeşitli inanışların yer aldığı bir metindir.

Metnin başlıca dil özellikleri şöyle özetlenebilir.

Metinde, yazımda çok tutarlı davranılmadığı görülmektedir. Aynı sözcüğün metnin çeşitli yerlerinde farklı yazımlarına rastlanmaktadır.

Kalınlık-incelik uyumunun gerçekleşmiş olduğu söylenebilir. Yalnızca -ken, -çün ve -ki ekleri nedeniyle bu uyumun bozulabildiği görülmektedir.

Düzlük-yuvarlaklık uyumu, sözcük kökünün yuvarlak olduğu bazı durumlarda ve birtakım eklerin uyuma girmeden tek şekilli kullanılması nedeniyle oturmuş durumda değildir.

Ettirgenlik eki -dUr- genellikle yuvarlak ünlülü yazılırken birkaç örnekte düz ünlülü (-dIr-) yazımına rastlanmaktadır. Yine addan olumlu sıfat yapan -IU ekinin birkaç örnekte düz ünlülü biçimiyle geçtiği görülmektedir. Ortaç eki olan -dUK tek örnekte düz ünlülü olarak yazılmıştır. Ulaç eklerinden -U tek yerde ve -Up ise birkaç sözcükte düz ünlülü olarak yazılmıştır. Eylemden ad yapma eki olan -UK, metinde yuvarlak ünlülü yazılmakla beraber, birkaç örnekte düz ünlülü şekline rastlanmaktadır.

Emir çekimi 3. tekil kişi eki olan -sUn, I. ve II. tekil ve çoğul kişi iyelik ekleri, ilgi eki, geniş zaman eki -Ur, geniş zaman ortacı eki -Ur, ettirgenlik eki olan -Ur-, addan olumsuz sıfat yapan -sUz ve bildirme eki olan -dUr eklerinin metinde sürekli olarak yuvarlak ünlülü yazıldığı görülmektedir.

Metinde sürekli olarak düz ünlülü yazılan ekler şunlardır: Ulaş eki olan -IcAk ve -IncA; aitlik eki -ki; geçmiş zaman ve ortaç eki -mIş; 3. tekil kişi iyelik eki +sI; görülen geçmiş zaman eki -dI; sıra bildiren +ncI eki ve soru eki -mI.

Metinde istek çekiminde II. tekil kişi eki -sIn olarak geçmektedir. Ancak bir örnekte bu ekin -sun şeklinde yuvarlak ünlülü yazıldığı görülmektedir. Belirtme eki +I ve birliktelik eki +IIA sürekli düz ünlülü yazıldıkları halde her ikisinin de tek örnekte yuvarlak ünlülü yazımları söz konusudur.

-dUK ortaç eki metin içerisinde başlı başına ortaç görevinde yer almamakta daha çok adlaşmış biçimde kullanılmaktadır. Bu ortaç eki olumsuz taban üzerine gelerek oluşturduğu -mAdUK yapısıyla metinde yer almaktadır.

3. tekil kişi adılı sürekli olarak “ol” şeklindedir, ”o” şeklinde kullanım söz konusu değildir.

Sözcük başındaki *t* sesinin ötümlüleşmesi konusunda bir tutarlılık yoktur. Çoğunlukla ötümlüleşmiş olduğu görülmekle beraber ötümsüzlüğünü koruduğu örnekler de mevcuttur. Kimi sözcükte ise hem *t*'li hem de *d*'li yazımlara rastlanmaktadır.

Metinde iç seste ötümlüleşme yerleşmiş bir kuraldır. Fakat, birkaç sözcüğün sonundaki ötümsüz ünsüzün, üzerine ünlüyle başlayan ek aldığı zaman kimi zaman ötümlüleştiği, kimi zaman ise ötümsüzlüğünü koruduğu görülmektedir.

Türkiye Türkçesinde ötümsüzleşmiş olan kimi önses “b”sinin metinde ötümlülüğünü koruduğu görülmektedir. Ayrıca kimi örnekte önseste hem “b”li ve hem de “p”li yazımlara rastlanmaktadır.

Kelime sonu ve ortasındaki g>v değişiminde metin içinde iki ayrı tutum bulunmaktadır. Metindeki bazı sözcüklerde, Türkiye Türkçesinde g>v değişimi gerçekleşmiş sözcüklerle örtüşme görülürken bazısında ise Türkiye Türkçesinde tamamen “v”ye dönüşmüş olan “g”lerin korunduğu görülmektedir. Bir örnekte ise Türkiye Türkçesinde “ğ”li kullanımı olan sözcüğün günümüz ağızlarında yer alabildiği şekliyle “v”li kullanıldığı (şovuk 21b/6, şovuduğdan 12b/7) görülmektedir.

Türkiye Türkçesinde sadece ağızlarda gerçekleşen, yazı dilinde olmayan, Eski Anadolu Türkçesinde ise sıkça görülen sızıcılaşmanın metinde örnekleri bulunmaktadır. Fakat bu değişmez bir kural şeklinde işlememektedir. Aynı sözcüğün hem *ķ* hem de *ħ* ile yazılmış şekillerine rastlanabilmektedir.

Metinde değişmez bir kural şeklinde işleyen vurgusuz orta hece düşmesinin birkaç örnekte gerçekleşmediği görülmektedir.

Metinde ön seste ünlü türemesine yalnızca bir örnekte rastlanmaktadır. Ünsüz ikizleşmesinin ise iki örnekte gerçekleştiği görülmektedir.

d ~ z alternansı iki örnekte kendini göstermektedir (kâğıdı 6b/3 ~ kâğızı 7b/2/yâhūd 36b/5 ~ yâhūz 6b/3).

Türkiye Türkçesinde ağızlarda gerçekleşen göçüşmenin metinde tek örneğine rastlanmaktadır.

Ad durum eklerinde Türkiye Türkçesinden ayrılan belirgin farklılıklar olmadığı görülmektedir. Belirtme durumu için metinde yaygın olarak kullanılan 3.tekil kişi iyeliği üzerine +n ekinin eklenmesiyle kurulan yapı en belirgin farklılık olarak göze çarpmaktadır. Metinde belirtme ifadesi sağlanırken Türkiye Türkçesinde kullanılan “iyelik+zamir n’si+I” yapısına da yer verildiği görülmektedir.

İncelenen metinde yer alan çatı eklerinin Türkiye Türkçesinde yer alan çatı ekleriyle büyük bir farklılık göstermediği söylenebilir. Eski Türkçede daha yaygın olarak kullanılan bir ettirgenlik eki olan, Eski Anadolu Türkçesinde ise pek az sözcükte yaşadığı görülen -Uz- ekinin incelenen metinde tek bir örneğine (dütüzesin 16b/1) rastlanmaktadır.

Eylemden eylem yapma eki olan -Uz- ile diğer bir eylemden eylem yapma eki olan -Ur- eklerinin birbiri ardınca eylem köküne eklenmesiyle oluşan ve günümüz Türkçesinin yazı dilinde kalıplaşmış olarak sadece bir örneği (emzir-) bulunan -zUr- ekinin metinde tek örneğine rastlanmaktadır (damzura 6a/11).

Metinde yer alan birleşik eylemler daha çok “ol-, ét-, eyle-” yardımcı eylemleriyle oluşturulmuştur. Bunların yanında “bul-, etdür-, gel- ve vèr-” yardımcı eylemleriyle kurulanlar da mevcuttur.

Metin, hastalıklar ve onları tedavi için önerilen reçete niteliğindeki ilaçlar, karışımlar vs.’den söz eden bir eser olduğu için, tedaviye yönelik eylemlerin ifadesinde daha çok öneri üslubunun kullanılmasına bağlı olarak metindeki baskın çekim, istek çekimidir. İstek çekimi metinde farklı zaman ve anlam ifadeleriyle kullanılabilir. Bunlar arasında geniş zaman, gelecek zaman, gereklilik, emir ve şart ifadeleri sayılabilir. Metin, konusuna bağlı olarak genellikle bir tavsiye ifadesi içerdiği için bu çekim yoğun olarak kullanılmaktadır. Bu çekimi kullanım sıklığı açısından şart, emir ve geniş zaman çekimleri izlemektedir. Görülen ve anlatılan geçmiş zamanla ilgili sadece birer örnek bulunmaktadır. Metnin konusu gereği bütün kişilere göre çekime rastlanmamaktadır, örnekler sadece 2./3. tekil ve çoğul kişilerle sınırlıdır.

Gelecek zamanı ve şimdiki zamanı ifade eden özel birer ek yoktur.

Emir II. tekil kişi çekimi günümüzde olduğu gibi eksiz yapılmaktadır. II. çoğul kişi çekiminde -ŋ eki kullanılırken, III. tekil kişi çekiminde ise günümüzde kullanılan ekin yuvarlak ünlülü Şekli olan -sUn ekinin kullanıldığı görölmektedir.

Dilek-Şart çekiminde de bütün kişilere göre çekim yoktur, sadece II. ve III. tekil ile III. çoğul kişi çekimi bulunmaktadır. Bu çekim, metinde çokça kullanılan çekimlerden birisidir. Türkiye Türkçesinde koşul/sonuç iliŐkisi taşıyan cümlelerin oluŐturulmasında kullanılan bu çekim metinde de aynı ifadeyle yaygın bir Şekilde yer almaktadır. Bu yüzden tercih edilen çekimlerden birisi olmaktadır.

Metinde gereklilik ifadesi taşıyan bir ek bulunmamakta fakat, gereklilik ifadesi taşıyan yapılar bulunmaktadır. Bu yapılar, “gerekdür ki...”, “-mAk gerek” ve “olsa gerekdür”.yapılarıdır.

İncelenen metin için oluşturulan dizinde, aynı anlamda olduğu halde küçük fonetik farklılıklar nedeniyle madde başı yapılan sözcüklerle kökeni bilinmeyen birkaç sözcük hariç tutulduğunda toplam 1236 madde başı sözcük bulunduğu görölmektedir. Bunlardan 753’ü Türkçe, 207’i Arapça, 114’ü Farsça, 90’ı Rumca ve 10 tanesi Latince sözcüklerdir. Ayrıca 62’ye yakın Grekçe (Eski Yunanca) olduğu tahmin edilen sözcük vardır. Kullanılan Arapça ve Farsça sözcüklerin de günümüzde kullandığımız, bilinen sözcükler olduğu dikkati çekmektedir. Eser ağır anlaŐılmaz bir dile sahip değildir. Dikkate değer olan, Rumca sözcüklerin sayısının çokluğudur.

KAYNAKÇA

ADIVAR, Adnan

1970 *Osmanlı Türklerinde İlim*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

1994 *Ana Britannica*. “Galenos”. İstanbul: XIII.

1994 *Ana Britannica*. “Hippokrates”. İstanbul: XV.

BAYTOP, Turhan

1997 *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

CANPOLAT, M. ve Z. ÖNLER

2007 *Edviye-i Müfrede (Metin-Sözlük)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

CLAUSON, Sir Gerard

1972 *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. Oxford.

DEVELLİOĞLU, Ferit

1999 *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi, 16. Baskı.

ERGİN, Muharrem

1998 *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak.

GÜLSEVİN, G. ve E. BOZ

2004 *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

KAHYA, Esin

2000 *İbn-i Sînâ El-Kânûn Fi't-Tıbb İkinci Kitap*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

NİŞANYAN, Sevan

2007 *Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü*. İstanbul: Adam Yayınları, 3. Baskı.

ÖNLER, Zafer

1985 “Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yazılmış İki Tıp Kitabında Yer Alan Sağlık Bilgisi Terimleri” *Türk Dili ve Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 87-130.

1988 “XIV-IV. Yüzyıl Türkçe Tıp Kitaplarındaki Bitki Adları Üzerine” *Türk Dünyası Araştırmaları*, 52, 53-63.

1990 *Müntehab-ı Şifa 1 (Giriş-Metin)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

1999 *Müntehab-ı Şifa 2 (Sözlük)*. İstanbul: Simurg Yayınları.

2000 *Revnağ-ı Bustan*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

SAMİ, Şemseddin

1999 *Kamus-ı Türki*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 7. Baskı.

SKALTSA, H.

2001 Ta farmaka stin arhaia Ellada. < http://www.iama.gr/ethno/ethno_wr.html>
(01.06.2009)

STEINGASS, Francis Joseph

1930 *Persian-English Dictionary*. London.

ŞAHİN, Hatice

2003 *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

1963-1977 *Tarama Sözlüğü I-VIII*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri

2005 *Eski Türkiye Türkçesi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 3. Baskı.

1998 *Türkçe Sözlük 1-2*. Ankara: TDK, 9. Baskı.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب جالوس و بقراط حکمنا اواع امر اچون تالیف ان لکری کبابه که الفی
باب اوزنه تالیف ایشد **باب** ایشا اعرسچون **باب** بیه ایشا اعرسچون
باب وکالت اچون **باب** اوتله اچون **باب** یزده اولان صالیق اچون
باب ایشا اعرسچون **باب** کله کیمه اچون **باب** بیه ایشا اعرسچون
باب دمو اچون **باب** ایشا اعرسچون **باب** ایشاه اولن دلو اوزون اچون
باب یزده اولان چک اچون **باب** کورکدوم اولور **باب** کورکدول و شیشک
باب کوریه **باب** کورکدول اولور **باب** کورکدول اولور **باب** کورکدول اولور
باب اوله **باب** باشچکن له **باب** کورکدول اولور **باب** کورکدول اولور
باب کورکدول اولور **باب** مورچه بوجو اولور **باب** کورکدول اولور
باب ووز دیکور اعرسچون **باب** قلاق اچون **باب** قلاق اعرسچون
باب قلاق اکرده اولن شیشا اچون **باب** قلاق اعرسچون **باب** قلاق اعرسچون
باب قلاق اعرسچون **باب** برون اعرسچون **باب** برون قانی مساسه
باب برون له قره **باب** برون قانی دلدز اچون **باب** دل اعرسچون
باب اعرسچون **باب** اعرسچون **باب** اعرسچون **باب** دل شیشو بایله
باب اعرسچون **باب** اعرسچون **باب** اعرسچون **باب** اعرسچون

توقان برز اولور
 قاشق و قاشق
 حاصل اولور
 ماس اعرسچون
 کورکدول اولور
 اکرده اولور
 اعرسچون

اعزده حرارت اوله **باب** کیمکه اعرسچون **باب** کیمکه اعرسچون
باب کورکدول اولور **باب** کورکدول اولور **باب** کورکدول اولور
باب بوغرا اعرسچون **باب** کیمکه اعرسچون **باب** کیمکه اعرسچون
باب اعرسچون **باب** بون شیشون **باب** کیمکه اعرسچون **باب** کیمکه اعرسچون
باب اکرکدول اچون **باب** اکرکدول اچون **باب** اکرکدول اچون
باب تمز اولور **باب** دولش اولور **باب** دل اچون **باب** دولش اولور
باب اوله اچون **باب** قی اکرکدول اچون **باب** قی اکرکدول اچون
باب صکر لقا اچون **باب** شمه اچون **باب** چک اچون
باب صکر لقا اچون **باب** قورصاق اعرسچون **باب** صکر اچون
باب قورصاق اچون **باب** مینه شمشه قول اچون **باب** قورصاق اچون
باب قورصاق اچون **باب** صبق اچون **باب** بوغرا اعرسچون
باب باغ اعرسچون **باب** ملاق اچون **باب** قورکدول اچون
باب چکر اعرسچون **باب** اچ اعرسچون **باب** اچ اعرسچون
باب قین اچون **باب** کیمکه اچون **باب** حرارت اوله **باب** کیمکه اچون
باب اوله **باب** کیمکه اچون **باب** کیمکه اچون **باب** کیمکه اچون
باب کیمکه اچون **باب** کیمکه اچون **باب** کیمکه اچون
باب کیمکه اچون **باب** کیمکه اچون **باب** کیمکه اچون

۱

دوره صومله

مات ٩٠ كَمَا كَلَّ اجْتِدَانًا فَان كَيْفَهُ **مات** ٩١ قَبْضُ اِيْحُونِ **مات** ٩٢ اِيْحُونِ
مات ٩٣ صَاخُو اِيْحُونِ **مات** ٩٤ اَوَّلُ رَعْدِ اَعْرَبِيْحُونِ **مات** ٩٥ تَرْكُهُ اَعْرَبِيْحُونِ
مات ٩٦ كَمَا كَلَّ كُوْدِيْكَ صَاخُو اَوْلَسَهُ **مات** ٩٧ كَمَا كَلَّ كُوْدِيْكَ جِيَانِ كَيْفِيْنَهُ حَقِيْبَهُ
مات ٩٨ يَوْمَ حِيْحَا اِيْحُونِ **مات** ٩٩ بُوْرِيْكَ اَعْرَبِيْحُونِ **مات** ١٠٠ كَيْفِيْكَ كُوْدِيْكَ بُوْرِيْكَ اَعْرَبِيْحُونِ
مات ١٠١ كُوْبَلَا اَعْرَبِيْحُونِ **مات** ١٠٢ صَاخُو اِيْحُونِ **مات** ١٠٣ قُوْنِ شِيْحُونِ **مات** ١٠٤
يَوْمَ حَقِ اِيْحُونِ **مات** ١٠٥ خِيَارِ اِيْحُونِ **مات** ١٠٦ صُوْعِلْمَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٠٧ سِيْمَةُ اِيْحُونِ
مات ١٠٨ اَوْجِ كُوْدِيْكَ بُوْرِيْكَ اِيْحُونِ **مات** ١٠٩ سِدُوْكَ اِيْحُونِ **مات** ١١٠ سِدُوْكَ اِيْحُونِ
يُوْلِيْكَ اَشْكَاشِ اَوْلَسَهُ **مات** ١١١ سِدُوْكَ اِيْحُونِ **مات** ١١٢ هَرِيْمِ دُوْشَكِ اَشْتَهُ **مات** ١١٣
كَيْفِيْكَ كُوْدِيْكَ سِيْ قُوْلِيْكَ اِيْحُونِ **مات** ١١٤ كَمَا كَلَّ كُوْدِيْكَ سِيْ اَلَا جَهُ لُوْرِيْكَ **مات** ١١٥
هَرِيْمِ اِيْحُونِ **مات** ١١٦ اِيْحُونِ كُوْدِيْكَ سِدُوْكَ اِيْحُونِ **مات** ١١٧ بُوْرِيْكَ اِيْحُونِ **مات** ١١٨
هَرِيْمِ دُوْجَهُ اَوْلَسَهُ **مات** ١١٩ هَرِيْمِ كُوْدِيْكَ **مات** ١٢٠ دَاوُوْ اِيْحُونِ **مات** ١٢١ دُوْجَهُ اِيْحُونِ
مات ١٢٢ كَمَا كَلَّ اِيْحُونِ **مات** ١٢٣ كَمَا كَلَّ اِيْحُونِ **مات** ١٢٤ كَمَا كَلَّ اِيْحُونِ
مات ١٢٥ يَأْفُقِ اِيْحُونِ **مات** ١٢٦ قَلْبِيْ وَجِيَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٢٧ قَلْبِيْ اِيْحُونِ **مات** ١٢٨
دِيْ اِيْحُونِ **مات** ١٢٩ خَلَا اِيْحُونِ **مات** ١٣٠ مَفْلُحِ اِيْحُونِ **مات** ١٣١ خِيَارِ اِيْحُونِ **مات** ١٣٢
صَفْرِ اِيْحُونِ **مات** ١٣٣ دُوْجُوْرِيْكَ حَرِيْقِ اَوْلَسَهُ **مات** ١٣٤ صُوْعِلْمَانِ اِيْحُونِ
مات ١٣٥ اِيْحُونِ **مات** ١٣٦ اِيْحُونِ **مات** ١٣٧ كُوْبَلَا اِيْحُونِ **مات** ١٣٨ قُوْدُوْرِيْكَ اَوْلَسَهُ
مات ١٣٩ كُوْبَلَا اِيْحُونِ **مات** ١٤٠ قُوْدُوْرِيْكَ اَوْلَسَهُ **مات** ١٤١ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٤٢

مات ١٤٣ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٤٤ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٤٥ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٤٦ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٤٧ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٤٨ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٤٩ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٥٠ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٥١ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٥٢ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٥٣ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٥٤ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٥٥ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٥٦ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٥٧ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٥٨ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٥٩ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٦٠ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٦١ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٦٢ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٦٣ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٦٤ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٦٥ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٦٦ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٦٧ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٦٨ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٦٩ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٧٠ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٧١ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٧٢ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٧٣ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٧٤ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٧٥ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٧٦ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٧٧ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٧٨ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٧٩ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٨٠ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٨١ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٨٢ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٨٣ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٨٤ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٨٥ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٨٦ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٨٧ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٨٨ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٨٩ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٩٠ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٩١ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٩٢ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٩٣ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٩٤ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٩٥ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٩٦ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٩٧ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ١٩٨ يِلَانِ اِيْحُونِ
مات ١٩٩ يِلَانِ اِيْحُونِ **مات** ٢٠٠ يِلَانِ اِيْحُونِ

سید و کج و ناله نام ۱۵۰ کیمک کوز لری شسته نام ۱۴۹ قمن کوی ایچون
 ۱۴۸ باش اغری پیچون نام ۱۴۷ هر کوز اولسه نام ۱۴۶ یوغا ایچون
 ۱۴۵ یوزک اغری پیچون نام ۱۴۴ اکری ایچون نام ۱۴۳ صوغلیان ایچون
 ۱۴۲ کیمک کوز نیدن قان کلنه نام ۱۴۱ طلا قایچون نام ۱۴۰
 صفرا ای بوغز نیدن کلنه نام ۱۳۹ اکری ایچون نام ۱۳۸ اوکری ایچون
 ۱۳۷ عورتک سودجا اولسه نام ۱۳۶ برون قوق پیچون نام ۱۳۵ بر ایچون
 ۱۳۴ حدن زیاده استفراغ اتسه نام ۱۳۳ هر کیم استفراغ ایدوب کوی اولسه
 ۱۳۲ نازله ایچون نام ۱۳۱ دیشلری صالحه نام ۱۳۰ طلاق ایچون
 ۱۲۹ بو اصرا ایچون نام ۱۲۸ بو اصرا ایچون نام ۱۲۷ طلای ایچون نام ۱۲۶
 بکر صا پیچون نام ۱۲۵ کوز اغری پیچون نام ۱۲۴ طمقا اغری پیچون نام ۱۲۳
 صا لبق ایچون نام ۱۲۲ هر کوز قان ایشسه نام ۱۲۱ طلا قایچون نام ۱۲۰
 خایه شسته نام ۱۱۹ او یوز ایچون نام ۱۱۸ جدا ام ایچون نام ۱۱۷ باش اغری پیچون
 ۱۱۶ نمر کوی ایچون نام ۱۱۵ صاج اوزا پیچون نام ۱۱۴ کیمک کوز قاشا ری
 دوکلر سه نام ۱۱۳ صفرا ایچون نام ۱۱۲ کیمک کوز نیدن اغ دو شسته نام ۱۱۱
 ناز ایچون نام ۱۱۰ کیمک کوز لری حوق اولسه نام ۱۰۹ دشا اغری پیچون
 ۱۰۸ اکری ایچون نام ۱۰۷ طلا قایچون نام ۱۰۶ بر عورتک کوز نیدن
 قان کله نام ۱۰۵ شب کوی ایچون نام ۱۰۴ باش اولان داتلوا ایچون

۱۰۳ بر کسنه قان کوز سه نام ۱۰۲ صاچو ایچون نام ۱۰۱
 ۱۰۰ اغری پیچون نام ۹۹ اغری قوق پیچون نام ۹۸ کوز اغری پیچون نام ۹۷
 کوز قایغی نسه نام ۹۶ زور ایچون نام ۹۵ بر کسنه خاشاک
 ۹۴ سکر اغری پیچون نام ۹۳ بر کسنه اریک ایشسه نام ۹۲
 وره ایچون نام ۹۱ صوغلیان ایچون نام ۹۰ باش اغری پیچون نام ۸۹
 عورتک ایچکی شسته نام ۸۸ باره قوری پیچون نام ۸۷ برون دور
 ۸۶ کوزه صا لریسه نام ۸۵ کوز صا پیچون نام ۸۴ ایلوس
 ۸۳ رخت پیچون نام ۸۲ کیمک کوز لری شسته نام ۸۱ کیمک کوز لری و ناله
 ۸۰ بکر قایسه نام ۷۹ قرفه ایله ایله ایله ایله ایله شسته
 ۷۸ کوزی پیچون نام ۷۷ خایه ششی ایچون نام ۷۶ بوغزا ایچون
 ۷۵ یزیم باش اغری پیچون نام ۷۴ بر کسنه صدام حمر اولسه نام ۷۳
 کل باش ایچون نام ۷۲ قمن کوی ایچون نام ۷۱ بوغزا ایچون نام ۷۰
 نازله ایچون نام ۶۹ سکر اغری پیچون نام ۶۸ اچه اولان حرارت ایچون
 ۶۷ هر کوز خوش اولماق ایشسه نام ۶۶ سکر لری بوز لسه نام ۶۵
 اولنه ایچون نام ۶۴ باش کوی پیچون نام ۶۳ باش اولان اوز ایچون
 ۶۲ قوق اغری پیچون نام ۶۱ یوزی ایچون نام ۶۰
 صا لبق ایچون نام ۵۹ صفرا ایچون نام ۵۸ باغ پیچون نام ۵۷

اغری ایچون
 اغری ایچون

